

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Sásd Város Önkormányzata

2023-2028

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés.....	3
A település bemutatása.....	3
Értékeink, küldetésünk.....	10
Célok.....	10
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	12
1. Jogszabályi háttér bemutatása.....	12
2. Stratégiai környezet bemutatása	12
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	15
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység	61
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	100
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	113
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége.....	126
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	143
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	150
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	151
1. A HEP IT részletei	151
Jövőképünk.....	157
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	158
3. Megvalósítás	191
4. Elfogadás módja és dátuma	196

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló, **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva**, Sásd Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban (a továbbiakban: HEP) rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott HEP-el összehangolja a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy a HEP elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira. Jelen helyzetelemzés a HEP megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Sásd az Észak-Zselic területén helyezkedik el Pécstől 35 km-re, Kaposvártól pedig 34 km-re, Baranya vármegye északi határán. A szomszédos településeket Felsőegerszeg, Vázsnok, Tarrós, Meződ, Mindszentgodisa, Palé és Baranyajenő alkotják.

A város a Hegyháti járás székhelye, településnagyságot tekintve is a járás legnagyobb települése. Városi ranggal a járásban Mágocs rendelkezik még.

A mai Sásd város területe a bronzkortól lakott hely. A legrégibb idők emlékét a pécsi levéltárban fellelhető temetőre utaló - hamvasztásos sírból előkerült - leletek idézik. A rómaiak idején sűrűn lakott hely, a Pannónián áthaladó borostyánkő utak közül a Mursa (Eszék) és Sopianae (Pécs) felől jövőnek itt volt az egyetlen átkelőhelye a sásos, mocsaras vidéken. A település neve is a sás vízinövényre utal. Címerében a név kezdőbetűjét sás növény fogja át a vízililiomot stílizáló heraldikai jellel. A Sásdrol szóló első írásos emlék az 1332-ből származó pápai tizedgyűjtő jegyzék. A XIV-XVI. században a Dombay és a Werbőczy család birtokához tartozott a település. Az 1544-ben kezdődő török hódoltság idején a törökök palánkvárat emeltek és helyőrséget állítottak fel. A török uralom alól Sásd 1686. október 1-jén szabadult fel. Ezt követően a sásdi vámhely Esterházy tulajdonba került, és az elnéptelenedett település fokozatosan benépesült, illetve benépesítették németajkú telepésekkel. 1850-ben Sásd járási székhelyi rangot kapott. Ettől kezdve a település fejlődése felgyorsult, a századfordulóra a Hegyháti járás kereskedelmi, gazdasági, közlekedési és közigazgatási központjává vált. Az I. világháborút követően Pécs szerb megszállása miatt 1918. november 14-től 1921. augusztus 20-ig Sásd lett Baranya megye ideiglenes székhelye. Hörnyéket 1936. október 1-jén csatolták Sásdhoz, az egykor önálló település falusias arculatát őrizve ma a város egyik utcája. A szovjet csapatok 1944. november 30-án vonultak be Sásdra. 1956. október 23-ának helyi eseményeire a forradalom és szabadságharc tiszteletére állított emlékmű (Büszkeségpont) hívja fel a figyelmet. Sásd közigazgatási rangja a kommunista politikai rezsim időszakában is jelentős volt. Önálló tanács alakult 1950-ben, majd 1965-től közös tanács jött létre. Sásd 1970. július 1-jén lett nagyközség, majd a Köztársaság Elnökének 93./1995./VI.2./KE.

¹ Költségvetési rendeletek, Gazdasági program

határozatával 1995. július 1. napjával városi címet kapott. A járási székhelyet 1979. január 1-jén Komlóra helyezték át, ezzel az addig helyben működő járásbíróság, rendőrkapitányság, földhivatal stb. a 20 km-re lévő városba költözött. Ez a döntés az addigi dinamikus fejlődést visszafogta. A rendszerváltozás után létrejövő önkormányzatiság és a tulajdonviszonyokban végbemenő gyökeres változások következtében új perspektívák nyíltak a település fejlődésében. Megalakult a Sásdi kistérség, melynek központja Sásd lett. A közigazgatás 2012-ben megvalósított átszervezése következtében Sásd a Hegyháti járás székhelye lett, a Baranya Vármegyei Kormányhivatal Hegyháti Járási Hivatala 25 település államigazgatási ügyeit intézi Sásdon.

A kistérségi, majd a járásközponti szerepkör révén több közszolgáltatás érhető el ismét helyben: rendőrség, kormányablak, járási hivatal, mentőállomás, tűzoltóórs.

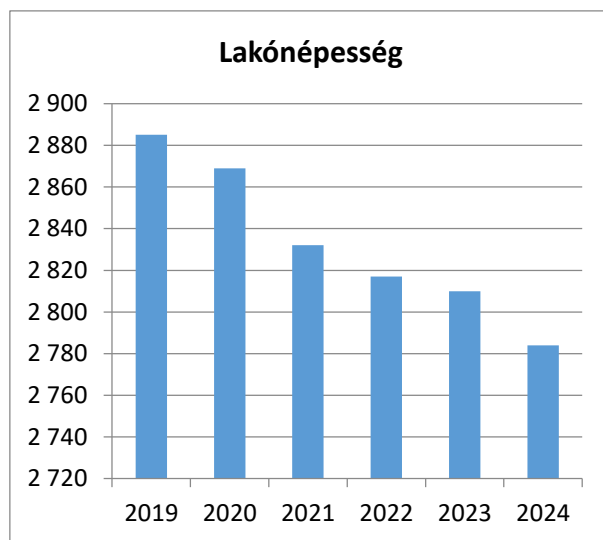
A város önkormányzati hivatala további 6 település (Felsőegerszeg, Gödre, Meződ, Palé, Varga és Váznok községek) helyi igazgatási feladatait is ellátja. Felsőegerszeg, Meződ, Palé, Varga és Váznok települések lakossága számára az ügyfélfogadás megszervezése ügyfélszolgálati megbízott útján történik, Gödre településen az igazgatási tevékenység állandó kirendeltség működtetésével folyik.

A város szervezési, ellátási vonzáskörzete 22 település, közel 12.000 lakossal, de egyes intézményei ennél is több települést vonzanak.

Sásd közlekedési csomópont, a Pécs-Sásd-Budapest vasútvonal, a Pécs-Sásd-Kaposvár-Balaton 66. sz. főút és a Pécs-Sásd-Dombóvár-Siófok-Budapest 611. sz. útvonalak a településen haladnak keresztül.

1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén		
Év	Fő (TS 001)	Változás
2019	2 885	bázis év
2020	2 869	99,45%
2021	2 832	98,71%
2022	2 817	99,47%
2023	2 810	99,75%
2024	2 784	99,07%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

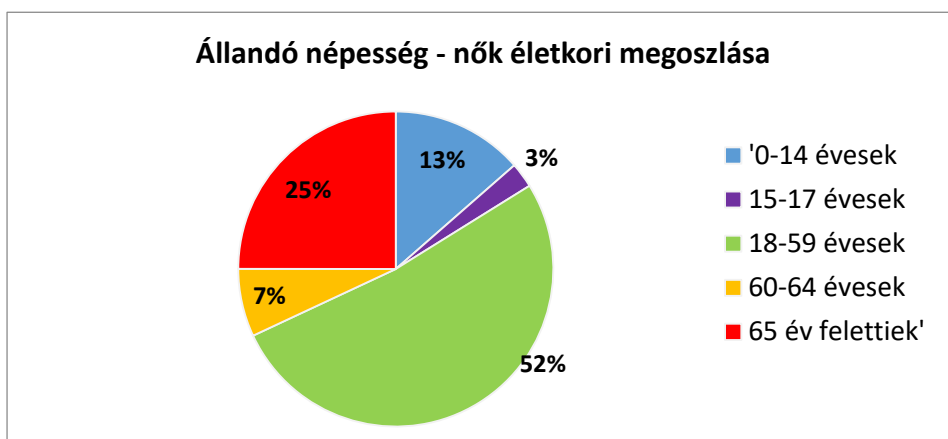
A település lélekszáma az 1980. évi népszámlálásig folyamatosan nőtt, azóta a lakónépesség csökkenése megállíthatatlannak tűnik. Változó ütemben ugyan, de nagyjából évente 0,5-1 %-kal kevesebben élnek városunkban. Az elmúlt húsz évben 10 %-kal csökkent a lakosságszám.

Az országos statisztikákhoz hasonlóan Sásdon is meghaladja a nők aránya a férfiakét, és ennek az idősebb, a 60 év feletti korosztályoknál tapasztalható nagyarányú eltolódás az oka, a férfiak rosszabb várható élettartam mutatói. A tendencia javítása érdekében a városnak figyelmet kell fordítania a férfi lakosságot is érintő szűrővizsgálatok szervezésére és a lakónépesség minél nagyobb számú bevonására.

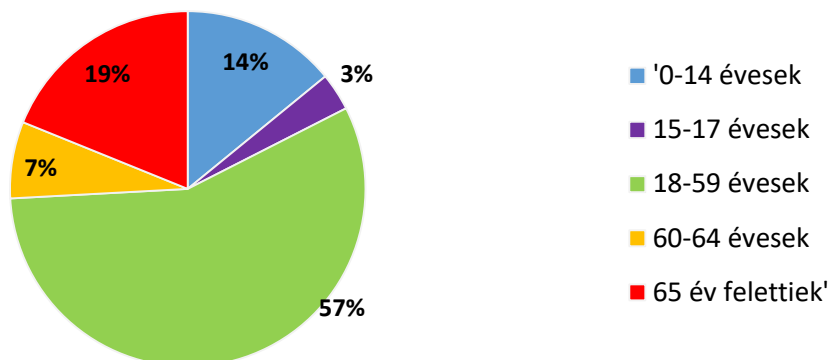
A lakosság több mint fele az aktív korosztályból kerül ki, ezért igen fontos feladat a városban a munkalehetőségek megteremtése.

2. számú táblázat - Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2022)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	1 462	1 549	3011	48,56%	51,44%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			82	2,72%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	206	210	416	6,84%	6,97%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	50	40	90	1,66%	1,33%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	828	804	1632	27,50%	26,70%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	102	108	210	3,39%	3,59%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	276	387	663	9,17%	12,85%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

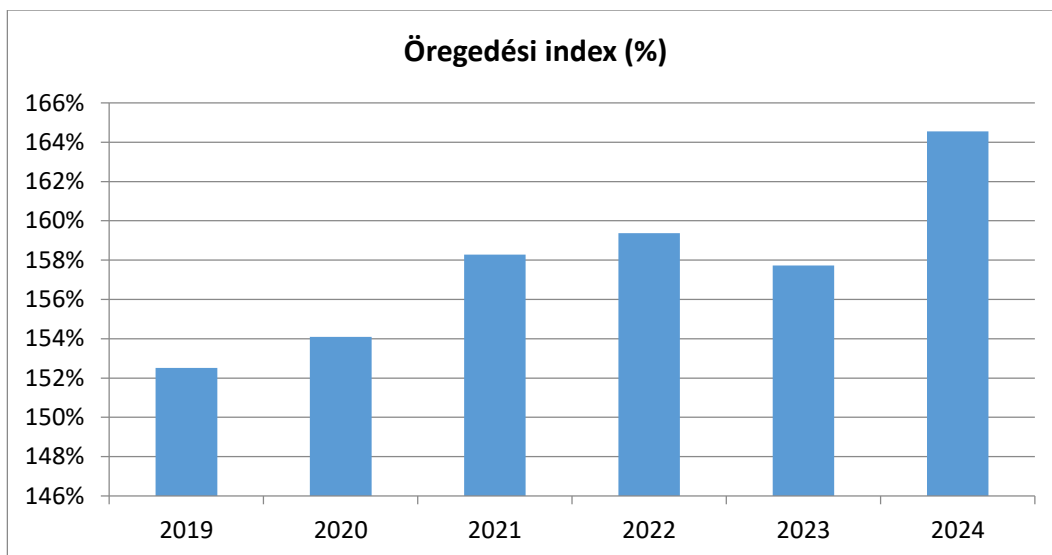
Állandó népesség - férfiak életkori megoszlása

Sajnos Sásd is az előregedő települések közé tartozik, a megfigyelt időszakban megjelenő kedvezőtlen demográfiai változások még inkább elmélyítették ezt a problémát. A 65 év feletti népesség számának folyamatos emelkedése mellett az elmúlt 15 évben több mint 25 %-kal csökkent a gyermekek lélekszáma.

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2019	636	417	152,52%
2020	658	427	154,10%
2021	660	417	158,27%
2022	663	416	159,38%
2023	664	421	157,72%
2024	673	409	164,55%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az előregedés oka tehát sajnos nem a várható élettartam látványos emelkedése, sokkal inkább az elmaradt születések, a gyermekek számának drasztikus csökkenése, amely folyamatosan az idősebb korosztály arányának emelkedését okozza. A 2001-ben tapasztalt 100 %-os arányszám helyett most már állandósult a többszöröse: másfélszer több idős él a településen, mint ahány gyermek. Az utóbbi 5 évben azonban örvendetesen javult az arány: a gyermekek lélekszámának növekedése némiképp meghaladta az idősök számának emelkedését, így néhány százalékkal javultak a mutatók.

Leszögezhetjük, hogy a népességcsökkenés egyik oka a negatív vándorlási egyenleg. A vizsgált időszakban, mint az már korábban is jellemző volt, a vándorlási egyenleg folyamatosan negatív. Ez azt jelenti, hogy a korábbi évtizedekben jellemző térségi szerepből adódó beköltözés (jellemzően kisebb településekről), és a korlátozott munkalehetőségek miatti elköltözés (jellemzően nagyobb városokba) már nem egyenlíti ki egymást, az elvándorlás határozott jelensége lett a jellemző. A település 10 év alatt a népessége nagyjából 15-20 %-át veszítette el az elvándorlás miatt.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2019	14,27
2020	-3,13
2021	-3,51
2022	4,96
2023	2,49
2024	-3,58

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A születések és halálozások aránya még erőteljesebben eredményezte a népességfogyást. A születések és halálozások különbsége jellemzően az elmúlt időszakig pozitív változást eredményezett. Az utóbbi 10 évben viszont a természetes szaporodás is negatívba fordult, együtt az elvándorlással a lélekszám csökkenését eredményezi.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbségének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2019	-4,87
2020	-2,09
2021	-12,63
2022	-4,60
2023	-6,75
2024	-3,93

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az utóbbi évtized népesség népességcsökkenését tehát a természetes fogyás okozta, amelyhez hozzáadódva a negatív vándorlási különbözet felgyorsította a folyamatot.

A gyermekvállalási hajlandóság emelkedése érdekében az önkormányzatnak kiemelt figyelmet kell fordítania a gyermekes családok és a nők esélyegyenlőségének biztosítására.

A város népességének előregedése következtében egyre inkább növekszik a szociális ellátások iránti igény.

Önkormányzatunk az elkészített településfejlesztési stratégiai dokumentumokban nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a település minden családja megtalálja helyét és szerepét az évszázados hagyományokra építő, a jelen kihívásaira korszerű választ adni tudó közösségében. Alapvető cél, hogy az önkormányzat az általa biztosított szolgáltatások révén hozzásegítse a lakosságot egy minőségi, az egyén és közössége számára egyaránt értékes élethez, s lehetővé tegye a szükségletek kielégítésével a szolgáltatások magas színvonalon történő elérését. A társadalmi integráció megteremtése érdekében, elengedhetetlen a civil szervezetek és egyházak szorosabb bevonása a közszolgálati feladatok ellátásába, a pályázati lehetőségek kihasználása, a társadalom periferiájára szorult csoportok, így különösen az idősek, egyedülállók, a több gyermeket nevelők, a nehéz anyagi helyzetben lévő családok számára olyan segítő, hátránykompenzáló programok indítása, amelyek révén biztosítható lesz a település hosszú távú fejlődése.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Sásd Város Önkormányzata a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A HEP átfogó célja a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP helyzetelemzésből (HE) és intézkedési tervből (IT) áll, amelyet a települési önkormányzat ötévente, öt év időtartamra fogad el, jelen dokumentum 2013. óta, az első program elkészítése óta a második ilyen jellegű kezdeményezés. Az elemzés öt területre koncentrál: lakhatás, foglalkoztatás, egészségügy, oktatás, szociális- és közszolgáltatások. A HEP elemzi a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását, és meghatározza az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat, kiemelten figyelmet fordítva a lakhatásra, oktatásra, egészségügyre, foglalkoztatásra, valamint a szociális helyzetre. A program tartalmazza a célok megvalósításának forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését is. Célunk, hogy a programmal felmérjük a településen élő marginalizálódott csoportok helyzetét, egyben meghatározzuk azokat a fejlesztési irányokat, melyek e célcsoportok életminőségében jelentős változásokat érnek el:

- az esélyegyenlőségi célok elérése érdekében a kötelezettségek meghatározása;
- a kötelezettségek teljesítéséért felelős személyek kijelölése, akiknek fő feladata:
 - a) a program megvalósításának koordinálása,
 - b) a program végrehajtásának nyomon követése,
 - c) az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása;

- a Program nyilvánosságának biztosítása;
- a Program megvalósításában érintett intézmények vezetőinek tájékoztatása;
- esélyegyenlőségi kockázatok kezelése, intézkedési tervek készítése, értékelése, folyamatos korrekciója;
- fejlesztési célok időrendi prioritásának kialakítása, a mérhetőséget lehetővé tevő indikátorok meghatározása;
- az esélyegyenlőség javításához kapcsolódó prioritási sorrend meghatározása;
- az eredmények nyilvánosságra hozásakor a személyes adatok védelmének maximális érvényesítése;
- a település döntéshozóinak két évente történő tájékoztatása a megvalósításról.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését a HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan.

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete.
 - A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 40. § (1) bekezdés 28. pontja értelmében a Kormány társadalmi felzárkózásért felelős tagjaként, a belügyminiszter módszertani útmutatót tesz közzé a HEP elkészítésének részletes szempontjairól. különös figyelmet fordítva a
- a) a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
 - b) a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
 - c) a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
 - d) a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
 - e) az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
 - f) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gytv.)
 - g) a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia(2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

„A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)

Időügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024)

Országos Fogyatékosságügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében **a programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

A program figyelembe veszi Sásd Város Önkormányzatának mindazon dokumentumait, melyek kitérnek az esélyegyenlőség megvalósítására, így különösen:

- Sásd Város Önkormányzata költségvetése.
- Sásd Város Önkormányzatának Gazdasági Programja (2024–2028)
- Sásd Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2015.
- A Hegyháti Járás Esélyteremtő Programterve 2015.

A fenti dokumentumokban meghatározott célkitűzéseket jelen program nem tartalmazza, mivel azokban az egyes területeket érintő feladatok, határidők részletesen meghatározásra kerültek.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

2015-ben az együttműködő önkormányzatok aktív közreműködésével készült el a Hegyháti Járás Esélyteremtő-programterve, pályázati forrásból - ÁROP-1..3-2014 -2014-0120 „Együtt egymásért-Területi összefogás a hegyháti járásban az esélyegyenlőség biztosítás érdekében”.

A járási szintű együttműködés javítja a feladatok szervezésének, ellátásának minőségét és koordinációját, ésszerű költségfelhasználást tesz lehetővé, így jelentősen javulhat a költséghatékonyság és a problémakezelés színvonala. A Sásd város kezdeményezésére elkészült programterv a Hegyháti járás 25 települése közül 16 településre terjed ki. Ezek Alsómocsolád, Bakóca, Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Felsőegerszeg, Gödre, Kisbeszterce, Kishajmás, Mágocs, Mekényes, Sásd, Mindszentgodisa, Nagyhajmás, Sásd, Sásd, Tormás, Sásd és Váznok. A programterv legfőbb célja egy olyan koncepció kidolgozása a Hegyháti járás érintett települései számára, amely megvalósíthatja a további „esélyteremtés” alapját, folyamatát, kijelöli a főbb fókuszpontokat, stratégiai irányokat, rámutat ezek előnyeire, és elemzi az előnyök kiaknázásához szükséges alapvető feltételeket. Az Esélyteremtő-programterv elkészítésének további célja, hogy a járásnak legyen egy egységesen kidolgozott és elfogadott programterve az esélyegyenlőségi kérdésekre.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyzetelemzés elkészítéséhez a KSH és a TeIR adatbázis, valamint a népszámlálási adatok szolgáltak alapul. Emellett Sásd Város Önkormányzata, intézményei, illetve a Sásdi Közös Önkormányzati Hivatal is rendelkezett megfelelő adatokkal. Közfeladatot ellátó más intézmények, civil szervezetek és egyéb szervezetek is szolgáltatottak adatokat. Vannak azonban olyan területek,

amelyről az információszerzés továbbra is nehézkes. Az adatok gyűjtése, elsősorban a nehéz anyagi helyzetben lévő családokról, a fogyatékos személyekről, az ő foglalkoztatásukról, iskolai végzettségükről, a nők helyi gazdaságban elfoglalt szerepéről, volt problémás.

A romákra vonatkozó adatok szenzitív adatnak minősülnek, ezért azokat nyilvántartani nem lehet.
A romákra vonatkozó adatok szenzitív adatnak minősülnek, ezért azokat nyilvántartani nem lehet.
Sásd Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatának elnöke volt segítségünkre az adatok megbecsülésével.

A települési önkormányzat nem gyűjtött és nem elemzett adatokat a romákkal, nőkkel és a fogyatékkal élőkkel kapcsolatban.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A gyakorlatban a mélyszegénység fogalmát azonosítják a cigánysággal (etnikai és szociális dimenzió összemosása). Mi abból indulunk ki, hogy a cigányság és a mélyszegénység két olyan halmazt képez, melynek van ugyan közös metszete, ám a kettő nem fedi teljesen egymást.

Nem igaz, hogy minden mélyszegénységben élő ember cigány/roma. Az viszont kijelenthető, hogy a cigányok élete a mélyszegénységtől függetlenül is sokkal inkább terhelt az őket érintő diszkrimináció rejtett és nyílt dimenzióinak a kíméletlen érvényesülése miatt.

A sásdi roma nemzetiségi önkormányzat becslései alapján a népszámlálási adatokhoz, a magukat a népszámlálás során romáknak vallók számához képest magasabb a romák aránya a lakónépességben. A nemzetiségi önkormányzat tevékenysége során 600-700 fővel került kapcsolatba.

A korcsoportos megoszlást tekintve, míg az időskorúak közül alacsony, addig az aktív korúak közül már magasabb, a fiatalok között pedig még magasabb a romák becsült aránya.

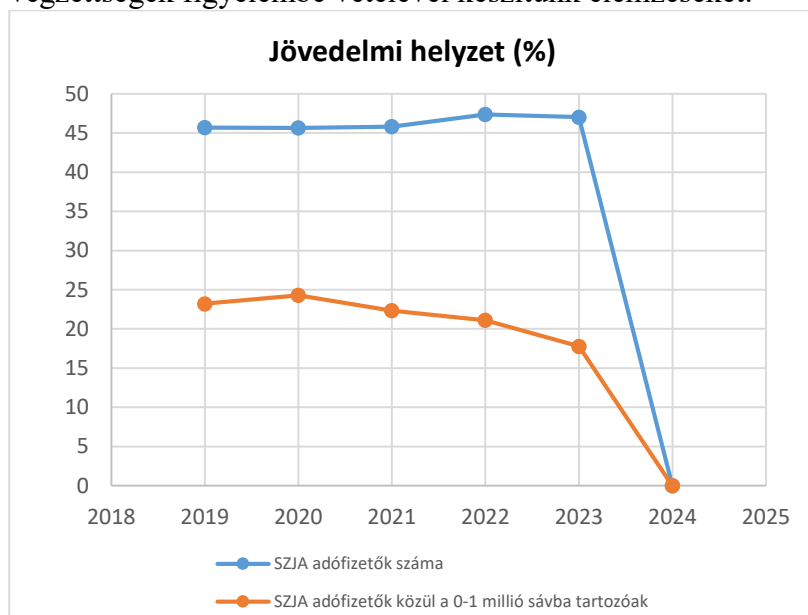
A város roma lakosságának nagyobb része több nemzedékre visszamenőleg helybeli, e családok főként a települést övező erdők cigánytelepeiről a 60-70-es években kerültek a város különböző részeibe, jellemzően elszórtan, a nem romákkal együtt élnek. A betelepülők többsége a környékbeli kisebb falvakból költözött Sásdra.

A településen élő romák a nemzetiségi önkormányzat becslése szerint 70 %-ban állami pénzellátásból élnek. Mintegy 10 %-uknak van állandó munkahelye, ez ma már, főként a fiatalabb korosztályokban külföldi munkavégzést is jelent. Az iskolázottság a cigány lakosság körében a városi átlagnál nem rosszabb.

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az SZJA adófizetők %-ában (TS 060)
2019	45,68	23,22
2020	45,65	24,29
2021	45,81	22,33
2022	47,36	21,11
2023	47,02	17,78
2024	0,00	0,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A mélyszegénységgel kapcsolatos vizsgálatok az egyén, illetve a háztartás saját jövedelmi helyzetének értékelésén alapulnak. A rendelkezésünkre álló adatok alapján elsősorban a munkanélküliség, a szociális rászorultság, a gyermekek helyzete, a lakhatási viszonyok és az iskolai végzettségek figyelembe vételével készítünk elemzéseket.

A településen élők jövedelmi és vagyoni helyzetét elsősorban a foglalkoztatottság szempontjából, a munkajövedelmekhez való hozzáférés szemszögéből vizsgáljuk.

Ahogy a Hegyháti Járás Esélyteremtő Programterve fogalmaz: „A mélyszegénységben élők legnagyobb problémája az alacsony jövedelmi szint, illetve az, hogy ezzel az alacsony jövedelemmel nem átmenetileg, néhány hónapig, hanem akár évekig, évtizedekig is számolniuk kell. Generációk nőnek fel úgy, hogy a szülők munkahely nélkül, alacsony jövedelemből, segélyekből tartják fenn magukat és a családot.

Az alacsony jövedelem oka többféle lehet. A tartós munkanélküliek kizárólag az önkormányzat által folyósított ellátásokban, illetve a közmunkában bízhatnak. A járásban kevés munkahely van, amely foglalkoztatni tudná az eltérő szintű végzettséggel rendelkező lakosságot. Fő foglalkoztatóként továbbra is csak az önkormányzatok szerepe erősödik a közmunka programok révén.

Problémát jelent az iskolázatlanság és a tankötelezettség megszűnése 16 éves kor után. A képzést adó tanfolyamok (pl. kosárfonás, virágkötés) általában nem a valós piaci igények alapján indulnak, így ezekkel nem lehet elhelyezkedni, munkába állni. Előbb munkahelyeket kellene szervezni, kialakítani, és csak utána kellene következnie az álláshoz szükséges képzések oktatásának. A roma kisebbségi önkormányzatok javaslatai alapján is olyan oktatásra, képzésre van szükség, amely szemléletváltást tud elérni a mélyszegénységben élőknel, köztük a romáknál is, és amely után nagyobb eséllyel tudnak eredményesen teljesíteni és megkapaszkodni a munka világában.

Bár a foglalkoztatottság megoldatlansága, a munkahelyek hiánya alapvető gond, ugyanakkor az önkormányzati és állami munkáltatók sem nagyon tudnak túllépni azon, hogy a közmunka csak utcasepréből, városszépítő kertészeti feladatokból állhat. Nagy szükség lenne az értelmes és hasznos munka megfelelően kialakított rendszerű betanítására, ellenőrzésére, a munkafegyelem kialakítására.

Az esélyteremtést jelentősen megnehezítik a szocializációs gondok. Az élet számos területén hiányzik maga a mintaadás is, ahogyan hiányzik a munka becsületének kialakítása, a munkára nevelés a mélyszegénységben élőknel. Sok esetben az esélyteremtést azzal kell kezdeni, hogy az

érintettek megtanulják a mosógépes mosást, a fürdőszoba és a WC használatát. A lakhatási gondok megoldása általában nem tartós, mert nincs állandóság az elhelyezésben, és nem is érzik sajátjuknak a szociális lakást a kedvezményezettek, a gazdaszemlélet teljesen hiányzik.

Hasonlóan fontos feladat megtanítani a háztartásvezetést és a pénzbeosztást, ami az esélyteremtés alapvető feltétele a megfelelő családi vagy környezeti minták hiányában.

A járás településein élő romák létszáma és aránya miatt is szükséges foglalkozni esélyegyenlőségükkel. A szegénységük oka és következménye a tartós munkanélküliség, számuk nem csökken. A hátrányos helyzet generációkon keresztül átöröklődése jellemző. A mélyszegénységben élők egészségügyi állapota elmarad az országos átlagtól. A munkavállaláshoz szükséges alapkompenciák (pl. írástudás, időkeretek tartása, önfegyelem) hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedését.”

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ftl.) és a Möt-v-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

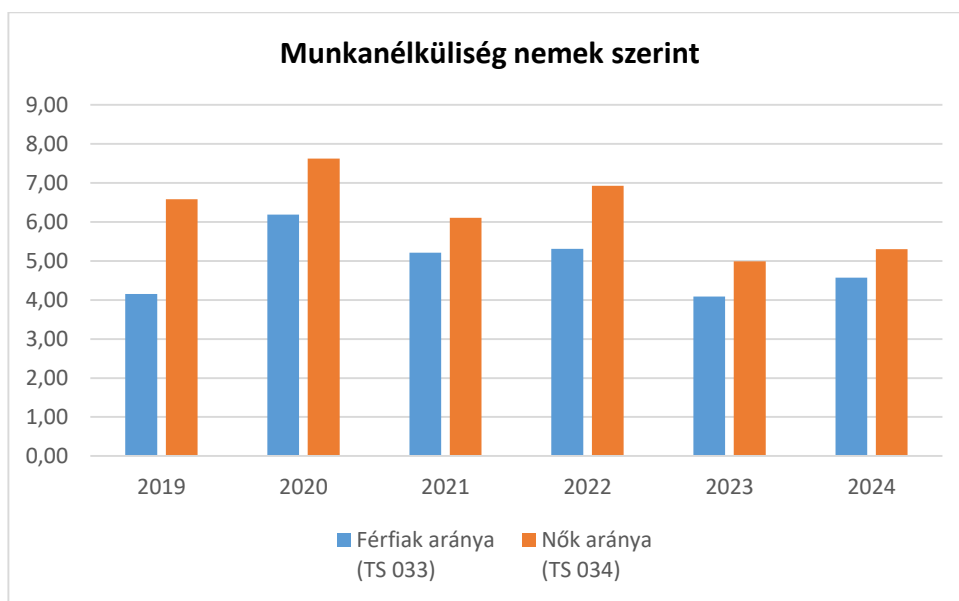
A 290/2014. (XI.26.) kormányrendelet a Hegyháti járást a komplex programmal fejlesztendő járások közé sorolja, a járások fejletlenségi rangsorában a Hegyhát a 23. a 197 járás közül. Az aprófalvas településszerkezetből adódóan, az elzárt, rossz közlekedési helyzetben lévő kistépüléseken nincsenek munkahelyek, rosszak a munkajövedelemhez jutás esélyei.

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskereső aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2019	4,15	6,58	5,37%
2020	6,19	7,62	6,91%
2021	5,21	6,11	5,66%
2022	5,31	6,93	6,12%
2023	4,09	4,99	4,54%
2024	4,57	5,30	4,94%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A Sásdon élők foglalkoztatási helyzete a környező kistépülések, a járás átlagához képest mondható kedvezőnek. Bár jelentős, nagyobb számban felesleges munkaerőt felszívni

képes foglalkoztató itt sincs, de számos kisebb-nagyobb egyéni vállalkozás, kis- és közepes nagyságú társas vállalkozás, kisebb-nagyobb mezőgazdasági üzem segíti a településen élők foglalkoztatását.

A járásban a korábbi évtizedekben a mezőgazdaság volt a legjelentősebb foglalkoztató. Hagyományosan vezető ágazatnak számított annak ellenére, hogy a földek termőterületi értéke az országos átlagnál alacsonyabb. A jelenlegi termelési viszonyok között – bár a gazdaság meghatározó szereplői - a mezőgazdasági vállalkozások munkaerő felszívó képessége nem jelentős.

A városban a szolgáltató szektor ágazatai, közülük is a kereskedelem – lévén a város vonzáskörzete számára mindig is jelentős kiskereskedelmi szerepkörrel bírt - hagyományosan még nagy jelentőségű foglalkoztató, illetve a pénzügyi szektor szerepe sem elhanyagolható.

A legjellemzőbb ugyanakkor az, hogy az állami-önkormányzati szektor, az állam (közalkalmazottak, kormánytisztviselők, rendvédelmi dolgozók stb.) és az önkormányzat (közalkalmazottak, köztisztviselők, közfoglalkoztatottak stb.) együtt vizsgálva a város legnagyobb foglalkoztatója.

A legfrissebb folyamatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy bár a nyilvántartott álláskeresők száma folyamatosan csökken, a leghátrányosabb helyzetben lévő munkatapasztalat nélküli fiatalok, az alacsony iskolai végzettségűek és a korosabb munkavállalók aránya nőtt, az ő elhelyezkedési esélyeik romlottak. Sásdon a javuló tendenciák mellett is egyre nő az országos átlaghoz viszonyítottn az elmaradásunk: az ország javuló foglalkoztatási mutatóit Sásd nem követi, még nő is a leszakadásunk.

A veszélyeztetett csoportokkal kapcsolatos adatok hiányosak, nem állnak rendelkezésre. Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek. Alacsony továbbá a 15–24 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele is.

3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint

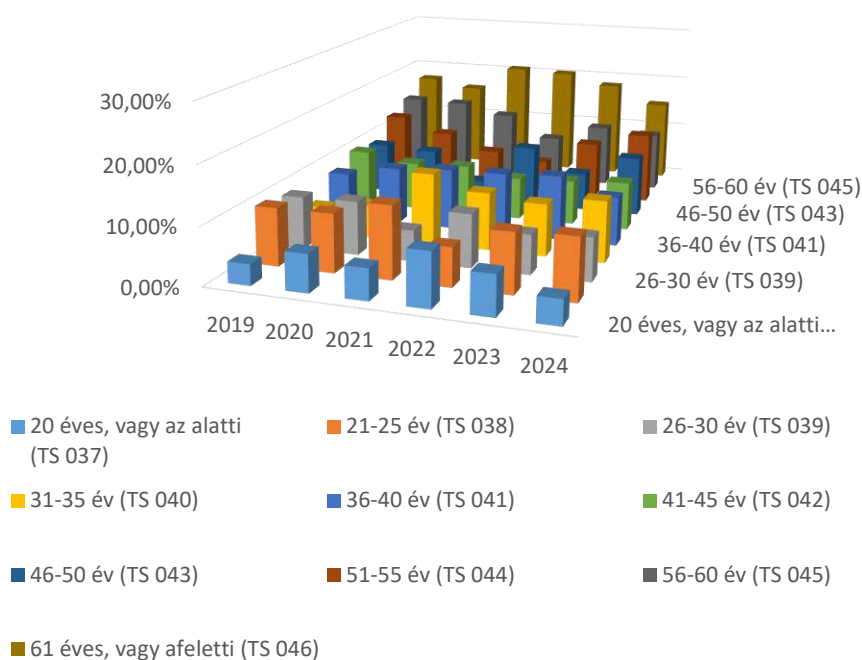
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Fő összesen	109	138	111	118	87	93
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	4,00	9,00	6,00	11,00	6,00	4,00
	%	3,67%	6,52%	5,41%	9,32%	6,90%	4,30%
21-25 év (TS 038)	Fő	11,00	14,00	14,00	8,00	9,00	10,00
	%	10,09%	10,14%	12,61%	6,78%	10,34%	10,75%
26-30 év (TS 039)	Fő	10,00	13,00	6,00	11,00	6,00	7,00
	%	9,17%	9,42%	5,41%	9,32%	6,90%	7,53%
31-35 év (TS 040)	Fő	5,00	8,00	14,00	12,00	8,00	10,00
	%	4,59%	5,80%	12,61%	10,17%	9,20%	10,75%
36-40 év (TS 041)	Fő	9,00	14,00	12,00	13,00	10,00	8,00
	%	8,26%	10,14%	10,81%	11,02%	11,49%	8,60%
41-45 év (TS 042)	Fő	11,00	12,00	10,00	9,00	7,00	8,00
	%	10,09%	8,70%	9,01%	7,63%	8,05%	8,60%
46-50 év (TS 043)	Fő	10,00	12,00	4,00	13,00	6,00	10,00
	%	9,17%	8,70%	3,60%	11,02%	6,90%	10,75%
51-55 év (TS 044)	Fő	14,00	14,00	8,00	7,00	9,00	12,00
	%	12,84%	10,14%	7,21%	5,93%	10,34%	12,90%
56-60 év (TS 045)	Fő	16,00	20,00	14,00	10,00	10,00	10,00
	%	14,68%	14,49%	12,61%	8,47%	11,49%	10,75%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	19,00	22,00	23,00	24,00	16,00	14,00
	%	17,43%	15,94%	20,72%	20,34%	18,39%	15,05%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi

Hivatal

Nyilvántartott álláskereső korcsoportok szerint

A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja.

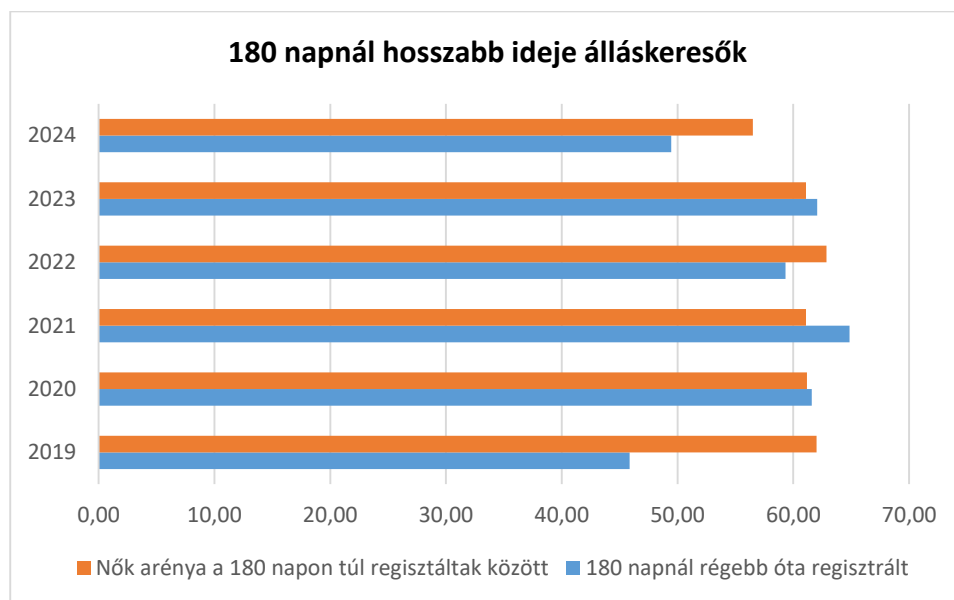
3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2019	45,87	62,00
2020	61,59	61,18
2021	64,86	61,11
2022	59,32	62,86
2023	62,07	61,11
2024	49,46	56,52

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Városunkban a 25 évnél fiatalabb, de még inkább az 55 évnél idősebb munkavállalókat sújtja leginkább munkanélküliség. Ennek valószínűsíthető oka, hogy a fiatalabb korosztály nagy része még valamilyen tanulmányokat folytat, vagy a közelmúltban fejezte

be tanulmányait és már újabb, piacképes végzettséggel rendelkeznek. A 40 év feletti körében még magasabb számban fordul elő, hogy alacsonyabb, legfeljebb középfokú iskolai végzettséggel, valamint már többnyire elavult, nem piacképes szakképesítéssel rendelkeznek. Az 55 év feletti korosztály jelentős aránynövekedése ennek a korcsoportnak az elhelyezkedési esélyei romlását jelzi.

A nők és a férfiak aránya mára közel azonos az állást keresők között, de mégis a nők valamivel rosszabb elhelyezkedési esélyeit mutatja.

A munkalehetőségek térségünkben jellemzően nem az országos méretekben bővültek. Ahogy már kitűnt, a leghátrányosabb helyzetben lévő munkatapasztalat nélküli fiatalok, az alacsony iskolai végzettségűek és a korosabb munkavállalók arányának növekedése azzal jár, hogy a munkanélküliek jelentős hányada rossz elhelyezkedési esélyekkel rendelkező, az állástalansággal hosszú távon küzd. Településünkön az országos tendenciától eltérően nőtt a tartós munkanélküliek aránya, a helyzet nem kedvez a viszonylag gyors munkába állás lehetőségének. Ez összefügghet azzal, hogy a képzetlen vagy nem piacképes tudással, tapasztalattal rendelkező, sokszor elhelyezkedésre mentális állapota miatt sem alkalmas, a munkaerőpiaci elvárásokhoz nem igazodó állástalanok gyakran évekre, évtizedekre a közfoglalkoztatásban vagy az alkalmi munkákkal kiegészített szociális ellátásban ragadnak.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

Nem rendelkezünk adatokkal a foglalkoztatottak iskolai végzettségéről. Az alacsony iskolai végzettségűek munkanélküliség által való érintettségét tudjuk vizsgálni.

A nyilvántartott sásdi álláskereső több mint fele alapfokúnál magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik, csak néhány százalékuknak nincs 8 általános iskolai végzettsége sem. A középfokú végzettséggel rendelkezők csökkenő, de máig nagy arányára tekintettel kimondhatjuk, hogy a képzettségek iránya nem felel meg a piaci keresletnek. A munkaerőpiacról kiszorult emberek minél hatékonyabb munkába állításának fontos feladata korszerű, „piacképes” szakképzések biztosítása a felnőttoktatás keretében, erre kell a továbbiakban nagyobb hangsúlyt fektetni.

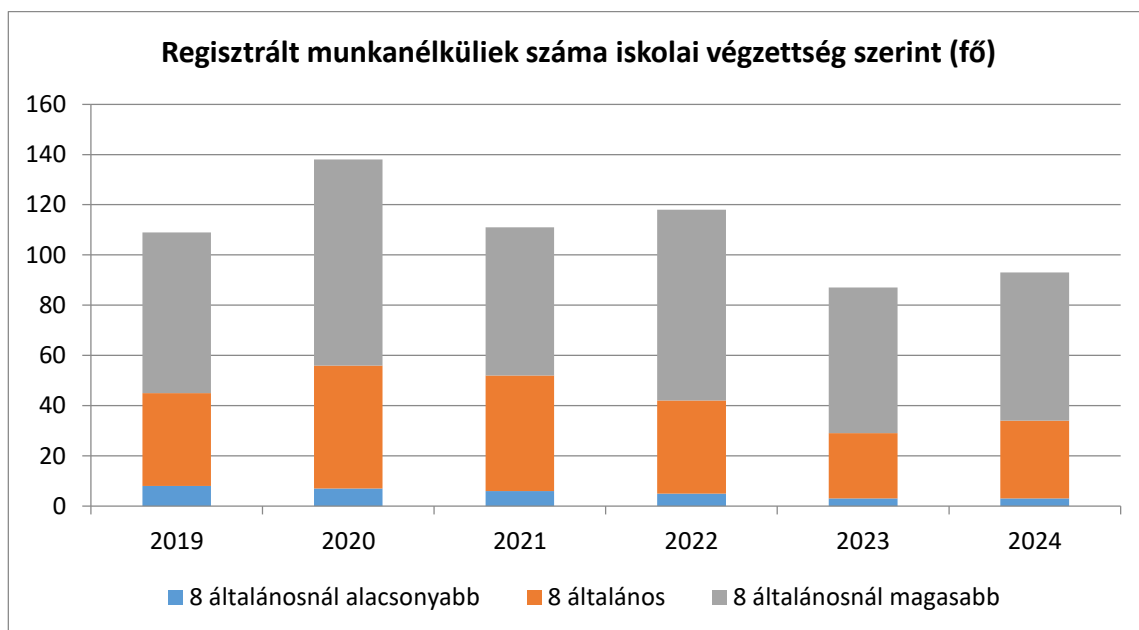
3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2019	109	8	7,34%	37	33,94%	64	58,72%
2020	138	7	5,07%	49	35,51%	82	59,42%
2021	111	6	5,41%	46	41,44%	59	53,15%
2022	118	5	4,24%	37	31,36%	76	64,41%
2023	87	3	3,45%	26	29,89%	58	66,67%
2024	93	3	3,23%	31	33,33%	59	63,44%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi

Hivatal

Bár pontos adatokkal nem rendelkezünk a romák foglalkoztatottságáról, de tudjuk, hogy jelentős számban élnek segélyből, közmunkából, egyéb állami transzferekből, és azt is leszögezhetjük, hogy a roma háztartások legalább fele tartós szegénységben él.

Az állandósuló, immár több mint két évtizedes munkanélküliség miatt egyre szélesebb körben fenyeget az inaktivitás, mint a fiatalok számára látott társadalmi minta normává rögzülésének veszélye, mely negatív hatással van a fiatal korosztályok tanulási/továbbtanulási motivációira. A jelenlegi romákkal kapcsolatos foglalkoztatási adatok hátterében komplex társadalmi-gazdasági folyamatok állnak. Ezek eredője a nyolcvanas évektől induló gazdasági folyamatokra vezethető vissza, amikor is a piacgazdaság kiépülésével egyidejűleg olyan iparágak épültek le, amelyek a szakképzetlen munkaerőt korábban tömegesen szívták fel: bányászat, mezőgazdaság stb. Érintettségükönél fogva ezen jelenségek súlyosabban érintették a roma lakosságot.

foglalkoztatási viszonyait, mint a nem roma népességet. Az országos statisztikai becsléseket tekintve általában véve a következő tendenciák figyelhetők meg: a romák foglalkoztatottsági szintje durván a fele, munkanélküliségi rátájuk három-ötszöröse, az egy keresőre jutó eltartottak aránya háromszorosa a nem roma népességnek.

A roma nők kétszeresen is hátrányban vannak a mindennapi élet számos területén, így a foglalkoztatásban is. Nőként a gyermeknevelés és a családi élet biztosítása megnehezíti az iskolák elvégzését, egy teljes értékű munkahely megszerzését és megtartását, és mindez fokozottan így van a romák körében a korai gyermekvállalás és magasabb gyerekszám miatt.

Az Önkormányzat egyik kiemelt célja, hogy a romák közül minél többen váljanak munkából élő, családjuk eltartására és a közterhek viselésére alkalmas polgárokká.

- c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

Önkormányzatunk a kezdetektől fogva aktívan vett részt a különböző típusú közfoglalkoztatási programokban. Célunk egyrészt a tartós munkanélküliek munkavégzési készségének szinten tartása, munkaerőpiaci lehetőségeinek növelése, de a segélynél magasabb összegű jövedelem lehetősége is, másrészt a forráshiány miatt nehezen finanszírozható közfeladatok ellátása.

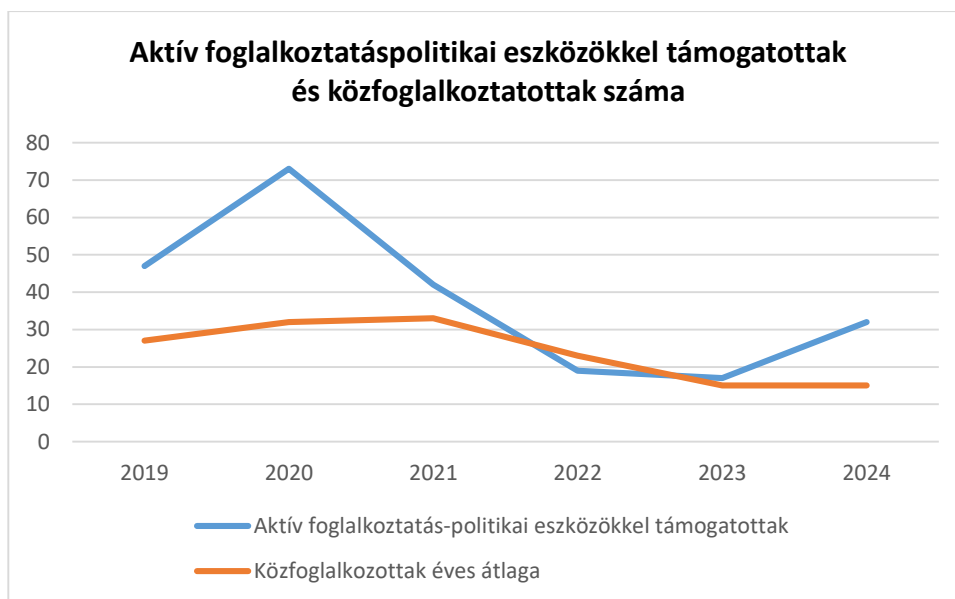
3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2019	47	27
2020	73	32
2021	42	33
2022	19	23
2023	17	15
2024	32	15

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A közfoglalkoztatás szerepét a Kormány másként értelmezi: egy olyan átmeneti foglalkoztatásnak tekinti, amely segély helyett munkát és fizetést biztosít az álláskereső számára. Célja az elsődleges munkaerő-piaci integráció és reintegráció, a tartósan munka nélkül lévők aktiválása által. Támogatott „tranzitfoglalkoztatás”, amelynek célja, hogy a közfoglalkoztatott sikeresen vissza-, illetve bekerüljön az elsődleges munkaerő-piacra.

A Kormány értékelése szerint a közfoglalkoztatást egyértelműen és alapjaiban befolyásolja a nyílt munkaerőpiac helyzete, az általánosan jelentkező, már a

közfoglalkoztatásban is tapasztalható munkaerőhiány, valamint a gazdaság élénkülésével folyamatosan csökkenő álláskeresői létszám, a megfelelő, végzettséggel, képzettséggel rendelkező, motivált, dolgozni képes és akaró álláskeresői munkaerő egyre szűkülő létszáma.

A kormányzati szándékból és a Sásdon is jelentkező megfelelő munkaerő hiányából adódóan egyre csökken a közfoglalkoztatásban résztvevők száma.

A közfoglalkoztatottak mindannyian közterületi, vagy intézményen belüli munkát végeznek, főként fizikai munkákat, kisegítő tevékenységet.

A közmunkások feladatai közé legnagyobb részben kommunális, környezetvédelmi célú tevékenységek ellátása, intézmények tevékenységét segítő szolgáltatások végzése (pl. takarítás), egészségügyi és szociális, valamint a művelődési és közoktatási területeken végzett feladatok segítése tartozik. A férfi és női közmunkások által ellátott feladatok értelemszerűen különböznek egymástól. A férfiak által leggyakrabban végzett munkák: köztisztasági és karbantartó feladatok, parkgondozás, intézményekhez tartozó udvar takarítása, vízelvezető árkok fenntartása. A nők esetében a takarítás és a köztisztasági munkák és az adminisztratív kisegítő feladatok jellemzőek.

A közfoglalkoztatottak munkájával, tevékenységével az intézmények alapvetően elégedettek voltak.

- d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok;

Az önkormányzat a fejlesztési stratégiájában átfogó célként tűzte ki „a Helyi gazdaság növekedését, ezzel a helyben foglalkoztatás fokozását. Sásd jövője szempontjából kiemelten fontos a fejlett helyi gazdaság. A közmunkát kiváltó foglalkoztatás a képzetlenebb, kevésbé mobilis, önellátásra, gazdálkodásra nem alkalmas hátrányos helyzetű rétegnek jelenthet állandó jövedelemforrást, de szükséges a családi gazdaságok erősödése és a jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztatása is, ami segít a városban tartani a fiatalokat, köztük a felsőfokú végzettséggel rendelkezőket. A cél elérésében legfontosabb

a város iparterületének fejlesztése, a megfelelő képzettség megszerzése és a szociális gazdaság működtetése.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Iparterület bővítése
- Járási fedett piac létrehozása
- Zöldség- és gyümölcsfeldolgozó létrehozása
- Hiányszakmák, helyi munkáltatói igényeknek megfelelő szakmák népszerűsítése, városi ösztöndíjprogram kialakítása.,,

A város által nyújtott munkahelyek mellett mindig is jellemző volt – a jó közlekedési helyzete alapján – a környező településeken, különösen a közeli városokban, Dombóváron, Komlón, Pécsen és Kaposváron elérhető munkahelyekre történő ingázás. Mind a vasúti, de még inkább az autóbusz-közlekedés ezt lehetővé is teszi.

- e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

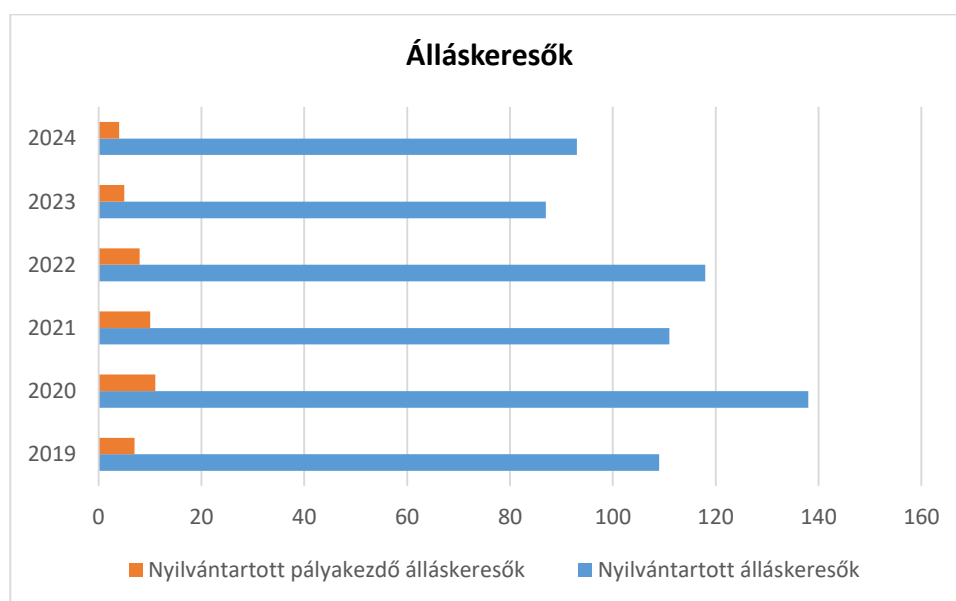
A foglalkoztatottsági szint Magyarországon is függ az egyén iskolai végzettségétől. A nemzetközi összehasonlításban alacsony hazai foglalkoztatási rátát jelentős mértékben az alacsony iskolázottságúak foglalkoztatásbeli elmaradása magyarázza. Az OECD-országokkal összehasonlítva Magyarországon az alacsony iskolai végzettségűek (alapfokú vagy középfokú végzettségűek) 37%-os foglalkoztatási rátája a legalacsonyabbak közé tartozik. Egy lehetséges magyarázat erre a magyar munkaerő általánosan jellemző alacsony tudásszintje.

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő állás keresők száma		
Év	Nyilvántartott állás keresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő állás keresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2019	109	7
2020	138	11
2021	111	10
2022	118	8
2023	87	5
2024	93	4

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Kutatások a magyar képzési rendszer egyik negatívumaként említik, hogy túlképzés folyik az oktatásban, elsősorban a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya nőtt meg az utóbbi években oly mértékben, amelyet a munkaerőpiac által támasztott szükségletek nem indokolnak. Ugyanakkor a szakmunkásképzés egyre inkább háttérbe szorul, nincs elegendő számú szakképzéssel rendelkező olyan munkaerő, amelyet a piac megkívánna.

A szakiskolai képzésben szakképzettséget szerző fiatalok már az oktatási rendszerből való kilépéskor rosszabb esélyekkel indulnak a munkaerőpiacon, mint azok a társaik, akik érettségit adó iskolatípusban szerezték meg bizonyítványukat. A szakiskolai képzést a felmérések szerint azok a fiatalok választják, akik az általános iskolát rosszabb eredménnyel végezték. Ezek a fiatalok többnyire más hátrányokkal is küzdenek: a családban a szülők iskolai végzettsége alacsony, így már az alapfokú oktatásba belépéskor rosszabb helyzetben vannak. A tanulást a szülők ugyan preferálják, de abban segítséget adni nem tudnak, a gyermekeik iskolai kudarcainak kezelésében nem járatosak. Látható, hogy főként a nők körében magas a 8 általános iskolai osztályt el nem végzők aránya, melynek magyarázata lehet a korai gyermekvállalás. Az elmúlt 10 évben ugyanakkor mindkét nemnél csökkent az alapfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezők száma és aránya.

A lakosság iskolai végzettsége ugyan egyre kedvezőbb összetételű, de az is kimutatható, hogy az alacsony iskolai végzettség újratermelődik. Manapság is minden egyes évjárat körülbelül ötöde a munkaerőpiacon alig konvertálható alacsony iskolai végzettséggel (legfeljebb általános iskola) lép ki az oktatásból. Ennek egyik oka a lemorzsolódás: a középfokú oktatásban jelentős azok aránya, akik elkezdenek valamilyen iskolát, de nem fejezik azt be.

Meg kell jegyeznünk, hogy a lemorzsolódás folyamatairól csak töredékes képet alkothatunk a jelenlegi statisztikai adatok alapján. A hazai statisztikai rendszer nem tud megbízható adatokat szolgáltatni arról, hogy hány tanulót érint évről évre ez a probléma.

Egy település életében rendkívül fontos az oktatás jelenléte és minősége. Ez nem csak az adott település, illetve mikrotérség gyermekeinek fejlődését befolyásolja, hanem hozzájárul a település népességmegtartó erejének növeléséhez mind a pedagógiai munka, mind az infrastrukturális tényezők, és az eszközellátottság tekintetében is. A népesség korösszetétele nagy súllyal esik a latba egy település lakosságának iskolai képzettsége meghatározásakor, hiszen a fiatalabb korosztály aránya általában magasabb végzettséget is jelent. A népesség iskolázottsága a két legutóbbi népszámlálás között eltelt 11 év során jelentős emelkedést mutatott. Sásd városban alap- és középfokú oktatás is elérhető helyben, a településen. A közoktatás új alapokra történő helyezése, és az oktatás színvonalának emelése a társadalom évek óta jelentkező jogos elvárása. Ennek kívánt megfelelni a nemzeti köznevelésről szóló törvény azzal, hogy deklarálta, hogy a nemzeti

köznevelés biztosításában az elsődleges felelősség az államot terheli. Mindez a feladatellátásban az eddigi állami-önkormányzati feladatmegosztás jelentősen megújuló formáját jelenti, függetlenül az oktatás színvonalát a települések pillanatnyi anyagi helyzetétől. A törvény 74. § (1) bekezdése és 95. § (2) bekezdése alapján 2013. január 1. napjától az állam gondoskodik - az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével - a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló CLXXXVIII. törvény az átadás-átvétel vonatkozásában a részletszabályokat állapítja meg. A települési önkormányzat állami köznevelési alapfeladatot 2013. január 1-jétől nem láthat el.

A településen jellemzően nem merült fel igény az általános iskolai felnőtt oktatásra. Utoljára 2013 év végén indult közfoglalkoztatási képzési program keretében e hiányosságot pótló alapkompenciát fejlesztő, felzárkóztató képzés, sádsi helyszínnel 29 fő képzése folyt.

- f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

Sásd város a Baranya Vármegyei Kormányhivatal Komlói Járási Hivatal Munkaügyi Osztálya illetékességi területéhez tartozik. Az állami munkaügyi szervezet feladata, hogy elősegítse a foglalkoztatási helyzet javítását, az álláskereső megfelelő munkához jutását. Céljuk, hogy a munkahelyek számbavétele, felkutatása során az álláskereső megfelelő munkahelyet, a munkaadók megfelelő munkatársakat találjanak. A foglalkoztatottak számának növelése, a munkához jutás elősegítése, a munkanélküliség megelőzése, a munkahelyek megtartása, az esélyegyenlőség megteremtése érdekében különféle támogatásokat, szolgáltatásokat kínálnak ügyfeleiknek.

A Munkaügyi Osztály szolgáltatásainak igénybe vételét, az ügyintézés könnyítését szolgálja, hogy Sásdon kihelyezett ügyfélfogadás van, heti két alkalommal a Hegyháti Járási Hivatal épületében a Munkaügyi Osztály valamennyi szolgáltatása elérhető, elkerülhető a Komlóra utazás is.

A munkanélküliség kezelésében jelentős szerepet kap a képzés, továbbképzés. Bár az álláskereső között akad 8 általános iskolai végzettséggel nem rendelkező, ha nem is túl magas számban, nem jellemző, hogy felnőtt oktatás keretében elvégeznék az általános iskolát. Ennek egyrészt az az oka, hogy ez helyben nem elérhető, de az érintettek nagy része már a nehezen mozgósítható korosztályba is tartozik. Településünkön 2011/12-ben folyt álláskereső számára képzési program, akkor 3 szakmában 45 fő képzésére került sor. Majd a 2013/14-s téli start közmunka programon belül 15 fő foglalkoztatását és képzését bonyolította le az önkormányzat.

- g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Az önkormányzat maga, illetve intézményei (és társulásban fenntartott intézményei) együtt mintegy 90 fő foglalkoztatását valósítják meg. E munkakörök többsége szakképzett, kvalifikált munkaerőt igényel, mintegy 10 %-uk tölthető be alacsony iskolai végzettséggel, szakképzettség nélkül is, azonban e munkakörökben is gyakran dolgoznak a szükségesnél magasabb végzettségű dolgozók, „túlképzettek”, pl. érettségizett

takarítónő. Ez a jelenség még mindig a rossz elhelyezkedési esélyeket, a „túlkínálatot” jelzi.

Az önkormányzat (intézményeivel) foglalkoztatóként figyelembe veszi a munkakörök betöltésénél a tartós munkanélküliek, mélyszegénységen élők és romák elhelyezkedésének segítségét, de e szempontokat jórészt csak a közfoglalkoztatás során tudja érvényesíteni a mélyszegénységgel együttjáró alacsony iskolai végzettség, gyakori mentális problémák stb. miatt. A közfoglalkoztatás elsőrendű célcsoportjai viszont valóban a munkaerő-piacról kiszoruló mélyszegénységben élők és romák, a közfoglalkoztatottak legalább 80 %-a közülük kerül ki.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Olyan hátrányos megkülönböztetés esetéről nincs tudomásunk, amelyben pusztán a nemzetiséghez tartozása, illetve a mélyszegénység valamely jellemzője alapján került volna valaki hátrányos helyzetbe a foglalkoztatás terén.

Sokkal jellemzőbb a mélyszegénységgel többnyire együttjáró alacsony iskolázottság, alacsony önbecsülés, mentális problémák miatt az elhelyezkedési esély romlása.

i) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei.

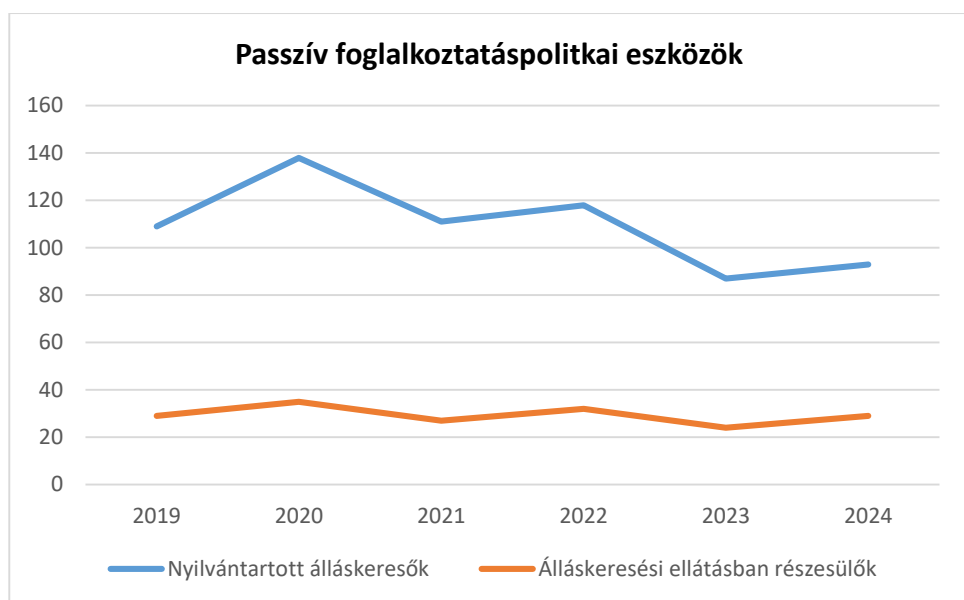
Helyben a digitális információkhoz való hozzáférést a könyvtári szolgáltatások keretében elérhető teleház szolgáltatások biztosítják, a könyvtár rendszeres nyitva tartási ideje alatt.

Az önkormányzat, intézményei vagy azok támogatásával civil szervezetek a digitális képességek fejlesztése érdekében alkalmanként, pályázati lehetőségek függvényében tartott az elmúlt években informatikai képzést, többnyire térítés nélkül. Ilyen szolgáltatás a források szűkössége miatt rendszeresen nem érhető el.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

3.3. 1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Állskeresők ellátásai I.				
Év	Nyilvántartott állskeresők száma (TS 052)		Állskeresői ellátásban részesülő nyilvántartott állskeresők száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2019	109	5,95%	29	26,61%
2020	138	7,74%	35	25,36%
2021	111	6,32%	27	24,32%
2022	118	6,79%	32	27,12%
2023	87	5,04%	24	27,59%
2024	93	5,46%	29	31,18%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

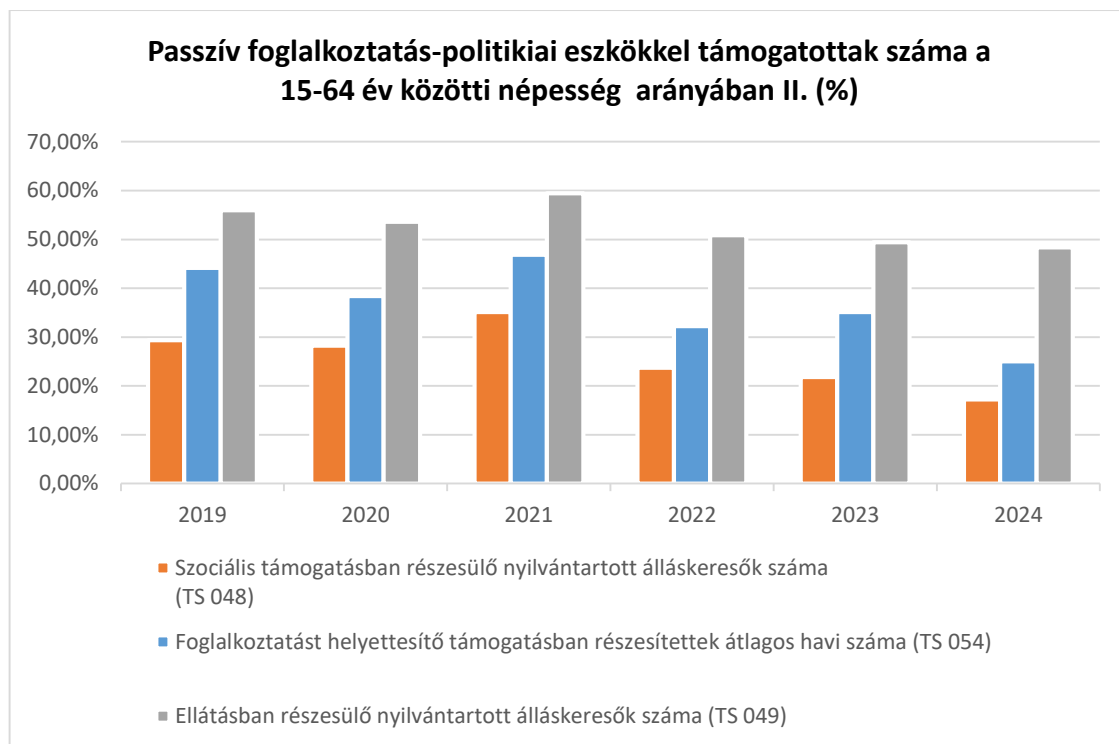

2015. március 1-jével az állami szociális ellátórendszerhez, a járási hivatalhoz került valamennyi munkanélküliséghez kapcsolódó támogatás folyósítása, így az aktív korúak ellátásával kapcsolatos ügyekben az önkormányzatnak nincs közvetlen információja az ellátottak számáról, összetételéről, alakulásáról.

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.						
Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2019	32	29,36%	48	44,17%	61	55,96%
2020	39	28,26%	53	38,41%	74	53,62%
2021	39	35,14%	52	46,85%	66	59,46%
2022	28	23,73%	38	32,27%	60	50,85%
2023	19	21,84%	31	35,15%	43	49,43%
2024	16	17,20%	23	25,00%	45	48,39%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

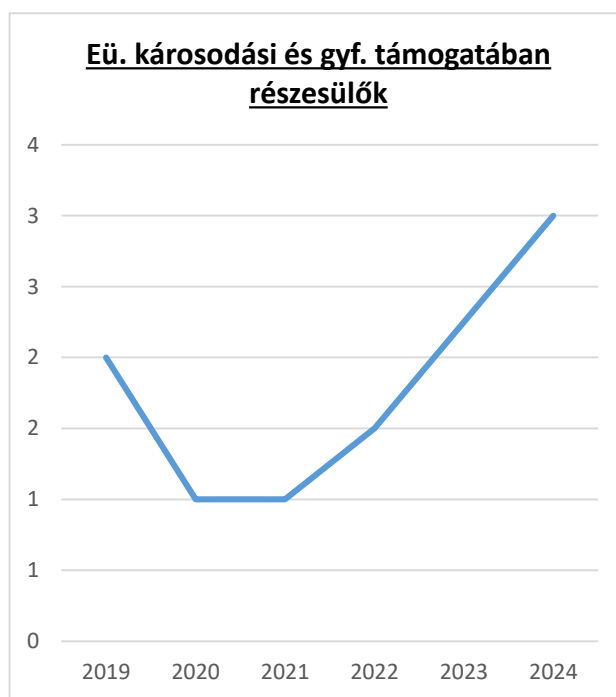
A gazdasági válság a város foglalkoztatottságában 2011-ben érte el a csúcsát. A munkanélküliek számának növekedése együtt járt a különböző támogatásban részesítettek álláskeresői segély, álláskeresői járadék, aktív korúak ellátása – számának emelkedésével. Ezt követően folyamatos a regisztrált munkanélküliek és az ellátásban részesülők számának csökkenése. Ezt a folyamatot a pandémia okozta nehézségek visszafordították, újra jelentős számú sásdi veszítette el a munkáját.

Korcsoporthoz bontásban elmondható, hogy a munkanélküliség elsősorban az 50 évesnél idősebb korosztályt érinti. A munkanélküliek körében a vizsgált időszakban nem csökkent azok aránya, akik 180 napnál hosszabb ideje nem találtak munkát. A munkanélküliek aránya minden év első és negyedik negyedében a legmagasabb, évközből pedig mérséklődik. Az adatokból az is egyértelműen kirajzolódik, hogy az álláskeresők kisebb hányada 8 általános iskolai végzettséggel sem rendelkezik.

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás	
Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2019	2
2020	1
2021	1
2022	2
2023	2
2024	3

Forrás: TeIR, KSH

A regisztrált álláskeresők számának stagnálása ellenére az aktív korúak ellátásában részesülők számának csökkenése azt jelenti, hogy mára a regisztrált munkanélküliek csaknem felének

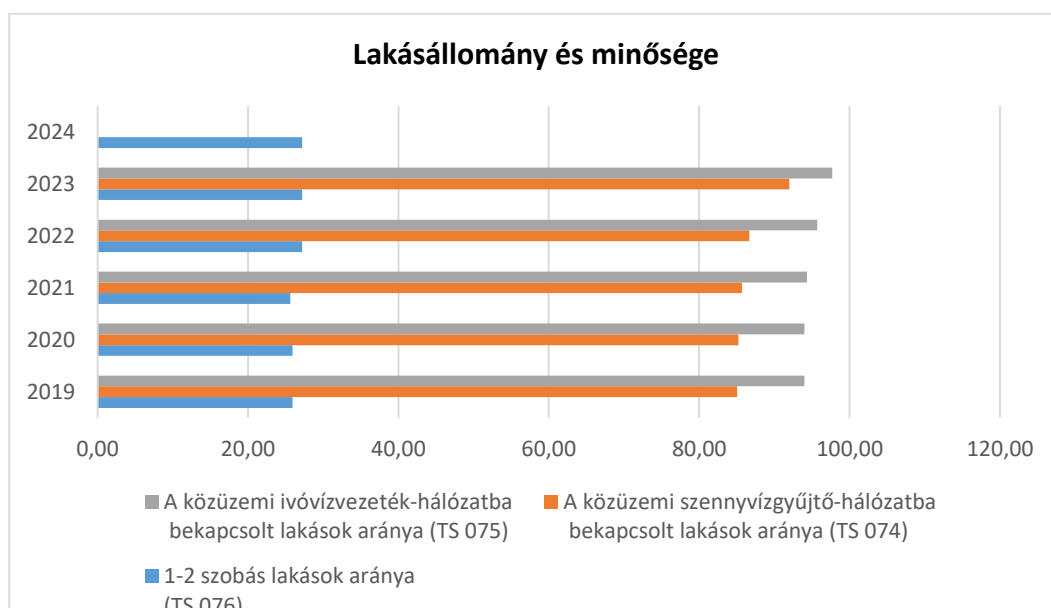
semmiféle ellátása nincs: az álláskeresői járadék megszűnése után valamilyen feltétel hiányában nem válik jogosulttá aktív korúak ellátására. Ők válnak aztán jellemzően az alkalmi munka, feketefoglalkoztatás alanyaivá, akik családjuk segítségére szorulnak, hogy megélhetésüket biztosítani tudják. Ezek a családok gyakran szorulnak az önkormányzat támogatására, rendszeresen (lakásfenntartási, gyógyszer-támogatás) vagy egy-egy rendkívüli élethelyzet (rendkívüli települési támogatás, születési, temetési, beiskolázási támogatás) megoldása érdekében.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány						
Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2019	1366	1	0,73	25,92	85,07	94,00
2020	1366	0	0,00	25,92	85,21	94,00
2021	1361	0	0,00	25,64	85,67	94,34
2022	1352	0	0,00	27,22	86,69	95,71
2023	1350	1	0,74	27,19	92,00	97,70
2024	1350	0	0,00	27,19	92,00	97,70

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

a) bérlakás-állomány

Magyarországon továbbra sem elterjedtek a bérlakások, míg az EU államaiban átlagosan a lakók 30%-a lakik bérlakásban, addig Magyarországon országosan 6,5%.

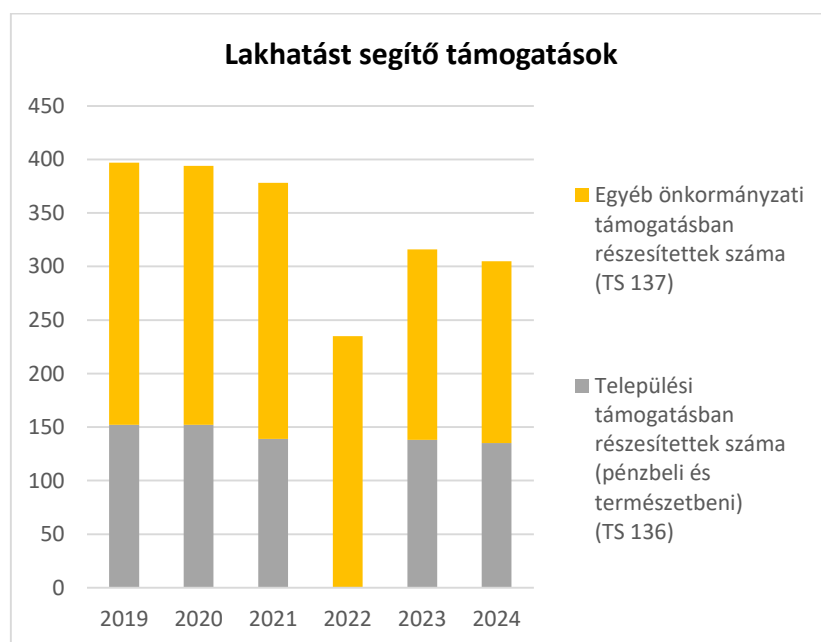
Az önkormányzat jelenleg 14 bérlakással rendelkezik. Döntő többségük szociális bérlakás, 1 pedig szolgálati lakás. A bérlakások a városközpontban régi építésű társasházban, újabb építésű kisvárosias lakóövezetben, illetve Hörnyék településrészen található. 5 lakás összkomfortos, 6 komfortos, és 3 szükséglakással is rendelkezik az önkormányzat. A lakások nagy többsége kizárólagosan önkormányzati tulajdonú épületben található, mindössze két lakás van vegyes tulajdonú társasházban.

Az elmúlt 15 évben 3 rossz állapotban lévő, gazdaságosan fel nem újítható többlakásos épület került bontásra, ezzel mintegy 15 bérlakás szűnt meg. Az épületben lakó, többszörösen hátrányos helyzetű, többnyire mélyszegénységben élő családok kiköltöztetése más, meglévő bérlakásokba történt, az épületek elbontásra kerültek. Egy meglévő kétlakásos épület más célú hasznosításáról döntött a képviselő-testület, a bérlők kiköltöztetése tervezés alatt van, ezzel a lakásállomány várhatóan tovább csökken.

3.4.2. számú táblázat - Bérlakás és szociális lakás állomány

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Bérlakás állomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Szociális lakásállomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok (db)
	db	db	db	db	db	db	db
2019	1 366	11	21	6	16	5	3
2020	1 366	5	16	0	13	0	3
2021	1 361	5	15	0	12	0	3
2022	1 352	4	14	0	13	0	3
2023	1 350	5	14	0	13	0	2
2024	1 350	5	14	0	12	0	4

Forrás: TeIR, KSH Tstar,
önkormányzati adatok

b) szociális lakhatás

Az önkormányzat bérlakásai nagyobb részét szociális bérlakásként hasznosítja, ezek közül az alacsonyabb komfortfokozatú jellemzően családi ház jellegű, több lakásosra átalakított nagyobb ingatlanban alakulhat ki a marginalizálódás veszélye. Az alacsony státuszú lakásokat többnyire hátrányos helyzetű, munkanélküliséggel sújtott, mélyszegénységben élő családok fogadják el.

2007-ben, majd 2017-ben is sikerült egy többlakásos, leromlott műszaki állapotú épületből a családokat szétköltöztetni, az épületet lebontani. Akkor ezeknek a szegény sorsú, többnyire roma családoknak a korábbi egy helyett sikerült több szegregációs gócot létrehozunk: életvitelük nem változott, továbbra is jellemző maradt a munkanélküliség, lakbérhátralékok felhalmozása. A Dózsa György utca 34. szám alatti átalakított hajdani

irodaház, valamint a Rákóczi Ferenc út 38., Temető utca 1. és a Hörnyék 19. számú épületek egyaránt többlakásos lakóházak, szintén rossz műszaki állapotban. Jellemző volt mindegyikre az is, hogy maga a tulajdonos önkormányzat sem törődött folyamatosan az épületek állagával, felújításával. A tető rossz állapota, a vízelvezetés és szigetelés hiánya miatt a nedvesség komoly károkat okozott. Ezzel párhuzamosan a benne élők sem tettek eleget a karbantartási kötelezettségeiknek, a lakások belülről is tönkrementek.

Az önkormányzat a központi elhelyezkedés – a kirakatba tett szegénység, közösségbe való beilleszkedés hiánya a tapasztalatok szerint nem járható - és az értékes területek hasznosítása érdekében (frekventált, a városközpont fejlesztését célzó projektben érintett két ingatlan is) döntött ezeknek az épületeknek a felszámolásáról.

Így mára egyetlen többlakásos hagyományos lakóépületünk marad, a hörnyéki lakóépület is 3 lakást, kifejezetten szükséglakásokat, komfort nélküli, a lakhatás minimális feltételeit biztosító egységeket tartalmaz, fenntartásának célja az olcsón elérhető lakások biztosítása azok számára, akik még a komfortos lakások fenntartásával sem boldogultak, hátralékokat halmozva kellett megszüntetni korábbi lakásbérleti jogviszonyukat.

A képviselő-testület a jelentős lakbérhátralékok, a lelakott, tönkretett lakások és a beilleszkedési problémákat észlelve egyre nagyobb figyelmet fordít a bérlakás-helyzet rendezésére. Céljuk elérni, hogy minden család olyan, általa még megfizethető és fenntartható lakásban éljen, amelyet magáénak érez, felelősséget tud vállalni az állapota fenntartásáért. Ezt egyrészt a rendeleti szabályozás felülvizsgálatával, másrészt hatékonyabb ellenőrzéssel, a kötelezettségek – akár a bérleti díj, közműköltségek fizetése, akár a lakás rendbentartása – szigorú és következetes elvárásával kívánják elérni.

Az önkormányzat a településfejlesztési stratégiájában célul tűzte ki a városrehabilitáció keretein belül a bérlakás-állomány fejlesztését, átalakítását, de a leromlott állapotú épületek bontását és területének rendezését is.

Sásd város bérlakás-állományának minőségi növelése keretében elsősorban nem a bérlakás-állomány számszerű növelését, hanem az állomány minőségének javulását szeretnénk elérni. A projekt elképzelhető közhasznú bérlakás-építési program formájában is.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

A külön tárgyalt Gálykút cigánytelep mára már csak 2 lakott épületén kívül az utóbbi 5 évben jelent meg olyan tendencia, hogy a városban lakhatási lehetőséget nem találó családok a hörnyéki szőlőhegy (Nagy-hegyi dűlő, de különösen a Paléi dűlő) hétvégi háznak, prэшáznak épült, gazdasági épületként nyilvántartott ingatlanait veszik lakásként használatba. Legalább 8 ilyen lakott ingatlanról van az önkormányzatnak tudomása, valószínűleg minden esetben a még elérhető árú ingatlan, olcsó fenntartási költség vezette a kényszerhelyzetbe az ottlakókat. A belterülettől távol eső, közművekkel hiányosan ellátott területen 1, de legfeljebb 2 fős háztartások alakultak ki, az idősebb, gyakran már nem aktív korosztályból élnek legtöbbször a külterületen.

Az önkormányzatnak a legtöbb problémát az itt élők kommunális hulladékának kezelése okozza: a várostól távol fekvő terület a szűk utak miatt nem vonható be a hulladékszállításba, ezért a hulladék gyakran végzi illegális erdőszéli lerakókban. Ezévből az önkormányzat itt életvitelszerűen lakók részére Hörnyék végén hulladékgyűjtő pontot létesített, amelyet térítésmentesen tudnak igénybe venni. Fontos

annak a tudatosítása is, hogy a lakók használják ezt a lehetőséget, és ne a környezetüket szennyezzék az eldobált hulladékkal. Ehhez információs és szemléletformáló beavatkozásokra is szükség lesz. Szükség lesz annak folyamatos ellenőrzése is, hogy ez az intézkedés megszüntette-e az illegális lerakók szaporodását.

e) lakhatást segítő támogatások

2015. március 1-jétől a lakásfenntartási támogatás korábbi rendszere megszűnt, a lakhatás támogatása a települési támogatások körébe tartozó, alternatív ellátási formává vált. A képviselő-testület saját döntésétől függő támogatási lehetőség a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott támogatás, amely a korábbi lakásfenntartási támogatást felválthatta. A településen jellemző probléma a megterhelő rezsiköltségek viselésének nehézsége, ezért Sásd Város Képviselő-testülete rendszeres települési támogatást nyújt a lakhatási költségek megfizetéséhez. Lakásfenntartási települési támogatásra jogosult az a személy, akinek a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 220%-át, egyszemélyes háztartás esetén 250 %-át, továbbá az elismert havi lakásfenntartási költségek a háztartás összjövedelmének 25 %-át elérik, és a háztartás tagjai egyikének sincs vagyona,

Évente 10-15 család részesül ebben a támogatási formában, melynek havi összege 2.500 Ft.

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2019	152	245
2020	152	242
2021	139	239
2022	201.	235
2023	138	178
2024	135	170

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A településen élő, itt letelepedni kívánó fiatal házaspárokat (élettársakat) és gyermeküket egyedül nevelő szülőket első lakástulajdonuk megszerzésében (lakásvásárlás vagy építés) vissza nem térítendő pénzbeli támogatással segíti az önkormányzat. Évente átlagosan 10-12 igénylő kap 200-200 ezer forint támogatást. A fiatalok helyben maradását segítő támogatás immár 3 évtizedes múltra tekint vissza, mára azonban sajnos valóságos, hatékony eszköznek a jelen lakásárak mellett nem tekinthető, bár összege 2020-tól duplájára nőtt.

Az évek óta stagnáló lakásépítési kedvet remélhetőleg megpezsztíteni a kormány új családi otthonteremtési kedvezmény programja, az új lakás építéséhez, vásárlásához igénybe vehető ún. CSOK. A képviselő-testület elsősorban a családi ház építkezések megindulását elősegítendő az újtelepen rendelkezésre álló összközműves építési telkeket (egyelőre 10 ilyen áll rendelkezésre, melyből hármon már meg is kezdődött/be is fejeződött az építkezés) a CSOK feltételeinek megfelelő, az állam által is támogatásban részesített igénylők részére féláron (500 Ft/m²) biztosítja, míg a 45 év alatti, a településen letelepedni kívánó fiataloknak kedvezményesen (1000 Ft/m²) érhető el.

f) eladósodottság

Nem rendelkezünk átfogó ismeretekkel a lakással kapcsolatos eladósodottság pontos mértékéről. Az önkormányzat azokról az esetekről szerez tudomást, amikor a család támogatásért fordul az önkormányzathoz (többnyire közmű-hátralékok, amelyeket szociális kölcsönnel sikerült megoldani), illetve a bedőlt lakáshitel miatt a lakást a Nemzeti Eszközkezelő az önkormányzatnak ajánlotta fel (két esetben).

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A lakásállomány néhány éve a kismértékű növekedés-stagnálás állapotában van. A legnagyobb lakásépítési időszakban – 1970-80-as évek – a település növekvő lélekszámának, a beköltözők lakásigényének kielégítésére a családi ház építési kedv mellett a többlakásos társasházi lakások is jelentős számban épültek. Ezt követően a 90-es években a kisebb mértékű családi ház építési hullám, majd a 2000-es években egy városközponti társasház építése javította a lakás-állomány méretét és összetételét.

A lakásállomány minősége javuló tendenciát mutat. A lakások nagyságát illetően az egy lakásra jutó szobák száma 3,14 db, a lakások nagyság szerinti összetétele a nagyobb alapterületű lakások arányának növekedését mutatja.

Lakásállomány kor szerinti összetétele a következőképpen alakul: A lakóépületek 18 %-a 1945-ben és előtt épült, 1946 és 1970 között 26 %, a hetvenes években 30 %, a nyolcvanas években 17 %, 1990 után pedig a lakások 8 %-a sem. A hetvenes évek kiugróan magas lakásépítési mutatóját a tömblakások, az akkoriban épült társasházi sorok, mini lakótelepek hozták, a 60-as és 80-as évek pedig az újtelepi magánéros családi ház építési hullámok miatt voltak kiugróak. A lakásállomány komfortfokozat szerinti megoszlását elemezve megállapítható, hogy a lakások 40 %-a komfortos lakás (elenyésző a félkomfortos), és több mint fele összkomfortos, tehát a lakások közművel való ellátottsága jó. A lakásállomány mindössze 5 %-a komfort nélküli és szükséglakás, amely elsősorban az 1944 előtt épült lakásállományt érinti, ezek korszerűsítése is megkezdődött.

A vezetékes víz- és áram-ellátás, a közvilágítás, a szennyvízcsatorna-hálózat és a gázhálózat kiépítettsége csaknem 100%-os, ezek igénybe vétele is magas szintű a városban.

A város belterületi úthálózatának a hossza 13,67 km. Valamennyi belterületi út aszfaltburkolatos, a korábbi években az útfelújítási programok esetlegessége miatt az utak állapota jelentősen leromlott.

A kiépített járdák hossza csaknem 20 km. Van azonban még a városban néhány olyan utca, főként az újtelepi városrészben és Hörnyéken, ahol a gépjárműforgalom indokolja a járda megépítését legalább az utca egyik oldalán.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

A hagyományos cigánytelepek több hullámban lefolytatott felszámolása folytán a településen már csak egy ilyen külterületi, erdőszéli cigánytelep lakott. A telep lakossága évtizedenként megfeleződött, Gálykút jelenlegi 2 lakosa „modernizált”, gyalogjárával, villanyárammal ellátott telepen él. A gálykútiak alkalmazkodtak a nehezen megközelíthető, rossz állapotú lakóházak adta lehetőségekhez, koruk és beszűkült lehetőségeik miatt eddig nem kívántak elköltözni.

Ezen felül a városban egy olyan lehatárolható jórészt összefüggő terület vizsgálandó, ahol az alacsony státuszú lakosok koncentráltan jelennének meg. Hörnyék, az 1936-ban Sásdhoz csatolt településrész a városmagtól való elkülönülése (fél kilométer), máig megőrzött falusias településképe és a beköltözött cigány családok viszonylag magas száma miatt figyelmet érdemel.

Itt a szegregációnak már mutatkoznak jelei. Úgy vizsgáljuk a kérdést, hogy szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területnek tekintjük az olyan egybefüggő területet, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. A lehatárolás a 314/2012.(XI.8.) Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. A lehatárolás során területileg egybefüggő tömbök kiválasztása történik meg, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek.

Azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. Mivel Sásd város járásszékhely, a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

- szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke nagyobb egyenlő, mint 35%;
- szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%.

- a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői);

A 2022-es népszámlálás adatai alapján Hörnyék egy része, Gálykúttól délre az északi bekötőút kereszteződéséig tekinthető szegregátumnak, a szegregációs érték itt 38,8 %. A 2011-es népszámlálás adataihoz képest csökkent a terület nagysága.

A terület – lévén Hörnyék 1936-ban Sásdhoz csatolt, korábban önálló község volt – máig őrzi a hagyományos falusi utcakepet. Mintegy 35 lakóháza többsége egylakásos, hagyományos falusi ház, gyakran hagyományos építőanyagokból épült, többnyire korszerűsített, felújított, de akad sürgős felújításra szoruló, sőt a karbantartás hiányában időközben megsemmisült épület is. Az utóbbi harminc évben talán 5 lakóház épült a területen, beleért az 1980-as évek végén létesített önkormányzati bér(iker)lakásokat is.

A terület közműellátottsága a többi városrészével azonos, kivéve a csatornázottságot: az 1990-es évek nagy szennyvíz közművesítéséből az érintett terület jó része kimaradt. A terület lejtési viszonyai miatt az északi bekötőúttól Gálykút felé eső utcarész csatornázásával a város még adós, nagy forrásigénye miatt ez a beruházás máig várat magára. A zárt szennyvíztárolók kiépítése és működtetése is jelentős költség, így a környezet védelme érdekében szükség volna ezt a területet is bevonni a közműves szennyvízellátásba.

Hörnyék a város központjából, valamint északon a Kaposvári útról egy-egy néhány száz méteres bekötőúton közelíthető meg, a közút az utca mindkét végéig (sőt most már a paléi szőlőhegyig) kiépített, pormentes. A gyalogos közlekedést a 2020-ban átadott, újonnan kiépített járda segíti a piac utáni vasúti átjárótól az utca elejéig. Az utcában (Hörnyéken belül) történő közlekedés azonban most is csak az úttesten lehetséges, folyamatosan kiépített járda nincs.

A Hörnyéken élők lokálpatriotizmusát és közösségösszetartó erejét jelzi, hogy más városrészekhez hasonlóan Hörnyéken is alakult településszépítő, közösségszervező csoport, amely a településrész közterületeinek virágosításán túl több közösségépítő eseményt is szervez.

- b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya;

A szegregátumnak tekinthető hörnyéki utcáriszben a városi átlaghoz képest magasabb a mélyszegénységben élő és a roma lakosok aránya. Életkori megoszlását tekintve bár nyugdíjasok is élnek az utcában, az átlagosnál mégis magasabb a gyermekes családok aránya: ami még jellemzőbb, a városban a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek 50 %-a itt él. Általában is jellemzőbb a nagycsalád, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekes családok pedig még inkább legalább 3 gyermeket nevelnek. A területen a városi átlaghoz képest néhány százalékkal magasabb a tartós munkanélküliség, az évek, évtizedek óta a közfoglalkoztatásban ragadt közmunkások közel fele a szegregátumban él. Elindult ugyanakkor egy folyamat: az itt élő családok gyermekei – jórészt már szüleikhez képest magasabb iskolai végzettséget szerezve – jellemzően külföldi munkavégzéssel, sőt külföldre költözéssel igyekeznek kitörni a mélyszegénységből.

A területen a legnagyobb problémát a rendszeres munkajövedelem hiánya és az iskolázatlanság jelenti. Ennek megfelelően a szegregáció mérséklését/megszüntetését célzó intézkedések között elsőrendű a munkaerő-piaci integráció, a foglalkoztatottság növelése. Ez szükségszerűen az alapfokú képzettség megszerzésével, szakképzéssel és új munkahelyek teremtésével történhet meg. Ez csak egy átgondolt, következetes, hosszú távon végigvitt nevelő vagy szemléletformáló komplex programként történhet, lépcsőzetesen elérve a munkanélküliek bevonását, és ezáltal a munka közbeni tanítását a munkahelyek írott és íratlan szabályaira. Az itt élők foglalkoztatását ezen túlmenően képzéssel, és programokkal kell ösztönözni, a beilleszkedésüket mentális foglalkozásokkal kell segíteni. Nem csak képzéseket és átképzéseket kell indítani, hanem munkahely-teremtő, elhelyezkedést segítő programokat kell bevezetni/folytatni. Ezek az intézkedések rendszeres és legális jövedelemforrást, és hosszú távon az élet más területein megvalósuló integrációt is jelentenének. Nem választható el a munkára ösztönző program egy szemléletformáló, példaadó, pozitív mintákat rögzítő komplex beavatkozástól. Pl. gazdálkodási, életvezetési, gyermeknevelési felvilágosító munka, szemléletformáló képzések szervezése, egészségügyi és szexuális felvilágosítás, alapvető szűrővizsgálatok hatékony kommunikációja.

A munkaerő-piaci integráció, képzési, átképzési, munkahely-teremtési, elhelyezkedést segítő programok indításában az önkormányzat vezető szerepet játszhat. A közmunkában foglalkoztatottak egy része az önkormányzati intézményekben továbbfoglalkoztathatók (nőket főleg szociális területen, férfiakat a városfenntartás és üzemeltetés területén) és ezzel tartósan a munkaerőpiacon maradhatnak. A programnak minden esetben elengedhetetlen feltétele állami, pályázati forrás, amelynél a kiválasztás, betanulás, képzés megtörténhet, sikeres felkészítést követően az önkormányzati, intézményi státuszokra nagyobb eséllyel lehet alkalmazni ezeket az embereket is.

A munkaerő-piaci integráció egyik jelentős gátja az alacsony képzettségi szint. A képzési programok kialakításánál figyelembe kell venni a munkanélküliek, a szegregátumban és környékén élők jelenlegi iskolázottsági színvonalát és tanulási potenciálját. A tanulatlan

hátrányos helyzetűekre általában jellemző, hogy alacsony presztízsű munka és tanulás közül jobban preferálják a munkát és mivel az egzisztencia/jövő/családtervezés nem jellemző, az oktatásban csak a szükséges mértékben vesznek részt.

Az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők esetében támogatni kell az alapfokú végzettség megszerzését, az olvasás-írás, számítógép használat elsajátítását. Mivel a közmunkaprogramban indított képzésekhez általában csak azok tudnak kapcsolódni, akik legalább 8 osztállyal rendelkeznek – a szegregátum lakói közül sokan ennek nem felelnek meg –, így ez a képzés kiemelt fontosságú. Az alapfokú végzettségűek esetében szakmaszerzés javasolt, méghozzá olyan szakmák terén, melyek a város és környékén hiányszakmaként jelentkeznek.

A szegregáció csökkentésének másik útja az oktatási integráció. A szegregátumban élők gyermekei többségükben a sásdi oktatási intézményekben tanulnak. Az önkormányzat támogatási politikájában a helyi lakos diákok segítése a rászoruló diákok szociális étkeztetésén keresztül érvényesül. Az óvoda alaptevékenységébe tartozik a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása. Az intézmény működési gyakorlata az esélyegyenlőség és szegregációmentesség elvét követi.

A hátrányos helyzetűek többsége nem érdeklődés miatt tanul tovább a helyi szakképzésben, hanem mert nem tudja finanszírozni a másol megszerezhető egyéb szakmák költségeit (kollégium, utazás). Az önkormányzat a helyi hátrányos helyzetű diákokat a helyben nem oktatott szakmák támogatásával (utazási, kollégiumi támogatás) is segítheti. A támogatás olyan szakmánál indokolt, amelyekhez helyi foglalkoztatási igények is párosulnak, illetve amelyek a helyben, mint egyéni vállalkozó az önfoglalkoztatás is lehetséges. A roma önkormányzat akár ösztöndíj nyújtásával, akár pályaválasztási, motivációs programok szervezésével, akár példabemutatóval tudja segíteni a beavatkozást. Ezen túl a hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódási fokának csökkentése érdekében cigány tanoda elindítása is lehetséges.

A szegregátum problémáinak komplex kezelése során nem kerülhető el a lakhatási szegregáció csökkentése sem. Bár a szegregátum területén az önkormányzat mindössze 2 szociális bérlakással rendelkezik (ikerlakások, Sásd, Hörnyék 40/A és 40/B.), ezért az önkormányzat csak közvetett úton tud beavatkozni a lakhatási körülmények javításába. Ennek legfontosabb eleme, hogy szociális és piaci típusú bérlakások kialakításával jobb életkörülményeket alakít ki. Az új/felújított bérlakásállományba a szegregátum területén nagyon rossz körülmények között élőknek is módjuk lehetne beköltözni. Az önkormányzat a tulajdonába kerülő bontandó ingatlanokat közmunkások bevonásával tudná bontani, majd az egyébként közműves telkeket hasznosítani.

- c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai.

A szegregátumként számon tartott Hörnyéken kívüli rehabilitációs terület a szegregációs kritériumoknak az 50 főt el nem érő népessége miatt nem megfelelő, ám valójában szegregációs gócpontként számon tartott leromlott műszaki állapotú bérlakáscsoportjai: a vasútállomás közelében lévő, erősen lepusztult ingatlan (Rákóczi F. út 38.) 2017-es bontásáig sok éven keresztül fennállt problémaköre, a hörnyéki 3 szükséglakást tartalmazó épület stb.

Általában is jellemző egyes önkormányzati bérlakásokban élők szegregáció-veszélyeztetettsége, ahogy azt a szociális bérlakásban élők helyzetének tárgyalásánál bemutattuk.

Szintén érintettük már a szőlőhegyi ingatlanok helyzetét, ahol a hobbitelkeken épült présházak, hétvégi házak lakóházként, hosszú távú állandó lakásként történő használatára irányuló folyamatnak lehetünk tanúi.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

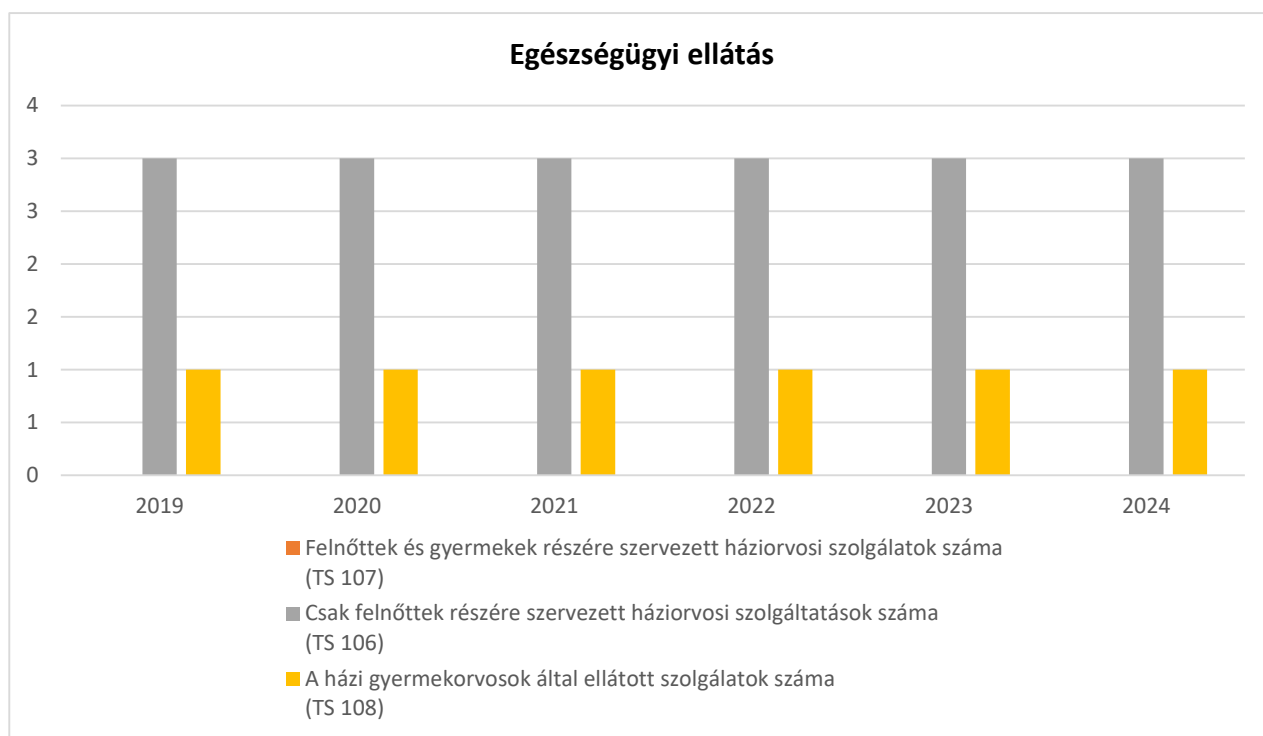
3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziiorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziiorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közfogyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2019	0	3	1	1	82	18,50
2020	0	3	1	1	47	17,95
2021	0	3	1	1	52	16,66
2022	0	3	1	1	120	15,91
2023	0	3	1	1	112	12,40
2024	0	3	1	1	104	14,06

Forrás: TelR, KSH

Tstar

A háziiorvosi ellátást a település és 7 további község lakossága számára a Sásdon működő 3 felnőtt és 1 gyermek háziiorvosi szolgálat biztosítja. Valamennyi háziiorvosi körzet szakképzett orvossal betöltött.

Az egészségügyi privatizáció teljes körű, a háziiorvosok valamennyien vállalkozói formában, nagyrészt saját rendelőben és eszközökkel látják el tevékenységüket. Az önkormányzat egyetlen háziiorvosi rendelővel rendelkezik, ahol a 2. számú felnőtt körzet háziiorvosa rendel, továbbá a központi háziiorvosi ügyelet információs pontja is működik.

A fogorvosi alapellátás – összevontan a felnőtt és a gyermeklakosság számára, illetőleg iskola fogászati feladatokkal - egy körzetben történik, 22 település lakossága számára, szintén sásdi székhellyel. A vállalkozó fogorvos tevékenységét megszüntette, a szakemberhiány miatt utódja nincs, jelenleg az önkormányzat helyettes fogorvossal maga tartja fenn a szolgáltatást, továbbra is bérli a rendelőt és eszközt. Ez a helyzet hosszú távon nem tartható fenn, szükség van egy önkormányzati rendelő létesítésére, amellyel folyamatosan biztosítani lehet a minőségi ellátást.

A védőnői szolgálatot 2 védőnő látja el, sásdi székhellyel. Néhány éve a védőnői szolgálatok funkcionális privatizációjára is sor került, majd a finanszírozási feltételek változásával a két szolgálat ismét önkormányzati fenntartásba kényszerült, 2020 novembertől kezdődően. Ezt követően 2023. július 1-jétől a védőnői feladatellátás kikerült az önkormányzati feladatok közül, fenntartásuk állami kézbe került, a vármegyében a védőnői szolgálatokat a Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központja működteti. Az önkormányzat tulajdonában álló védőnői szolgálatnak is helyt biztosító Arad u. 1. számú épületet az önkormányzat folyamatosan újítja fel, így a védőnői szolgálatok korszerű körülmények között végezhetik munkájukat. Az állami fenntartásba került védőnői feladatellátáshoz az ingatlant továbbra is az önkormányzat biztosítani. A fenntartó-változások nem okoztak az ellátás folyamatosságában az ellátottak számára észrevehető változást.

Az alapellátáshoz kapcsolódó sürgősségi ellátás (központi háziorvosi ügyelet) 2023. augusztus 31-ig, amíg önkormányzati feladatellátásként működött, dombóvári székhellyel és sásdi információs ponttal működött. A fokozatosan kiépülő állami feladatellátás rendszerében településünk a vármegye részeként 2023. szeptember 1. napjától került be az Országos Mentőszolgálat ellátásával működő országos sürgősségi ügyeleti ellátásba. Az eddig Sásdon, majd Dombóváron elérhető szolgáltatás most vagy Dombóváron vagy a távolabb fekvő és tömegközlekedéssel még nehezebben megközelíthető Komlón és Pécsen vehető igénybe.

Az iskola-egészségügyi ellátást a sásdi oktatási intézményekben külön megbízással a házi gyermekorvos, illetve az állami védőnői ellátás részeként a két körzeti védőnő végzi.

A legközelebbi járóbeteg-szakellátás és a fekvőbeteg ellátás a Dombóvári Szent Lukács Kórházban érhető el. A gyógyszerekhez, gyógyhatású készítményekhez való hozzájutást a Sásdon működő patika biztosítja. Sásdon 2 egészségügyi szolgáltató is vállal otthonápolási szolgáltatást, a háziorvosi szolgálatokkal együttműködve a beteg otthonában biztosítva a szakápolást.

A mentőállomás 2015-ben történt megépítésével jelentős fejlődés történt a sürgősségi betegellátáshoz való hozzájutásban. A projekt megvalósításához az önkormányzat biztosította a telket. Az újonnan létesített mentőállomáson új orvostechnikai eszközök és mentőgépjárművek (2 db) kerültek beszerzésre. A fejlesztés eredményeként a térségben élő betegekhez rövidebb idő alatt tud eljutni az orvosi segítség.

A város egészségügyi infrastruktúrája jelentős fejlesztés előtt áll. A bérelt fogorvosi rendelő és a háziorvosi szolgálatnak és háziorvosi ügyeleti információs pontnak helyet adó, átmeneti időre átalakított helyiségek hosszú távon nem alkalmasak a biztonságos betegellátásra. Az önkormányzat olyan központi orvosi centrum kialakítását tervezi, amely korszerű, gazdaságosan fenntartható helyszínt biztosít a háziorvosi és a fogorvosi feladatellátásra. Az épület tervezése, a források megteremtése folyamatban van, a beruházás előkészítés alatt áll.

A településen régóta hiányzó szolgáltatás a laborvizsgálatokhoz a vér levételének megszervezése (vérvétel helyben). Többször is történt erre irányuló kezdeményezés, de a finanszírozás bizonytalansága (a NEAK új kapacitást körülményesen fogad be) és a közreműködő partner hiánya miatt ez egyelőre terv maradt.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A gyermekek számára kötelezően biztosítandó szűrések a házi gyermekorvosi szolgálat és a védőnői szolgálat közreműködésével, illetve az iskola-egészségügyi ellátás keretében történnek.

A felnőtt lakosság számára az egészség megőrzését, betegségek korai felismerését célzóan az önkormányzat az egészségügyi szolgáltatóval együttműködve alkalmanként, néhány évente szűrővizsgálatokat szervez (szűrőkamion), alapvető szolgáltatásokat hoz ilyenkor helybe számunkra ez a lehetőség: pl. tüdőszűrés, mammográfia, anyajegy szűrés stb. A szűrés kampányszerűsége – a meghirdetett lehetőségről sokan értesülnek, szívesebben áldozzák idejüket a helyben, kis várakozással elérhető szolgáltatásra – egyben előnyt is jelent, jelentős számú olyan személyt fogad, akik a helybe érkező lehetőséggel élnek, egyébként nem vennének részt szűréseken. Amennyiben sikerülne az esetlegességét kiküszöbölni, kiszámíthatóbbá tenni, hogy milyen szolgáltatások és milyen rendszerességgel jönnek házhoz, jól működhet a szűrőkamion programunk. A városban is jól működnek az országos népegészségügyi szűrőprogramok (pl. vastagbél-daganat szűrés), a háziorvosi szolgálatok közreműködésével.

A nők számára jelentős könnyebbséget jelent, hogy a védőnői szolgálat keretében a védőnő is végez méhnyakrák-szűrő vizsgálatot, valamint havonta egyszer kihelyezett nőgyógyászati szakorvosi rendelés érhető el a védőnői tanácsadóban, önkormányzati támogatással.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A helyben elérhető szolgáltatások között településnagyságunkra tekintettel nem szerepelnek a fejlesztő és rehabilitációs ellátások. Ezeket a város lakossága a környező

települések ellátóinál (pl. Dombóvár, Kaposvár, Harkány, Mosdós, Pécs, Szigetvár stb.) érheti el.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

Az önkormányzat 2 főzőkonyha fenntartásával gondoskodik a köznevelési intézmények és a bölcsőde intézményi gyermekétkeztetéséről, a szünidei gyermekétkeztetésről. Itt állítják elő a szociális étkeztetéshez a csaknem 200 adag ebédet, és szűk körben vendégétkezőket (főként intézményi dolgozók) is fogad a konyha. Mindkét főzőkonyha betartja az egészséges táplálkozás előírásait, igyekszik az igénybe vevők korának, egészségi állapotának megfelelő, egészséges ételt készíteni.

Az Engedd, hogy segíthessünk alapítvány Egészségtudatosan a Hegyháton címmel (EFOP-1.8.5-17-2017-00185 azonosító számú) projektet dolgozott ki a Sásdi Általános Iskola diákjaira építve a gyermek, tanulók egészséges táplálkozással kapcsolatos ismereteinek bővítése, egészségkultúrájuk fejlesztése érdekében. A program során a témában előadásokat, foglalkozásokat tartanak a tanulónak, szűrővizsgálatokat, felméréseket készítenek, amelyek szaktanácsadással, konzultációs lehetőséggel összekötve közvetlenül szolgálják a gyermekek egészséges fejlődését. A szemléletformálás, az egészséges táplálkozás és életmód népszerűsítése érdekében: kreatív ételkészítési programokat szerveznek. Valamennyi program a szülő bevonásával történik, hiszen a gyermek életmódját és táplálkozását a szülő tudja legnagyobb mértékben befolyásolni. Az egészséghéten sportvetélkedőkre kerül sor, köztiszt ember bevonásával. A tájékoztató napokon a gyermekek és családjaik számára lehetőség nyílna a közösen elkészített ételek kóstolására. Az egészségfejlesztő és betegségmegelőző programok között szerepel rajzpályázat, plakáttervező verseny, valamint kvízverseny. Az iskolai étkezéshez szükséges eszközök, bútorok, konyhatechnológiai berendezések és dekoratív plakátok beszerzése is része volt a projektnek, az egészséges táplálkozás, illetve az étkezési kultúra fejlesztése érdekében. A projekt tervezésénél és az elérendő célok meghatározásánál a Hegyháti Járás Esélyteremtő Programtervében foglaltakat vették alapul. A Sásdon élő romák létszáma és aránya miatt is szükséges foglalkozni az esélyegyenlőségükkel. A mélyszegénységben élők egészségügyi állapota elmarad az országos átlagtól. Pozitív minták kellenek, és elengedhetetlen a közösségi együttélés írott és íratlan szabályainak elsajátítása. A pályázat fontos feladata volt megtanítani a háztartás-vezetést, a pénzbeosztást, a karbantartást, a gazdaszemléletet, ami az esélyteremtés alapvetően fontos feltétele a megfelelő családi vagy környezeti minták hiányában.

Az alapítvány következő pályázata, a FCA-KP-1-2020/2-000787 azonosító számú, Gépjárműbeszerzés az Engedd, hogy segíthessünk Alapítványnál elnevezésű pályázat is sikeres volt. A támogatásból egy 9 személyes mikrobusz beszerzése valósult meg, ezzel segítve az alapítvány tevékenységét. A mikrobuszsal a sásdi általános iskola tanulóinak utaztatását segítik a tanulmányi, sport és kulturális versenyeken, énekkari bemutatókon, rajz és egyéb kulturális pályázatokon, tehetséggondozó szaktáborokban, hazai és külföldi nyelvi táborokban való részvétel támogatása érdekében. A gépjármű önkormányzati feladatok ellátásában is közreműködik: közétkeztetés, ételkiszállítás és hörnyéki településrésről hátrányos helyzetű gyermekek óvodába és iskolába való eljuttatását segíti.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

Az általános iskolában működő sportkörök, különböző korosztályú futbalcsapatok hagyományosan ismert és kedvelt iskolai sportprogramok, melyek a tanulók körében népszerűek és keresettek. Ezen túl immár több évre visszanyúló hagyománya az iskolának a sportágválasztó, sportnépszerűsítő iskolai sportnap megrendezése, amelynek keretében

az iskola a sportágak népszerűsítésével, a testmozgás és a sport dimenzióival újabb, változatos programokat, lehetőségeket kínálnak a gyermekeknek a szabadidő egészséges és hasznos eltöltésére, annak érdekében, hogy a fizikai aktivitás beépüljön mindennapjaikba, kialakuljon az egészségtudatos gondolkodásuk. A mindenki számára hozzáférhető sportolási lehetőségek megteremtésével az esélyegyenlőséget szolgálják, olyan tevékenységeket kínálnak, melyek a tanulókat sikerélményhez juttatják. A játékos sportfoglalkozásokon olyan sportágakkal ismertetik meg a gyerekeket, amelyek – ha iskolai keretben nem is művelhetők (pl. lovaglás, vívás, kangoo, spinning, steep aerobik, darts stb.) de elérhető közelségben, 10-25 km-es körzetben található sportegyesületekben művelhetők.

A Sásd Városi Sportkör futball és asztalitenisz szakosztálya is várja a fiatalokat akár szabadidő-, akár versenysport szinten.

A Nyírlápor Hagyományőrző Íjász Egyesület különleges, hagyományőrzést is felvállaló mozgásformát kínál az érdeklődőknek.

A Sásdi ÁMK közösségi házában lévő tornacsarnok és az iskolai tornatermek is naponta akár késő estig fogadnak szabadidősport-közösségeket teremfoci, kézilabda, trx, asztalitenisz stb. edzésekre, baráti közösségek sportprogramjaira.

A sportkör munkáját az önkormányzat a füves nagy- és kispályával, felújított öltözővel rendelkező újtelepi sporttelep biztosításával segíti. Az önkormányzat a telep fejlesztését tervezi, elnyert pályázati projektben a volt közlekedési park helyén rendezvénytér épül, a nagyobb közösségi rendezvények befogadását segítő kiszolgáló létesítményekkel, a füves nagypálya futóköre pedig korszerű, időjárásálló borítást kap.

Az utóbbi néhány évben teljesen megújult, modern játszóterek egyike is a sporttelep tágas ingatlanán érhető el. Ezen felül a hörnyéki, legújabban pedig a Deák téri és a Fáy utcai játszóterek is pályázati támogatással újultak meg, vonzó és biztonságos játszóeszközökkel várják a gyermekeket. A Fáy utcai játszótér mellett épült meg 2020-ban a felnőttek szabadtéri sportolását segítő kondipark, számtalan erősítő eszközzel felszerelve.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A szociálisan rászorultak részére a szociális ellátást és a személyes gondoskodást az állam, az önkormányzat, illetve magánszolgáltatók biztosítják. A személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat.

A településen jelenleg működő személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások:

- a) étkeztetés
- b) házi segítségnyújtás
- c) család- és gyermekjóléti szolgáltatás
- d) jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- e) támogató szolgálat
- f) nappali ellátás idősek és demens betegek részére.

2005-ben 27 települési önkormányzat közösen hozta létre a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulást, amely a kistérség szociális és gyermekvédelmi alapszolgáltatásait biztosította a társulásban működtetett intézmény, a Hegyháti Szociális Alapellátási Központ (HSZAK) útján, itt látták el a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres segítségnyújtás, a családsegítő és a támogató szolgálat, illetőleg a gyermekjóléti szolgálat feladatokat is.

2014. január 1-jétől az önkormányzatok – finanszírozási nehézségek és egyeztetési problémák miatt – a szociális alapellátási feladatokat kiemelték a társulás által ellátott feladatok közül. A feladatok egy részét - a jelzőrendszeres segítségnyújtást és a támogató szolgálatot - fenntartó-váltással kiszervezték egy civil fenntartóhoz, a Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft. működteti. A Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft. fenntartásában 2014. november 30-tól működő Hegyháti Szociális Alapellátási Központ jelenleg két szociális alapszolgáltatást működtet Sásd és térségében.

Az intézmény által ellátottak köre, szakfeladatok területi hatálya a működési engedély szerint:

a) jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: - a Hegyháti járás 26 településének közigazgatási területe, valamint 45 önkormányzat közigazgatási területe a Szigetvári Járás területén.

b) támogató szolgáltatás: A Hegyháti járás 27 településének közigazgatási területe

A kft. az önkormányzatoktól teljes mértékben elkülönülve végzi tevékenységét, az önkormányzatokkal való kapcsolata csekély, a feladatellátás nehézségeiről, finanszírozási problémák jelentkezéséről tudnak az önkormányzatok, mivel a fenntartó támogatást kérve rendszeresen fordul az önkormányzatokhoz. Sásd Város Önkormányzata 2017-ben annak érdekében, hogy a tulajdonos Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás megszüntetésének ez ne legyen akadálya – megvásárolta és térítésmentes használatba adta a szolgáltatás céljára szolgáló speciális kialakítású kisbuszt, elhárítva ezzel a működés alapvető akadályát is. Azóta is évről évre mintegy félmillió forinttal segíti a szolgáltatások működtetését.

A kistérségi feladatellátás megszűnésével a szociális alapellátás kötelező feladatait a társult önkormányzatok maguk oldották meg, különbözőképpen. A sásdi és a Mindszentgodisai közös önkormányzati hivatalok 14 önkormányzata, köztük Sásd 2014. január 1-jétől Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Társulás néven intézményfenntartó társulást, a családsegítés, gyermekjóléti szolgálat és házi segítségnyújtás ellátására Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat néven közös intézményt hozott létre. A családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás 2015. év végi reformja következtében az ellátott feladatok közül kikerült a család- és gyermekjóléti szolgáltatás, amely feladatot a járási központ feladataival együtt Sásd Város Önkormányzata önálló intézményben old meg, a teljes közös önkormányzati hivatal, illetve a járás területén. A szociális társulás, illetve az általa fenntartott intézmény feladata maradt a házi segítségnyújtás, illetőleg a 2015-ben új feladatként kialakított nappali ellátás biztosítása.

A város fenntartásában működő Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ által biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális- és gyermekvédelmi szolgáltatásokról a 2022. évi beszámolója ad képet:

„A Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat Szakmai Egysége ellátási területére vonatkozóan (Sásd, Gödre, Vázsnok, Varga, Palé, Meződ, Felsőegerszeg) 2022. évben együttműködési megállapodás alapján 12 családot gondozott, tanácsadótként, illetve egyszeri alkalommal 205 klienst látott el.

A családsegítő szolgáltatást igénybevevők tekintetében elsődleges problémaként továbbra is az anyagi, megélhetési problémák, gyermeknevelési nehézségek, a családi-kapcsolati konfliktus, illetve, a digitális oktatásban való részvétel, valamint az álláskeresésben nyújtott segítség nyújtása emelhető ki.

A szakmai tevékenységekre vonatkozóan: az előző évhez hasonlóan az ügyintézéshez történő segítségnyújtás, családlátogatások, valamint az egyéni gondozási nevelési terv megvalósításában nyújtott szociális segítő tevékenység halmozott adatai emelhetők ki valamint a pénzbeli ellátások igénylése, és adományközvetítés, elsősorban tartós élelmiszer adományra.

A KSH-nak 2023. januárban megküldött statisztikai összegzésből néhány elem:

- ☐ Adományközvetítés 488 db csomag, 205 fő esetben (szakmai tevékenység halmozott adata elsősorban az ételkészítés adományt nyújtó projektünk vonatkozásában)
- ☐ Családlátogatások száma: 133
- ☐ Szünidei étkeztetéshez kapcsolódó családlátogatások a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők esetében

Az elmúlt esztendőben több alkalommal is felmerült az időskorúak intézményi elhelyezésének nehézsége, mert alacsony jövedelemmel, családtagok, hozzátartozók segítsége nélkül ez rendkívül nehéz, ezt ellátórendszerünk hiányosságaként értékelem.”

„Intézményünk minden év március 31-ig jelzőrendszeri intézkedési tervet készít. Az intézkedési terv elkészítéséhez a jelzőrendszeri tagok írásos beszámoló megküldésével járunk hozzá.

A jelzőrendszeri intézkedési terv célja, hogy tervszerűen, szervezeten és hatékonyan működjön a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv 64.§ (2) bekezdésében, illetve a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. tv 17.§ (1) bekezdésében meghatározott észlelő és jelzőrendszer.

Jelzéseket tekintve összegezhető, hogy

- ☐ 105 jelzés összesen
- ☐ 34 jelzés köznevelési intézményekből
- ☐ egészségügyi intézmény (kórház, védőnő, házi orvos)
- ☐ rendőrségtől érkező jelzés
- ☐ áldozatsegítő
- ☐ önkormányzat, jegyző
- ☐ összességében: a kórházak jeleznek a fiatakorúak esetében pl. pszichés problémák miatt bekerülőkről, illetve a rendőrség az ideiglenes távollátás esetében, valamint felnőttek esetében a lehetséges gondnokság kapcsán.”

„Járási Család- és Gyermekjóléti Központ Szakmai Egysége

A Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ, Járási Család- és Gyermekjóléti Központ Szakmai Egysége tevékenységét illetően összegezhető, hogy 2022. decemberben 66 védelemben vett gyermek állt gondozásban, 5 javaslat került benyújtásra ideiglenes hatályú elhelyezésre, védelemben vételre vonatkozóan 14 javaslat került benyújtásra.

A családba fogadások száma továbbra is jelentős a Hegyháti Járásban, tekintettel arra, hogy a gyermeket nevelő szülők külföldön vállalnak munkát, sok esetben a lakáshitelek törlesztése, vagy egyéb anyagi megfontolás miatt. A családba fogadás során a szülők a nagyszülőre, vagy valamely más családtagra bízák gyermeküket.

A bűncselekményekkel érintett kiskorúakra vonatkozóan történő családgondozás és szociális munka tapasztalatára vonatkozóan összegezhető, hogy 5 kiskorú gyermek állt megelőző pártfogó felügyelet alatt, garázdaság illetve kisebb értékben elkövetett lopás vétsége miatt.

A szabálysértést elkövető gyermekek szülei jellemzően együttműködőek az esetmenedzserrel, pártfogó felügyelővel. A pártfogó felügyelő és az esetmenedzser munkájával elősegíti, hogy további bűncselekményt ne kövessen el a kiskorú gyermek.

Az esetmenedzserek véleménye szerint a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések közül a védelemben vétel továbbra is kevésbé éri el az elvárt eredményeket, főként az 50 órát meghaladó igazolatlan iskolai hiányzás esetén. Ennek okát abban látják a szakemberek, hogy az érintett szülők nem partnerek ennek javításán.

Az elmúlt év egyik lényeges tapasztalata az, hogy a szülő maga kéri be a gyermekét a szakellátásba, ideiglenes hatályú elhelyezését kérve, de előfordult két alkalommal az is, hogy a gyermek maga kérte a családból való kiemelését.

Pornográf felvétel megszerzésével vagy tartásával elkövetett gyermekpornográfia megalapozott gyanúja miatt került négy középiskolás gyermek a látókörünkbe, akiknél

védelembe vétel és megelőző pártfogás is elrendelésre került. Az elmúlt években még nem volt hasonló esetünk.

A szülők közötti párkapcsolati konfliktusok, illetve gyermekelhelyezés, kapcsolattartás körüli problémák említésre méltóak, amelyek sok esetben a védelembe vételt is indokoltá teszik több család esetében.

Intézményünk speciális szolgáltatásai:

- kapcsolattartási ügyeletet
- telefonos készenléti szolgálat
- jogi tanácsadás
- pszichológiai tanácsadás,
- munkavállalási, pályaválasztási tanácsadás biztosítása,

Óvodai iskolai szociális segítő szakember

2020. augusztustól lehetőség nyílt Óvodai iskolai szociális segítő szakember alkalmazására, a szakmai létszámot bővítve az intézményben.

A Hegyháti Járás ellátási területén működő köznevelési intézményekben látja el feladatát; a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználásával az óvodás és iskoláskorú gyermekek, tanulók szociális kompetenciáinak fejlesztése, sikeres iskolai előmenetelük támogatása, illetve az esetlegesen felmerülő veszélyeztetettség megelőzése érdekében.

2022. október 1-óta ez az álláshely betöltésre került.

A Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ jelenlegi, és a közelmúltban lejárt pályázata:

1. Az EFOP-1.4.2-16-2016-00023 azonosító számú Integrált térségi gyermekprogramok „Gyökerek és Szárnyak” elnevezésű projekt került megvalósítása a Hegyháti járáshoz tartozó településeken, továbbá Bikal és Oroszló községekben 2017. október 1-től, 2023. február 28-ig.

2. Intézményünk a 2022. évben is megvalósítóként vesz részt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal, az RSZTOP-1.1.1-16 – „Szegény gyermekes családok és rendkívül alacsony jövedelmű személyek számára természetbeni juttatás biztosítása” tárgyú RSZTOP-1.1.1-16-2016-00002 azonosító számon regisztrált pályázat megvalósításában. A pályázat keretein belül 12 kg-os tartós élelmiszer csomag kerül kiosztásra havonta, a projekt időszakra vonatkozóan, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő 0-3 éves korú gyermeket nevelő családok között, időskorúak és rokkant ellátásban részesülők között.

3. Gyermekétkeztetési Alapítvány, 5 család számára támogatás biztosítása 1 éven át, 20.000.- Ft összegben, tartós élelmiszer vásárlására. 2022. februártól kezdődően.

Sásd Város Önkormányzata és a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ, illetve a Gyerekesély Program szervezésében nyári napközis tábor valósult meg, 75 férőhelyet biztosítva a sásdi gyermekek számára.

A tábornak az Általános Művelődési Központ adott helyszínt, 2022. július - augusztus között, három héten át. A programokat tekintve az első héten a különböző sportoké volt a főszerep, a második-harmadik héten a népi motívumok témakörében mesék feldolgozása, művészeti alkotások készítése volt a kicsik feladata, valamint részt vehettek néptánc oktatáson, egészségvédő foglalkozáson, íjászon és kirándulást tettek a Mecsextrem Parkba, a Bükkösdi Ökoparkba, és a Bikali Élmenybirtokba.

Kollégáimnak, valamint a Sásdi Általános Iskola pedagógusainak köszönhetően a résztvevő gyermekeknek lehetőségük volt tartalmasan eltölteni a nyári szünidőnek egy részét.”

A közelmúltban lezárt ún. 2. gyerekesély program, az EFOP-1.4.2-16-2016-00023 azonosító számú Integrált térségi gyermekprogramok „Gyökerek és Szárnyak” elnevezésű projektet az intézményben 2017. október 1-től 2023. február 28-ig a szakmai vezető, 5 koordinátor, közösségi ház-vezető, és asszisztens alkalmazásával, összesen 23 kifejezetten a program idején foglalkoztatott kolléga valósította meg.

A Sásdi Szociális Szolgálat által nyújtott személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások:

„Házi segítségnyújtás

A társulás közigazgatási területén a házi segítségnyújtás tevékenységet az elmúlt évben 4-3,5 gondozó végezte. A gondozónők 8 - 6 - 4 órában látták el a gondozási tevékenységet. Végzettségük megfelelt a törvényi előírásoknak. A feladataik ellátásához a szükséges tárgyi feltételekkel rendelkeztek. (kerékpár, vérnyomásmérő, gumikesztyű, fertőtlenítőszer) A szolgáltatást 2018 évben 28-30 fő igényelte.

Település szerinti bontás:

Település	Ellátottak száma (fő)
Baranyaszentgyörgy	4
Felsőegerszeg	4
Gödre	3
Meződ	4
Sásd	13
Varga	1
Váznok	1
Összesen	30

A törvény által meghatározott létszám aránya: egy gondozóra jutó gondozotti létszám 7 főben van meghatározva, nyolc órás munkaviszony mellett. A 30 fő gondozotti létszámhoz a törvény által előírt szakfeladat ellátását végző dolgozók száma: 4,5 fő – amit jelenleg 3,5 fő lát el - tehát ez 1 fővel kevesebb az előírt létszámnál. A szakmai vezető a létszám arányában a törvény által előírtaknak megfelelt. A szakterület engedélye 60 fő. A szükségletek a segítségnyújtás tevékenységen belül arányaiban az alábbiak szerint alakultak: Bevásárlás, mosás, takarítás tevékenységekben való segítségre volt a legnagyobb igény. Ezt követte a mentális gondozás, amelyen belül az orvos által előírt gondozási ápolási feladatok is szerepeltek. A személyi higiénié megtartásában való segítségnyújtás is fontos feladat volt a gondozás során. Kisebb mértékben szerepelt a szükségletek között az ügyintézésben való segítségnyújtás, és a meleg ételkészítésben való segítség.”

„Nappali ellátás

Idősek és demens személyek nappali ellátása szolgáltatás bevezetésére 2015. év végével a Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat intézmény új szakmai egységeként került sor. Sásd esetében e szolgáltatás a település nagyságrendje miatt kötelező feladat, míg a társulás kistépülései esetében önként vállalt feladat. 2018. január 01-től 75 főre bővült az ellátottak száma, melyre a Baranya Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztálya megadta az engedélyt. A 75 fős létszám nagyobb része sásdi idős.

A szociális szolgáltatás célja: A hiányzó családi gondoskodás pótlása főként az idős ember szociális helyzetének javítása, kulturált körülmények közé juttatása, egyedüllétének megszüntetése, a tétlenséggel járó káros hatások megelőzése, valamint egészségi állapotának figyelemmel kísérése és javítása, higiéniés szükségleteinek biztosítása. A klubban nyújtott gondozás összetett, komplex tevékenység –melyet a klubtag egyéni sajátosságainak és lehetőség szerinti igényeinek tervszerű, együttes alkalmazásával valósítjuk meg. Komplex gondozás megvalósítása: az intézmény biztosítja igény szerint az ellátottak napi egyszeri meleg ebédjét, a tisztálkodási, mosási, vasalási lehetőséget. Törekszik az ellátottak nyugalmanak biztosítására, valamint mentálhigiénés ellátására. Az önállóság helyreállítása, fenntartása: az ellátottak mozgásának aktivizálása, csoportbeszélgetések, foglalkoztatás, egyéni és közösségi vallásgyakorlás. Az ellátott az intézmény által szervezett feladatvégzésekbe, foglalkoztatásokba egészségügyi állapotától függően kapcsolódjon be, saját fizikai és szellemi erőnlétének megtartása érdekében is. Az ellátottak családi és társadalmi kapcsolatainak fenntartása: az ellátottaknak segítjük az

egymás közötti, illetve a hozzátartozókkal való rendszeres kapcsolattartását. Elsősorban saját otthonukban élő 18. életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy időskoruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, illetve igény szerint napközbeni étkeztetési lehetőséget nyújt.

Demens személyek nappali ellátása a Pszichiátriai Szakkollégium által befogadott demencia centrum demencia kórképet megállapító szakvéleményével rendelkezők számára biztosít rendszeresen szervezett egyéni és csoportos foglalkozásokat, meglévő képesség megőrzésére és fejlesztésére irányuló programokat, mentális gondozást, felügyeletet.

Az intézmény által ellátott feladatok:

- Az intézmény biztosítja az idős emberek számára a megszokott életvitelük fenntartása mellett az egyes szolgáltatások igénybe vételének lehetőségét.
- Az ellátottak rendszeres ápolói felügyelete.
- Szűrő vizsgálatok megszervezése.
- Az ellátottak pszichés állapotának folyamatos megfigyelése, az észlelt változások jelentése, az előírt dokumentáció vezetése.
- Családi- és társas kapcsolatok ápolása, kiépítése, szinten tartása.
- Személyre szabott, évszaki sajátosságokat figyelembe vevő foglalkoztatása az előre elkészített foglalkoztatási terv alapján.
- Demenciában szenvedőknél a meglévő képességek megőrzése, fejlesztése, az állapot rosszabbodás gyorsaságának csökkentése.
- A lelki egészség védelme.

A demens betegek ápolása. Alapvető cél, hogy a demenciával küzdő idős ember a szellemi leépülése során életminőségét megőrizve, jó közérzettel, boldogan élje életét, érzékelje a jó bánásmódot, képes legyen az adott pillanatok élvezetére, állapotromlását késleltető támogatást kapjon. Önellátási képességének csökkenése mellett is kielégítettek legyenek szükségletei és meg tudja őrizni emberi méltóságát. Vagyis mindazon beavatkozások és eljárások biztosítása, melyek hozzájárulnak a demens jól-létének, -a "well-being" – biztosításához."

Sásd Város Önkormányzata által közvetlenül biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatás:

Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük, vagy hajléktalanságuk miatt.

Sásd Város Önkormányzata 2013-ig társulásban, 2013-2024 között a környékbeli kistelepüléseket is ellátva (Felsőegerszeg, Meződ, Palé, Varga, Vázsnok) ellátási szerződés alapján önállóan gondoskodott az étkeztetés feladatairól. 2024. márciustól a szolgáltatás a Sásdi Szociális Társulás fenntartásában működő Sásdi Szociális Szolgálat intézménybe integrálódott. Az ebéd beszerzése a napközi konyháról (ÁMK) történik, a szolgáltatás megszervezéséhez szociális asszisztens, a kiszállításhoz gépkocsivezető és gépkocsi áll rendelkezésre. Az ellátottak átlagos száma az utóbbi 5 évben, de különösen a pandémia és az élelmiszerár-robbanás óta duplájára nőtt, jelenleg több mint 200 fő részére biztosítja a szolgálat hétköznapiokon a meleg étkezést.

2016-tól új kötelező feladatként kellett megszervezni a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997.évi XXXI. törvény 21/C. § szerinti szűnidei gyermekétkeztetést. Sásd Város Önkormányzata e feladatot a Sásdi Általános Művelődési

Központ intézménye útján látja el. A rászoruló gyermekek számára a gyermekintézmények zárva tartása idején hétköznapiokon a meleg ebéd előállítását, kiszolgálását a Szent Imre út 25-27. szám alatti iskolai konyhán történik. Mivel nagyobb igény van az étel elvitelére, ezért már nincs helyben étkezés, így is egyre csökken a rászoruló családok erre vonatkozó igénye.

Az önkormányzat a szociális alapszolgáltatási feladatokat ellátó intézményei, szolgálatai munkáját évente értékeli, fenntartóként, illetve a társulás tagjaként részt vesz a fenntartói feladatok ellátásában, az önkormányzati hivatal útján pedig napi kapcsolatot tart az ellátottak érdekében az intézmények, szolgáltatók munkatársaival.

Szakosított ellátásban azokról a szociálisan rászorult személyekről kell gondoskodni, akiknek az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni. A népesség elöregedésének következtében napjainkban növekszik a szociális ellátások iránti igény. A fiatalabb korosztály számára egyre nagyobb nehézséget jelent az idősök ápolását-gondozását megoldani. Sásd város lakói számára a szomszédos Vásárosdombón (Margitmajor) egyházi fenntartású, Alsómocsoládon, Mágocson és Szakcsen önkormányzati fenntartású idősök otthonai biztosítanak ellátást. Ezen otthonok jellemzően kis létszámú, a mikrokörzetük települései igényeit kielégítő intézmények, például a mágocsi idősök otthonában a 35 férőhely évek óta csak a rászorulóknak - kb. 70 fő - felének nyújt megoldást. A Dombóvári Kórház által biztosított ápolási osztály elhelyezés időlegesen segít a bentlakásos intézményi elhelyezésre váró, a család és/vagy a házi segítségnyújtás gondozási igényét meghaladó esetekben, azonban ott is kevés a férőhely. Sásdon egyre nagyobb igény jelentkezik az idősothoni elhelyezésre. Ezeket az igényeket lehet ugyan kielégíteni a házi segítségnyújtás, nappali ellátás formáival, de az otthon már nem gondozható, illetőleg család nélkül élő idősök létszáma egyre nő. Kifejezetten hiányzik az idősök otthonában biztosítható ellátás a térségben.

g) drogprevenciós szolgáltatások;

Az önkormányzat kifejezetten drogprevenciós célú szolgáltatásokat a település lélekszámából adódóan nem nyújt, de a humán közszolgáltatások körében, így

- a család- és gyermekjóléti ellátás során, a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ veszélyeztetettség megelőző, a szabadidő eltöltését segítő szolgáltatásai, programjai és különösen a GYEP projekt keretében,
- közművelődési feladatai során, a Sásdi ÁMK Városi Könyvtára és Művelődési Központja kulturális, közösségi programjai keretében,
- a köznevelési intézményekben (az iskolákban) működő esetenkénti előadások, megelőzést szolgáló programok keretében drogprevenciós cél is megvalósul.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Nincs tudomásunk a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások területén hátrányos megkülönböztetésről, az egyenlő bánásmód követelményét betartjuk.

i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

Sásd Város Képviselő-testülete az 1993. évi III. törvényben kapott felhatalmazás alapján, annak helyi végrehajtására utoljára az egyes szociális és gyermekvédelmi ellátásokról és szolgáltatásokról szóló 14/2021. (X. 7.) önkormányzati rendeletben határozta meg az önkormányzat által biztosított pénzbeli és természetbeni ellátások, a szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások szabályait, alkotta meg a települési támogatások új rendszerét, helyi szabályait.

A szociális ellátások rendszerét 2015 márciusától úgy alakította át a törvényalkotó, hogy az állam nyújtja a szociálisan rászorultak részére az élethelyzetük szerinti, főként jövedelmet pótló ellátásokat, míg a helyi önkormányzatok az állam által biztosított pénzbeli és természetbeni ellátások kiegészítéseként, önkormányzati rendeletben meghatározott feltételek alapján – pénzbeli vagy természetbeni formában – települési támogatást nyújtanak. Az önkormányzatok feladata volt kialakítani a települési támogatások rendszerét, felmérve, hogy az adott településen milyen jellegű szociális problémák igényelnek beavatkozást.

Sásd Város Önkormányzata az alábbiak szem előtt tartásával alakította ki a települési támogatás helyi rendszerét:

1. Meg kell tartani a korábban lakásfenntartási támogatásra jogosult családok lakásfenntartási kiadásaihoz kapcsolódó támogatást, lehetőség szerint a korábbi rászorultsági feltételekkel, a jogosult számára egységesen 2,5 ezer forintos havi támogatást kell adni.

2. Nincs mód megtartani a két méltányossági ápolási díjas ellátását, ezt a támogatási formát kell megszüntetni.

3. Fontos, hogy a több mint 100 idős, beteg rászoruló, akik eddig méltányossági közgyógyellátásban részesültek, gyógyszerkiadásaik ellentételezésére valamiféle támogatásban részesüljenek. Ők korábban havi 6-12 ezer forint értékben jutottak gyógyszerhez és ezen felül a szükséges gyógyászati segédeszközökhöz. A továbbiakban ezeket a gyógyszereket meg kell vásárolják, az önkormányzat legfeljebb hozzájárulni tud a rendszeres kiadásokhoz.

4. Fontos, hogy egyes támogatások kiesésével és csökkentésével meg tudjuk tartani, de még inkább megerősíteni a rendkívüli támogatásokat: temetési segély, egyedülálló idősök kommunális adó átvállalása, szemétdíj csökkentése, beiskolázási segély, szociális kölcsön, rendkívüli segély stb. A kialakított új szabályozás a következő lett:

Az önkormányzat rendkívüli települési támogatással, valamint rendszeres települési támogatással segíti a szociálisan rászorult, méltánylandó anyagi nehézséggel küzdő személyeket.

Rendszeres települési támogatás nyújtható

a) a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez (lakásfenntartási települési támogatás)

b) a gyógyszerkiadások viseléséhez (gyógyszertámogatás)

c) gyermekintézmények térítési díjának kifizetéséhez (térítési díj támogatás).

Lakásfenntartási települési támogatásra jogosult az a személy, akinek a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 220%-át, egyszemélyes háztartás esetén 250 %-át, továbbá az elismert havi lakásfenntartási költségek a háztartás összjövedelmének 25 %-át eléri, és a háztartás tagjai egyikének sincs vagyona. A lakásfenntartási települési támogatást 12 hónapra kell megállapítani, havi összege 2.500 forint.

Gyógyszertámogatásra jogosult az, akinek a családjában az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 250 %-át, egyedül élő esetben 350 %-át, és a havi rendszeres gyógyító ellátás költsége meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 20 %-át. A

gyógyszertámogatás havi összege a rendszeres gyógyító ellátás havi költségének fele, de maximum 10.000 forint.

A térítési díj támogatás a gyermekintézményekben fizetendő étkezési, kollégiumi térítési díj vagy a bejárás költségeinek megfizetéséhez nyújtható, a rendkívüli települési támogatásnál szabályozott szociálisan rászorultak számára. A támogatás a tanítási év vagy a félév végéig szól.

Rendkívüli települési támogatást kell nyújtani a létfenntartást veszélyeztető, rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére.

Eseti jelleggel vagy meghatározott időszakra rendkívüli települési támogatásban lehet részesíteni azokat a személyeket, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorulnak, alkalmanként jelentkező, nem várt többletkiadások (így különösen betegséghez, halálesethez, elemi kár elhárításához, a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartásához, iskoláztatáshoz, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartáshoz, a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások) anyagi segítségre szorulnak, feltéve, hogy egy főre számított havi családi jövedelmük nem haladja meg a nyugdíjminimum hatszorosát, egyedül élők esetében hétszörösét.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0
2024	0

Forrás: Önkormányzati adat

Gyermekneveléshez kapcsolódó rendkívüli támogatási esetek:

- A gyermekek iskoláztatásához kapcsolódó egyszeri költségek megfizetéséhez való hozzájárulásként beiskolázási rendkívüli települési támogatás nyújtható.
- A szülőt a gyermek megszületését követő 6 hónapon belül benyújtott kérelmére gyermekeként 10.000 Ft rendkívüli települési támogatás illeti meg, ha a családban az egy főre számított havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 350%-át.

Idősek számára biztosított rendkívüli támogatási esetek:

- Természetbeni rendkívüli települési támogatásként kérelmére átvállalja az általa lakott lakás után fizetendő magánszemélyek kommunális adójának megfizetését az

önkormányzat annak a 70 éven felüli egyedül élő személynek, akinek a havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 300 %-át.
 - Természetbeni rendkívüli települési támogatásként átvállalja az általa lakott lakás után fizetendő hulladékszállítási díj felének megfizetését az önkormányzat a 70 éven felüli egyedül élő személynek.

Az önkormányzat a helyi önkormányzatok szociális célú tűzifavásárlásához kapcsolódó kiegészítő támogatása keretében a rászoruló lakosság számára természetbeni rendkívüli települési támogatásként szociális célú tűzifa juttatást biztosít.

Az elhunyt személy eltemettetésének költségeihez való hozzájárulásként rendkívüli települési támogatás (a továbbiakban: temetési támogatás) nyújtható annak, aki a meghalt személy eltemettetéséről gondoskodott, ha a temetési költségek viselésére a saját, illetve családja létfenntartása veszélyeztetése nélkül nem képes. Létfenntartást veszélyeztet a temetési költségek viselése, amennyiben az eltemettető családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 350 %-át, egyedül élő esetén 400 %-át. A támogatás összege legalább 15.000 Ft.

A képviselő-testület a hatáskörét átruházta

a) a Humánügyek Bizottságára

aa) települési támogatás

ab) köztemetés

ac) étkeztetésre való jogosultság és személyi térítési díj megállapítása
 ügyekben,

b) a polgármesterre pedig az azonnali intézkedést igénylő esetekben rendkívüli települési támogatás megállapítása ügyekben.

Önkormányzatunk a kezdetek óta részt vesz a Bursa Hungarica Felsőoktatási Szociális Ösztöndíjpályázatban, 800 ezer és egymillió forint közötti összegekkel támogatja minden évben a település szociálisan rászorult mintegy 15-20 hallgatóját.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közelet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai;

A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, az egyházak, a civil szervezetek. A közösségeknek fontos, lényeges szerepe van az életminőség javításában.

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2022)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
0	igen	3 652	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Közösségek alatt az emberek olyan összefüggő hálózatait értjük, amelyek a lakóhelyük (település, szomszédság), a napi tevékenységüket legnagyobb mértékben kitöltő elfoglaltságuk (oktatási intézmények), munkájuk (munkahelyük), valamilyen életkori (idősek), demográfiai jellemzőik (nők), esetleg közös problémáikra közös válaszokat kereső (önsegítő csoportok) stb. dimenziók mentén „szerveződnek”.

Sásd kellően színes képet mutat civil és egyéb szakmai szervezetek területén. Az Önkormányzat törekvése támogatni a civil és szakmai szervezeteket, tudatosan összefogni munkájukat, véleményeiket pedig érvényesíteni és megjeleníteni az egyes programok megvalósítása során. Az önkormányzatnak kiemelten értékes a civil szervezetek munkája, mivel a benne résztvevő emberek kedvtelésből segítenek, tesznek hasznosat szűkebb környezetüknek, mind a közgazdasági, mind az eszmei haszna nagyon jelentős.

A Sásdi Általános Művelődési Központ, főként annak közművelődési feladatot is ellátó intézményegysége, a Városi Könyvtár és Művelődési Központ, rendkívül jelentős értékteremtő erő a település életében, az itt élők sokféle igényének tesz eleget. Szerepe alapján a lakosság széles rétegének nyújtja a kultúra, különösen a társas, közösségi művelődés, másrészt a kulturált társas együttlét lehetőségét. A közösségi ház adta lehetőségeket kihasználva sportolási lehetőséget, családok számára kikapcsolódást, programokat nyújt, sporteseményeknek is helyszínül szolgál. A Sásdi ÁMK Városi Könyvtár és Községi Háztelephelye, a Nemzetiségek és Civil Közösségek Háza szintén közművelődési és muzeális feladatokat lát el, kiemelten a német nemzetiség szervezte közélet színhelye. Itt működik ugyanakkor az állandó helytörténeti kiállítás, és közösségi térként helyszínt biztosít a városi programokhoz, helyi civilek részére, közösségek megerősítése céljából, illetve családi és baráti összejövetelekre.

b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

Az önkormányzat gondoskodik a kötelező közszolgáltatási feladatok megszervezéséről, a humán szolgáltatások, az egészségügyi, szociális és gyermekjóléti alapellátások, a városüzemeltetési feladatok ellátásáról. E kötelezettségeinek részben közvetlenül, mint intézményalapító és fenntartó, részben közvetett módon, ellátási szerződés útján tesz eleget. Egyes feladatok ellátása során együttműködik a helyi, nem önkormányzati fenntartású intézményekkel, civil szervezetekkel, gazdasági társaságokkal, a történelmi egyházakkal, a nemzetiségi önkormányzatokkal és egyéb szervezetekkel.

Az önkormányzat közművelődési intézménye, a Városi Könyvtár és Községi Ház által támogatott közművelődési szerveződések és az intézményben tartott programjaik:

Sásdi Őszidő Klub: idősek helyi kulturális és érdekvédelmi szerveződése, a hetente tartott klubfoglalkozásokon önkéntes alapon bárki részt vehet.

Sásd Városi Koncert Fúvószenekar: a 40 éves zenekar hetente tart próbákat, évente több mint 20 fellépésük van, amelyek egy része helyben, térítésmentesen látogatható, de tartanak koncerteket az ország több területén és külföldön is.

A Lakatos Judit Sásdi Vegyeskar, amely nemrég ünnepelte fennállásának 20 éves évfordulóját, szintén hetente próbál, fellépéseik egy része a városban van, de ők is fellépnek az országban több helyen és külföldön egyaránt.

Mind a fúvószenekar, mind a vegyeskar 1-1 egyesület alapításával fogja össze aktív tagjait és támogatóikat, szervezi a működése feltételeit.

A Deutsch Klub Magyar-Német Barátság Egyesület két évtizedes múlta visszatekintő kulturális szervezet, rendszeresen tartanak klubfoglalkozásokat, fenntartanak egy hagyományörző énekkart, amely a településen és a környékbeli, illetve megyei

rendezvényeken is rendszeresen bemutatkozik. Az egyesület és az énekkar fogadja a helyi német nemzetiségi kultúra és hagyományok iránt érdeklődőket.

A város szociális intézménye, a Sásdi Szociális Szolgálat támogatja a másik nyugdíjas civil közösséget, a Levendula Klub működését helyszín biztosításával, szervező tevékenységükkel.

A Városi Könyvtár és Közösségi Házrendszeres közművelődési programjai és művelődő közösségei:

Az intézmény keretében működő Olvasókör havi rendszerességgel tart találkozót, a részvétel ingyenes. A program előre meghirdetett témában és időpontban kerül megrendezésre, amelyről az érdeklődők hirdetményekről értesülnek.

Az intézményben működő Foltvarrókör és a Borbarát Kör már jól körülhatárolható, szinte állandó tagsággal rendelkeznek. Mivel hobbi alapon szerveződtek, a foltvarrósok kizárólag a nők, míg a borosgazdák a férfiak, közülük is elsősorban a nyugdíjasok köréből kerültek ki. Mindkét szerveződés önkéntes alapon névleges hozzájárulást szed működési költségeikre. A foltvarrók évente több alkalommal a városi rendezvények alkalmával bemutatóval örvendeztetik meg a város lakosságát. A borbarátok szintén a helyi rendezvényeken vállalnak rendszeres közreműködést, borkóstoltatást, illetve aktív résztvevői az éves borversenyeknek. Szakmai tanácskozásaik, találkozói egyébként is nyilvánosak.

A Városi Könyvtár és Közösségi Házhagyományos rendezvényei:

Térítésmentes és nyilvános a

- január 22-én tartott Magyar Kultúra Napja
- március 15-i városi ünnepség
- áprilisban borverseny
- júniusban a Grossmutter's Küche
- augusztus 20-i városi ünnepség
- szeptemberi Pite- és Borfesztivál
- október 6-i városi ünnepség
- október 23-i városi ünnepség
- országos könyvtári hét októberi rendezvényei
- adventi vásár
- az év során 2-3 alkalommal amatőr képzőművészek kiállításai.

Belépődíjas rendezvények a nagyjából kéthavonta tartott zenés mulatságok, a bálók, discók.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

Az önkormányzat a fejlesztési stratégiájában felismerve, hogy „A kultúrában rejlő gazdaságfejlesztő erő megfelelő hasznosítás révén jelentősen hozzájárulhat a települési identitás és társadalmi kohézió javításához. A közösségfejlesztés a népesség kötődését eredményezi és hozzájárul a tömeges érdektelenség visszaszorulásához, az egymásért, a város és környezet fejlesztéséért tenni akaró szellemiség terjedéséhez. Ugyanígy fontos a hátrányos helyzetűek, valamilyen okból korlátozott képességűek helyzetén is javító programok kidolgozása és megvalósítása.”

Az önkormányzat fejlesztési elképzelési közt jelölte meg az intézmények, helyi civil szervezetek, közösségek közreműködésével, bevonásával közösségi, térségi és települési

helyi identitást erősítő marketing akciók, rendezvények, találkozók szervezését. Cél a civil szervezetek támogató szerepének erősítése, az együttműködésre, önkéntességre és karitatív tevékenységekre való hajlandóság növelése helyi szinten.

Ennek egyik megnyilvánulásaként az önkormányzat 2021-ben rendeletet alkotott a helyi civil szerveződések támogatásáról, anyagi forrást biztosítva az önszerveződő közösségek számára az önkormányzati feladatellátás körébe eső tevékenységek hatékony ellátása érdekében a közterület gondozás, városszépítés, köztisztasági tevékenység, környezetvédelem, műemlékvédelem, természetvédelem, valamint a kulturális és közösségi programok, rendezvények, helyi kulturális élet színesítése, hagyományápolás körében. Az évente mintegy másfél millió forint értékű támogatás – a Sásdi ÁMK Városi Könyvtára és Művelődési Központja, mint városi intézmény bevonásával – nagyobb része közterületi dekoráció, valamivel kisebb része pedig közösségi rendezvény (karácsonyi vásár, farsang, mécsesgyűjtások stb.) formájában hasznosul.

A helyi identitás és kohézió megnyilvánulása az utóbbi néhány évben aktivizálódó civil közösségi hálózat, amelynek tagjai – kötetlen formában, jogi személyiség nélküli szerveződésként – nagyjából településrészenként szerveződő önkéntes csoportokban (településszépítő csoport) nemcsak a település közterületeinek, egy-egy frekvenciát, kiemelt utcarész virágosításával, dekorálásával, folyamatos karbantartásával, de közösségi programok (adventi vásár, mécsesünnepek, farsangi rendezvény stb.) igyekezik az élhető és szerethető város képét erősíteni. A pandémia során e civil közösségek élen jártak az elesettek, a legkiszolgáltatottabb idős emberek részére a segítségnyújtás megszervezésében, maszkok készítésében.

e) helyi lakossági önszerveződések.

A Sásdi Polgárőr Egyesület két évtizedes múlttal visszatekintő szerveződés. Maroknyi lelkes önkéntes ellátja többek között:

- a városi rendezvények biztosítását,
- a piac rendjének megóvása
- a rendőrséggel való kapcsolattartást, közös járőrözést.

Az önkormányzat munkájuk segítésére évente működési hozzájárulást biztosít. 2021-ben sikeres forrásteremtő tevékenység eredményeként egy, a munkájukat segítő személygépkocsit (Dacia Duster) sikerült pályázati forrásból vásárolni, amely nagy előrelépést jelentett a feladataik magasabb szintű ellátásában.

2016-ban a roma nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére és aktív szerepvállalásával Sásdi Romákért Egyesület néven helybeli romák civil szervezetet alapítottak, melynek célja a településen élő cigány származásúak jogainak és jogos érdekeinek védelme, kultúrájuk, értékeik megőrzése és gazdagítása. Az egyesület roma kulturális napok, gyereküdültetés, roma holokauszt megemlékezés céljára évről évre pályázati forrást nyer. Legjelentősebb pályázati projektje a 2022-ben vásárolt mikrobusz, amelyet a városi önkormányzattal közösen hasznosít, a gépkocsi részt vesz az idősellátásban, szükség esetén a szociális étkeztetésben, de alkalmanként segíti a gyermekek szállítását is.

2017-ben alakult Sásdi Nőkért Egyesület néven egy másik civil szervezet, amelyben az alapító tagok 3 fő női elnökséggel szintén a helyi szociálisan hátrányos helyzetű roma illetve nem roma gyermekek, felnőttek, és idős emberek társadalomba való beilleszkedésének elősegítését, esélyegyenlőségük növelését, a roma közösség szociális körülményeinek javítását, közösségfejlesztését, a hagyományok megőrzését, átadását, illetve a roma kultúra megismertetését tűzték ki célul. Tevékenységük során a roma identitástudat ápolása, integrálódáshoz való segítségnyújtás, a szociálisan hátrányos helyzetben élő lakosság, az ifjúság

mentális egészsége témakörében tartanak közösségi beszélgetéseket. Sikeres pályázati projektjeik között van háztáji gazdálkodást segítő, roma kulturális rendezvény, hátrányos helyzetű gyermekek üdültetését biztosító program is. Roma hagyományörző táncsoportot működtetnek, amely az ország számos pontjáról kap meghívást, munkájukat egy pályázati forrásból beszerzett gépjármű segíti. A táncsoport évente tart ingyenes táncoktatást. Az egyesület a hátrányos helyzetű családokat adományok közvetítésével is segíti (ruha, cipő, hajápolási termék, túrófánk).

A jogi személynek nem minősülő, nyilvántartásba nem vett önszerveződő közösségek, civil szerveződések sorában viszonylag újak az általában településrészenként szerveződő önkéntes csoportok, többnyire 2019-től fejtik ki tevékenységüket e településszépítő csoportok. Egyrészt a település közterületeinek virágosításával, dekorálásával, másrészt közösségi programokkal, a kulturális élet színesítésével jelennek meg a városi közéletben. Általuk olyan erőforrások hasznosulnak a város fejlődése érdekében, amelyek más formában nem érvényesülnének.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A településen két jelentős létszámú nemzetiség él. A 2011. évi népszámlálás során 220 sásdi lakos nyilatkozott német nemzetiséghez való kötődéséről és 197 fő vallotta magát a cigány nemzetiséghez tartozónak. Ez már előrelépés ahhoz képest, hogy 2001-ben még 88 magát cigány nemzetiségűnek valló, és 115, a német kulturális értékekhez, hagyományokhoz kötődő lakosa volt a városnak. Nyilvánvaló, hogy a csökkenő lakosságszám mellett nincs szó a nemzetiséghez tartozók számának ilyen jelentős arányú növekedéséről. Úgy tűnik, hogy az emberekben oldódik a nemzetiségi kötődésük megvallása terén tapasztalt vonakodás. Becslések, így a roma nemzetiségi önkormányzat véleménye szerint ez még nem a roma származásúak valós száma, számításaik szerint például a város lakosságának nagyjából 20 %-a tartozik a roma nemzetiséghez.

Mind a roma, mind a német nemzetiség saját nemzetiségi önkormányzattal rendelkezik. A német nemzetiségi önkormányzat 1994. óta folyamatosan, a roma nemzetiségi önkormányzat pedig egy 2006-2010. közötti problémákkal teli időszakot kivéve működött a helyi nemzetiségi lakosság közéletének szervezése, a hagyományok őrzése érdekében, jó együttműködésben a város önkormányzatával. A nemzetiségi önkormányzat működése gyakran belső feszültségekkel, ellentétekkel terhelt – ennek következtében a 2007-2009. közötti időszakban meg is szűnt a kisebbségi önkormányzat -, de a városi önkormányzattal való kapcsolata mindvégig megfelelőnek mondható.

A roma nemzetiségi önkormányzattal kialakított jó kapcsolatot szemlélteti az is, hogy a romák körében tapasztalható szegénység, szociális nehézségek miatt az önkormányzat kezdetektől bevonta az egészségügyi, oktatási és szociális kérdésekkel foglalkozó – korábbi nevén népjóléti bizottság, jelenleg humánügyek bizottsága – képviselőtestületi bizottság munkájába a roma nemzetiségi önkormányzatot, a bizottság egyik, nem képviselő tagját a nemzetiségi önkormányzat jelöli. A humánügyek bizottsága egyrészt döntés-előkészítő, javaslattevő szerepet tölt be az önkormányzat szociális, egészségügyi, köznevelési feladatellátása tekintetében, másrészt pedig az önkormányzati pénzügyi és természetbeni szociális ellátások jelentős részében döntéshozó hatáskörrel rendelkezik.

A nemzetiségek és a többségi lakosság közötti mindennapi élet többségében problémamentes, a város területén belül a roma nemzetiség nagyrészt integrálódva él.

A nemzetiségi önkormányzat a roma közösség kulturális életének szervezése, a nemzetiségek érdekeinek védelme és képviselése mellett a legfontosabb feladatának a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, a gyermekek nemzetiségi nevelése és a nemzetiségi kultúra iránti elköteleződését tekintette. Ennek érdekében mindig is aktív, kölcsönös előnyökkel járó

együttműködést alakított ki az iskolával, de különösen az óvodával. A városi önkormányzattal együttműködésben a város balatoni gyermeküdülőjében évente hagyományörző gyermektábort tartanak a roma gyermekek közösséghez tartozása erősítésére, a cigány kulturális hagyományok továbbadása céljából.

A nemzetiségi önkormányzat a mélyszegénységben élők helyzetét a közfoglalkoztatásba való bekapcsolódásával igyekezett javítani. Amikor erre lehetőség volt, az önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat közös programokat szervezett, illetve partnerként működtek közre egymás pályázataiban. Az anyagi-szociális problémákkal küzdők segítségében is megnyilvánul a két önkormányzat együttműködése. A kezdetek óta a képviselő-testület szociális ügyekkel foglalkozó bizottságnak egyik – nem képviselő – tagját a roma önkormányzat jelöli, ezt a feladatot a nemzetiségi önkormányzat egyik tagja szokta ellátni. A Népjóléti Bizottság hatáskörébe az önkormányzati feladatkörbe tartozó köznevelési, közművelődési, szociális és gyermekvédelmi, valamint az egészségügyi ellátás tervezése, szervezése, ellenőrzése körébe tartozó döntések előkészítése, javaslattevés, valamint a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások megállapítása tartozik.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Rossz egészségi állapot, amelyet a helytelen életmód, szenvedélybetegségek tovább rombolnak.	Szemléletformáló programok, foglalkozások a családsegítő szolgálat szolgáltatásai között.
Fásultság, beletörődés, passzivitás jellemzi a mélyszegénységben élőket, hiányzik a tudatosság, eltökéltség saját helyzetük változtatására.	Tudatos életvitel, tervezés kialakítása érdekében szemléletformáló programok, képzések.
Hörnyék településrészen, különösen annak szegregációval érintett részén magas a munkanélküliséggel, a mélyszegénységgel érintett, a roma származású és az alacsony iskolázottsággal rendelkező családok, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Az itt lévő lakásállomány mintegy fele leromlott állagú, a lakhatási nehézséggel küzdők, önkormányzati bérlakást igénylők nagy része is innen kerül ki. A város bérlakásállománya az igénylők számához képest kevés és leromlott műszaki állapotú lakásból áll. A településrészen nincs közösségi rendezvényekre alkalmas tér.	Szociális városrehabilitációs program: • bérlakások felújítása, újabb, olcsón fenntartható szociális célú bérlakások kialakítása a város több pontján, • közösségi ház létesítése Hörnyéken, mely helyszíne lehet felzárkóztató, esélyegyenlőségi programoknak, képzéseknek, gyermekek szabadidős programjainak.
Hörnyékről, Gálykútról vagy a szőlőhegyi lakott helyekről a városközpontba való bejutás nehézségei, gyermekintézményekbe, egészségügyi intézményekbe való bejárás, kereskedelmi, szolgáltató intézmények elérhetősége nehezített.	Tanyagondnoki szolgálat beindítása, személyszállítás és egyéb szociális tevékenység segítse a hátrányos helyzetű településrészekben élők mindennapjait. Külterületi utak fejlesztése.
Napi meleg étel előállítása nehézségei, dráguló élelmiszerárak.	Népkonyha indítása, a lehetőségek feltárása, a feltételek megteremtése.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

Magyarország az 1991. évi LXIV. törvényben hirdette ki a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt, majd elfogadta a „Legyen Jobb a Gyermekeknek 2007-2032” Nemzeti Stratégiát. A dokumentum fő célja volt, hogy csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit.

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	1 462	1 549	3011	48,56%	51,44%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			82	2,72%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	206	210	416	6,84%	6,97%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	50	40	90	1,66%	1,33%

Forrás: TelR, KSH

Tstar

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza (Gyvt. 5. § n) pont)

A védelembe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelme a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés).

A gyermekek védelmét szolgálják a pénzbeli és természetbeni ellátások, valamint a gyermekvédelmi szolgáltatások. A szociálisan rászorulókat által igénybe vehető pénzbeli, természetbeni és gyermekjóléti alapellátásokat, személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatásokat a

gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, a gyámhatóságokról, a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997.(IX.10.) Korm. rendelet, valamint Sásd Város Önkormányzat Képviselő-testületének egyes szociális és gyermekvédelmi ellátásokról és szolgáltatásokról szóló 14/2021. (X. 7.) önkormányzati rendelete szabályozza.

A helyi ellátórendszer különféle támogatásokkal és szolgáltatásokkal segíti a családokat a gyermek nevelésében, iskoláztatásában, valamint védelmet biztosít megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával. A helyi rendszer további jellemzője, hogy a veszélyeztetettség megelőzését szolgálja.

A megelőző tevékenység a köznevelési, egészségügyi, szociális, közművelődési és sport intézményhálózaton keresztül (esetenként civil szervezetek bekapcsolódásával is) valósul meg, és az egyes ágazatok együttműködésén alapul. Településünkön a gyermekvédelmi alapellátások kiépültek, a preventív gyermekvédelem minden gyermekekkel foglalkozó intézményben, szakmai programban jelen van.

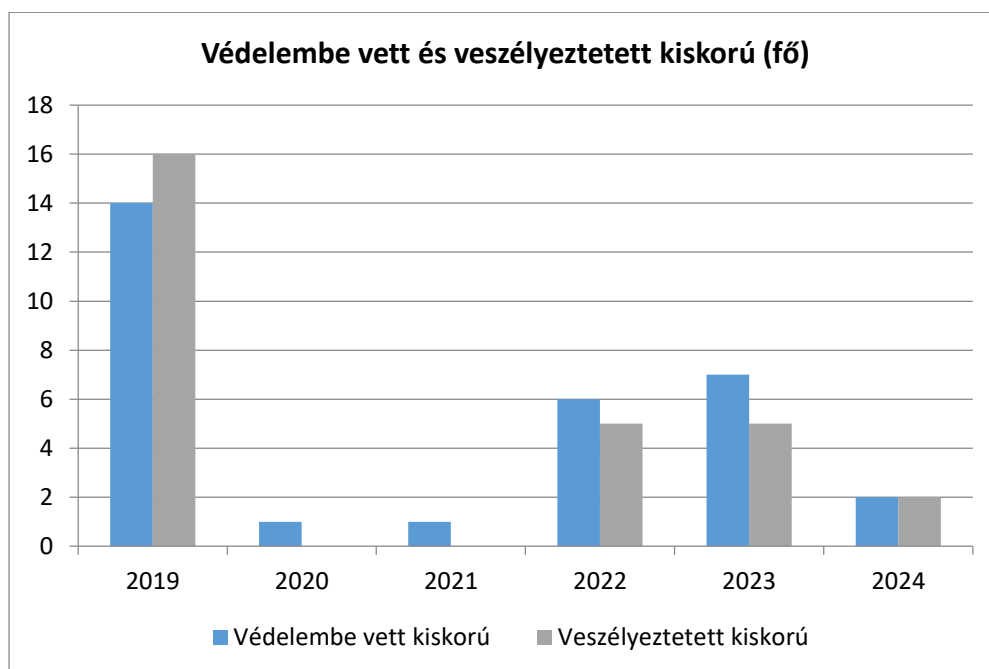
A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában. A szegénységben vagy szegénység kockázatával élő gyermekek sajátos csoportját alkotják a fogyatékos gyermekek. A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzete az átlagosnál sokkal nehezebb, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében figyelhető ez meg.

Városunk demográfiai helyzete továbbra is a lakosság csökkenésével és idősödésével, egyrészt a negatív vándorlási különbözettel (elköltözés) és jelentős mértékben a természetes fogyással írható körül. Folytatódik a népesség elöregedése, bár a születések száma némiképp megemelkedett.

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok jellemző célcsoportja, a 18 év alatti gyermekek létszáma és aránya 2016 óta kissé nő.

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékossgal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2019	14	16
2020	1	0
2021	1	0
2022	6	5
2023	7	5
2024	2	2

Az önkormányzat gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladat-ellátási kötelezettségének a Gyvt. alapján

- egyrészt a rászorulóknak nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások biztosításával,
- másrészt pedig személyes gondoskodást nyújtó ellátások, gyermekvédelmi szolgáltatások fenntartásával tesz eleget.

A gyermekvédelmi alapellátást az önkormányzat 2013-ig a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás által létrehozott Sásd és Vidéke Vagyonkezelő és Intézményfenntartó Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, mint fenntartóval kötött feladatellátási szerződéssel, a Hegyháti Szociális Alapellátási Központ (HSZAK), majd a Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Társulás tagjaként a Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat útján látta el. 2016-tól a komplex család- és gyermekjóléti szolgáltatási tevékenységet a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ végzi.

A gyermekvédelmi hatósági tevékenységet helyben a Baranya Vármegyei Kormányhivatal Hegyháti Járási Hivatala sásdi és mágocsi ügyintézési helyekkel végzi.

A településen egyre kevésbé jellemző a gyermekek veszélyeztetettsége, 2019-ben egy-két nagyobb létszámú bűncselekmény-sorozat érintettjei esetében élt ezzel a gyámhivatal, ellenben érzékelhető számban és rendszeresen merül fel védelembe vétel szüksége, főként magatartási okból, melyek nagyobb része szintén bűncselekmény, szabálysértés elkövetése, kisebb részben iskolai mulasztás miatt történik.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő, jegyzői megállapítást is kérő sásdi családok száma, aránya 2019-ig folyamatosan nőtt, majd a korosztály létszámának csökkenésével és a jövedelmek nominális összegének növekedésével összefüggésben folyamatosan csökkenni kezdett. A korábbi nyilatkozat szerinti halmozottan hátrányos helyzetű családok mellett mások, további rászoruló családok is kérték a megállapítást, ők főként a hátrányos helyzet megállapítására lettek jogosultak.

2022-ben jelentős változás állt be a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek számában, összetételében. Augusztus végével lejárt a 2020 év vége óta a

veszélyhelyzetre tekintettel elrendelt felülvizsgálat-mentes időszak, a kedvezményt ismét évente felül kell vizsgálni. Amíg 2021-ben az évek óta tartó csökkenés megállt, most egyszerre, a másfél-két év alatt bekövetkezett családi körülmények, jövedelem-változás miatt 14 gyermeknek szűnt meg a jogosultsága. A kedvezményre jogosult gyermekek létszáma 58 főről 44 főre csökkent. 2010-ben még 197 gyermek részesült településünkön rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, mára az időközben bekövetkezett többszöri jövedelemhatár emelés ellenére jóval kevesebb gyermek részesül ebben az ellátásban, mivel a családok jövedelme számszerűen nőtt. A kedvezményre jogosult gyermekek fele általános iskolás korú, egyharmaduk bölcsődés vagy óvodás korú, néhány százalékkal nőtt a középiskolások aránya. Jellemző, hogy a gyermekek csaknem felét egyedülálló szülő neveli, a családokban az átlagos gyermeklétszám 2 fő.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzettel kapcsolatos igazolásokra a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény felülvizsgálatához hasonló változások következtek be 2022. augusztus végével. Mivel előtte felülvizsgálatra a veszélyhelyzeti szabályok miatt két évig nem került sor, ezért a gyermekek száma és aránya csak az elköltözések miatt változott. A felülvizsgálattal viszont jelentős változások következtek be: az érintett gyermekek összlétszáma csaknem felére csökkent, a hátrányos helyzetű gyermekek aránya csökkent, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeké pedig nőtt.

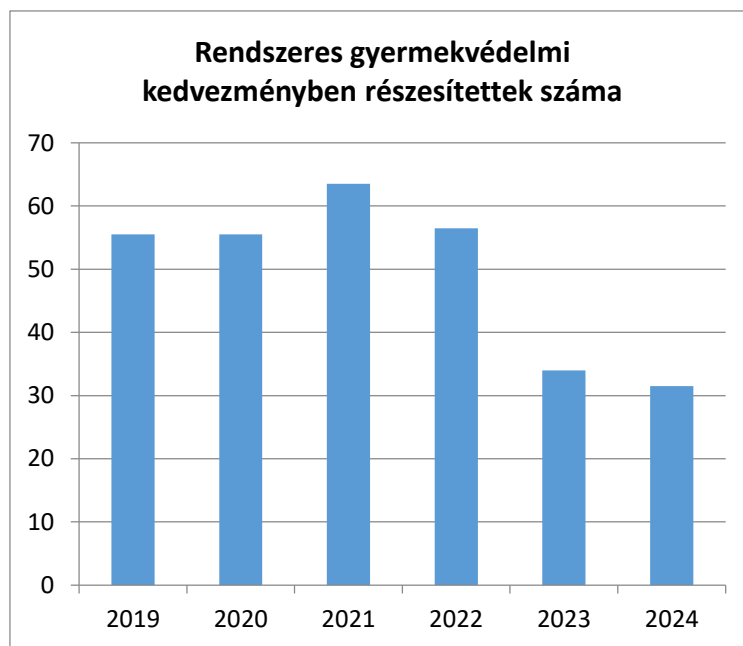
A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma jelenleg egyaránt 11. Míg az elmúlt években a gyermekek több mint fele nagycsaládban élt, mára mindössze 7 gyermek él olyan családban, ahol 3 vagy több gyermek eltartásáról gondoskodnak a szülők. A gyermekek közül 14 Hörnyéken él – a szegregátumnak tekinthető nyugati részen 8 gyermek -, a gyerekek nagyobb része általános iskolába jár (11 fő), kisebb része óvodás (4 fő) és középiskolás korú (4). A legjellemzőbb oka a család hátrányos helyzetének a szülők alacsony iskolai végzettsége (valamennyi gyermek esetében), amely az esetek felében a tartós munkanélküliséggel is párosul (11 gyermek).

Nem tudunk ugyanakkor lakhatási veszélyhelyzetről a családok esetében. Nincs olyan család, amely az elégtelen lakáskörülmények miatt kért volna hátrányos helyzetű igazolást, és az önkormányzat az elmúlt években azt a gyermekes családot is önkormányzati bérlakással segítette, akik korábban a szőlőhegyi préházban kényszerültek élni kisgyermekükkel.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	Fő
2019	56
2020	56
2021	64
2022	57
2023	34
2024	32

A gyermekvédelmi célú ellátások közül kiemelt szerepet tölt be a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, amely többféle kedvezmény igénybe vételére jogosítja a szülőt, illetőleg a gyermeket. A gyermekvédelmi kedvezményre jogosult szülő bölcsődés, óvodás és 1-8. évfolyamos iskolás gyermeke után 100 %, középiskolás gyermekére pedig 50 % kedvezményre jogosult az étkezési térítési díj megfizetésekor.

Az átalakult szabályozás miatt a zeneiskolai térítési díj mentesség és egyes pályázatokon, főként ösztöndíj-pályázaton való indulás lehetősége már nem a gyermekvédelmi kedvezményhez, hanem a hátrányos helyzethez kötődik. A kedvezmény továbbá együtt jár évente két alkalommal – augusztus és november 1-jén fennálló jogosultság esetén – gyermekenként 5.800,- (hátrányos helyzetű gyermekekre 6.000, halmozottan hátrányos helyzetben 6.500) forint támogatással is. Ezen támogatás évek óta nem pénzügyi, hanem fogyasztásra kész étel, ruházat, valamint tanszer vásárlására felhasználható Erzsébet-utalvány. A szülők tehát célzottan, gyermekeik alapvető igényeinek kielégítéséhez kapnak támogatást. A sásdi szülők – mivel az Erzsébet-utalványokat helyben több élelmiszerüzlet és tanszereket forgalmazó kisbolt elfogadja – helyben is beválthatták élelmiszerre vagy iskolai szerre az utalványokat. Amióta ismét pénzügyi támogatásként kapják a szülők a gyermekvédelmi támogatást, megszűnt az ezzel kapcsolatos beváltási nehézség is.

2017-ben kedvezményre jogosult gyermekek száma Sásdon 95 fő volt, számuk – a korosztály általános létszámcsökkenésével együtt - tovább csökkent, mára mindössze 44 gyermek jogosult rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre. A gyermekek számának csökkenésén kívül – bár 2018-ban, majd 2022-ben a jogosultsági feltételek közül a család egy főre jutó jövedelmének határát tovább növelte a törvényhozó, így elméletileg még többen férnének bele a támogatásba – jellemző oka a csökkenésnek a gyermekes családok jövedelemszint emelkedése is: számtalan esetben a lejáró támogatást a munkajövedelmet és/vagy megnövekedett jövedelemszintet elérő kérelmező nem hosszabbította meg, illetve emiatt elutasításra került a kérelem.

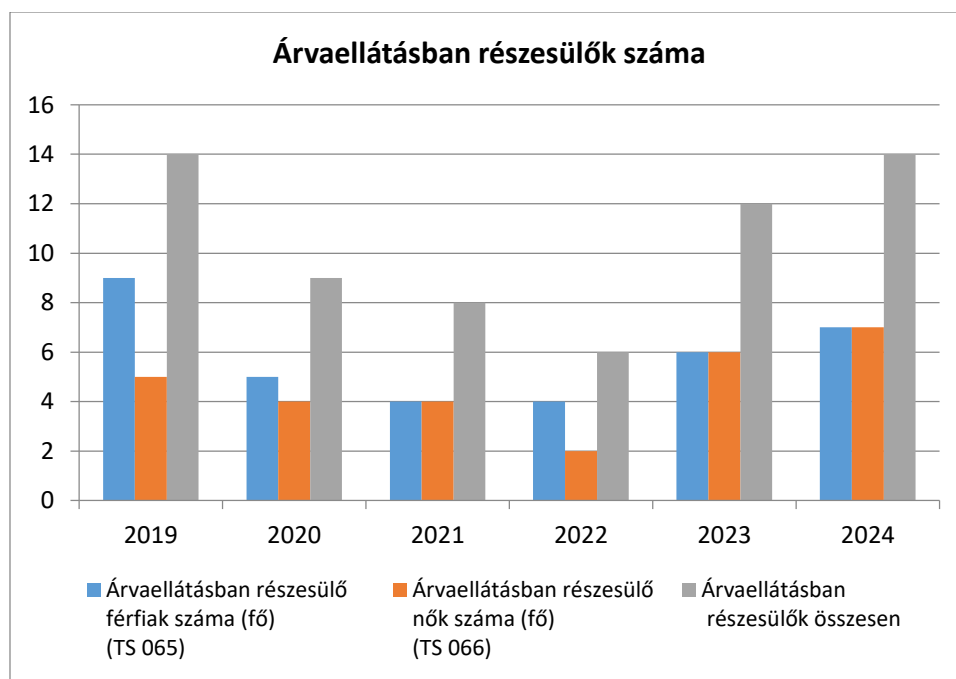
A kedvezményre jogosult gyermekek fele általános iskolás korú, egyharmaduk bölcsődés vagy óvodás korú, néhány százalékkal nőtt a középiskolások aránya. Jellemző, hogy a

gyermek csaknem felét egyedülálló szülő neveli, a családokban az átlagos gyermeklétszám 2 fő.

c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

4.1.3. számú táblázat - Árvaeállítás			
Év	Árvaeállításban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaeállításban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaeállításban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2019	9	5	14
2020	5	4	9
2021	4	4	8
2022	4	2	6
2023	6	6	12
2024	7	7	14

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A gyermekek családban történő nevelkedését, a gyermeket nevelő családok anyagi-szociális problémáinak enyhítését települési támogatással segíti az önkormányzat. Települési támogatásban (főként beiskolázási segély, illetve a gyermekes családok sajátos élethelyzete, a gyermekneveléssel összefüggő anyagi problémák figyelembe vételével megállapított általános támogatási lehetőség) is több család részesült az év során.

2022-ben összesen 3.357 ezer forint értékű (az előző évinél mintegy kétszáz ezer forinttal kisebb összegű) települési támogatásban részesült 89 (az előző évinél mintegy harminccal kevesebb) család, ebből nem rendszeresen, azaz a gyógyszer-támogatás és a lakásfenntartási célú támogatáson felül 66 család kapott összesen 1.367 ezer forint (az előző évinél több mint 400 ezer forinttal kevesebb összegű) rendkívüli települési támogatásban.

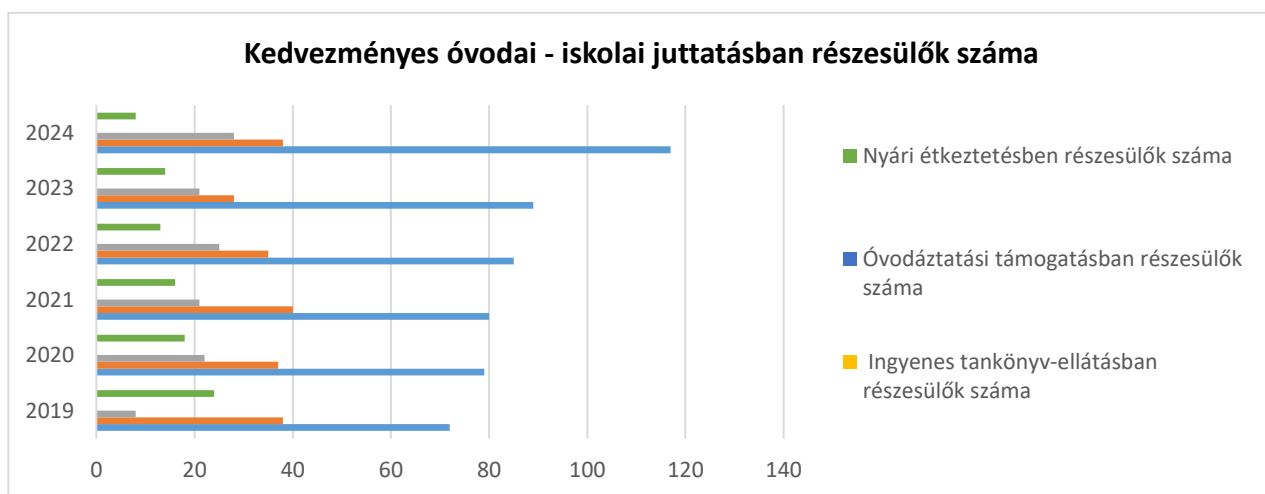
Önkormányzatunk 2022-ben 11 (a 2021. évihez képest 4 fővel kevesebb) fiatal továbbtanulását támogatta a Bursa Hungarica Önkormányzati Ösztöndíjpályázat keretében, amelyhez az önkormányzat 1.150 ezer forint (Az előző évihez képest 200 ezer forinttal kevesebb összeggel) járult hozzá. Bár minden kérelmező rászorultságát megállapította az önkormányzat, elutasításra nem került évek óta egyetlen kérelem sem, a korosztály létszámának csökkenésével évről évre kevesebb fiatal igényli a felsőoktatási ösztöndíjat.

2022-ben az önkormányzat pályázati forrásnak köszönhetően 23 szociálisan rászorult nappali tagozatos diák részére egyenként 100 ezer forint összegű egyszeri ösztöndíjat tudott juttatni.

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

4.1.4. számú táblázat – Kedvezményes óvodai - iskolai juttatásokban részesülők						
Év	Ingyenes étkezésben résztvevők száma óvoda	Ingyenes étkezésben résztvevők száma iskola 1-8. évfolyam	50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak száma 1-13. évfolyam	Ingyenes tankönyv-ellátásban részesülők száma	Óvodáztatási támogatásban részesülők száma	Nyári étkeztetésben részesülők száma
	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő	Fő
2019	72	38	8	0	0	24
2020	79	37	22	0	0	18
2021	80	40	21	0	0	16
2022	85	35	25	0	0	13
2023	89	28	21	0	0	14
2024	117	38	28	0	0	8

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A gyermekek rendszeres étkeztetését az önkormányzat az oktatási intézményekben működő gyermekétkeztetési formákkal igyekszik elősegíteni. Valamennyi bölcsőde, óvoda és az ellátást igénylő tanuló naponta egyszer meleg ételt kap. Az önkormányzat a rászorulóknak számára a gyermekétkeztetési térítési díjat csökkentheti vagy elengedheti. Mivel a normatív kedvezmények (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, nagycsaládosok, tartós beteg gyermek) a rászorulóknak legnagyobb részét lefedik, a bizottság az utóbbi években már csak rendkívüli esetben, a normatív kedvezmények között nem méltányolható esetben (pl. betegség, hiteltartozás stb.) állapított meg térítési díj kedvezményt. Az elmúlt évben 2-3 gyermek étkezésére 10-50 % közötti kedvezményt állapítottak meg.

Az elmúlt években átrendeződött a normatív kedvezményben részesülő gyermekek aránya. Számuk kissé nőtt, a tanulólétszám csökkenése ellenére. Miközben az óvoda létszáma nagyjából stagnál, az iskolák pedig csökken, ez a tendencia megjelenik a kedvezményes étkezők létszámában, arányában is, mögötte azonban más folyamatok is lezajlottak. Miközben a kedvezményben részesülő általános iskolások száma szinte megfelelő volt – aminek ahogy bemutattuk, a rendszeresen gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számának általános csökkenése az oka –, addig a támogatásban részesülő óvodások és bölcsődések száma – köszönhetően az általánossá vált jövedelemnyilatkozat alapján járó mentességnek – jelentősen nőtt is.

2024-ben a térítési díj kedvezményben részesülő gyermekek száma az előző év azonos időszakához képest mintegy 20 fővel nőtt. Az arányok a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő étkezők csökkenése miatt a nagycsaládos v. tartós beteg gyermeket nevelő családok felé tolódtak el:

Gyermekétkeztetés normatív kedvezményeiben részesülő sásdi gyerekek (fő) 2022. december

Bölcsőde				Óvoda				Általános iskola			Össz.
rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő (100%)	nagycsaládos, tartós beteg (100%)	jövedelemnyilatkozattal (100%)	nevelésbe vett (100%)	rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő (100%)	nagycsaládos, tartós beteg (100%)	jövedelemnyilatkozattal (100%)	nevelésbe vett (100%)	rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő (100%)	nagycsaládos, tartós beteg (50%)	nevelésbe vett (100%)	
0	4	14	0	5	20	52	8	20	25	15	163

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Városunkban nem jellemző a magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek jelenléte, ez sem problémakörként, sem statisztikai adatként esetünkben nem merült fel.

f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

A városban egy hátrányos helyzetű család néhány hónapos, éves külföldi tartózkodás után kisgyermekkel tért vissza lakóhelyére. Esetükben a visszatérés, a gyermekellátások ismételt megállapítása zökkenőmentesen megtörtént.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A szegregátumnak tekinthető Hörnyék nyugati részén a városi átlaghoz képest magas a gyermekes családok száma: ami még jellemzőbb, a városban a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fele itt él. Általában is jellemzőbb a nagycsalád, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekes családok pedig még inkább inkább legalább 3 gyermeket nevelnek. a jegyzői

határozattal is megállapított hátrányos helyzetűek aránya: 2 gyermek hátrányos, 7 halmozottan hátrányos helyzetű családban él, esetükben is a jellemző ok a szülők iskolázatlansága, amely nagyjából egyben együtt jár a munkanélküliséggel, méghozzá tartós munkanélküliséggel. Ezekben a családokban élő gyermekek kitörési esélyei csekélyek: már a mintaadás és a családi együttműködés is hiányzik a munka becsületének kialakítására, az egyéni teljesítmények elérésére, a tehetségek kibontakoztatására.

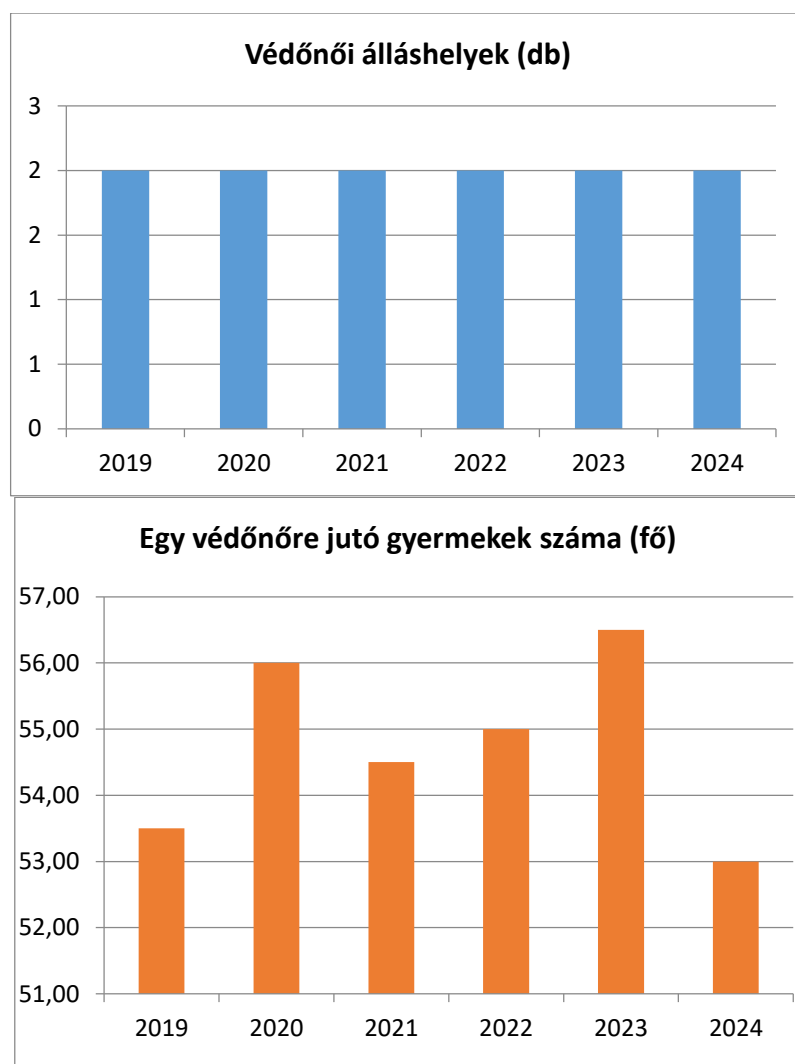
4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

- a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	Fő	Fő
2019	2	107	53,50
2020	2	112	56,00
2021	2	109	54,50
2022	2	110	55,00
2023	2	113	56,50
2024	2	106	53,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

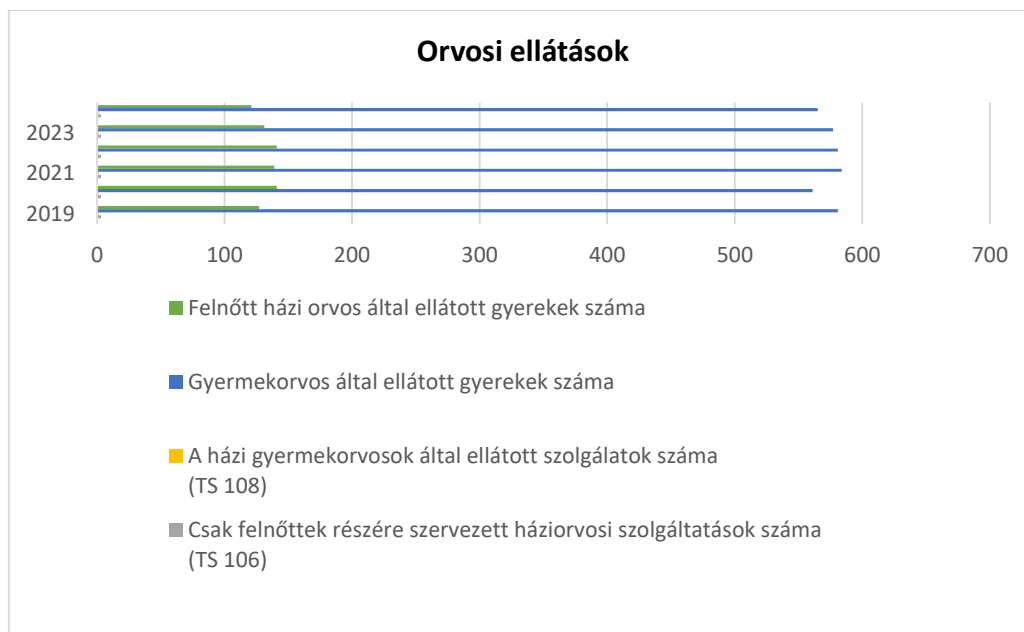
A város 8 települést ellátó, körzeti és iskola-egészségügyi feladatokat vegyesen ellátó két védőnői szolgálat székhelye. Mindkét védőnői státusz betöltött, a két szolgálat leterheltsége azonos: a köznevelési intézmények, illetve az ellátási kötelezettségükbe tartozó 0-7 éves korú gyermekek létszámaránya nagyjából azonos. 2023-ban a gondozott gyermekek létszáma az egyik körzetben 114 fő, a másikban 123 fő volt, mindkét körzethez tartozik városrész és kistépülések is.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgáltatások száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2019	0	3	1	581	127
2020	0	3	1	561	141
2021	0	3	1	584	139
2022	0	3	1	581	141
2023	0	3	1	577	131
2024	0	3	1	565	121

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Sásdon a három felnőtt háziorvosi körzet mellett egy házi gyermekorvosi szolgálat is működik, amely a város gyermeklakossága mellett 8 kistélepülésre is kiterjedő körzettel rendelkezik.

A szolgálat jelenleg nem küzd létszámgondokkal, de a háziorvos korára tekintettel számítani kell a feladat további ellátásának megoldására.

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A településnagyságból adódóan a gyermekek speciális ellátás (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátás iránti igénye csak részben elégíthető ki helyben, a magasabb szintű ellátást a megyeszékhelyen lehet igénybe venni.

A Baranya Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Sásdon a korábbi sásdi tankerület területére kiterjedő illetékességgel tagintézményt működtet, ahol nevelési tanácsadó és az óvodás és iskolás gyermekek logopédiai ellátása, valamint gyógytestnevelés szervezése történik.

d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

A gyermekvédelem középpontjában meghatározó szerepet betöltő jelzőrendszer áll. A gyermekjóléti szolgálat kiemelt feladata a veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése, melyet a prevenciós munka első számú eszközének tekintünk. A veszélyeztetettség jelzésére épülő gyermekjóléti szolgáltatás hatékonyságát jelentősen befolyásolja a jelzőrendszer működésének minősége. A jelzőrendszer tagjainak együttműködése az esetek és a problémák mentén történik. A helyi gyermekvédelmi rendszer sajátossága, hogy minden gyermek számára gondoskodást nyújt, ugyanakkor fokozott védelemben részesíti az arra rászorulókat. A különböző ágazatok együttműködnek és egymást segítik. Az egyes szolgáltatások, ellátások szociális rászorultság alapján, más ellátások ún. alanyi jogon járnak a gyermekek részére.

A gyermekjóléti alapszolgáltatásokat 2014-ig a Hegyháti Szociális Alapellátási Központ Gyermekjóléti Szakmai Egysége, majd a Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat gyermekjóléti szakmai egysége, 2016-tól a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ

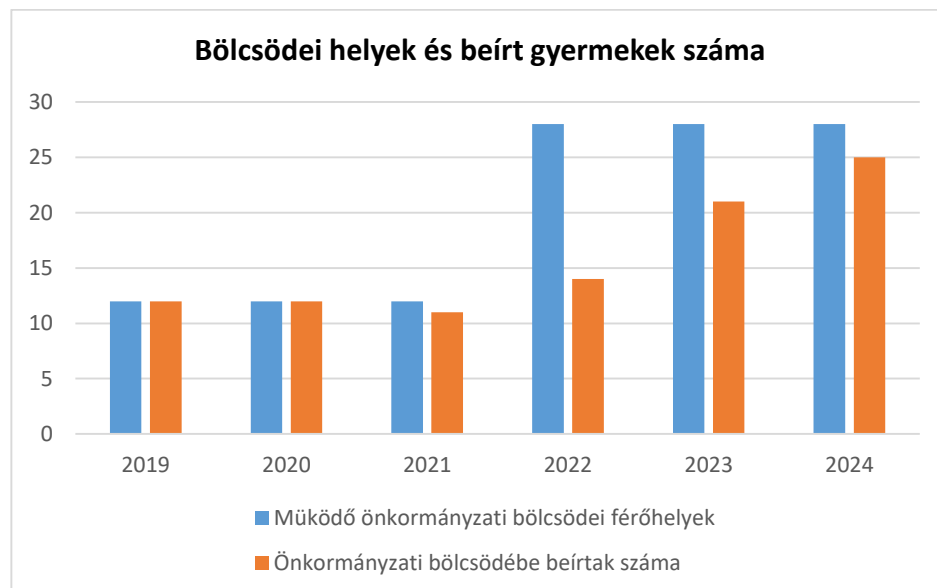
szervezi. A gyermekjóléti szolgálat a jelzőrendszeren keresztül érkezett vagy az önként jelentkezett kliensek részére nyújt szolgáltatást, végzi az alapellátásos gondozást, közreműködik a védelembe vétel előkészítésében, folyamatában, felülvizsgálatában, elősegíti gyógypedagógiai fejlesztéshez, pszichológus és jogi tanácsadáshoz, mediációhoz való hozzájutást, segítséget nyújt a kapcsolattartás kapcsolattartási ügyekben.

Egyre nagyobb igény mutatkozik a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és a kisgyermek fejlesztését egyaránt szolgáló, társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás, a biztos kezdet gyerekház beindítására.

e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2019	12	12
2020	12	12
2021	12	11
2022	28	14
2023	28	21
2024	28	25

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

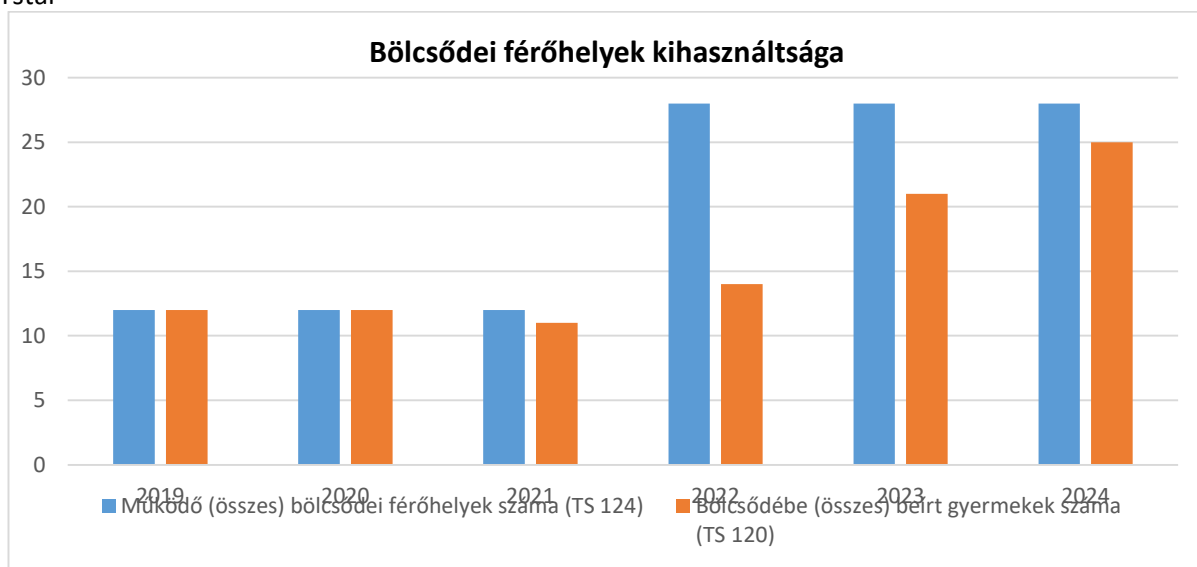

A gyermekek napközbeni ellátása a gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését jelenti, amelyet arra az időre kell megszervezni, amíg a szülő munkavégzése, betegség vagy egyéb ok miatt nem tud gondoskodni gyermekéről. A napközbeni ellátás megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint az óvodában és iskolai napköziben. Míg Sásdon korábban csupán ez utóbbi – minimálisnak tekinthető -

ellátási forma, a köznevelési intézményhez kapcsolódó napközi működött, hatalmas előrelépés történt a bölcsőde 2010-ben történt ismételt megnyitásával.

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2019	0	0	0	0	0	0	12	12
2020	0	0	0	0	0	0	12	12
2021	0	0	0	0	0	0	12	11
2022	0	0	0	0	0	0	28	14
2023	0	0	0	0	0	0	28	21
2024	0	0	0	0	0	0	28	25

Forrás: TeIR, KSH
Tstar

2014 év elején – a gyed extra bevezetésének első pillanatától - jelentkeztek először olyan igények, amelyek jóval meghaladják az egy csoport (12 gyermek) kapacitását. Egyre kevésbé tudja az igényeket kielégíteni az intézmény, a környékbeli kis bölcsődék indításával, az ottani lehetőségek igénybe vételével viszont az a reális veszély fenyeget, hogy a sásdi kisgyermek nemcsak a bölcsődét, de az óvodát, később az iskolát sem a városban fogja igénybe venni. Emiatt a kedvezőtlen tendencia miatt is döntötte el a képviselő-testület, hogy megteremti a lehetőségét a második bölcsődei csoport indításának. Mivel ez az óvoda épületében már nem fért el, új bölcsődeépület felépítésére volt szükség. Az új, mindkét csoport számára korszerű körülményeket biztosító épület kivitelezése 2022-re befejeződött, a 2022 szeptemberében induló nevelési évben a két csoportos, 28 fős maximális létszámú új bölcsőde a Szent Imre út 8. szám alatti telephelyen kezdte meg működését. A bölcsőde továbbra is a Sásdi Általános Művelődési Központ Meserét Óvodája és Bölcsődéje intézményegység keretében az intézményegység-vezető, és egyben intézményvezető Gálné Banizs Gabriella vezetésével

működik. A bölcsődei csoportok megszervezésével, indításával kapcsolatosan kiváló munkát végeznek, jelzi ezt nemcsak a gondozott gyermekek szüleinek elégedettsége, de pénzügyi és szakmai ellenőrzések pozitív eredménye is.

Utoljára 2021. év elején történt meg az intézmény soros, kétévente szokásos szakmai ellenőrzése az engedélyező hatóság, a Baranya Megyei Kormányhivatal és kirendelt szakértő által. Az ellenőrzés megállapítása szerint az intézmény szabályszerűen és törvényesen működik, semmilyen működési problémát nem tártak fel, megállapították, hogy a dokumentáció vezetése pontos és precíz, a bölcsőde példa értékűen működik.

f) gyermekvédelem;

A gyermekvédelmi hatósági tevékenységet helyben a Baranya Vármegyei Kormányhivatal Hegyháti Járási Hivatala sásdi és mágocsi ügyintézési helyekkel végzi.

A településen egyre kevésbé jellemző a gyermekek veszélyeztetettsége, 2019-ben egy-két nagyobb létszámú bűncselekmény-sorozat érintettjei esetében élt ezzel a gyámhivatal, ellenben érzékelhető számban és rendszeresen merül fel védelembe vétel szüksége, főként magatartási okból, melyek nagyobb része szintén bűncselekmény, szabálysértés elkövetése, kisebb részben iskolai mulasztás miatt történik.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

A krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások – anyaoththon, családok átmeneti otthona - közvetítése a családsegítő szolgálat által történik. Hiányzik a járásban a krízishelyzetben levő családok azonnali megsegítését szolgáló szolgáltatások közül az anyaoththon, illetve a családok átmeneti otthona (CSÁO). Ezeket a szolgáltatásokat lehetne járási szinten is biztosítani, nagy igény lenne rá a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást ellátó szakemberek véleménye és tapasztalatai alapján.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

A Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ által megvalósított nyári szünidős Erzsébet tábor főként hátrányos helyzetű gyermekek számára ad színvonalas programokat.

Az általános iskola is számos szünidei és szabadidős programot kínál. A programok között kiemelt szerepet kap az egészséges életmód megszerettetése, valamint a hátrányos helyzetűek élményekhez juttatása. Programjainkba aktívan bevonódik a szülői közösség is. Rendszeresen keresi az iskola a pályázati lehetőségeket, többnyire eredménnyel. Rendszeres programjaink:

- évente csatlakozunk az Európai Diáksport napjához-kirándulás, játékos vetélkedők keretében
- 12 órás sportnap
- évfolyambajnokságok
- körzeti kölyökatlétika verseny
- mezei futóverseny
- erdei iskola
- STB túra
- Egészség hete
- diáknapi

- farsangi bál
- adventi vásár
- STB gála
- tanulmányi kirándulások
- napközis táborok (tankerületi pályázat és Erzsébet tábor keretében)
- Zánka-Erzsébet táborok
- Fonyódligeti tábor
- lengyel partnerkapcsolat.

Önkormányzatunk a Humán kapacitások fejlesztése a Hegyháti Járásban címmel az EFOP-3.9.2-16-2017-00044 azonosító számú projekt egyik tevékenységeként hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók óvodába/iskolába jutásának támogatása érdekében, a szülők foglalkoztatását támogató időbeosztásban felügyelt/szabadidős programok szervezését határozta el. A helyi tantervhez illeszkedő képzési tematikával a tanulói aktivitásra épülő iskolán kívüli tevékenységként szünidei tematikus programokat szerveztünk. Az óvodás korosztály számára az óvodában sport- és zeneovi programok, az iskolásokat az iskolában tartott szünidei gyermekfelügyelet keretében fejlesztő foglalkozáson, tánc és mozgás témakörben szervezett szabadidős, fejlesztős foglalkozáson várták. A projekt szakmai tartalmának részét képezte a hátrányos helyzetű gyermekek támogatása ösztöndíj formájában, ezáltal segítve és motiválva a tanulmányi előmenetelüket, amely a legtöbb esetben az egyetlen kiugrási lehetőséget jelenti a kialakult és állandósulni látszó negatív helyzetből. A programon belül első alkalommal 11, majd másodszor 23 nappali tagozatos fiatal részesült ösztöndíjban.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétféligi, szünidei);

Az intézményi gyermekétkeztetést az óvoda saját 200 adagos főzőkonyhával végzi, az általános iskolások számára pedig az iskola mellett található közösségi házban működő 220 adagos konyha biztosítja az ebédet, napközis étkeztetést.

Önkormányzatunk a kezdetek óta részt vesz a nyári gyermekétkeztetés programokban, amikor az ehhez biztosított állami támogatás feltételrendszere lehetővé tette, a legrászorultabb gyermekek számára a nyári szünidőben is biztosította a napi legalább egy ingyenes meleg ételhez való hozzájutást, az iskolai napközi útján. 2014-ben és 2015-ben – köszönhetően az önkormányzat által vállalt néhány százezer forintos önerőnek – már jóval nagyobb létszámú gyermeket lehetett támogatni a program során, melyben a meleg étkeztetés mellett szabadidős program biztosítására is sor került.

2016-tól épült ki a szünidei gyermekétkeztetés jogszabályi alapokon nyugvó új rendszere. 2016. január 1-jétől a nyári gyermekétkeztetés pályázati rendszerét felváltotta a kötelező önkormányzati feladatként megszervezett, az ágazati jogszabályban foglaltak szerint működtetett szünidei gyermekétkeztetés. Eszerint a hátrányos helyzetű, és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű

a) a bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesülő gyermeknek a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény és az óvoda zárva tartásának időtartama alatt,

b) az a) pont alá nem tartozó, de 18 év alattiak számára minden munkanapon

a tavaszi, őszi és téli a szünetben, továbbá a nyári szünet alatt legalább 43 munkanapon szülői igénylés esetén biztosítani kell a napi meleg étellel (ebéddel) való ellátást, térítés nélkül.

A 2017. év tapasztalatai ismét lesújtóak: míg 2016-ban az érintett, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő családok fele igényelte a meleg ebédet a gyermek számára a tavaszi, a nyári és az őszi meg a téli szünet idejére, ténylegesen alig vették igénybe, addig 2017-ben pedig már az igénylők száma is csökkent, és továbbra is jellemző volt, hogy a szülői igénylés ellenére a gyermek nem ment el ebédelni. Az igényelt adagok jó részét a többi gyerek között kellett szétosztani, mert a gyermek nem jelent meg a konyhán, hogy helyben fogyassza el az ebédet, hanem a szülő szeretne volna hazavinni az ételt.

Annak érdekében, hogy nagyobb eséllyel jussanak egészséges, meleg ételhez a rászoruló gyermekek, meg kellett teremteni az ebéd elvitelének lehetőségét. A jogszabályi rendelkezések szerint az önkormányzat kötelezettsége az étkezés helyben történő elfogyasztásának megszervezése. Ha a helyben történő elfogyasztásra nincs lehetőség, így különösen erre alkalmas helyiség hiánya esetén, a szünidei gyermekétkeztetés az étel elvitelével vagy a gyermek számára történő kiszállításával is biztosítható. Amióta – különösen a pandémiás időszak alatti előírások miatt – kizárólag az étel elvitelével biztosítjuk az étkezést, elvélve fordul elő leigényelt, de el nem vitt ebédadag, ezzel a kívánt célt elértük.

2023 nyarán 15 hátrányos helyzetű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermek vette igénybe az étkeztetést.

- j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

Az önkormányzat, a gyermekintézmények, illetőleg a közösségi programokat szervező közművelődési intézmény programjai az eltérő családi háttérrel rendelkező gyermekek számára egyaránt elérhető, a programok szervezése során ügyelünk a gyermekek közötti kapcsolatok kiépítésére, a közösségépítésre.

- k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Nincs tudomásunk a gyermekeket érintő egészségügyi, szociális, oktatási stb. ellátások területén hátrányos megkülönböztetésről, az egyenlő bánásmód követelményét betartjuk.

- l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A térség legátfogóbb, a gyermekek és gyermekes családok esélyteremtő programja a 2017-2023 között megvalósult ún. második gyermekesély program (GYEP). Az Integrált térségi gyermekprogramok a Hegyháti Járásban „GYÖKEREK ÉS -SZÁRNYAK” -EFOP- 1.4.2-16-2016-00023 projekt tevékenységei:

- A járási család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásainak bővítése, erősítése, kiegészítése szociális asszisztens és családsegítő alkalmazása útján.
- Krízistámogatás.
- Szakmaközi hálózatok működtetése, szakmaközi műhelymunka lebonyolítása a hátrányos helyzetű gyermekek és családok szükségleteikhez jobban igazodó feladatellátás megszervezése érdekében.
- Szociális szolgáltatások bővítése családmentor alkalmazásával, jogi segítségnyújtás szolgáltatással, valamint adósságkezelési tanácsadással.

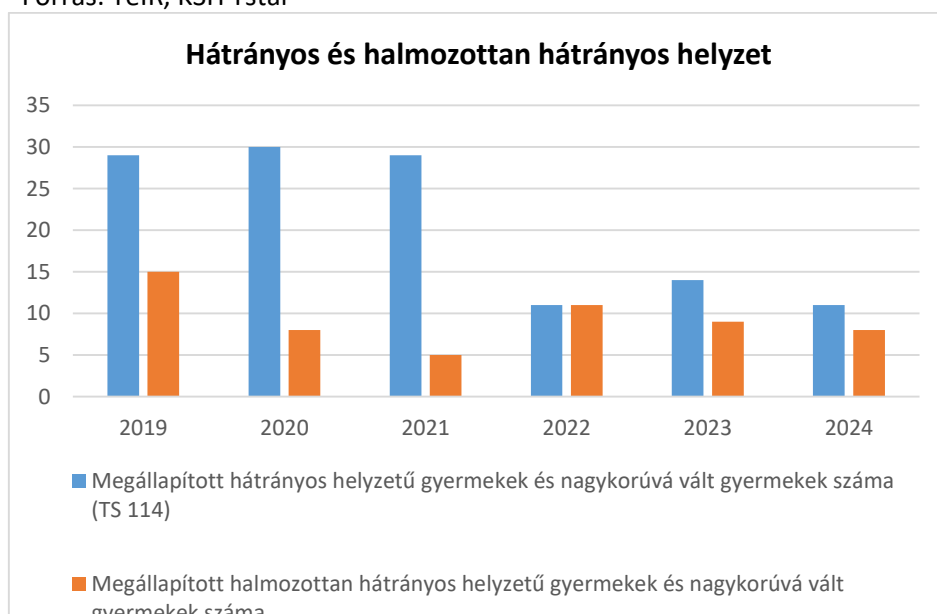
- A járás területén hiányzó szolgáltatások bővítése: Baranyajenőn közösségi tér működtetése, Nagyhajmáson szabadidős és ehhez kapcsolható tanulást segítő programok megvalósítása, egészségügyi szűrésre való eljutás és az utaztatással kiegészített személyi segítő szolgáltatás biztosítása minden településen.
- Községi és Szolgáltató Ház működtetése Kisvaszaron.
- Prevenációs és kortárssegítő tevékenységek: iskolai szociális munkás alkalmazása az általános iskolába járó gyermekek és családjaik segítésére, kortárs segítő, prevenációs foglalkozások a járás általános iskoláiban és a Sásdi Vendéglátóipari Szakközépiskolában.
- Iskolai szünetekben és hétvégeken szervezett szabadidős és fejlesztő programok: Mekényesen Kölyökkuckó, Oroszló szabadidős programjai, Mindszentgodisán és Tormáson nyári napközis tábor, évente 30 hátrányos helyzetű gyermek a járásból balatoni táborozáson vehetett részt, 120 óvodás gyermek pedig úszásoktatáson.
- Munkaerő-piaci és közösségi részvételre felkészítő tevékenységek a gyermek és ifjúsági korosztálynak: „Neked való – életre való!” interaktív műhelymunka sorozat.
- Civil és önkéntes tevékenységek fejlesztése műhelymunka és együttműködés a civil és önkéntes célcsoportokkal, elsősorban a hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjaikkal foglalkozó civil szervezetekkel és olyan szervezetekkel és intézményekkel, amelyek önkéntes munkát igényelnek.
- Helyi szakemberek együttműködése, támogatása: óvodai szakmai műhely a járás óvodapedagógusainak részvételével, szupervízió a szakmai segítőik számára.
- Gyermek a családban: szülők – különösen az óvodáskor alatti gyermekeket nevelők – számára gyermeknevelést támogató motivációs képzések, rendezvénysorozatok.
- A Biztos Kezdet szemlélet megjelenésének elősegítése a járás 5 településén (Bakóca, Gödre, Sásd, Ág, Baranyaszentgyörgy) a település programjait kiegészítve családi délutánon a gyermekek számára, életkorukhoz igazodva, differenciáltan tervezett szórakoztató, fejlesztő játékok, melyekbe a szülők is bekapcsolódhattak, és párhuzamosan részesei lehettek személyiségük megismerését, fejlesztését segítő, interaktív foglalkozásoknak.
- Hiányzó szakemberek pótlása: iskolapszichológus alkalmazása utazó szakemberként a járás általános iskoláiban, gyógypedagógiai asszisztens alkalmazása 3 kis létszámú óvodában.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

- a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

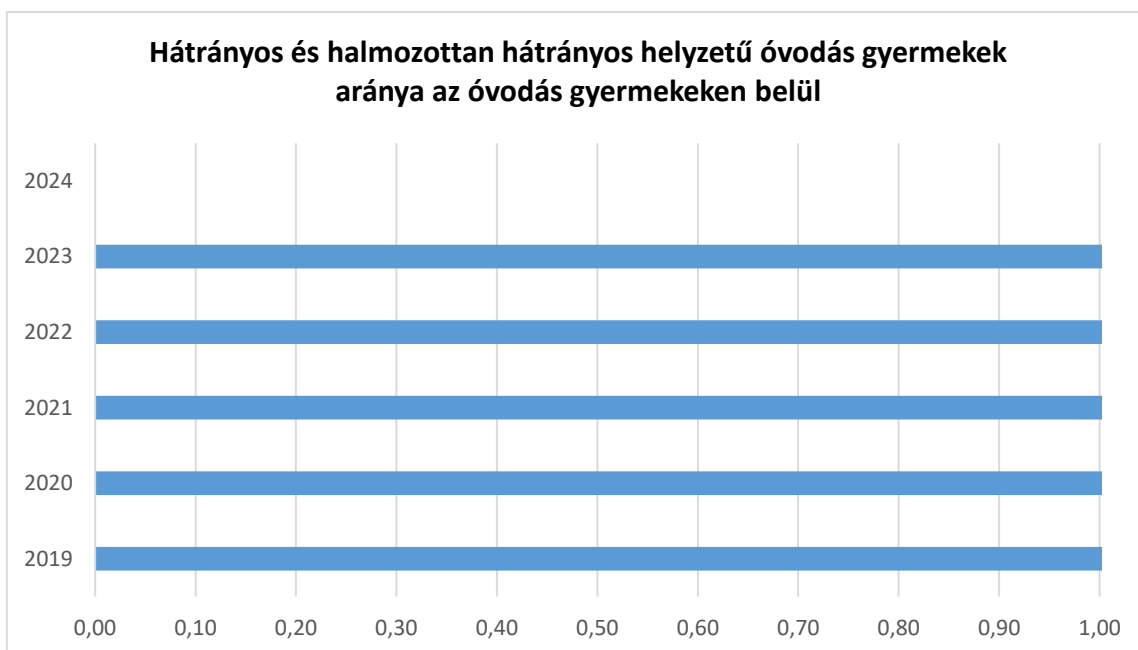
4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet		
Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2019	29	15
2020	30	8
2021	29	5
2022	11	11
2023	14	9
2024	11	8

Forrás: TelR, KSH Tstar

4.4. a) 1.számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2019	114	6	5,26
2020	107	3	2,80
2021	109	6	5,50
2022	111	5	4,50
2023	115	2	1,74
2024	0	0	0,00

Forrás: TelR, KSH Tstar

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülése alapvető feltétele a sikeres iskolai pályafutásnak. Az *óvodai nevelés* szakasza a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi. Az a tény, hogy a gyermekeknek 3 éves kortól kötelező részt venniük az óvodai nevelésben, a hátrányos helyzetű csoportok gyermekei esélyegyenlőségének megteremtése szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír.

Városunk óvodája 1904. évi megalapítása óta körzeti feladatokat látott el, a települést körülvevő 6-7 kistélepülés óvodai alapellátása történik itt. Az önkormányzatok megalakulásakor ezen települések közös tulajdonába is került épületegyüttesben kezdetben közös fenntartásban működött az intézmény. Majd az érintett 7 önkormányzat 1997-ben Települések Oktatási Társulása néven intézményfenntartó társulást hozott létre, amely az óvoda mellett az iskola és a gyermekétkeztetés feladatait is igazgatta. 2009-ben az akkor 11 tagú fenntartói társulás az óvodát, az általános iskolát, a városi zeneiskolát, továbbá a szintén városi művelődési központ és könyvtárát összevonva többcélú intézményt hozott létre Sásdi Általános Művelődési Központ (továbbiakban: ÁMK) néven. Az ÁMK óvodai intézményegységén belül 2010-ben kezdte meg munkáját a szakmailag önálló egy csoportos bölcsőde. 2013. január 1-jétől az ÁMK általános iskolai és zeneiskolai intézményegysége megszűnt, ezen feladatok ellátása az állami köznevelési rendszerben történik. 2013. július 1-től – a társulásokra kedvezőtlenebb szabályozási környezet és a finanszírozási változások miatt – az ÁMK fenntartását Sásd Város Önkormányzata vette át. Az óvodai és bölcsődei feladatellátás azonban továbbra is körzeti jelleggel történik, Sásdon kívül további 7 kistélepülés óvodai feladatait látja el az intézmény, a Sásddal kötött feladatátadási szerződés alapján.

A kezdetekkor egycsoportos óvoda 1968-ban 3, 1977-ben 6, 1981-ben 7 csoporttal működött. A születések számának fokozatos csökkenése az 1990-es években már éreztette hatását: 1991-96 között 6 csoportot, míg 1999-2005. között már csak 5 csoportot töltöttek meg az óvodás korúak, 2006. és 2012. között pedig a 100 főre apadt létszám 4 csoporttal működött. 2013 szeptemberétől a néhány fővel megnövekedett igény és az új finanszírozási elvek miatt, a DDOP-3.1.2-12-0006 Óvoda felújítás pályázatnak köszönhetően ismét elindulhatott az 5. csoport, a születésszám stagnálásának és a 3 éves kortól kötelező óvodáztatásnak köszönhetően az óvoda létszáma az elkövetkező években is várhatóan 110-120 fő körül alakul.

Az óvoda német nemzetiségi óvodai nevelést is végez, célja megalapozni a gyermekekben a nemzetiségi nyelv és kultúra iránti nyitottságot és érzékenységet. Az intézményben halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek óvodai fejlesztő programja működik, a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 173. § szerint.

Az óvoda – a 2013-ban indult felújításnak köszönhetően – 3 db 55 m² nagyságú, egy 54 m²-es és egy 51 m²-es csoportszobával, tornaszobával, a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges fejlesztő szobával, tágas, az elkülönült csoporthasználatra is alkalmas, kültéri játékokkal megfelelően felszerelt udvarral rendelkezik.

A bölcsődei feladatellátás új, modern, korszerűen felszerelt helyiségekkel és saját udvarral rendelkező önálló épületben található, az óvoda udvarával szomszédos ingatlanon.

Az étkeztetést – szintén felújított – saját főzőkonyha biztosítja, mind az óvoda, mint a bölcsőde számára. Az intézmény berendezései, felszerelése korszerűek és a feladatellátást megfelelően szolgálják.

„A működéshez szükséges alapvető feltételekkel (helyiségek, berendezések, és felszerelések) rendelkezünk. Valamennyi csoportunknak önálló csoportszobája, öltöző és mosdóhelyisége van. A nevelőtestület számítógéppel és internet hozzáféréssel felszerelt nevelői szobával, a dajkák dajkaszobával rendelkeznek. A 6. csoportunk megszüntetése miatt megüresedett csoportszobából tornaszobát, a gazdasági irodából fejlesztőszobát alakítottunk ki. Az elmúlt évek pályázati lehetőségeinek, a szülők segítségének, és a költségvetésünkben biztosított szerény lehetőségeknek köszönhetően az óvoda épülete, külső- belső környezete több területen is megújult. A nevelőmunkához szükséges alapvető eszközökkel rendelkezünk. Nyertes pályázatok révén, a szülőkkel közösen szervezett rendezvények bevételeiből, az informatikai normatíva segítségével, illetve csekély mértékű költségvetési forrásunkból minden évben törekszünk eszközkészletünk pótlására, illetve mennyiségi és minőségi bővítésére.

Kiemelkedően jó az anyanyelvi, zenei neveléshez – és a mozgásneveléshez szükséges eszközellátottságunk.

A tárgyi feltételek megteremtése során kiemelt figyelmet fordítunk az alábbiakra:

- a felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyezzük el;
- a lehetőségeinkhez mérten megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvoda valamennyi dolgozójának,
- lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.

A gyermekek fejlettségi szintjét figyelembe vevő, fejlesztő hatású tárgyi-környezeti feltétel megteremtésével segítjük a kompetencia alapú nevelés hatékony megvalósítását.”

Az óvoda 11 óvodapedagógusa, 5 dajka, óvodatitkár, pedagógiai asszisztens, takarítónő alkalmazottja felkészülten és lelkiismeretesen végzi munkáját.

A mi intézményünket is elérte a szakemberhiány, jelenleg szerencsére mindössze egy óvodapedagógus munkakör vár betöltésre.

Az óvoda integráltan végzi a sajátos nevelési igényű – érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, beilleszkedési zavarokkal vagy az egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdő, értelmi, beszéd fogyatékos – gyermekek óvodai nevelését. Az integrált nevelés során célul tűzték ki a gyermekek alkalmazkodó készségének, önállóságának fejlesztését. Az intézmény biztosítja a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Az egyéni fejlesztési programot a gyógypedagógus vezetésével, az óvónők és dajkák aktív közreműködésével valósítják meg.

„Az intézmény, érzékelve a társadalmi környezetben bekövetkező változásokat, a családok életében egyre nagyobb számban megjelenő anyagi-szociális nehézségeket, pedagógiai programjában hangsúlyt helyez erre a kihívásra.

Gyakori tapasztalatunk, hogy a megélhetési gondok, vagy éppen az anyagi jólét megteremtése miatt, háttérbe szorul a gyermeknevelés. Szaporodik azon családok száma, ahol egyre kevesebb idő és figyelem jut a gyermekek nevelésére – a szülők elvárják, hogy a gyermeknevelés gondjait, az esetleges hiányosságok pótlását átvállalja az óvoda. Megnőtt a hátrányos helyzetű, a beilleszkedési- magatartási zavarokkal küzdő gyermek száma, szaporodott a cigány etnikumhoz tartozók aránya, több lett a nevelőszülőknél elhelyezett gyermek. Ezek a tényezők felerősítik az óvodai nevelés szerepét. Fokozódtak feladataink az egészséges életmódra nevelés, a viselkedéskultúra alakítása, a hátrányok kompenzálása és kiküszöbölése terén, megnőtt az egyéni fejlesztés és differenciált nevelés szerepe. Törekszünk arra, hogy az egyes csoportokban arányosan kerüljenek elosztásra a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek.”

Az óvoda pedagógiai programja esélyegyenlőségi programot is tartalmaz, melynek kitűzött célja: „Integrációs programunkkal célunk: az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény szellemében a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek

- esélyegyenlőségének növelése,
- a hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteiknek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra és az életpálya-építésre való felkészítése.

Céljaink és feladataink teljesülése érdekében elsődleges kötelezettségünknek tartjuk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatását.”

A program a célt a következő területeken kívánja elérni

- szervezési feladatok a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek minél teljesebb körű és rendszeres óvodáztatása érdekében,
- egyénre szabott, korszerű pedagógiai módszerek a gyermek kommunikációs, érzelmi-szocializációs fejlődése, az egészséges életmódra nevelés érdekében,
- a nevelők együttműködése a kitűzött célok megvalósítása érdekében,
- aktív kapcsolat az egészségügyi és a szociális ellátórendszerrel, az általuk nyújtott szolgáltatások közvetítése a szülő felé,
- óvoda-iskola átmenet biztosítása.
- szülőkkal való kapcsolat, együttműködés.

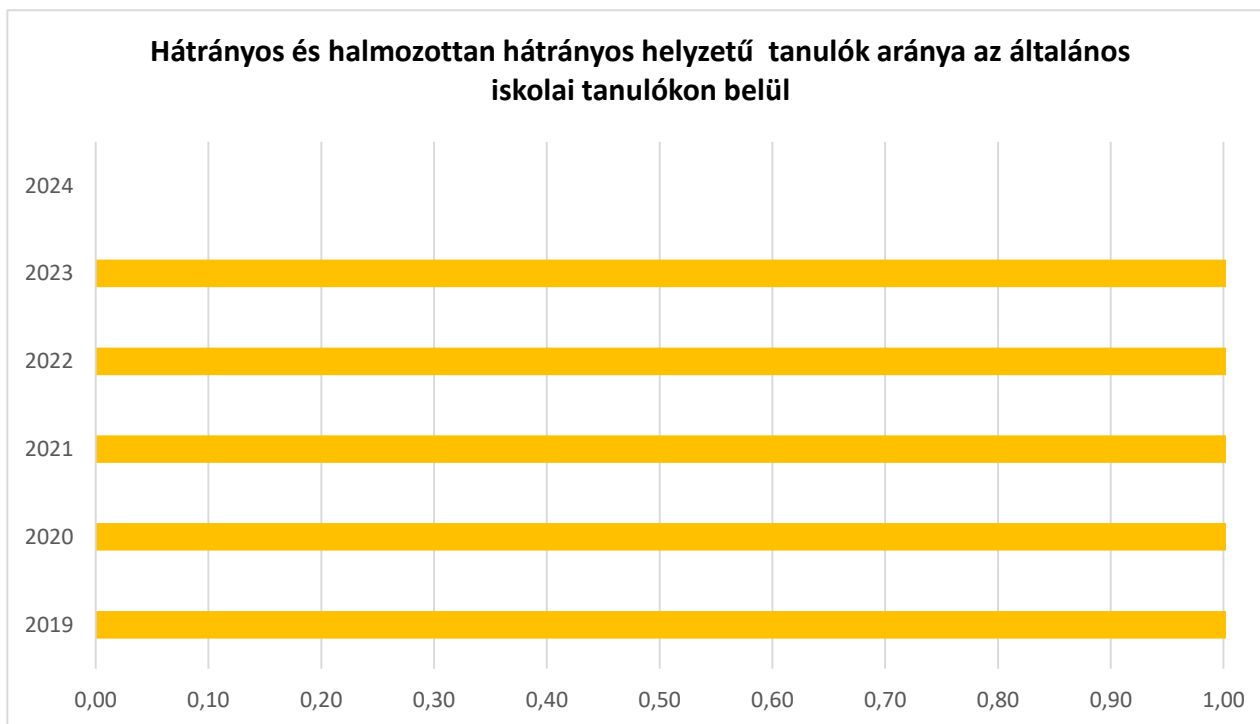
Általános iskola 1796 óta működik Sásdon, többnyire az óvodához hasonlóan szintén körzeti feladatokat látott el. Az 1990-es állami vagyon átadásakor az óvodához hasonlóan az iskolai ingatlanok is 7 települések közös tulajdonába is kerültek. Néhány éves közös működtetést követően e 7 önkormányzat önálló jogi személyiségű intézményfenntartó társulást hozott létre Települések Oktatási Társulása néven. 2009-ben az akkor 11 tagú fenntartói társulás az óvodát, az általános iskolát, a városi zeneiskolát, továbbá a szintén városi művelődési központ és könyvtárat egy költségvetési szervbe összevonva többcélú közoktatási intézményt hozott létre Sásdi Általános Művelődési Központ (továbbiakban: ÁMK) néven.

Az ÁMK általános iskolai intézményegysége látta el a sásdi kistérség pedagógiai szakszolgálati (gyógytestnevelés és logopédia) feladatait is. 2013. január 1-jétől a köznevelés rendszerének alapvető reformja keretében az általános iskolai és zeneiskolai feladatok ellátása az állami köznevelési rendszerben történik. A feladatellátást végző humán

erőforrás a feladatellátást szolgáló vagyon használatával együtt a Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz került. Sásdi Általános Iskola, Pedagógiai Szakszolgálat és Alapfokú Művészeti Iskola néven, a KLIK Sásdi Tankerületi Igazgatósága irányítása alatt folyt az általános iskolai, pedagógiai szakszolgálati és zeneiskolai feladatellátás 2013. első félévében. A feladatok átszervezésével a 2013-2014. tanévtől a pedagógiai szakszolgálati feladatellátás – a korábban használt épületrészben, sásdi telephellyel – megyei szervezetben történik. 2015 szeptemberétől az Alapfokú Művészeti Iskola visszanyerve önállóságát, az általános iskolától elkülönült intézményként működik.

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2019	274	25	9,12
2020	260	31	11,92
2021	249	42	16,87
2022	249	27	11,74
2023	249	25	11,96
2024	249	24	9,63

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

A Sásdi Általános Iskola, valamint a Sásdi Alapfokú Művészeti Iskola mai épületegyüttese Sásd központjában található. A két intézmény épületei egymás mellett, jól megközelíthetően helyezkednek el.

Az általános iskolában 16 osztályterem, 3 kiszolgáló helyiség, 7 szaktanterem, 6 tanári munkaszoba és szertár, valamint 1 tornaterem, 1 tornaszoba, 1 műfüves sportpálya áll tanulóink és pedagógusaink rendelkezésére. Iskolánk aulája kiváló lehetőséget biztosít közösségi programok, ünnepélyek, egyéb rendezvények lebonyolítására.

Az iskola intézményi felszereltsége, pedagógiai munkához szükséges eszközellátottsága kimagasló. A tantermek mérete megfelelő, esztétikus, berendezésük, bútorzatuk modernizálása folyamatos. Tantermeink többsége interaktív táblával felszerelt, beleértve a szaktantermeket és osztálytermeket egyaránt. A legutóbb 2021-ben történt jelentős felújítás, modernizálás során megújultak a technika szaktantermek, a tornaszoba és a hozzá tartozó öltözők, valamint az iskola udvara teljes burkolatcserén esett át.

A 2023/2024-es tanévben az általános iskolában 24 főállású pedagógus látott el 209 tanulót. A feladatellátásban pedagógiai munkát segítő alkalmazottak száma 4 (iskolaitkár, 2 pedagógiai asszisztens, rendszergazda), egyéb munkakörben dolgozók száma 6.

Az általános iskola alaptevékenységei:

általános iskolai nevelés-oktatás:

- nappali rendszerű iskolai oktatás
- alsó tagozat, felső tagozat
- 1. évfolyamtól 8. évfolyamig
- a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelése-oktatása
- nemzetiségi nevelés-oktatás (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás (német))
- integrációs felkészítés
- képesség-kibontakoztató felkészítés
- iskolai könyvtár

Az általános iskola nyolc évfolyamos: évfolyamonként párhuzamos nemzetiségi németes „a” és emelt szintű testnevelés „b” – osztállyal. Mivel a tanulólétszám folyamatosan csökken, így 1. 5. és 6. évfolyamon egy osztály van: a csoport egyik fele német nyelvet tanul, másik fele emelt óraszámban vesz részt a testnevelés órákon. Az általános iskolában integráltan neveljük-oktatjuk a halmozottan hátrányos és sajátos nevelési igényű tanulókat, akik állapotuknak megfelelő rehabilitációban is részesülnek:

- sajátos nevelési igényű tanulóink rehabilitációja, egyéni fejlesztés - gyógypedagógussal
- gyógytestnevelés – gyógytestnevelővel (BMPSZ Sásdi tagintézménye látja el)
- beszédjavítás – logopédussal (BMPSZ Sásdi tagintézménye, ill. utazó gyógypedagógus látja el)
- átmeneti vagy tartós nevelésbe, valamint védelembe vett, veszélyeztetett gyermekek – gyermekvédelmi felelős segítségével.

Az iskola kínálata – a vállalt alaptevékenységeken túl – a pedagógiai programban és a házirendben foglaltak alapján:

- egész napos oktatás, napközi és tanulószobai ellátás
- informatika és angol nyelvoktatás 4-8. évfolyamon
- emelt szintű testnevelés
- hit- és etika oktatás
- szakkörök:
 - alsó tagozaton: atlétika, tánc, rajz, táblajáték, német tánc, kosárpálánta, labdarúgás, madarász, TEIS
 - felső tagozaton: rajz, felvételi előkészítő foglalkozások, atlétika, labdarúgás
- iskolai sportkör működtetése

- tehetséggondozó foglalkozások tartása
- fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások a gyenge tanulók számára
- tanulmányi- és sportversenyekre történő felkészítés
- szabadidős programok (tábor, színházlátogatás) szervezése
- ünnepi és hagyományőrző programok

A pályaválasztás, továbbtanulás megsegítésére évek óta jól működő pályaorientációs hetet tartunk a 7-8. évfolyam tanulóinak a megyei Iparkamarával együttműködve, melynek keretében sor kerül üzemlátogatásra, szakmák bemutatkozására, pályaválasztási szülői értekezletre.

A fenntartó és az iskola meglátása szerint az egyik legfontosabb feladat a lemorzsolódás megakadályozása, és a végzettség nélküli iskolaelhagyás megszüntetése illetve minimálisra csökkentése. A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya az elmúlt időszakban folyamatosan csökkent. Ezt a tendenciát igyekszünk folytatni, amit nehezít, hogy a lemorzsolódásban veszélyeztetett tanulók esetében a támogató családi háttér is hiányzik, amely segítené, ösztönözné a gyerekeket arra, hogy az életpályájukat tudatosan építve szakmát szerezzenek. Biztos jele ennek az, hogy a már tanulási és/vagy magatartási gondokkal küzdő gyermekek szülei nem tartanak szoros kapcsolatot az iskolával: nem jelennek meg szülői értekezleten, fogadóórán, elutasítók az iskola jelzéseivel szemben. Igyekszünk elérni, hogy az intézmény és a család között olyan kapcsolat alakuljon ki, amelyben a szülő az iskolával együttműködve törekszik arra, hogy a gyermek szakképzettséget, minél magasabb iskolai végzettséget szerezzen. Az ezt hátráltató akadályokat (lányok korai gyermekvállalása, szülői közömbösség stb.) kell csökkenteni, melyben az óvodától kezdve az általános iskoláig, majd a középiskoláig több szereplőnek kell összefogni.

Jelenleg a városban a képzettség nélküli iskolaelhagyás a 20 év alatti fiatalok közül mintegy 10-15 főt érint, ők azok, akik úgy hagyták abba nappali tagozatos tanulmányaikat, hogy nem szereztek szakképzettséget, így munkába állásuknak csekély esélye van. Közülük néhányan regisztrált munkanélküliek, néhányan szülői támogatással alkalmi munkából, illetve gyermekellátásból élnek.

Az iskolát érintő negatív tényező a tanulólétszám csökkenése is. Ennek oka a demográfiai tényezőkön túl a 6-és 8 osztályos gimnáziumi képzések elszívó hatása, valamint, hogy egy közeli település iskolájának tanulóösszetételében a hátrányos helyzetű családok-tanulók száma lényegesen kevesebb, mint a sásdi iskolában – ez jelentősen befolyásolja a szülők iskolaválasztását a beiratkozáskor.

Ez a probléma aztán települési szinten a városhoz való kötődés hiányát eredményezi: minél korábban kerül el a településről a gyermek, annál kevésbé valószínű, hogy a városban fogja életpályáját elképzelni. A gyerekek jó része – a város egyetlen középiskolája szűk lehetőségeket kínál továbbtanulásra – nagyobb városokban tanul tovább, nyilvánvalóan ezeknek a középiskolás, egyetemista éveknél nagy szerepük van a fiatalok elköltöztetésében is.

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban

Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2019	0	0	21	18	0	0
2020	0	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0	0
2024	0	0	0	0	0	0

Forrás: TeIR, KSH

Tstar

Sásd város 1996-ig nem rendelkezett középiskolával. A középfokú oktatás elsőként az 1990-es évek elejének egy kísérleteként, a komlói 501. sz. Szakmunkásképző Intézet kihelyezett tagozata formájában jelent meg a településen. A város vezetése szívügyének tekintette, hogy a városban térségi feladatokat ellátó középfokú oktatási intézmény létesüljön, amely csökkentené a munkanélküliség arányait, megállítaná a fiatalok elvándorlását, ugyanakkor elősegítené a falusi turizmus fellendülését, valamint a vendéglátó-ipari szolgáltatások színvonalának emelkedését. Az anyagi nehézségekkel küzdő önkormányzati testület - bár elvileg maximálisan támogatta a Szakképző Iskola ügyét - kezdetben nem merte felvállalni az iskola alapítását. Az önkormányzati vezetők magánkezdeményezésére megalakult a Sásdi Szakképzésért Alapítvány, amely 1996. szeptemberétől működtette az Alternatív Vendéglátóipari Középiskolát.

Tekintettel arra, hogy az intézmény az önkormányzat épületében és annak aktív támogatásával működött, Sásd Város Önkormányzata két év után az intézmény fenntartását átveszi. Ettől kezdve az intézmény Sásdi Vendéglátóipari Szakképző Iskola néven működik. A tudatos fejlesztésnek köszönhetően növekedésnek indult a tanulói létszám, egyre javultak az oktatás és a szakképzés feltételei. 2000-ben tankonyhával, 2002-ben tanteremmel gazdagodott az iskola. A tanműhelyeket a vállalkozók által felajánlott szakképzési hozzájárulásból évente modernizálták, fejlesztették, nyertes pályázatok révén: az iskola teljes búratorát lecserélték és minden tanterembe interaktív tábla került projektorral és laptoppal, megkezdték a kémiai labor kialakítását. Évente bel-és külföldi szakmai kirándulásra utaznak diákjaikkal.

2013-tól az intézmény a KLIK Baranya Megyei Tankerületi Igazgatósága irányítása alatt, állami fenntartásban és működtetésben tevékenykedik. 2015-ben a szakképzés reformja keretében az iskola fenntartása és működtetése a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz, a Pécsi Szakképzési Centrumhoz került. 2018. nyarán a Nemzetgazdasági Minisztériumtól az Innovációs és Technológiai Minisztériumhoz került a szakképző iskolák fenntartása. A Sásdi Vendéglátó-ipari Szakképző Iskola jelenleg a Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum fenntartásában, a Kulturális és Innovációs Minisztérium felügyelete alatt működik.

Az iskola képzési formái a 2018/2019-es tanévben:

a.) 8. osztályt végzettek részére

- 9-10-11. évfolyamon szakképzés vendéglátás- turisztika szakmacsoportban, cukrász, pincér, szakács szakmákban
- Felvételi követelmény: általános iskola 7. év végi és 8. félévi érdemjegyeinek átlaga matematika, magyar, idegen nyelv, történelem tantárgyakból és egy természettudományos tantárgyból.

Tagozatkód Szak Képzési idő Előképzettség

1301 Cukrász 3 év 8 osztály

1302 Pincér 3 év 8 osztály

1303 Szakács 3 év 8 osztály

Korszerű, jól felszerelt tanműhelyek állnak rendelkezésre a tanult szakmák magas színvonalú elsajátításához.

b.) Szakképzési HÍD program keretében konyhai kisegítő képzés olyan fiatalok részére, akik elmúltak 15 évesek, de még nem töltötték be a 23 évet, valamint legalább 6 osztállyal rendelkeznek.

A tanulmányi idő 2 év, mely befejezésével bizonyítványt kapnak: az alapfokú tanulmányok befejezését bizonyító HÍD-tanúsítványt, illetve részsakképesítésről szóló szakközépiskolai bizonyítványt. Tanulmányi ösztöndíjban részesülnek, tanulmányaikat középfokú oktatási intézményekben folytathatják.

c.) Felnőttoktatás keretében, esti munkarend szerint szakács, valamint szociális gondozó és ápoló képzés, ahol két év tanulmányi idő után szerezhető meg a szakmai bizonyítvány.

d.) Felnőttoktatás keretében, esti munkarend szerint szakmával rendelkezők részére érettségire felkészítő képzés, szintén két év tanulmányi idővel.

A tanulók túlnyomó többsége nem helybeli, hanem vidékről naponta jár be. Sásd és térsége az ország leghátrányosabb helyzetű térségei közé tartozik, ezért a középiskola fontos szerepet játszik a város környékének életében, mivel a közeli középfokú oktatással kitörési lehetőséget nyújt, esélyt ad a szociális felemelkedésre is.

Az iskola beiskolázási körzete az ország azon területei közé tartozik, amelyet gazdasági-társadalmi válság jellemez. A tanulók jelentős részét szociális hátrányok sújtják. A leggyakoribb hátrányt jelentő okok:

- rendezetlen családi háttér, csonka család
- szegénység, munkanélküliség, alkoholizmus a családban
- bejárási nehézségek
- egészségügyi károsodás
- erkölcsi okok.

Ez a többdimenziós problémahalmaz kihat tanulmányi eredményeikre, társadalmi integrációjukra, magatartásukra. A hátrányos helyzetű tanulók száma 17 fő, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma 10 fő. 16 fő sajátos nevelési igényű tanuló, valamint 15 fő BTMN-es tanuló jár az iskolába. A roma származású tanulók aránya iskolánkban magas. Az ő életvitelükből és kultúrájukból adódóan náluk a legmagasabb a lemorzsolódási arány. pl. korai gyermekvállalás, motivátlanság, jó példa hiánya.

Az iskolában dolgozó 18 pedagógus példamutatása adja elsősorban a nevelés hitelességét. Munkájukat mentortanár segíti. A technikai dolgozók (5 fő) napi feladataikat igyekeznek környezetbarát technikákkal megvalósítani. Munkájukban igényesek, nyitottak az ésszerű változásokra, érdeklődők az iskolai élettel szemben.

A 2018-as tanévben indult GINOP 6.2.3-17-2017-00020 „A szakképzési intézményrendszer átfogó fejlesztése” elnevezésű projektjében az iskolai lemorzsolódás csökkentése, az iskolát végzettség nélkül elhagyók számának csökkentése kiemelt feladat.

A középiskola 2011. óta esélyegyenlőségi programmal is rendelkezik. Az oktatási nevelési folyamatban alkalmazott digitális technika és a legújabb kutatásokon alapuló tanulástechnikai módszerek is a tanulási sikereket szolgálják. A digitális tananyagok ma már minden tanuló számára hozzáférhetők.

A náluk végzett diákok a középiskola sokrétű, támogató hozzáállásának köszönhetően magas szintű szakmai tudással rendelkeznek. Felméréseink szerint 80 %-uk a szakmájában el tud helyezkedni. Napjainkban az a legjellemzőbb, hogy külföldre mennek dolgozni, és ott is megállják a helyüket.

- b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

4.4.1. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai		
ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG		
Az óvoda telephelyeinek száma (db)	1	
Hány településről járnak be a gyermekek (db)	7	
Óvodai férőhelyek száma (fő)	120	
Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	5	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	6.30	17.00
A nyári óvoda-bezárás időtartama (nap)	0	
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	12	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	12	0
Gyógypedagógusok létszáma	0	1
Dajka/gondozónő	5	0
Kisegítő személyzet	3	0

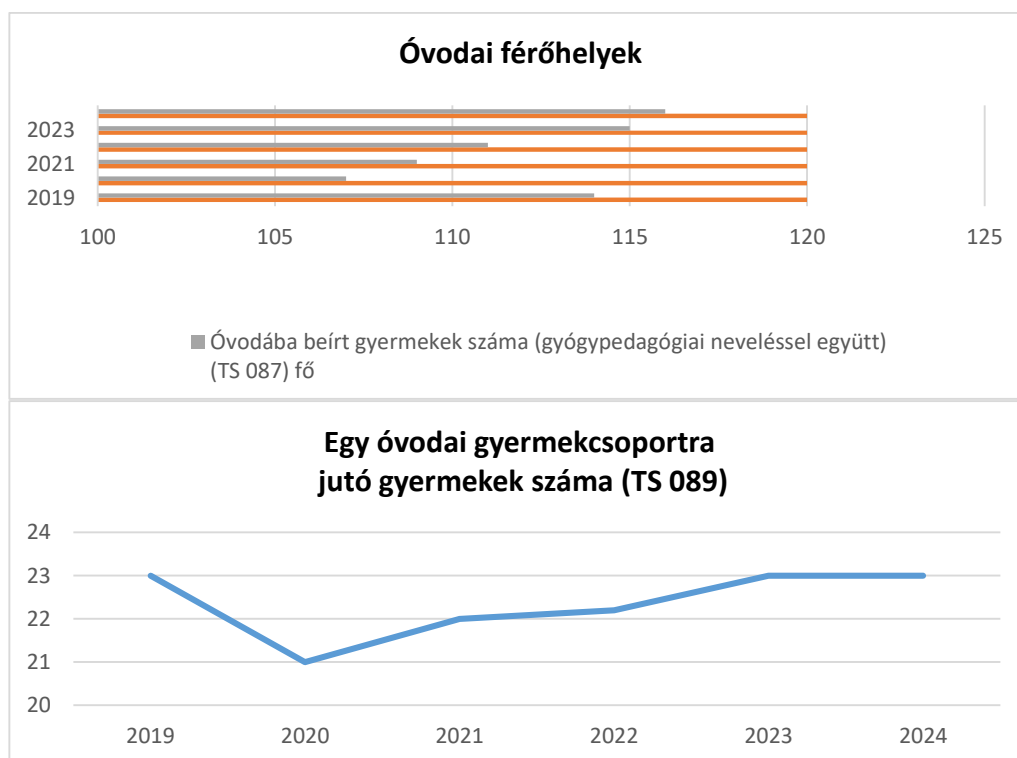
Forrás: Önkormányzati, intézményi adatgyűjtés

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermek csoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermek csoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2019	117	5	120	1	114	0	0	23
2020	112	5	120	1	107	0	0	21
2021	112	5	120	1	109	0	0	22
2022	110	5	120	1	111	0	0	22
2023	107	5	120	1	115	0	0	23
2024	113	5	120	1	116	0	0	23

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek

Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2019	0	16	1	17,13	35,40
2020	0	16	1	16,25	36,15
2021	0	16	1	15,56	39,36
2022	0	15	1	15,33	38,70
2023	0	12	1	17,42	38,28
2024	0	12	1	0,00	0,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2019	21
2020	30
2021	31
2022	26
2023	26
2024	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az általános iskola területéhez tartozó épületben, de a 2013. évtől az intézménytől független önálló feladatellátási helyként működik a Baranya Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat sásdi intézményegysége, mely a sásdi járás köznevelési intézményei (beleértve az óvodákat is) tekintetében látja el a gyógytestnevelés és logopédiai ellátás feladatait. A járás 8 iskolája és 11 óvodája számára nyújtja ellátásait gyógypedagógus, gyógypedagógus-logopédus, gyógytestnevelő és pszichológus szakemberek közreműködésével.

- c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

Nincs tudomásunk a gyermekeket érintő oktatási területén hátrányos megkülönböztetésről, az egyenlő bánásmód követelményét betartjuk. Mind az óvoda, mind az iskola egyetlen intézményként működik, mind az intézményi felvételnél, mind pedig a csoportbeosztásnál az intézmények gondot fordítanak a szegregáció kiküszöbölésére.

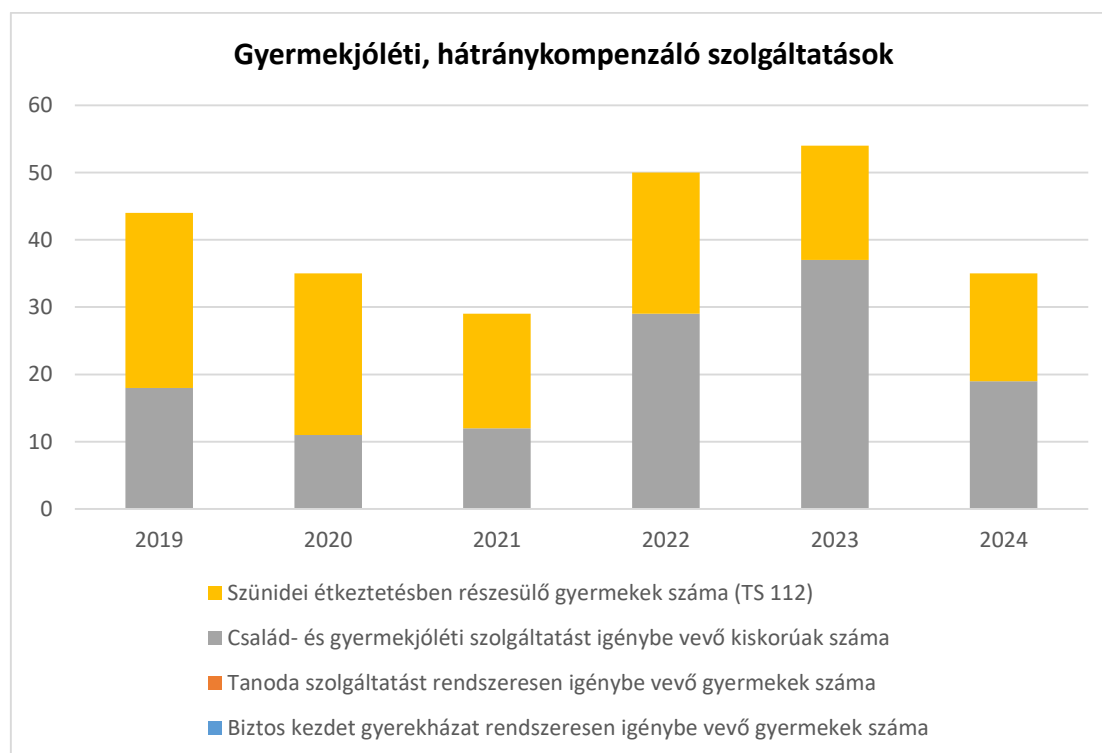
d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

Településünkön egyetlen általános iskola működik, az intézmény a párhuzamos osztályok kialakításánál ügyel a szegregáció-mentességre.

e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

4.4.6. számú táblázat - Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2019	0	0	18	26
2020	0	0	11	24
2021	0	0	12	17
2022	0	0	29	21
2023	0	0	37	17
2024	0	0	19	16

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

EFOP -1.4.2-16 Integrált térségi gyermekprogramok pályázat keretében Sásd Város Önkormányzata Gyökerek és szárnyak projektcímmel a korábban már sikeresen lebonyolított Gyerekesély Program folytatásaként 2017-ben új projektet indított. A projekt célcsoportja nem kizárólag a városban élő gyermekek, gyermekes családok, hanem az egész

járás területén történtek projekttevékenységek, de a Sásdon is megvalósult projektelemek mellett a városi gyermekintézmények és a város gyermekjóléti szolgálat fejlesztése közvetlenül érintette a településünket is. A projekt során lebonyolított tevékenységek a következők.

EFOP -1.4.2-16 Integrált térségi gyermekprogramok pályázat keretében Sásd Város Önkormányzata Gyökerek és szárnyak projektcímmel a korábban már sikeresen lebonyolított Gyerekesély Program folytatásaként 2017-ben új projektet indított, mely 2023-ban zárult. Az itt megvalósított tevékenységek a következők.

Az EFOP -1.4.2-16 Integrált térségi gyermekprogramok című pályázatban a konstrukcióban elvártaknak megfelelően olyan komplex tevékenységeket terveztünk projektünkbe, melyek a célok elérését segítik. A tevékenységek tervezésénél figyelembe vettük az elődprojekt tapasztalatait is, és összhangba hoztuk a Gyerekesély Stratégiában megfogalmazottakkal. Az utóbbiban a következő olvasható:

- A kistérségben élő gyermekek, különös tekintettel a szegénységben élő, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, tartósan akadályozott és roma gyermekek továbbtanulási esélyeinek javítása a jelenlegihez képest úgy, hogy a megyei, régiós és országos eredményekhez képest is javuljanak az esélyek. A továbbtanulási esélyek javítása az általános iskola befejezésével, a — lehetőség szerint — érettségig adó középiskola elvégzésével, a kompetenciaeredmények javulásával érhető el.
- A gyermeki kirekesztés és lakóhelyi, intézményi szegregáció, valamint az életesélyeket romboló devianciák előfordulásának csökkentése.
- A gyermekek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése annak érdekében, hogy érdemben hozzájáruljanak a szegénység és a kirekesztődés újratermelődésének csökkentéséhez.
-

OP-ban megfogalmazott célok	A felhívásban megfogalmazott tevékenységek	Tevékenységek, s azok projektelemei	A projekt céljai
humán szolgáltatások kapacitásbővítése	1. A járási család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásainak bővítése, erősítése, kiegészítése	<i>A járási család- és gyermekjóléti központ szolgáltatásainak bővítése, erősítése, kiegészítése</i> a. szociális asszisztens alkalmazása b. családsegítő munkatárs alkalmazása c. mediator képzésen való részvétel,	rugalmasság, szükségletekre válaszoló szolgáltatások működtetése
	2. A program helyi megvalósításának és a Gyerekesély Bizottság (a továbbiakban GYEB) működésének adminisztratív és szakmai háttérét biztosító Gyerekesély Iroda működtetése elkülönült szervezeti egységként a család –	<i>A Gyerekesély Iroda és a Gyerekesély Bizottság működtetése</i>	hálózati működés elősegítése

	és gyermekjóléti központban vagy annak fenntartójánál.		
a szegénység csökkentése érdekében családi gazdálkodási stratégiák átalakítása	4. Innovatív módszerek kidolgozása és alkalmazása a rászoruló (rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő) gyermekes családok számára, a helyi szakemberek javaslata alapján.	<i>Foglalkoztatási program a járás területén, főleg a hátrányos helyzetű településeken</i>	mérséklődjön a gyermekeket sújtó nélkülözés
a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása	5. Krízishelyzeteket megelőző és azokat kezelő, esélynövelő megoldások támogatása a GYEB döntése alapján a helyszíni szükségleteknek megfelelően.	<i>Krízishelyzetben lévő családok segítése</i>	mérséklődjön a gyermekeket sújtó nélkülözés
a szociális, pedagógiai, kulturális, egészségügyi ellátórendszer intézményei közötti együttműködések javítása	6. Járási és település szintű a gyermekek, fiatalok és családjaik érdekében működő intézmények és szolgáltatások munkatársainak részvételével az összehangolt, eredményesebb és hatékonyabb működés érdekében.	<i>Szakmaközi hálózatok működtetése</i>	a rutinszerűen működő szakmaközi együttműködés hálózati működés elősegítése
humán szolgáltatások kapacitásbővítése	7. A család- és gyermekjóléti szolgáltatások bővítése, erősítése, kiegészítése, szinergiában a hazai forrásokból megvalósuló tevékenységekkel	<i>A család- és gyermekjóléti szolgáltatások bővítése, erősítése</i> a. családmentor alkalmazása b. ingyenes jogi és – c. adósságkezelői tanácsadás	csökkenjen a középfokú oktatási intézményekben lemorzsolódók száma, a rugalmasság, a szükségletekre válaszoló szolgáltatások működtetése. a hiányzó vagy a meglévő, de különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára nem hozzáférhető szakemberek

			elérhetőségének biztosítása
továbbtanulás arány növelése, egészségi állapot javítása, egészségtudatos életmód elterjesztése, iskolán kívüli képesség és készségfejlesztés, cselekvőképes helyi közösségek kialakítása	8.A járás területén hiányzó szociális, gyermekjóléti, egészségügyi kulturális, pedagógiai célú /tanulást segítő/ helyi szükségletekre épülő speciális szolgáltatások biztosítása, fejlesztése, szinergiában a hazai forrásokból megvalósuló tevékenységekkel	A járás területén hiányzó szolgáltatások bővítése a.Baranyajenő Napraforgó-elődprojektben megkezdett tevékenység folytatása, kibővítve a közeli települések célcsoportjára is, b.Nagyhajmáson szabadidős és tanulást segítő programok szervezése, c. szűrésre szállítás – igény szerint- a rászorulóknak számára személyi segítő szolgáltatással	csökkenjen a középfokú oktatási intézményekben lemorzsolódók száma, a hiányzó vagy a meglévő, de különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára nem hozzáférhető szakemberek elérhetőségének biztosítása , növekedjen az iskolaérett gyerekek aránya, cselekvőképes helyi közösségek kialakítása
a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, Biztos Kezdet szemlélet elmélyítése, korai iskolaelhagyás csökkentése, továbbtanulás arány növelése, egészségi állapot javítása, egészségtudatos életmód elterjesztése, iskolán kívüli képesség és készségfejlesztés, cselekvőképes helyi közösségek kialakítása	9.Közösségi, gyermek és ifjúsági programok működtetése szegregátumban, vagy szegregált településen, meglévő, vagy új közösségi térben ahol a szülők számára kötelezően kell biztosítani háztartási- - gazdálkodási, pénzkezelési ismeretekkel kapcsolatos foglalkozásokat.	Közösségi és Szolgáltató Ház Kisvaszaron	mérséklődjön a gyermekeket sújtó nélkülözés, növekedjen az iskolaérett gyerekek aránya, csökkenjen a középfokú oktatási intézményekben lemorzsolódók száma csökkenjen a gyermeki kirekesztés és lakóhelyi szegregáció, valamint az életesélyeket romboló devianciák előfordulása,a rugalmasság, a szükségletekre válaszoló szolgáltatások működtetése, a hiányzó vagy a meglévő, de különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára

			nem hozzáférhető szakemberek elérhetőségének biztosítása, a hátrányos helyzetű családok támogatására szerveződő helyi közösségek, alulról jövő kezdeményezések, önkéntes segítségnyújtók támogatása, programba történő bevonása - cselekvőképes helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése és megerősítése.
egészségtudatos életmód elterjesztése, egészségi állapot javítása, tinédzserszülések csökkentése, szenvedélybetegségek, egyéb devianciák csökkentése, korai iskolaelhagyás csökkentése, cselekvőképes helyi közösségek kialakítása	10. Prevenció és kortárssegítő tevékenységek a deviáns magatartás, a korai iskolaelhagyás, a korai terhességek, káros szenvedélyek stb, megelőzése érdekében	Prevenció és kortárssegítő tevékenységek <i>a. iskolai szociális munkás alkalmazása,</i> <i>b. kortárs segítő tréningje, majd segítségükkel prevenció foglalkozások megtartása</i>	csökkenjen a középfokú oktatási intézményekben lemorzsolódók száma, csökkenjen a gyermeki kirekesztés és lakóhelyi szegregáció, valamint az életesélyeket romboló devianciák előfordulása, a hátrányos helyzetű családok támogatására szerveződő helyi közösségek, alulról jövő kezdeményezések, önkéntes segítségnyújtók támogatása, programba történő bevonása - cselekvőképes helyi közösségek kialakítása,

			önszerveződések ösztönzése és megerősítése.
a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, továbbtanulási arányuk növelése, iskolán kívüli képesség-és készségfejlesztés	11. Iskolai szünetekben és hétvégeken szervezett szabadidős és fejlesztő programok	Iskolai szünetekben és hétvégeken szervezett szabadidős és fejlesztő programok <i>a.Mekényesen és b.Oroszlón szabadidő foglalkozások és tanulást segítő foglalkozások hétvégeken és szünidőben, c.nyári –étkezéshez kötött tábor Mindszentgodisán, Tormáson d.sportverenyek, e.nyári balatoni táborozás f.úszásoktatás</i>	nővekedjen az iskolaérett gyerekek aránya, mérséklődjön a gyermeket sújtó nélkülözés,
jövőkép kialakítása, korai iskolaelhagyás csökkentése, továbbtanulás arány növelése,	12.Munkaerő-piaci és közösségi részvételre felkészítő tevékenységek a gyermek és ifjúsági korosztálynak	Munkaerő-piaci és közösségi részvételre felkészítő tevékenységek <i>a.,,Neked való- életre való” b “Az én pályám” programsorozat</i>	felkészített és tudatos pályaválasztás után csökkenjen a középfokú oktatási intézményekben lemorzsolódók száma,
cselekvőképes helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése és megerősítése.	13. A hátrányos helyzetű gyermekekre és családjaikra irányuló civil kezdemenyezések elősegítése, önkéntesek bevonása a programok megvalósításába, a bevontak felkészítése, szakmai-módszertani támogatása, önkéntesek felkészítése, szakmai- módszertani támogatása.	<i>Civil és önkéntes tevékenységek fejlesztése</i>	a hátrányos helyzetű családok támogatására szerveződő helyi közösségek, alulról jövő kezdemenyezések, önkéntes segítségnyújtók támogatása, programba történő bevonása - cselekvőképes helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése és megerősítése.
a szociális, pedagógiai, kulturális, egészségügyi ellátórendszer intézményei közötti együttműködések javítása	14. Járási és települési szintű szakmai műhelyek működtetése, a gyerekekkel és családjukkal foglalkozó azonos szakterületen dolgozó	Helyi szakemberek együttműködése, támogatása	hálózati működés elősegítése, közvetve: mérséklődjön a gyermeket sújtó nélkülözés,

	szakemberek számára tapasztalatcserék, tudásbővítés, továbbképzési és képzési tevékenységek megvalósítása céljából		
	15.A projekt szakmai megvalósítói, szükség esetén az együttműködő partnerként bevont szervezetek szakemberei számára	<i>Szupervízió</i> <i>Szakmai nap</i>	a résztvevő segítők készségei fejlődnek, ezáltal hatékonyabb segítő munkát tudnak végezni a családokkal
a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, Biztos Kezdet szemlélet elmélyítése, iskolaérett gyerekek arányának növelése	16.Szülők számára – különösen az óvodáskor alatti gyermekekkel – gyermeknevelést támogató motivációs képzések, rendezvénysorozatok szervezése	<i>Gyermek a családban</i>	növekedjen az iskolaérett gyerekek aránya, csökkenjen az életesélyeket romboló devianciák előfordulása,
a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, Biztos Kezdet szemlélet elmélyítése, iskolaérett gyerekek arányának növelése	17.A Biztos Kezdet szemlélet megjelenésének elősegítése a szakemberek és a szülők kapcsolata tekintetében a bölcsődékben, óvodákban, iskolák alsó tagozatában és más kisgyermekkorai szolgáltatásokban (előadások, csoportok, foglalkozások)	<i>Biztos Kezdet szemlélet elterjesztését célzó tevékenységek</i>	a rugalmasság, a szükségletekre válaszoló szolgáltatások működtetése , a hátrányos helyzetű családok támogatására szerveződő helyi közösségek programba történő bevonása - cselekvőképes helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése és megerősítése, a hiányzó vagy a meglévő, de különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára nem hozzáférhető szakemberek elérhetőségének biztosítása,

			hálózati működés elősegítése,
iskolaérett gyerekek arányának növelése, szakemberek számának növelése, hiányzó szakember kapacitás pótlása	18. A járás területén hiányzó, vagy a szükségletekhez képest nem megfelelő mértékben rendelkezésre álló szaktudás és szakértelem programba vonásának elősegítése	<i>Hiányzó szakemberek pótlása</i> a. iskolapszichológus alkalmazása b. óvodai gyógytestnevelő alkalmazása c. gyógypedagógiai asszisztensi feladatok ellátása	a rugalmasság, a szükségletekre válaszoló szolgáltatások működtetése, a hiányzó vagy a meglévő, de különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára nem hozzáférhető szakemberek elérhetőségének biztosítása növekedjen az iskolaérett gyerekek aránya
	19. A megvalósítók, szükség esetén az együttműködő partnerként bevont szervezetek szakemberinek részvétele a kiemelt projekt által szervezett képzéseken, szakmai műhelyeken, szakmai rendezvényeken.	Az EFOP-1.4.1 Integrált gyermekprogramok szakmai támogatása c. projekttel való együttműködés	A képzésen résztvevő szakemberek segítő készségei fejlődnek, ezáltal hatékonyabb segítő munkát tudnak végezni a családokkal

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az iskolai lemorzsolódás veszélye magas, képzettség nélküli iskolaelhagyás a 20 év alatti fiatalok közül mintegy 10-15 főt érint	Megelőzés: iskola/óvoda és családi ház közötti kapcsolat erősítése, pozitív életpálya építő program, ösztöndíj. Kezelés: Dobbantó programba való bevonás
A gyermekek, fiatalok gyakran nem is Sásdon fejezik be az általános iskolát, középiskolai képzésük is jórészt nagyobb városokban történik. Legújabb trendként pedig a sásdi szülők egyre nagyobb hányada nem a sásdi általános iskolába íratja be az iskolát kezdő kisgyermekét.	Az iskola elfogadottságát javító intézkedések: a helybeli iskola választását elősegítő óvodai szülői értekezlettel együtt ismertető beszélgetés, a felmerülő problémák megvitatása az önkormányzat és a gyermekjóléti szolgálat bevonásával. 2. díj alsó és felső tagozatos, sásdi iskolába járó sásdi jó tanulók számára.
A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egészséges életmódra nevelést gyakran nem kapják meg a családban a gyerekek (minőségi éhezés).	A gyermekek, tanulók egészséges táplálkozással kapcsolatos ismereteinek bővítése, egészségkultúrájuk fejlesztése. Egészség hét az általános iskolában tanévenként az életmód, táplálkozás témakörében gyermekeknek szóló programok.
A rossz életvitel, beszűkült látásmód, a szegénység újratermelődik: a mélyszegénységben élők gyermekeinek nehéz kitörni, a szülői mintát elhagyni. Csellengő gyerekek, szülői gondoskodás hiányosságai.	Ifjúsági klub, szabadidős és tanulást támogató programokkal.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

A nők elleni erőszak a nők elleni diszkrimináció legszélsőségesebb formája, ám csak egy azok közül. A nők alacsony részvétele a politikai életben, a munkahelyi "üvegplafon", amely egy bizonyos ponton túl nem engedi a női alkalmazottak előléptetését, a nők férfiakhoz viszonyított alacsonyabb bérezése, néhány más kiemelkedő példája a nők tágabb társadalomban megélt hátrányos megkülönböztetésének.

A nők elleni hátrányos megkülönböztetést nem mindig könnyű észrevenni: sokszor maguk a nők – különösen, ha vezető pozíciót töltenek be – tiltakoznak a leghevesebben, amikor arról esik szó, hogy az otthoni, a munkahelyi vagy a közéleti szférában személyesen ők maguk, vagy a nők általában hátrányt szenvednének el a férfiakhoz képest. Nehéz a nemek helyzetére érzékeny elemzést lehetővé tevő adatokat gyűjteni, hiszen ezeket még a nagy adatgyűjtő szervek – munkaügyi központok, KSH, NAV vagy OEP – sem kérik kellő részletességgel.

A nemek közötti hátrányos megkülönböztetést néhány jogszabály tiltja ugyan (pl. Alaptörvény XV. cikk (3) bek., a Munka Törvénykönyve 12. §), de a nők és férfiak között a társadalmi élet minden területére kiterjedő egyenlőtlenség természetének, okainak feltárását és persze felszámolását nem írja elő jogszabály.

Magyarország biztosítani kívánja, hogy a nőknek a férfiakkal azonos jogai a mindennapokban is érvényesüljenek, a nők férfi társaikkal azonos esélyt kapjanak az érvényesülésre. Az Európai Unió irányelveinek következetes érvényesítésére tettünk ígéretet, amely irányelvek kiemelt fontosságot tulajdonítanak az élet minden területén a nők nyílt vagy rejtett diszkriminációja felszámolásának, és meghatározzák a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének nemzetközileg elismert terminológiáját is.

Az önkormányzat a helyzetelemzés készítésének időpontjában csak kevés adattal rendelkezik a gender szempontok és problémák tekintetében.

Az önkormányzat a helyzetelemzés készítésének időpontjában csak kevés adattal rendelkezik a gender szempontok és problémák tekintetében.

A nemek szerinti összetétel a megyei és országos mutatókhoz hasonlóan alakul Sásdon is, azaz a társadalomban a nők aránya magasabb, mint a férfiaké, amely az idősebb korosztályban jelentkezik fokozott mértékben.

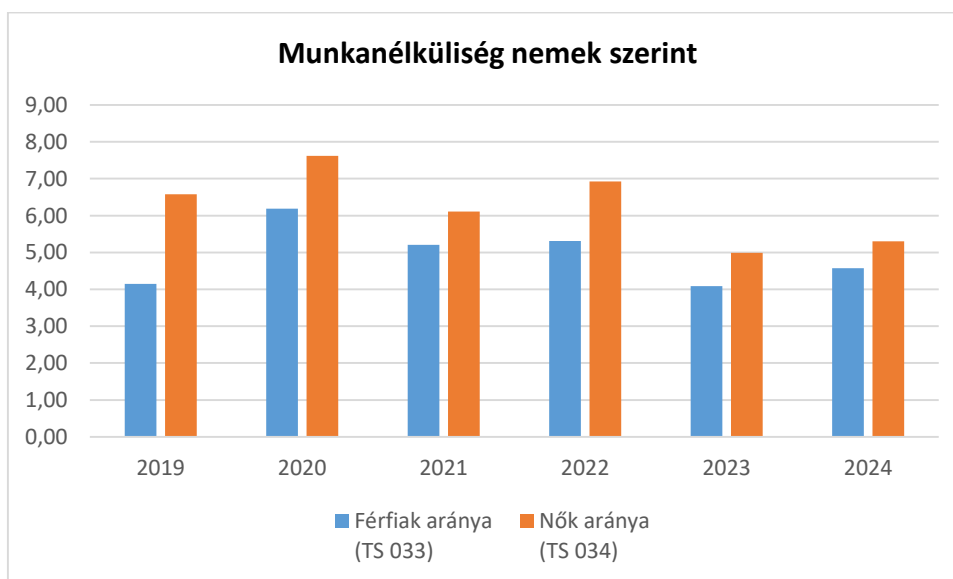
Gyermekkorban és a 18 év alatti lakosság esetében a nemek összetételében a férfiak magasabb aránya a jellemző, ez az eltérés azonban csekély. E korosztályban a nők aránya 49%. Jelentős eltérés a következő életszakaszokban sem mutatkozik, majd a 60 éven felüliek esetében alapjában változik meg az arány, jóval több nő van az idősebb korosztályban. Több éves tendencia az is, hogy a nők elhelyezkedési esélyei rosszabbak a férfiakénál, különösen látszik ez a tartós munkanélküliség vizsgálatánál: a településen élő, 180 napnál régebben regisztrált munkanélküli nők többen vannak, mint a férfiak.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint (a 3.2.1. táblával azonos)			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2019	4,15	6,58	5,37%
2020	6,19	7,62	6,91%
2021	5,21	6,11	5,66%
2022	5,31	6,93	6,12%
2023	4,09	4,99	4,54%
2024	4,57	5,3	4,94%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

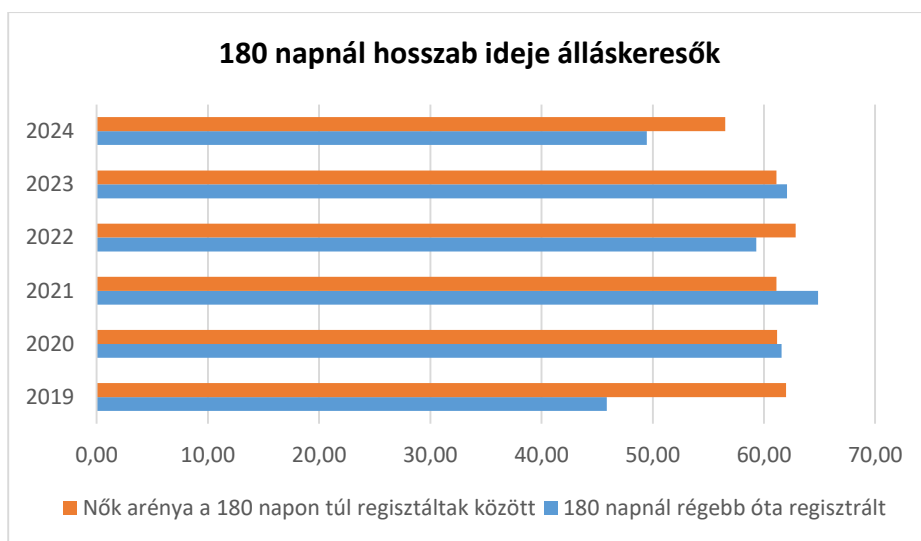
A nők munkaerő-piaci esélyegyenlőségét tekintve a hagyományos nemi szerepeket érintő felfogás következtében a gyermekvállalás, gyermeknevelés a nők életpályáját kedvezőtlenül befolyásolja, szűkíti térbeni és időbeni mozgásterüket, mivel hazánkban jelenleg még elsősorban a nők vállalnak nagyobb részt a családi és háztartási teendők ellátásában. E felfogás általánossága folytán a munkáltatók esetenként a férfiakénál korlátozottabb rendelkezésre állásukkal számolnak, olykor a toborzásnál, az előmenetelben is a férfiakat részesítik előnyben.

A nemekhez kötődő sztereotípiák, miszerint a nőket tulajdonságaik és motivációik elsődlegesen az otthoni feladatok ellátására predesztinálják, míg a férfiak rendeltetése és célja a családról való

anyagi gondoskodás, leginkább a nők munkaerő-piaci esélyegyenlőségét, képességeiknek megfelelő munkahelyi érvényesülését korlátozzák.

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső (a 3.2.3. táblával azonos)		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőknél (TS 058)
	%	%
2019	45,87	62
2020	61,59	61,18
2021	64,86	61,11
2022	59,32	62,86
2023	62,07	61,11
2024	49,46	56,52

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

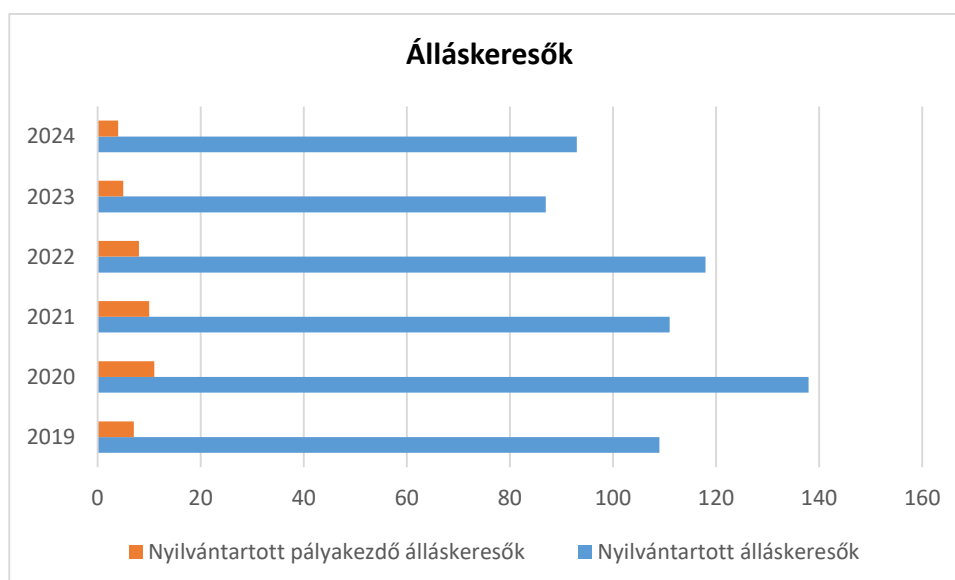

A sztereotípiák többségében a nőkre vonatkoznak, és úgy családi állapotuk (kisgyerekes, gyermektelen, egyedülálló, családostól, gyermeket egyedül nevelő) mind státuszuk (női vezető) alapján megfogalmazódnak, és rendszerint a nők hátrányos megkülönböztetését eredményezik. A sztereotípiák hatására a nők megbecsültsége alacsonyabb a munka világában, ezért az otthoni helytállást jobban lehetővé tévő szakmát, munkahelyet és munkaidő-beosztást választanak, alacsonyabb presztízsű munkakörökben dolgoznak, alacsonyabb munkabérért, kevésbé vállalnak nagyobb leterheltséggel járó, mobilitást igénylő feladatokat, visszafogják karrier-elképzeléseiket.

A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli női népesség főbb demográfiai adatai nem állnak teljes körűen rendelkezésre (gyermekszám, képzettség, családi állapot, demográfiai adatok). A gyermekes családok gazdasági aktivitásáról az önkormányzat nem gyűjtött adatokat, ilyen jellegű felmérés nem készült a településen.

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő állás keresők száma (a 3.2.6. táblával azonos)		
Év	Nyilvántartott állás keresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő állás keresők száma (TS 053)
	fő	Fő
2019	109	7
2020	138	11
2021	111	10
2022	118	8
2023	87	5
2024	93	4

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az Önkormányzat, mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének. Az egyenlő bánásmód érvényesülését saját példamutatásával tudja segíteni, hiszen szükséges az a tudatformálás és szemléletváltás, amely ezen a területen is biztosítja az esélyegyenlőséget.

A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb. A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata is magasabb. A településen élő nőket gazdasági szempontból a munkahelyek hiánya és a foglalkoztatási nehézségek különösen sújtják.

Tapasztalataink szerint a gyermekvállalás, a munkahelytől való hosszabb idejű távolmaradás nagymértékben rontja a nők munkaerőpiacra való visszalépésének esélyeit. A nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyeseen lévő, illetve a kisgyermekes anyák a munkából való kiesés miatt.

A munkaerőpiacról történő kiesés nem csak és nem elsősorban a szaktudás elavulása miatt jelent nagy hátrányt a kisgyerekes nőknek. Fontos probléma lehet a kapcsolati háló gyengülése, ám a szakmai, munkahelyi kapcsolatok ápolása segítheti a visszatérést.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

A nők részvétele a közfoglalkoztatásban mindig is jelentős foglalkoztatáspolitikai eszköz volt. A családi, gyermekneveléssel kapcsolatos feladatok ellátása hagyományosan itt a leginkább összeegyeztethető a munkahelyi elvárásokkal, ezért szívesen választják ezt a foglalkoztatási formát a kisgyermekes, valamint a munkaerőpiacról kiszoruló, nyugdíj előtt álló nők. A közfoglalkoztatottak jelentő hányada, jelenleg több mint fele nő.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy az alacsony végzettséggel rendelkező nők esélye a legrosszabb a munkaerő piacon történő elhelyezkedés szempontjából. Elhelyezkedési esélyüket tovább rontja, hogy gyakran vállalnak három vagy több gyermeket. Ezzel szemben Vargán a regisztrált munkanélküliek nagy részének van középfokú iskolai végzettsége, és elsöprő többségük férfi. A regisztrált munkanélküli nők alacsony létszámának oka lehet például a nők részére biztosított korábbi nyugdíjazás lehetősége, de az is, hogy a hagyományos családi szerepekből adódóan nemcsak a gyermekek, de az idős családtag ápolásának feladata inkább a nőkre hárul.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

Nincs tudomásunk a nőket érintően a foglalkoztatás területén hátrányos megkülönböztetésről, a munkáltatók az egyenlő bánásmód követelményét betartják.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A kisgyermeket nevelő nők és férfiak esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják. A kisgyermekesek munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges a gyermekek napközbeni ellátásának színvonala.

A gyermekek napközbeni ellátása a gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését jelenti, amelyet arra az időre kell megszervezni, amíg a szülő munkavégzése, betegség vagy egyéb ok miatt nem tud gondoskodni gyermekéről. A GYES utáni visszatérést nehezíti a bölcsődei férőhelyek korlátozottsága, a vidéki munkavállalást az óvodai nyitva tartás korlátozottsága.

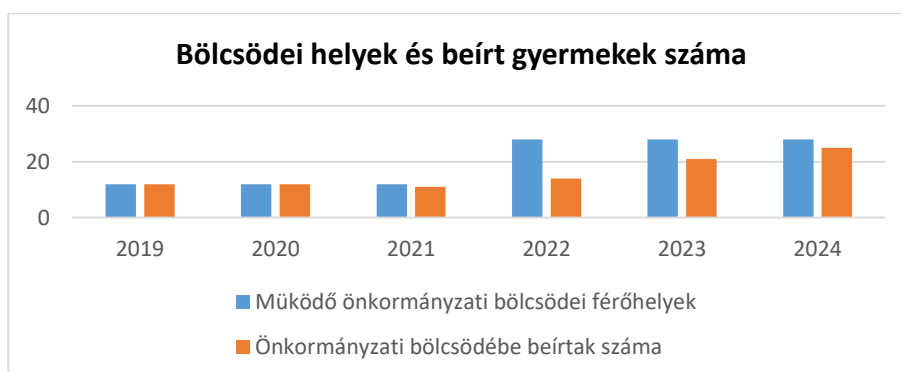
A napközbeni ellátás megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint az óvodában és iskolai napköziben. Míg Sásdon korábban csupán ez utóbbi – minimálisnak tekinthető - ellátási forma, a köznevelési intézményhez kapcsolódó napközi működött, hatalmas előrelépés történt a bölcsőde két évtized ellátatlanság után 2010-ben történt ismételt megnyitásával.

Az egy csoportos bölcsőde az óvodával egy épületben, közös szervezetben került megnyitásra, kezdetektől jórészt maximális létszámmal. 2014 év elején – a gyed extra bevezetésének első pillanatától - jelentkeztek először olyan igények, amelyek jóval meghaladták az egy csoport (12 gyermek) kapacitását. Egyre kevésbé tudta az igényeket kielégíteni az intézmény, a környékbeli kis bölcsődék indításával, az ottani lehetőségek igénybe vételével viszont az a reális veszély fenyeget, hogy a sásdi kisgyermek nemcsak a bölcsődét, de az óvodát, később az iskolát sem a városban fogja igénybe venni. Emiatt a kedvezőtlen tendencia miatt is döntötte el a képviselő-testület, hogy megteremti a lehetőségét a második bölcsődei csoport indításának. Mivel ez az óvoda épületében már nem fért el, új bölcsődeépület felépítésére volt szükség. Az új, mindkét csoport számára korszerű körülményeket biztosító épület kivitelezése 2022-re befejeződött, a 2022 szeptemberében induló nevelési évben a két csoportos, 28 fős maximális létszámú új bölcsőde a Szent Imre út 8. szám alatti telephelyen kezdte meg működését. A bölcsőde továbbra is a Sásdi Általános Művelődési Központ Meserét Óvodája és Bölcsődéje intézményegység keretében az intézményegység-vezető, és egyben intézményvezető vezetésével működik. A bölcsődei csoportok megszervezésével, indításával kapcsolatosan kiváló munkát végeznek, jelzi ezt nemcsak a gondozott gyermekek szüleinek elégedettsége, de pénzügyi és szakmai ellenőrzések pozitív eredménye is.

A bölcsődei, az óvodai és iskolai napközi ellátások mellett továbbra is szükség van kiegészítő szolgáltatásokra: nyitvatartási időn túl, de főként iskolai szünetekben továbbra is nehézséget okoz a dolgozó szülők kisgyermekének ellátása.

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2019	12	12
2020	12	12
2021	12	11
2022	28	14
2023	28	21
2024	28	25

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

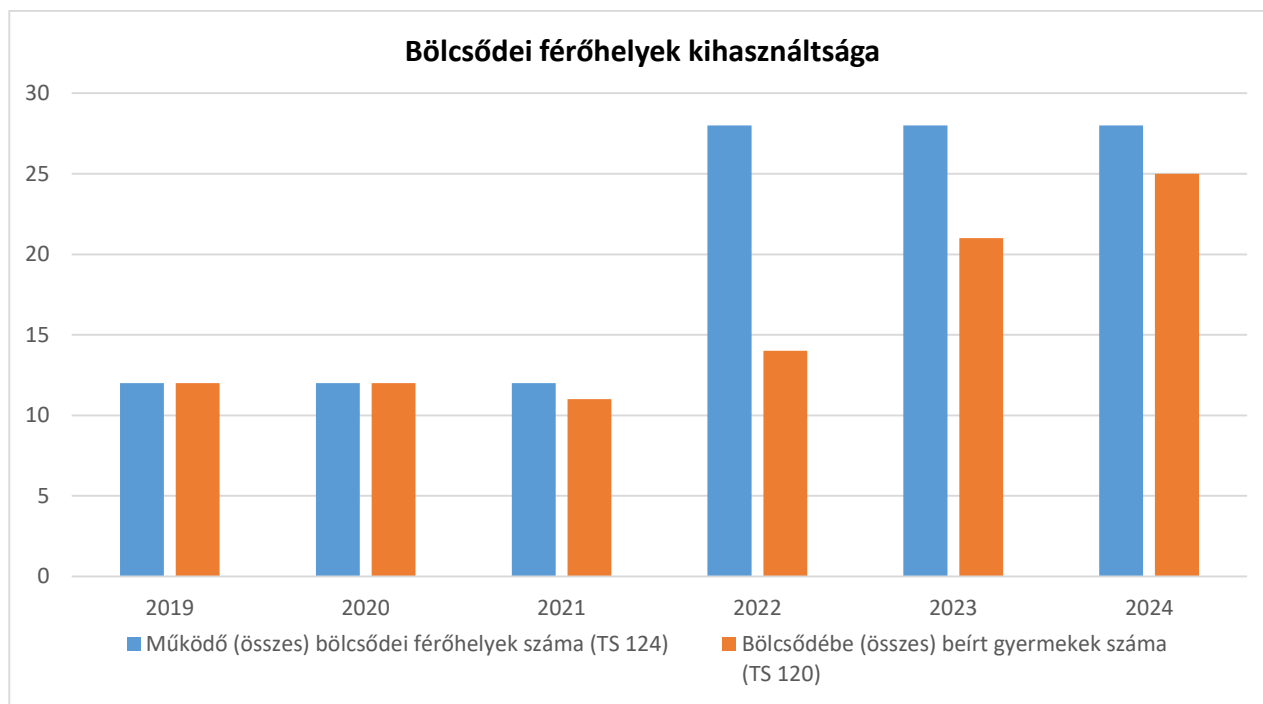

Az esetlegesen és részlegesen jelentkező gyermek-felügyeleti igényeknek a kielégítése történhet intézményi ellátási formában (összevont csoportban, kiegészítő jelleggel) vagy családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében.

Több éve az óvoda és részben a bölcsőde folyamatos nyári nyitva tartásával, különböző pályázati projektek (Erzsébet-táborok az általános iskola és a gyermekjóléti szolgálat szervezésében, EFOP-pályázat keretében, közművelődési pályázat stb.) szünidei gyermekfelügyeleti programjaival igyekszünk a szülői igényeknek megfelelni, főként a hosszabb nyári iskolai szünetekben igénylik a szülők a kisiskolások részére a felügyeletet, ellátást biztosító szabadidős foglalkoztatást.

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2019	0	0	0	0	0	0	12	12
2020	0	0	0	0	0	0	12	12
2021	0	0	0	0	0	0	12	11
2022	0	0	0	0	0	0	28	14
2023	0	0	0	0	0	0	28	21
2024	0	0	0	0	0	0	28	25

Forrás: TelR, KSH Tstar

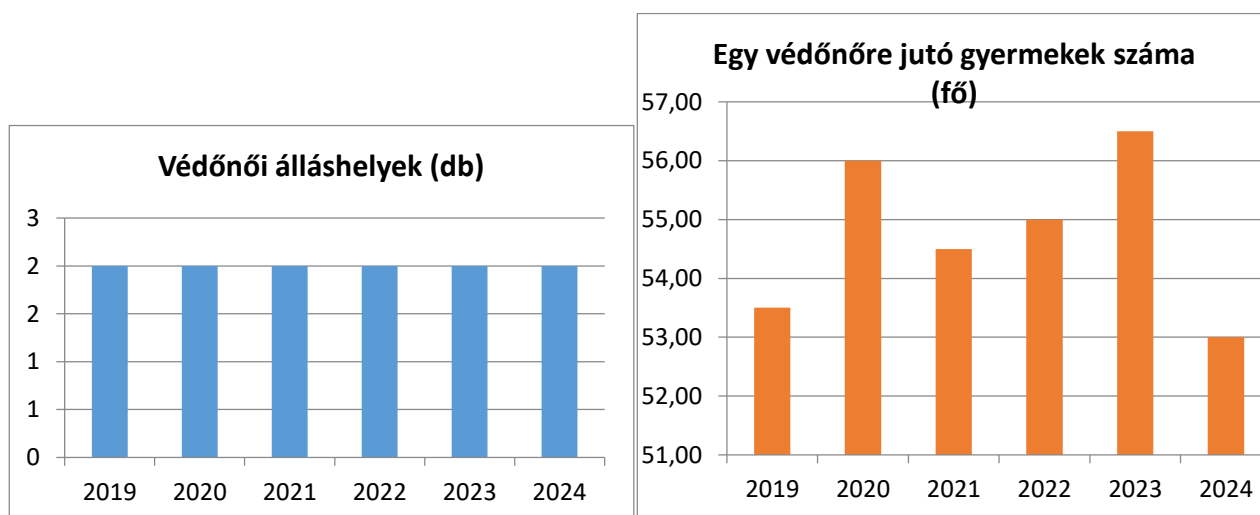

Az önkormányzati intézmények jelentős része, így a Sásdi Általános Művelődési Központ (különösen az óvoda és a bölcsőde), a Sásdi Család- és Gyermekegészségügyi Központ, a Sásdi Szociális Szolgálat, de még az önkormányzati hivatal munkavállalóinak elsősorban többsége nő, többnyire családjával. A kisgyermekes anyáknak a gyermekintézmények elérhetőségéhez igazított munkabeosztását ezeknek az intézményeknek meg kellett oldani, valamennyi önkormányzati munkáltató a lehetőségek határában belül partner tudott lenni a rugalmas munkakezdés, rugalmas munkabeosztás alkalmazásában.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	fő	fő
2019	2	107	53,5
2020	2	112	56
2021	2	109	55
2022	2	110	55
2023	2	113	56,5
2024	2	106	53

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyára és gyermekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor, a védőnői szolgálatok szakmai segítségével is.

Sásdon a házasságkötések számának és gyakoriságának alakulását vizsgálva elmondható, hogy a házassodási kedv változóan alakul, az utóbbi években a családtámogatások (CSOK) indikálta házasságkötések egyre nagyobb számban fordulnak elő, a házasulandók életkora pedig egyre magasabb: általánossá vált a 25-30 évesen megkötött első házasság – nem ritkán akár több éves élettársi kapcsolatot követően. Emellett a válások száma tartósan magas, elérte, a vizsgált időszakon belül pedig meg is haladta az ugyanezen időszak alatt megkötött házasságok számát.

A születések számában évek óta lassú csökkenés tapasztalható. A jelenség mögött a gyermekvállalás idősebb korban való áttolódása is állhat. Okkal feltételezhető, hogy az utóbbi években társadalmi szinten változott a gyermekvállalási attitűd.

A születések számában évek óta lassú csökkenés tapasztalható. A jelenség mögött a gyermekvállalás idősebb korban való áttolódása is állhat. Okkal feltételezhető, hogy az utóbbi években társadalmi szinten változott a gyermekvállalási attitűd.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a nők ellen elkövetett bűncselekmények között egyértelműen a családon belüli erőszak a leggyakoribb halálozási ok. Magyarországon hetente hal meg egy nő társa általi bántalmazástól. A helyzetet tovább nehezíti, hogy a családban, az otthon falai mögött folyó erőszak a privát szféra sérthetetlenségénél fogva gyakran láthatatlan, ami az áldozat számára jelentősen megnehezíti a segítségkérést, a környezet számára pedig a segítségnyújtást.

Jellemzően az erőszak jó része a családban marad, hiszen a nőket, illetve a családokat érő erőszakos cselekedetek nagy része településünkön is felderítetlen marad. A gyermekvédelmi, szociális szolgáltatások, a védőnői hálózat, a rendőri tevékenység eredményeként, a jelzőrendszerek alapján derülhet erre fény, illetve ha már egyre többen tudják, hogy problémáikkal hova fordulhatnak segítségért.

A nők elleni erőszak, brutalitás nyíltan és látens formában egyaránt jelen van, ugyanakkor a nőket érő erőszak, a családon belüli erőszak (CSBE) statisztikai nem kiugróak. A megtörtént esetek következetes kivizsgálása, a gyermekvédelmi, családsegítő szervezetek, szolgálatok azonnali intézkedése jelent előrelépést.

Sásdon az elmúlt 3 évben hatósági eljárással végződő hozzátartozók közötti erőszak, családvédelmi koordinációs eset két alkalommal fordult elő. Mindkét esetben nőket érintett az erőszak, a házas-, illetve élettárs részéről történt, egyik esetben fizikai erőszak, a másik esetben pedig annak veszélye állt fenn. Mindkét esetben a rendőrségi intézkedés, ideiglenes távoltartás elrendelése történt. Gyermekek egyik esetben sem voltak érintettek. Jellemzően az élettársi kapcsolat megszakadt a bántalmazást követően, míg a több évtizede fennálló házastársi kapcsolat az esetet követően helyreállt.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

A krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások – anyaothton, családok átmeneti otthona - közvetítése a családsegítő szolgálat által történik. Hiányzik a járásban a krízishelyzetben levő nők és családok azonnali megsegítését szolgáló szolgáltatások közül az anyaothton, illetve a családok átmeneti otthona (CSÁO). Ezeket a szolgáltatásokat lehetne járási szinten is biztosítani, nagy igény lenne rá a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást ellátó szakemberek véleménye és tapasztalatai alapján.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Önkormányzati képviselő-testületünk 7 tagjából 2 nő, korábban a város polgármesteri tisztét is több alkalommal nő töltötte be. Az önkormányzati bizottságok két nem képviselő tagja egyaránt nő. A két nemzetiségi önkormányzatban ennél is jelentősebb a nők aránya, 75, illetve 40 %-os. Az önkormányzati hivatal középvezetőinek kétharmada nő. Az önkormányzati intézmények vezetői, (ÁMK, szociális intézmények) igazgatója, helyettese és intézményegység-vezetője is nő, és az állami köznevelés rendszerében a tankerületi irodavezető és az intézményvezetők úgyszintén. A helyi civil szervezetek aktív tagjai valamivel nagyobb részben a nők. A női lakosságra általában jellemzőbb, hogy a közösség érdekében végzett munkából kiveszik a részüket, jobban mozgósíthatóak önkéntes közösség-szervező munkára, mint a férfiak.

A városban azonban a nők érdekvédelme nem tudatos, tervszerű módon történik, bár működik olyan civil szervezet is, amely a női érdekvédelmet tűzte ki célul (ld. Sásdi Nőkért Egyesület).

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A roma nők, a kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a 45 év feletti nők különösen, többszörösen is hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon.

Ennek oka egyebek között a magyar társadalom hagyományos családmodelljében keresendő: még ma is sokan vallják, hogy a nők helye a ház körül, a családban van, nem a munkaerőpiacon. Ezt a szemléletet tovább súlyosbítják a nőkkel kapcsolatos negatív sztereotípiák. A munkanélküliség aránya körükben magasabb, ez összetársadalmi probléma, amelyen komplex programokkal lehet enyhíteni.

Tapasztalataink szerint a gyermek születését követően az otthon maradó szülő magányosnak érzi magát. Hirtelen az eddigi aktív életéből minden háttérbe szorul, a megszokottól eltér, és fellép a félelem a „más”-tól. Ezért az önkormányzat a közművelődés, a sport, a szabadidő eltöltésének terén olyan családbarát környezetet kíván teremteni, amely közösségi teret nyújt számukra is. A kisgyermekes anyák életét igyekszik segíteni a védőnői szolgálat által patronált, civil kezdeményezésként Sásdon létrejött Baba-Mama Klub is, amely a hasonló élethelyzetben, azonos kihívásokkal rendelkező anyák önszervező csoportja.

A Sásdi Nőkért Egyesület a sásdi, főként hátrányos helyzetű családok segítésére alakult civil kezdeményezés. Tevékenységüket az egyesület elnökének beszámolója mutatja be: „A Sásdi Nőkért egyesületnek 2018.01.08-án megtörtént a cégbíróóság általi nyilvántartásba vétele. 11 alapító taggal és három elnökségi taggal. Kalányos Nikoletta –elnök, Kalányos Istvánné és Orsós Mária -elnökségi tagok.

Számomra nagyon fontos a kultúra, a hagyomány, ennek megismertetése átadása a roma, illetve nem roma emberek számára egyaránt. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy immáron több mint 10 éve a Sásdi hagyományörző táncsoport tagja vagyok, illetve 3 éve már a csoport vezetője is.

E tevékenység által nagyon sok helyen megfordultam, és a szórakozás mellett sajnos rengeteg negatív tapasztalatot is szereztem a roma lakosság identitástudatával, szocializálódásával kapcsolatosan. Mind a fiatal, mind az idősebb nemzedék körében sajnos gyakran előforduló hiányosságok közé tartozik többek között mind a roma identitásgyakorlás hiánya, mind az integrálódás irányába haladás hiánya.

Sásd Baranya megye egyik legkisebb lélekszámmal rendelkező városa. Lakossága kb. 20%-át kitevő roma származású lakosoknak nincs kultúrájukat és hagyományaikat ápoló közösségi házuk, így a roma identitás gyakorlása, megőrzése is nehézkes. E civil szervezet elsődleges céljai között szerepel többek között:

- A szociálisan hátrányos helyzetű roma illetve nem roma gyermekek, felnőttek, és idősök társadalomba való beilleszkedésének elősegítése, esélyegyenlőségük növelése.
- A roma közösség szociális körülményeinek javítása, közösség fejlesztés alkalmazásával.
- A hagyományok megőrzése, átadása, illetve a roma kultúra megismertetése.

Cél szerinti besorolása: kulturális és információs, kommunikációs tevékenység.

Rendszeresen tartunk gyűléseket, melyeket különböző napirendi pontok alapján bonyolítunk le, de az elsődleges téma általában az ifjúság egészséges mentálhigiénéjének biztosítási lehetőségei, a roma identitástudat ápolása, az integrálódáshoz való segítségnyújtás lehetősége, a szociálisan hátrányos helyzetben élő lakosság segítése.

Véleményünk szerint több, a fiatalokat, felnőtteket és idősebbeket egyaránt megcélzó, rendszeres összejövetelekre lehetőséget adó programok biztosítása szükséges, ahol érezhetnék, hogy a közösségnek fontosak és számolnak velük. A folyamatos felvilágosítás, építő jellegű példamutatás, valós példák, melyek megmutatják, hogy attól, mert valaki roma, elérhet valami többet is az életben, kitartással, szorgalommal, tanulással. (Gondolok itt a lemorzsolódásra mely az évek során javuló tendenciát mutat: a roma, szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek körében egyre többen kezdik a tan éveket gimnáziumokban, szakmunkásképzőkben, és jóval több az érettségizett roma gyerekek száma, de sajnos még mindig fennálló problémát jelent az információ-szolgáltatás és áramoltatás nagyon fontos lenne, kell a motiváció, így talán kevesebb lenne az „önmagával nem tudni mit kezdő” fiatal illetve felnőtt. Úgy gondolom, a sikeres integráció egyik fő eleme, hogy a fiatalok a jövőben maguk is képessé váljanak a cigány identitástudat ápolására.

Egyesületünk az elmúlt 5 évben különböző felhívásra nyújtott be pályázatot, többek közt:

- NEA,
- SZOC-FP,
- ROM-RKT,
- ROMA-NEMZ-TAB,
- Magyar Falu Program –FCA,
- Roma kulturális események megvalósításának, kulturális tartalmak és termékek elérhetővé tételének támogatása” című pályázati program.(ROM-RKT-18-B-0089)

A SZOC-FP pályázatnak köszönhetően 30 szociálisan hátrányos helyzetű családnak tudtunk baromfit osztani, két egymást követő évben, melyet egyaránt mindenki szívesen fogadott.

ROM-RKT-pályázatoknak köszönhetően egy-egy kisebb, de annál színvonalasabb kulturális nap kerülhetett megrendezésre a sásdi lakosság számára, melyre nem csak roma származású vendégek látogattak el.

A ROMA-NEMZ-TAB pályázatnak köszönhetően két egymást követő év nyarán 15-15 sásdi hátrányos helyzetű gyermeket tudtunk üdültni vinni. Tábori programjainkat első évben Balatonfenyvesen, második évben Balatonszemesen tudtuk lebonyolítani, melyek nagy sikert értek el a gyermekek körében. Tábori programjaink főbb témája is a roma kultúra, hagyományok, megismerése, gyermekek tehetségének ápolása volt. Programjaink közé tartozott az élő roma zenés tábortűz, mely egész héten jelen volt, meghívtuk Kakas Józsefet, hogy ismertesse a gyerekekkel a kosárfonás, a fafaragás mesterségének alapjait, illetve a gyerekekkel közösen készítse el a

hagyományos hamuban sült cigány kenyeret, mondanom sem kell óriási sikert aratott. A magyarországi roma táncokat, illetve a velünk szomszédos romániai cigány táncokat is megismertettük a gyerekekkel, a bemutató után lehetőségük nyílt ezen táncok alapjainak elsajátítására, mely lehetőséggel előszeretettel éltek is a táborlakó gyermekek. Ezen programokon túl rengeteg foglalkozással, fürdéssel, múzeumlátogatással, vidámpark-látogatással készültünk a gyerekeknek.

Magyar falu program–FCA pályázatának köszönhetően, tánccsoportunk egy 7 személyes gépjárművel folytathatja útját, eleget téve ezzel az ország számos pontjáról kapott felkérésnek.

Szintén a Magyar Falu Programnak köszönhetően, 2022.07.16-án megrendeztem a hagyomány kötelező elnevezésű romanapot Sásdon. A rendezvényemre meghívtam a Hegyhátban tevékenykedő roma, illetve nem roma vezetőket, a civil szervezetek vezetőit, pécsi roma vezetőket, baranya megyei roma önkormányzati tagokat, somogy megyei roma vezetőket, meghívásomnak előszeretettel eleget tettek, hiszen a jó kapcsolatokat ápolni kell, így mindig számíthatunk egymásra, meglátogatjuk egymás rendezvényeit. Főzőversennyel, ételkóstolóval is készültünk vendégeinknek, csülkös pacalt, babgulyást, pincepörköltet, cigánylecsót kínáltunk, természetesen a helyben sült cigány kenyér is elmaradhatatlan volt. A romanapomon 5 sztárvendég, 9 kisebb fellépő kapott meghívást, nagyon nagy sikert aratott a nézők körében, 1000-1200 fő volt jelen ezen a rendezvényen.

A hagyományörzés és annak ápolása is nagy szerepet játszik az identitás gyakorlásában, hiszen egy ilyen rendezvény mindig jó helyet ad a közösség összekovácsolására, illetve más városok, falvak civil szervezeteinek megismerését is biztosítja.

Pályázatainkon kívül, különböző együttműködési megállapodásoknak köszönhetően a Máltai Szeretetszolgálat által felajánlott ruha és cipő adományt osztottuk ki a sásdi hátrányos helyzetű emberek számára több alkalommal, a megmaradt holmit a védőnői szolgálatba szállítottuk el. Nagyon sokszor egy kis segítség rengeteget számít, és ami nekünk csekélység, másnak lehet, hogy óriási segítség. A Schwarzkopf és a Henkel Magyarország jóvoltából karácsony előtt 40 sásdi háztartásba tudtunk eljuttatni minőségi hajápolási termékeket. A nagyatádi fánkgyár felajánlásából 1500 darab túrófánkot kaptunk a farsangi időszakban, melyből 500 darabot a Sásdi Meserét Óvodának adományoztunk, a többit pedig eljuttattuk a rászoruló családok otthonába, minden család 2 kg-ot kapott, melyet nagyon szívesen fogadtak.

Minden nyáron ingyenes táncoktatásokat tartunk a helyi lakosok számára, és örömmel látjuk, hogy nem csak roma származásúak szeretnék elsajátítani a hagyományainkat.

A helyi lakossággal szinte napi szintű kapcsolattartásban állunk mind magánszemély, mind egyesület, és örömmel tapasztaljuk, hogy az emberek érdeklődnek munkalehetőségek, képzések, programok iránt egyaránt. Egyesületünk az elkövetkező évben is a szociálisan hátrányos, mély szegénységben élő lakosok segítségét szeretné előtérbe helyezni, melyet lehetőségeinkhez mérten meg is teszünk.”

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az aktívan munkát kereső kisgyermekes anyának megfelelő bölcsődei ellátás nélkül kevés esélye van munkahelyet találni.	Bölcsődei szolgáltatások a nők esélyegyenlőségének javítására.
A kisgyermekes családanyák, különösen a GYES-en lévők anyák számára a gyermekek testi, szellemi és szociális fejlesztésében, a családok rekreációjában jelentős szerepet játszik az elérhető és jól használható játszótér.	Közterületi játszóterek számának növelése (a Kossuth utcai lakótömbben új létesítés), a meglévők állapota fenntartása érdekében folyamatos karbantartás, az újtelepiben bővítés szükséges.
Részmunkaidős foglalkoztatás, rugalmas munkabeosztás iránti igény, amely segíthetné a gyermeknevelés és a munkavállalás összehangolását, a friss nyugdíjas nők nyugdíj melletti aktivitását,	A település gazdasági szereplőit tájékoztatóval, felhívással ösztönözzük az országos Családbarát Munkahely programhoz való csatlakozáshoz. Az önkormányzat a költségvetési szervein keresztül példát mutat (intézmények nyitva tartásához igazított munkaidő, GYES utáni visszatérés megkönnyítése stb.).
Egészségfejlesztés, a nők egészségtudatosságának növelése, prevenció.	Szűrővizsgálatok, egészségfejlesztési programok a családsegítő szolgálat szervezésében, esetleg mammográfia szűrőkamion szervezése, az évi kétszeri méhnyakrák-szűrés megduplázása.
A kisgyermekkorai nevelés és gondozás minősége, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek esetében elsőrendű, hiszen a készséghiányok korai kialakulásában, az egyenlőtlenségek és az oktatási szegénység kialakulásában, azok megakadályozásában szerepe van. A nőket meg kell erősíteni a gyermeknevelési kompetenciáikban, segítséget kell nyújtani számukra a hiányzó családi funkciók pótlásában.	Biztos Kezdet Gyerekház, de legalább Babaklub, alkalmi játszóházi foglalkozások, gyereknevelést segítő programok szervezése.
A dolgozó anyák számára különösen a hosszú nyári szünetben nehéz megoldani a még felügyeletre szoruló általános iskolás gyermekeik napközbeni felügyeletét.	A családanyák munkaidejéhez igazított napközbeni szabadidős programok és gyermekfelügyelet biztosítása.

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

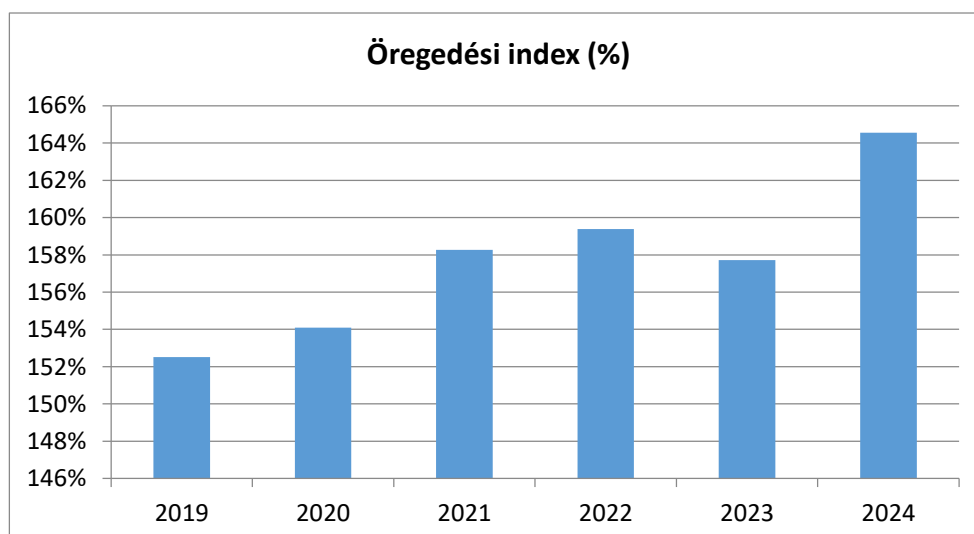
6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

Az idősök életminőségének javítását célzó társadalmi programok a szociális segítség feladatai mellett újszerű kihívásokkal is szembe találják magukat. Demográfiai előrejelzések szerint valamennyi időskorú csoport aránya növekedni fog, de a legidősebbek, azon belül pedig a nők részaránya emelkedik legintenzívebben. A nemek aránya fokozatosan a nők felé tolódott el: 1980-ban ezer férfira 1064, 2001-ben 1102, 2005-ben 1107 nő jutott. Fontos körülmény, hogy a nők várható átlagos élettartama hosszabb, halandósága alacsonyabb, mint a férfiaké. Ennek következtében a 40 évesnél-idősebb korosztályokban nőbblet alakul ki, és a kor előre haladtával növekszik.

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2019	636	417	152,52%
2020	658	427	154,10%
2021	660	417	158,27%
2022	663	416	159,38%
2023	664	421	157,72%
2024	673	409	164,55%

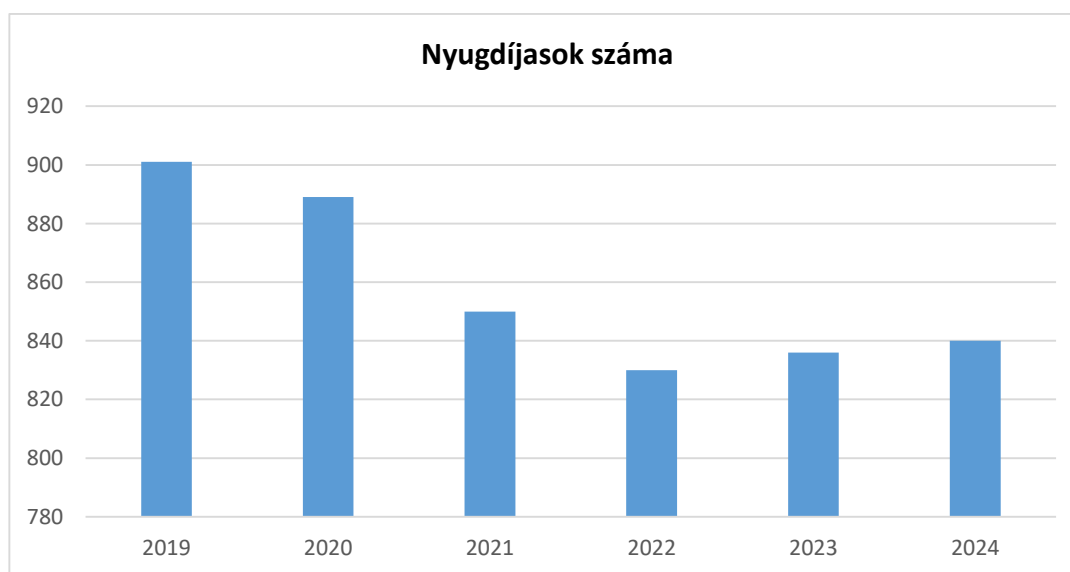
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az idős korban jellemző megbetegedések - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák is jelen vannak. Az idős ember egyedül marad, izolálódik, szellemi és fizikai aktivitása hanyatlik, önellátási képessége beszűkül. Ez nagyon sok embernél okoz pszichés megbetegedéseket. Különösen gyakori a depresszió és a demencia kialakulása. Jellemző, hogy a betegségek általában együttesen fordulnak elő, különösen 70 éves kor fölött jellemzőek a súlyos, krónikus megbetegedések és az előrehaladott demencia.

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma			
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2019	350	551	901
2020	349	540	889
2021	328	522	850
2022	329	501	830
2023	331	505	836
2024	336	504	840

Forrás: TelR, KSH Tstar

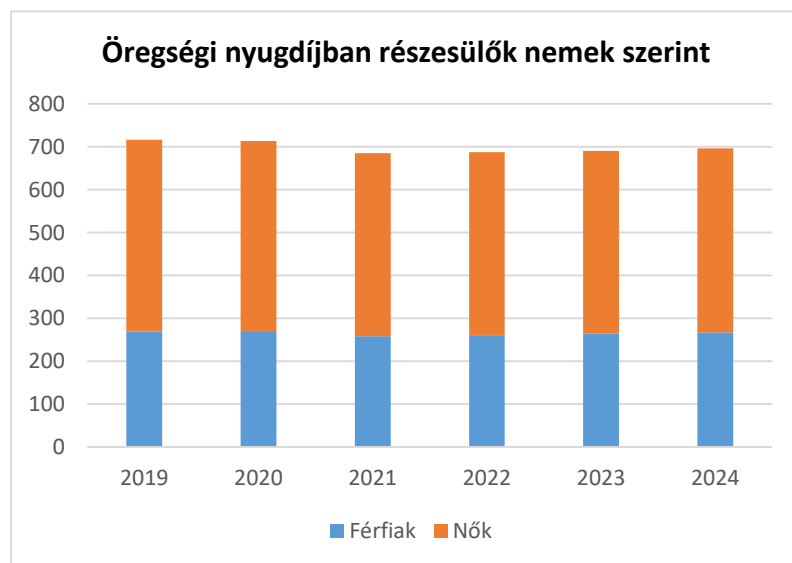
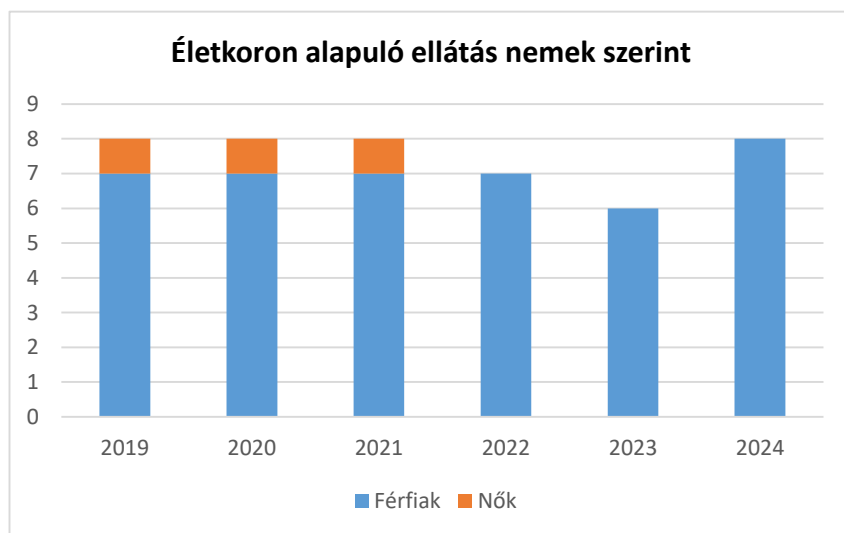
Az országos trenddel egyezően városunkban is jellemző a lakónépesség előregedése. Jelenleg az össznépesség 28,3 % 882 fő tartozik a 60 évnél idősebb korosztályba (5 éve ez az arány még 27,4 % volt). A mai egészségügyi, tudományos, technológiai lehetőségek már biztosítják az időskor jobb egészségben történő megélését. Az időskorúak aktívabban vállalnak részt a közéletben, hatékonyabban járulnak hozzá a saját közösségeik alakításához.

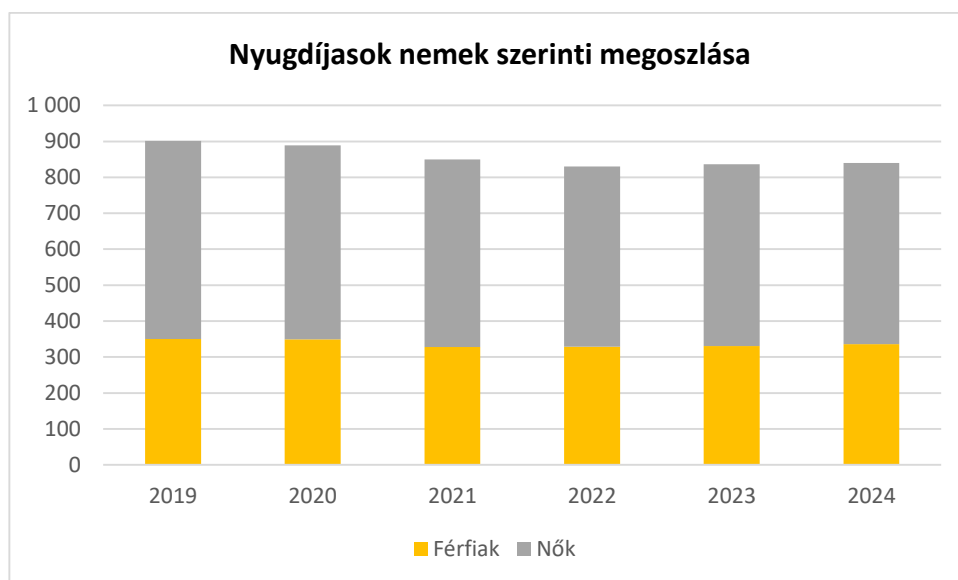
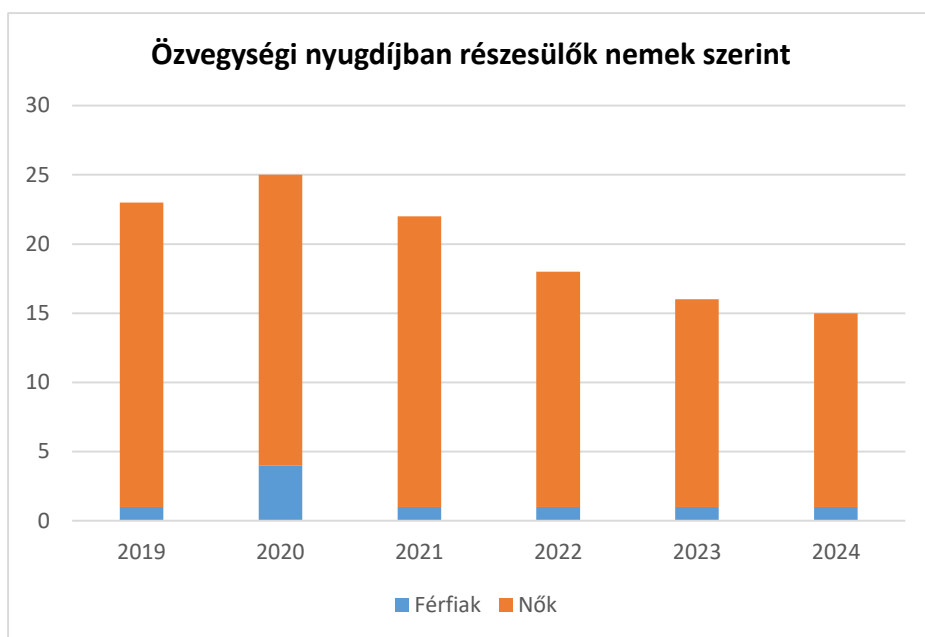
Az idősebb korosztályban határozott nőbőbblet alakult ki, a férfiak halandósága eredményeként.

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások

Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
2019	7	1	269	447	1	22	2
2020	7	1	270	443	4	21	2
2021	7	1	258	427	1	21	2
2022	7	0	259	428	1	17	3
2023	6	0	264	426	1	15	2
2024	8	0	267	429	1	14	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar

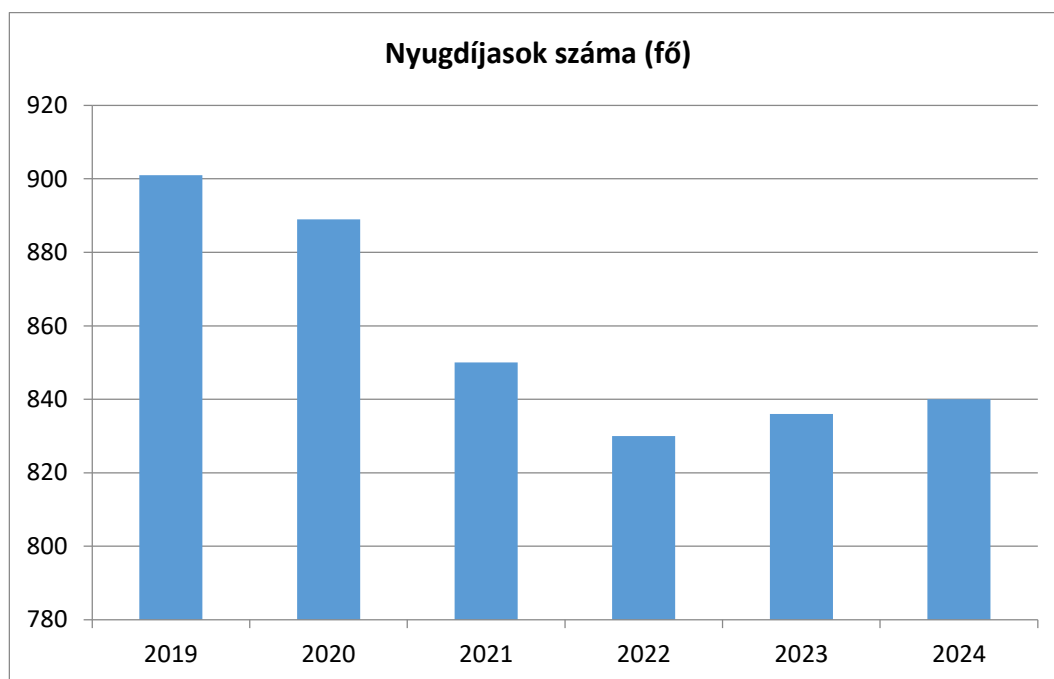
6.3. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma
(Megegyezik a 6.1.1-es táblázattal)

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2019	350	551	901
2020	349	540	889
2021	328	522	850
2022	329	501	830
2023	331	505	836
2024	336	504	840

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az öregedő népesség mellett az aktív korúak állásnélkülisége, az alacsony keresettel és nyugdíjjal rendelkezők arányának növekedése jellemző. Az időskorúak anyagi, fizikai, egészségügyi, szellemi állapota nagyon heterogén képet mutat. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint Sásdon 330 egyszemélyes háztartás volt.

Ez nagyrészt az időskorúakat érinti, hiszen közülük élnek legtöbben egyszemélyes háztartásban, magányosan, akik nélkülözik a családi gondoskodást. Jellemzően alacsony jövedelemmel rendelkeznek, a megélhetési és gyógyszerköltségeik magasak, önellátó képességük korlátozott, segítségre, támogatásra szorulnak. Egy kisebb rétegük számára biztosított a családi gondoskodás, az anyagi biztonság, elérhetőek számukra a fizetős jóléti és kulturális szolgáltatások.

„Növekszik azoknak az idős emberek száma, akinek a nyugdíja, nyugdíjszerű ellátása rendkívül alacsony, és messze elmarad a mindenkori minimálbértől. A jelenleg Magyarországon működő foglalkoztatási rendszer nem kedvez a nyugdíjasok foglalkoztatásának, gyakori érv, hogy a nyugdíjas egy aktív korútól veszi el a munkahelyet, másrészt nyugdíjasként nehéz úgy munkát vállalni, hogy az a nyugdíjat ne veszélyeztesse. Már 45-55 éves korban jelentkeznek elhelyezkedési nehézségek.”²

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága;

Az idősek, nyugdíjasok jövedelmi helyzetére tekintettel az egészségesek szívesen végeznének jövedelemkiegészítő tevékenységet. Erre esély a munkaerő-piacon kevés van, kivéve ha speciális tudással rendelkezik. Az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket. Jellemzően azonban ezek az esetek nem kapnak nagy visszhangot. A társadalmi megítélése azonban még gyakran az, hogy az idősödő ember

² Hegyháti Esélyteremtő Programterv

igyekezzék minél előbb, a rá vonatkozó szabályok szerint az első alkalommal nyugdíjba, ne „vegye el” a lehetőséget, munkahelyet a fiatalok elől. Ezt a megközelítést sokszor maguk az érintettek is magukévá teszik, manapság a társadalmi igazságosság elvévé kezd válni – annak ellenére, hogy valójában nem szolgálja sem a nemzetgazdaság fejlődését, sem pedig az egyén számára az egészséges, aktív időskor megélését.

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén (a 3.2.2. táblázatból)							
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Fő összesen	109	138	111	118	87	93
41-45 év (TS 042)	Fő	11	12	10	9	7	8
	%	10,09%	8,70%	9,01%	7,63%	8,05%	8,60%
46-50 év (TS 043)	Fő	10	12	4	13	6	10
	%	9,17%	8,70%	3,60%	11,02%	6,90%	10,75%
51-55 év (TS 044)	Fő	14	14	8	7	9	12
	%	12,84%	10,14%	7,21%	5,93%	10,34%	12,90%
56-60 év (TS 045)	Fő	16	20	14	10	10	10
	%	14,68%	14,49%	12,61%	8,47%	11,49%	10,75%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	19	22	23	24	16	14
	%	17,43%	15,94%	20,72%	20,34%	18,39%	15,05%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nem rendelkezünk adatokkal az idősök foglalkoztatottsága, a még dolgozni akaró, illetve munkahellyel rendelkező nyugdíjasok pontos számáról. Az azonban elmondható, hogy az egyre bővülő álláshelyek, a munkáltatók jól átgondolt érdeke a tapasztalt, megfelelő hozzáállással rendelkező munkavállalók értékelése, a nyugdíjas szövetkezetben rejlő lehetőségek stb. a jelenleginél is nagyobb arányban eredményezhetik a nyugdíj melletti foglalkoztatást.

A sásdi munkanélküliek negyede 60 éven felüli, különösen jól jelzi ez az arány az idősebb, de még aktív korú népesség munkaerőpiaci nehézségeit.

b) tevékeny időskor, élethosszig tartó tanulás, idősök, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen;

Önkormányzatunk lehetőségei kötődtek az idősök foglalkoztatása terén, de részmunkaidőben és/vagy határozott időre (pl. helyettesítésre) gyakran alkalmaz az önkormányzat (intézménye) nyugdíjasokat, ez különösen a képzetesebb, nem fizikai munkakörökben (pedagógus, ügyintéző stb.) bevált alkalmazási forma. A friss, még kellő aktivitással rendelkező nyugdíjasok és a közintézmények is szívesen vállalják ezt a megoldást, amely mindkét fél részére előnyöket jelent.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén.

Nincs tudomásunk az időseket érintően a foglalkoztatás területén hátrányos megkülönböztetésről, a munkáltatók az egyenlő bánásmód követelményét betartják. Az idősebbek elhelyezkedési esélyeit főként a megfelelő, piacképes képzettség hiánya rontja.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

A helyi közszolgáltatások terén az idősekkel való foglalkozás vegyes képet mutat. Az egészségügyi, szociális, közművelődési és egyéb szolgáltatások egy része minden polgár részére biztosított, egy része kor alapján az időskorúak részére szerveződik. A szociális szolgáltatások köre egyre teljesebb, főként az idősek nappali ellátása beindításával.

a) az idősek egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése;

A háziorvosi alapellátást Sásdon 3 körzetben, 3 háziorvosi szolgálatnál vehetik igénybe az idősek. A vállalkozó háziorvosok saját tulajdonú rendelőben fogadják a pácienseket, a rendelők akadálymentesítettek. A háziorvosi ellátás keretében történik az idősek vizsgálata, gyógykezelése, egészségi állapotuk ellenőrzése, orvosi rehabilitációjuk, szükség esetén szakorvosi, vagy fekvőbeteg gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalásuk. A szolgálatok a napi betegforgalom ellátása mellett jelentős szerepet vállalnak az idősek gondozásában, felvilágosításában. A leggyakoribb betegségek a magas vérnyomás, melyben a 65 évesnél idősebb korosztály közel fele szenved, a szívizombetegségek, mely a népesség negyedét érinti.

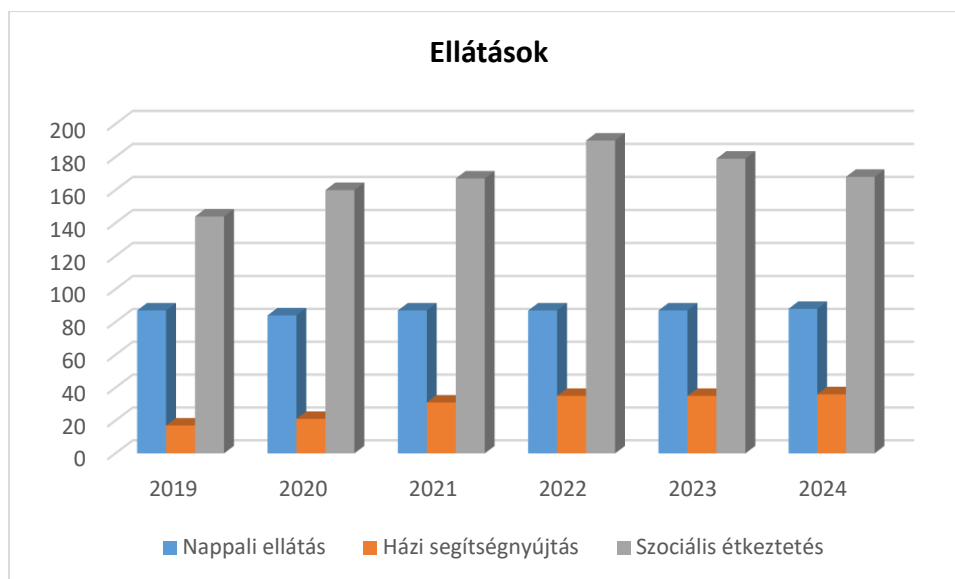
6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma				
Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2019	636	87	17	144
2020	658	84	21	160
2021	660	87	31	167
2022	663	87	35	190
2023	664	87	35	179
2024	673	88	36	168

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az alapellátáson túl az önkormányzat az időskorúak egészségmegőrzése érdekében az állam által biztosított alanyi jogosultság mellett méltányosságból is támogatást nyújt a gyógyszerköltségekhez, gyógyászati segédeszközök kiváltásához rászorultsági alapon rendszeres pénzbeli támogatás útján.

A szakrendelések dombóvári elérhetősége időskorban korlátozott, nehézséget jelent. Éppen régóta várt szolgáltatás lenne a szakrendelések körében legalább a rendszeresen és általánosan

végzett laborvizsgálatokhoz a helyi vérvétel lehetőségének megteremtése, hogy legalább ezért ne kelljen utazni. Ezt az új szolgáltatást azonban egyetlen háziorvosi szolgálat sem kívánja felvállalni, mivel a nemzeti egészségbiztosítási alapkezelő mint többletkapacitást sem tudja befogadni.

Az önkormányzat az időskorúak szociális problémájának kezelése, segítése érdekében a helyi ellátórendszerét – az anyagi források szűkössége adta keretek között - folyamatosan az időskorúak szükségleteihez, igényeihez igazítja a pénzbeli ellátások és a személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások tekintetében egyaránt. Ennek érdekében a szociális ellátás keretében az önkormányzat átvállalja a 70 éven felüli, egyedülálló idősök hulladékszállítási díjának felét (114 fő számára), és a rászoruló, 85500 forintnál alacsonyabb jövedelemmel rendelkező 70 éven felüli egyedülállók kommunális adójának teljes (évi 5.500 forint, mintegy 20 fő számára) összegét.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény szerint a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások célja, hogy az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújtson a saját otthonukban az önálló életvitelük fenntartásában azoknak a szociálisan rászorulóknak, akik egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában egyedül nem képesek boldogulni. Az idős koruk és a gyakran ezzel együtt járó egészségromlás miatt kiemelt célcsoportja a helyi alapellátásnak.

Szakosított ellátás keretében, tehát magasabb fokú, otthont nyújtó, azaz bentlakásos formában azokról a szociálisan rászorult személyekről kell gondoskodni, akiknek az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

Településünkön az intézményesített idősgondozásnak vannak hagyományai. Az Öregek Napközi Otthona 1992-ig 20 fő nappali ellátását végezte, ezt követően a házi segítségnyújtás 2 gondozóval, és a szociális étkeztetés 60-80 főre, segítette az idősök megszokott környezetükben való önellátását. 2014-től ismét intézményi formában történik az időgondozás.

Városunkban jelenleg az időskorúak részére az alábbi kötelezően nyújtandó szociális szolgáltatások hozzáférhetőek:

- a) Étkeztetés
- b) Házi segítségnyújtás
- c) Családsegítés
- d) legújabb szolgáltatásként a nappali ellátás.

A városban civil fenntartó által nyújtott jelzőrendszeres házi segítségnyújtás érhető még el.

Házi segítségnyújtás. Ez a szolgáltatás segítséget nyújt azok számára, akik otthonukban önmaguk ellátására nem, vagy csak részben képesek. Az ellátást igénybe vevők saját környezetükben az életkoruknak megfelelően, egészségi állapotuk figyelembevételével, meglévő képességeihez mérten kapnak segítséget.

A szolgáltatást évente 30-40 sásdi rászoruló veszi igénybe.

A házi segítségnyújtás olyan gondozási forma, amely az igénybe vevő életvitelének fenntartását saját lakókörnyezetében, szükségleteinek megfelelően biztosítja. A házi segítségnyújtás magába foglalja az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését, az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniai körülményeinek megtartásában való közreműködést, a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtást (Pl. személyi higiéné megtartása, takarítás, bevásárlás, étkezés előkészítés, az ellátást kérő fürdetése, ruháinak rendbetétele, érdekvédelem stb.).

A családok életvitele megváltozott a korábbi évekhez képest, a többgenerációs családok szinte már nem léteznek, így az egyedül élő idősök száma is növekvő tendenciát mutat, ők az egyedüllét miatt több gondoskodást és figyelmet igényelnek.

A házi segítségnyújtás adta lehetőségeket elsősorban az idősebb korosztály, az egyedül élők, vagy egészségi okok miatt rászorulóknak veszik igénybe. Tapasztalataink szerint az idős embereket gondozó családok számára nagy segítséget jelent, ha a hozzátartozók mellett egy szakképzett gondozó is besegít az idős családtag gondozásába, biztosítva ezáltal a munkahelye megtartását is. Törekszünk a személyre és élethelyzetre szabott segítséget nyújtani minden ellátott számára. Célunk a szakszerű, emberközelis és jó kapcsolatokon alapuló gondozás megvalósítása. A szolgáltatás megfelelő színvonalát ellátotti létszámtól függően 7 fő gondozó teljes vagy részállásban biztosítja.

A szolgáltatás nyújtására gondozási szükséglet felmérés alapján kerül sor, a szolgáltatás kétféle lehet: szociális segítség és személyi gondozás. E két forma aránya is szabályozásra került, a szociális segítség nem haladhatja meg a személyi gondozás létszámát. Elenyésző arányban van szükség kizárólag szociális segítségre, a rászorulóknak nagy többsége az „intenzív” szükségletet kielégítő gondozásra, ápolásra szorul.

2022-ben Sásdon 35 fő vette igénybe a házi segítségnyújtás szolgáltatást.

Az idősök nappali ellátása a szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes időskorúak, illetve 18. életévet betöltött, egészségi állapota miatt támogatásra szoruló személy napközbeni ellátására, gondozására szolgál. 75 főnek nyújt ellátást a társulási intézmény, a Sásdi Szociális Szolgálat, az igénybe vevők javarészt sásdiak. Itt demens idősök ellátására is lehetőség van, mely tovább növeli az esélyek egyenlőségét.

Étkeztetés. Sásd Város Önkormányzata a környékbeli kistelepülésekre (Felsőegerszeg, Meződ, Palé, Varga, Vázsnok) is kiterjedően szervezte meg az étkeztetés feladatellátását. Az ebéd beszerzése a napközi konyháról (ÁMK) történik, a szolgáltatás megszervezéséhez szociális segítő, a kiszállításhoz gépkocsivezető és gépkocsi áll rendelkezésre. A szolgálat intézményi keretben, a Sásdi Szociális Szolgálat többcélú szociális intézményhez rendelve működik.

Az étkeztetést az igénybevevők szükségleteinek megfelelően, az ebéd elvitelének lehetővé tételével vagy lakásra kiszállítással biztosítják. Az étkezés keretében főétkezésként hétköznapi napon napi egyszeri meleg ebédet nyújtanak. A szolgáltatásra való jogosultságot életkor (70. életév betöltése) vagy tartós betegség, fogyatékoság alapozza meg. A személyi térítési díj az alacsony jövedelmű igénybe vevők számára csökkentett összegben, támogatással kerül megállapításra.

A szolgáltatás iránti igény egyre nő, a pandémia és az élelmiszerár-robbanás ezt a folyamatot még inkább felgyorsította. Az elmúlt 5 év alatt csaknem megduplázódott a szolgáltatást igénylők száma. Az ebéd igénybe vétele folyamatos, az új igénylők számára tudják biztosítani az ellátást, a szállítást újonnan igénylők azonban a szállító szolgálat kötött kapacitása miatt csak a legindokoltabb esetben jutnak hozzá a házhoz szállítás szolgáltatási elemhez. Az igénylők több mint fele kora alapján veszi igénybe az étkeztetést.

A Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft. fenntartásában 2014. november 30-tól működő Hegyháti Szociális Alapellátási Központ biztosítja a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a Hegyháti járás 26 településének közigazgatási területén, valamint 45 önkormányzat közigazgatási területén a Szigetvári járásban.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

400 készülékre van engedélye az intézménynek, amiből jelenleg 393 készülék van kihelyezve 27 településen.

Ellátási területe a működési engedély szerint: 27 hegyháti település, Ág, Alsómocsolád, Bakóca, Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Bikal, Felsőegerszeg, Gerényes, Gödre, Kisbeszterce, Kishajmás, Kisvaszar, Mágocs, Mekényes, Meződ, Mindszentgodisa, Nagyhajmás, Oroszló, Palé, Sásd, Szágy, Tarrós, Tékes, Tormás, Varga, Vásárosdombó, Vázsnok a támogató szolgáltatás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás vonatkozásában.

A biztosított szolgáltatások:

- az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenése
- a segélyhívás okául szolgáló okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtétele
- szükség esetén további, az egészségügyi és szociális ellátás illetve rendőrség körébe tartozó ellátás kezdemény

Az 1/2000 (I.7.) SZCSM rendelet 28/A. §. által meghatározott feladatokat látja el:

- felügyelet szolgáltatási elemet biztosít.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás munkatársai a fenti szolgáltatásokat az ellátott otthonában személyesen biztosítják illetve (diszpécser központ) közvetítéssel, szervezéssel, tanácsadással segítik az azokhoz való hozzájutást.

Ezen túl a város még az alábbi módokon segíti a rászoruló időseket:

- egyedül élő 70. életévüket betöltött idősök hulladékszállítási díjának felét az önkormányzat fizeti meg,
- átvállalja az általa lakott lakás után fizetendő magánszemélyek kommunális adójának megfizetését az önkormányzat annak a 70 éven felüli egyedül élő személynek, akinek a havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 300 %-át,
- az önkormányzat a szociális étkeztetés térítési díjának megfizetéséhez kedvezményt biztosít az alacsony jövedelemmel rendelkezők részére.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 86.§ szerint a 30 000 főt meghaladó lakosságszámú településnek, illetve megyei fenntartó útján kötelező szakosított ellátást fenntartaniuk.

Sásd az 1990-es években tett kísérletet idősök otthona működtetésére. Átvette és néhány évig működtette a szomszédos Vásárosdombó külterületén található 100 férőhelyes margitmajori szociális otthont. A finanszírozási nehézségek miatt az intézményt 1999-ben a római katolikus egyháznak adta át az önkormányzat. Sásdon nem működik otthont nyújtó ellátás, az igényeket a Skóciai Szent Margit Gondozóotthon (Margitmajor), illetve az alsómocsoládi, dombóvári, kaposszekcsői, szakcsi stb. idősök otthonai tudják részben kielégíteni. A várakozási idő nagy, szükség volna helyben erre a szolgáltatásra, azonban a jelenlegi fejlesztési lehetőségek erre nem engednek teret.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

A Sásdi ÁMK Városi Könyvtár és Közösségi Házintézményegysége keretében működő városi könyvtár, a művelődési központ kulturális programjai és az intézményben működő Őszidő Nyugdíjas Klub állandó és aktív látogatói, a közművelődési szolgáltatások leghűségesebb igénybe vevői mindig is az érettebb korosztály volt.

Az idősök közösségi életben történő részvételét segíti a Sásdi Szociális Szolgálat támogatásával létrejött második nyugdíjasközösség, a Levendula Klub működése is.

Az önkormányzat az idősök közösségi életben való részvételét, civil szerveződését, közösségépítést, mentális állapotának javítását az alábbi intézkedésekkel segíti

- Az önkormányzat támogatja a város nyugdíjas/idősszervezeteinek működését. A támogatás egyrészt a működési feltételek, keretek (Művelődési Központ, Szociális Szolgálat) biztosításával, másrészt közösségépítő utazás, kirándulás, rendezvényszervezés költségeinek átvállalásában, az intézmények rendelkezésre álló egy-egy kisbusz rendelkezésre bocsátása formájában jelenik meg.
- A város időskorú lakosságát évente idősök bálja rendezvényen látja vendégül az önkormányzat.

b) idősök informatikai jártassága;

Településünk idősei körében nem készült felmérés, így teljes körű adatokkal nem rendelkezünk az idősök informatikai jártasságáról.

Országos statisztikák szerint az 50-69 éves korosztály nagy lemaradásban van az internet használat terén, ezeknek a hátrányoknak a leküzdése, az egyénben ösztönösen működő gátlak lerombolása, és a megfogalmazódó igények kielégítése érdekében országosan olyan kezdeményezés, képzés indult útjára, amelynek célja a szenior korosztály számítástechnikai oktatása.

A Városi Könyvtár és Közösségi Ház szolgáltatásai között megtalálható az internet elérés, amely lehetőséget nyújt a korosztálytól független, széleskörű információk megismeréséhez és kicseréléséhez. Az itt dolgozó könyvtáros információs-technikai segítséget nyújt az érdeklődőknek.

c) a generációk közötti programok.

A közművelődési intézmény által szervezett közművelődési és közösségi programokon nagy hangsúlyt kap a generációk együttműködése.

Az önkormányzat a nemzedékek közötti szolidaritás, az elfogadás, tolerancia fejlesztését azzal is segíti, hogy a település kulturális rendezvényein különböző korosztályok az aktív szereplők, illetve a fellépők. Ezek a rendezvények egyúttal ismerkedési, kapcsolatépítési lehetőséget is biztosítanak a más-más korosztályhoz tartozók számára.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

A települési önkormányzat kiemelt kapcsolatot tart fenn a Sásdi Őszidő Nyugdíjas Klubbal, valamint a Levendula Klubbal, rendszeres együttműködés keretében, az ÁMK Városi Könyvtár és Közösségi Házsal, illetve a Sásdi Szociális Szolgálat útján támogatja a szervezet programjait, célkitűzéseit, illetve a programokon az önkormányzat is képviselteti magát.

Az önkormányzat a nemzedékek közötti szolidaritás, az elfogadás, tolerancia fejlesztését azzal is segíti, hogy a település kulturális rendezvényein állandó vendégek, aktív szereplők voltak az idősek klubja tagjai. Így az óvodás és iskolás gyermekek, a zeneiskolások, a város felnőtt amatőr előadói kölcsönösen megismerhették és elismerhették egymást, gyakorolhatták egymás elfogadását, a toleráns viselkedést. A városi rendezvényeken különböző korú, foglalkozású, érdeklődési körű embereknek biztosított lehetőséget az önkormányzat bemutatkozásra, kézműves munkáik, termékeik kiállítására (nemzeti ünnepek, Pite- és Borfesztivál, adventi vásár stb.). Ezek a rendezvények egyúttal ismerkedési, kapcsolatépítési lehetőséget is biztosítanak számukra.

Az általunk is támogatott aktív idősödés koncepciójában nemcsak arra nyílik lehetőség, hogy a szociális védelmi kiadásokat csökkentjük, és minőséget adjunk az emberi életnek idős korban is, hanem ahhoz is hozzájárul, hogy megoldást találjunk azokra a társadalmi étellel kapcsolatos követelményekre, amelyeket egy idősödő társadalom állít elénk.

Az idős korra való felkészülésnek még nem alakultak ki hagyományai. A nyugdíjba vonulás után megmaradó több szabad idő depresszív tünet-együttest generál. A megbirkózási stratégiák megismerésével, mind szélesebb ismeretterjesztő programok keretében kell segítséget adni az időskori problémák megoldására. Ennek formája a támogató kisebb közösségek létrehozása, mely egyben véd az elmagányosodástól, a fölöslegesség érzésétől is.

Szükség van az alábbi gyakorlatok fejlesztésére, erősítésére:

- rendszeres beszélgetések az időseket érintő témákról;
- fiatalokkal való találkozások, közösségi kapcsolatok kialakítása;
- olyan programokba való bevonás, amely a csoportkohéziót erősítik;
- színházi előadások látogatása, illetve kirándulások szervezése;
- klubfoglalkozások, társas programok, képzőművészeti körök szervezése;
- igény szerint mentálhigiénés gondozás, valamint lelki segélyszolgálat biztosítása.

Az idősebb korosztály egyrészt nagy szakmai tapasztalatokkal rendelkezik, másrészt sokan keresik az aktív elfoglaltság és szabadidő-eltöltés lehetőségeit, így az önkéntességben fontos szerepet játszhatnak.

Önkéntes tevékenység keretében az idősek tudásuk és tapasztalataik révén nagy segítséget nyújthatnak a civil szervezetek működéséhez is.

Fontos feladatunk a közeljövőben a társadalom különböző partnereinek bevonása. Szoros együttműködésre van szükség az idősügyi szervezettel, a szociális szolgáltatókkal, egészségügyi partnerekkel, hiszen a hazai idős-politika célkitűzései hosszú távúak, a jelenre és a jövőre is fókuszálnak. Legfőbb céljaink között szerepel a generációk együttműködését elősegítő programok bevezetése, együttműködés kialakítása a civil és önkormányzati, más-más generáció érdekeit képviselő intézmények között.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idők helyzet, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A közszolgáltatások elérése, különösen a település központjától messze lakó hörnyéki, újtelepi lakók számára idősebb korban nehézséget okoz.	Szolgáltatások felmérése, tanyagondnoki szolgálat megalapozása
Az informatikai eszközök használata idősebb korban nehézkes.	Netnagyi program, segítségnyújtás, tájékoztatás.
Az egészségi állapot fenntartása rendszeres szűrésekkel érhető el.	Egészségmegtartó programok, szűrőprogramok, tájékoztatók, információs tevékenység.
Az időseket fokozottan fenyegetik a mentális problémák, elmagányosodás.	Generációk együttélését segítő programok.
Laborvizsgálatok (vérvétel) elvégzésére csak Dombóváron van lehetőség, a tömegközlekedés idős korban nehézkes.	Laborjáráttal kell segíteni az idők eljutását a szakrendelőbe, a felállítandó tanyagondnoki szolgálat keretében.
A város Újtelep településrésze a városközponttól gyalogosan nehézkesen közelíthető meg az idők számára. A Dombóvárt érintő távolsági járatok ugyanakkor nem állnak meg a városrészben, mivel nincs kialakítva megállóhely.	A Jókai utca – 611. közút mellett távolsági autóbusz-megállóhely kialakításával kell segíteni az Újtelepen élő idők tömegközlekedését.
Az idők körében is elterjedt, közlekedést segítő elektromos kerekesszékek, mopedek vezetése közlekedési ismeretek, felkészültség nélkül nagy veszélyt tud jelenteni.	Felkészítő, információs tevékenységgel kell segíteni a mopeddel közlekedő idők a balesetek megelőzése érdekében.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

A fogyatékkal élő személyek számára vonatkozóan helyi adat nem áll rendelkezésre. A 2001. évi népszámláláskor Magyarországon 577 ezer fő volt a fogyatékkal élők száma, ez a népesség 5,7%-át tette ki. Az adatfelvétel - a KSH szerint is - alulbecsüli a fogyatékos népesség adatait, így a létszám 600 ezer főre becsülhető.

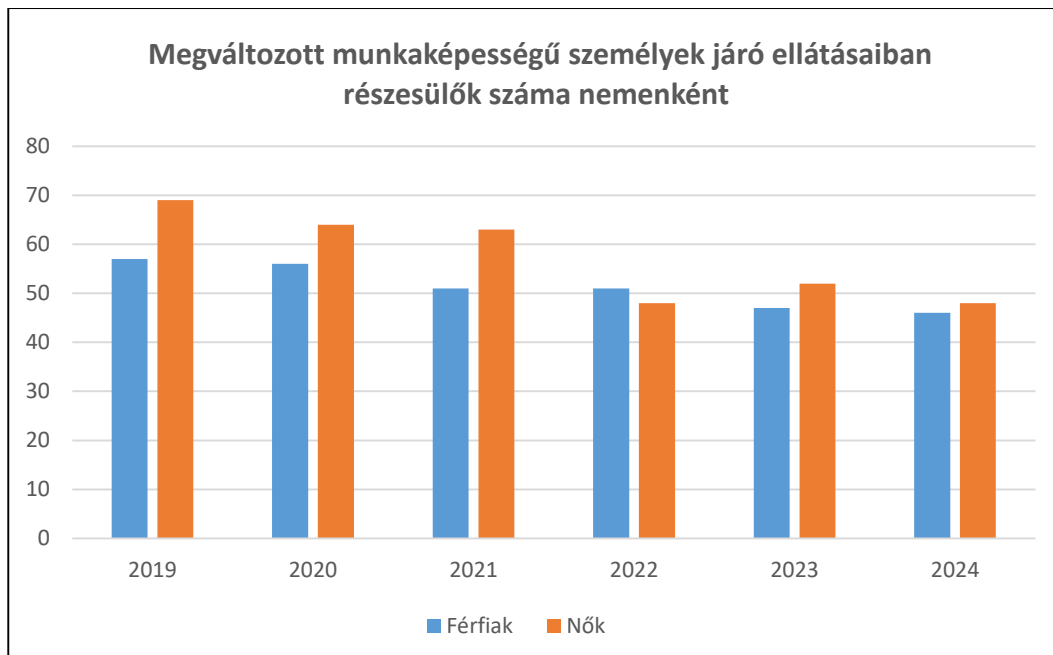
A fogyatékos személyek demográfiai összetételére jellemző, hogy közöttük jelentősebb számban vannak időskorúak, mivel a fogyatékos személyek nagy része nem születésétől fogva sérült, hanem életkora előre haladtával betegség vagy baleset következtében vált azzá. A fogyatékos személyek között a 60 évnél idősebbek aránya 44,8 %, több mint kétszerese a népesség egészében képviselt arányhoz viszonyítva. A fogyatékossgat leginkább valamilyen tartós betegség idézi elő (53,8 %). A fogyatékos személyek 17 %-a szenved születése óta fogyatékossgban.

A 2001. évi népszámlálás kategóriái szerint megállapítható, hogy a fogyatékos személyek közül legnagyobb arányt a testi fogyatékosok és a mozgássérültek képviselik együttesen (43,6%), míg az értelmi fogyatékosok aránya megközelítőleg 10 %, a vakok és gyengén látók aránya 14,4 %. Az egyéb fogyatékossgban szenvedők aránya 21,6 %. Hallás-, beszédzavar fogyatékossgban kb. 10%-uk szenved.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2019	57	69	126
2020	56	64	120
2021	51	63	114
2022	51	48	99
2023	47	52	99
2024	46	48	94

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a fogyatékos személyek 13,2%-a valamilyen speciális általános iskolában végezte tanulmányait. Az általános iskolánál magasabb fokú végzettséggel legnagyobb számban a mozgássérültek rendelkeznek, kisebb arányban a vakok és a hallássérültek, az értelmi fogyatékos tanulók pedig ebből szinte teljesen kirekesztődnek. A fogyatékos személyek iskolai végzettsége összességében alacsonyabb, mint a népesség egészéé. A népszámlálás adatai szerint a fogyatékos személyek 32%-a nem fejezte be az általános iskolát, s befejezett alapfokú iskolázottsággal csak 39%-uk rendelkezett. Ez a nem fogyatékos személyek iskolai végzettségének arányától messze elmarad. Szakképesítéssel, illetve érettségivel 25%-uk rendelkezik, míg egyetemi, főiskolai végzettsége a fogyatékos személyek 5%-ának van.

Sásdon a fogyatékossgal élők számára a célcsoport részére juttatott szociális ellátások számából következtethetünk.

A megváltozott munkaképességűek részére juttatott ellátásokban részesülők száma és aránya az utóbbi 10 évben – az ellátásokra való jogosultság feltételeinek átalakítása következtében - folyamatosan csökken az utóbbi 10 évben. Az ellátásban részesülők nemek közötti aránya azonban nem változott: jellemzően néhány százalékkal mindig több nő vette igénybe az ellátást. A női munkanélküliségi mutatókkal is összevetve – hozzávéve még a gyermeknevelési ellátásban részesülő, gyermekgondozás miatt a munkaerő-piacról kiesőket is -, azt mondhatjuk, hogy a nők elhelyezkedési, foglalkoztatási esélyei a városban a férfiakénál rosszabbak városunkban.

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élők száma	
Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma (TS 128)
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0
2024	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar; és helyi adatszolgáltatók

- a) fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető. Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára speciális munkahelyek működtetésével a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti.

Fogyatékkal élő munkavállaló, aki

- a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy
- elismerten fizikai, elméleti vagy pszichológiai károsodásban szenved.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki

- rehabilitációs ellátásban részesül,
- aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült. (Ft. 57/B §.)

A fogyatékos személyek esetében gyakori probléma, hogy kevés a foglalkoztatási lehetőség, nem megoldott a foglalkoztatáshoz szükséges akadálymentesítés, nem biztosítottak különleges eszközök és feltételek. A védett foglalkoztatás túlsúlya mutatkozik az integrált foglalkoztatással szemben.

A 2001. évi népszámlálás szerint a fogyatékos személyek foglalkoztatási mutatója 9%-os volt az 1990. évi 16,6%-hoz képest. Ezzel párhuzamosan a munkanélküli fogyatékos személyek 0,7 %-os aránya 2%-ra emelkedett. Ez azzal magyarázható, hogy az érintettek inaktív keresővé (57,5%-ról 76,7%-ra) váltak.

A fogyatékossgal élő emberek még a kevés számú akkreditált foglalkoztatónál sem tudnak elhelyezkedni, a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésük szinte lehetetlen. Ráadásul a fogyatékossgal élő foglalkoztatottak egy része:

- nem rendelkezik képesítéssel, szaktudással,
- mentális és fizikai képessége alacsonyabb szintű,
- munkateljesítménye jelentősen elmarad a kívánt normáktól.

A célcsoport foglalkoztathatósági dimenziói:

- nem jelennek meg a helyi munkaügyi kirendeltségeken, ahol az átképzéseket biztosítanák számukra,
- nem jutnak el a segítő szolgáltatások igénybevételéhez (pl. életvezetés, rehabilitációs tanácsadás stb.),
- többségük immobil, azaz fizikálisan is nehezen mozdul el lakóhelyéről.

Fogyatékossgal élők foglalkoztatásának intézményi formája a szociális foglalkoztatás. Környékünkön szociális foglalkoztató nincs. E célcsoport közfoglalkoztatásba való bevonása sem jellemző. Néhány évvel ezelőtt pályázati források bevonásával volt lehetőség arra, hogy megváltozott munkaképességű személyeket alkalmazzon az önkormányzat.

- b) munkavállalást segítő lehetőségek;

A fogyatékossgal élők foglalkoztatását a többi munkavállalóhoz hasonlóan településünkön az állami foglalkoztatási szolgálat, a Komlón található Munkaügyi Központ segíti.

Néhány évvel ezelőtt pályázati források bevonásával volt lehetőség arra, hogy megváltozott munkaképességű személyeket alkalmazzon az önkormányzat. 3-4 esetben határozott időre, részmunkaidőben, egyszerű kisegítő jellegű közintézményi munkákra (pl. gondnoki, hivatalsegédi feladatok, takarítás) megváltozott munkaképességű személyeket sikerült alkalmazni. A pályázat kötött lehetőségei, esetlegessége és az időközben a dolgozók részéről is megváltozott igény miatt mára ezzel a lehetőséggel kevésbé él az önkormányzat.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Nincs információnk arra vonatkozóan, hogy éri-e és milyen mértékben hátrányos megkülönböztetés a településünkön lakó fogyatékkal élőket a foglalkoztatás terén. Előfordulhat, hogy a fogyatékos személyt akadályozottsága miatt nem foglalkoztatják a végzettségének és képzettségének megfelelő álláshelyen. (pl.: felsőfokú végzettsége ellenére alacsonyabb végzettséggel is betölthető foglalkoztatást ajánlanak neki.)

A fizikai akadályozottság esetében célszerű felmérni, hogy a fogyatékos személy alkalmazásának mely feltételei hiányoznak. Az akadálymentesítési javaslatban célszerű a fogyatékosság jellege és a fogyatékos személyek száma alapján rangsorolni, hogy az akadálymentesítés lépései milyen sorrendben és ütemezéssel kövessék egymást. A rámpa és kijelölt parkoló nemcsak mozgássérült személyek, hanem más csoportok részére is hasznosak (nők, kisgyermekesek, idősek), az információs táblák, a vizuális információk megerősítése akusztikus információkkal, például közlekedési eszközökön alkalmazva. Fontos a célpályázatok felkutatása és az akadálymentesítés komplex, rövid- közép- és hosszú távú terveinek elkészítése. Garanciát jelent rehabilitációs szakmérnök és szakember bevonása a tervezésbe, valamint érintett fogyatékos ember bevonása a tervezés és a megvalósítás teljes folyamatába. A foglalkoztatás akkor is megghiúsulhat, ha a fogyatékos személy nem tudja megközelíteni a munkahelyet, például a településen belüli közlekedési akadályok miatt és a támogató szolgáltatótól sem kap segítséget. Ilyen információk beszerzése rendkívül nehéz, hiszen az érintettek nem hozzák a hátrányos megkülönböztetést nyilvánosságra, mert ezzel a jövőbeni foglalkoztatási kilátásaik is csökkennek.

d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok.

A saját lakókörnyezetében élő fogyatékos személyeknek nyújt alapszolgáltatást a támogató szolgálat. A támogató szolgálat többek között a különböző közösségi és szabadidős szolgáltatások elérésében (mind szállítás, mind kommunikáció szintjén) ad segítséget, emellett az igénybevevő környezetében, lakásán nyújt fejlesztést, gondozást, segíti az önálló életvitelt, támogatja az ön-érdekérvényesítést.

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén. A szolgáltatásban 2018-ban 39 fő, ebből 9 fő sásdi lakos ellátott vett részt.

Az 1/2000 (I.7.) SZCSM rendelet 39/B. §. által meghatározott feladatokat látja el:

- a) gondozás,
- b) készségfejlesztés,
- c) tanácsadás,
- d) szállítás,
- e) felügyelet,
- f) gyógypedagógiai segítségnyújtás,
- g) háztartási segítségnyújtás és
- h) esetkezelés

A Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft, mint a Hegyháti Szociális Alapellátási Központ szociális szolgáltató fenntartója a volt sásdi kistérség 27 településén lát el feladatokat, amelyek:

- Gondozás: Általános életviteli segítségnyújtás: gyalogos kísérés, lakáson belüli személyi segítség, ügyintézési segítség, közszolgáltatáshoz való hozzáférés segítése, lakásfenntartással kapcsolatos segítségnyújtás, gondozottal közös bevásárlás.
- Speciális szállítás személyi segítségnyújtással: rámpával, kerekesszékekben történő szállítás, kísérő személyi segítséget biztosító személyzettel.

Nem kizárólag fogyatékkal élők számára létrehozott, de más célcsoportok mellett számukra is elérhető szociális alapszolgáltatások: étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, nappali ellátás.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A fogyatékkal élő személyek egészségi állapotából adódó hátrányok és többletkiadások leküzdéséhez, többféle támogatás vehető igénybe.

- Magasabb összegű családi pótlék a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos kiskorú, illetőleg a tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos nagykorú személy részére
- Fogyatékosági támogatás: a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől független anyagi segítség a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez.
- Rokkantsági járadék a 25. életévének betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80%-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett 18 éven felüliek ellátása
- A szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentésére közgyógyellátási igazolvány adható ki. A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy térítésmentesen jogosult a társadalombiztosítási támogatásba befogadott
- járóbeteg-ellátás keretében rendelhető gyógyszerekre - ideértve a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszereket is - gyógyszerkerete erejéig, (az egyéni gyógyszerkeret legfeljebb 12.000,- Ft, az éves eseti keret 6.000,- Ft)
- gyógyászati segédeszközökre, ideértve a protetikai és fogszabályozó eszközöket is, valamint azok javítására és kölcsönzésére, továbbá
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra.
- A súlyos mozgáskorlátozott személyeket közlekedési kedvezmények, gépkocsi szerzési és gépkocsi átalakítási támogatás illeti meg, mely felhasználható személygépkocsi vásárlásához, segédmotoros kerékpárnak minősülő, három- vagy négykerekes jármű, vagy járműnek nem minősülő, sík úton önerejéből 10 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes gépi meghajtású kerekesszék vásárlásához. További közlekedési kedvezmény a parkolási igazolvány.
- Személyi jövedelemadó kedvezményre jogosult a súlyosan fogyatékos személy.
- Gépjárműadó mentességre jogosult a súlyos mozgáskorlátozott személy (a súlyos mozgáskorlátozott kiskorút vagy cselekvőképességet korlátozó (kizáró) gondnokság alatt álló súlyos mozgáskorlátozott nagykorú személyt rendszeresen szállító, vele közös háztartásban élő szülő) egy darab, 100 kW teljesítményt el nem érő, nem személytaxiként üzemelő személygépkocsija után legfeljebb 13.000,- forint erejéig.
- Helyi és helyközi utazási jegy- és bérlet kedvezmények (vasúti személyszállítás, helyközi autóbusz közlekedés, helyi közúti közlekedés)
- A fogyatékos gyermek korai fejlesztését és gondozását, fejlesztő felkészítését nyújtó intézmény igénybevételeivel kapcsolatban felmerült utazási költségekhez támogatás jár. Mértéke a menetrend szerinti közforgalmú közlekedési eszközök menetjegy ára.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése;

A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre. A fogyatékos személy számára biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékos személyeket megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. Az információs társadalom nyújtotta lehetőségek erősítik az esélyegyenlőséget a fogyatékos személyek számára. A fogyatékos személyt az információs esélyegyenlőség megilleti az információs társadalmi szolgáltatások igénybevételekor. A fizikai akadálymentesítés mellett szükség van a kommunikációs akadálymentesítésre is, hogy látványosan csökkenjen a társadalom közönye, idegenkedése a fogyatékossgal élőkkel szemben.

Amíg a kommunikációs, komplex akadálymentesítés nem történik meg, a fogyatékossgal élők hozzáférése a közszolgáltatásokhoz, információkhoz, kulturális és sportprogramokhoz korlátozott, nehézkes. Ennek leküzdéséhez olyan komplex tervezés és szemlélet szükséges, amellyel már kiinduláskor figyelembe veszik a fogyatékosok igényeit (pl. épületek, járdák, parkok, beszerzett járművek esetében).

Közlekedési nehézségek miatt az egészségügyi prevenciók szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe, az ide történő eljutásuk (eljuttatásuk) a falugondnoki szolgálat feladata. Fogyatékkal élő gyerekek és fiatalok eljutása az iskolába, középiskolába is problémás. A nehézségek leküzdéséhez a falugondnoki és a támogató szolgálatot kell megerősíteni, annak hatékonyságát kell javítani. Az önkormányzat pedig ehhez csak részben rendelkezik közvetlen eszközökkel, lévén a támogató szolgálatot civil szolgáltató biztosítja.

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége;

A fogyatékkal élők egészségügyi alapellátásokhoz való hozzáférése részben valósult meg a városban. A háziorvosi és házi gyermekorvosi rendelők között van olyan, amelyik akadálymentesen megközelíthető és akadálymentes mosdóval is ellátott. Az önkormányzat tulajdonában lévő háziorvosi rendelő, valamint a

A szociális alapellátáshoz való hozzáférés tekintetében teljes a fizikai akadálymentesítés: valamennyi szociális és gyermekvédelmi ellátást biztosító intézményi épület (családsegítő, szociális szolgálat, HSZAK, bölcsőde) akadálymentesen közelíthető meg, a mosdók akadálymentesítése is teljes.

A köznevelési intézmények tekintetében is vannak előrelépések, mára mind a 4 középület (óvoda, általános iskola, zeneiskola, középiskola) fizikai akadálymentessége megvalósult.

A kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés még ennél is kedvezőbb képet mutat. Legfontosabb közművelődési és művészeti színterünk, a közösségi ház épülete akadálymentesen látogatható. Ezzel az itt található sportlétesítmény, a sportcsarnok is megközelíthető akadálymentesen.

A közigazgatási szervek teljes körű akadálymentesítése is megvalósult a városháza felújított épületében. Az itt kialakított járási hivatal újabb fejlesztése, a kormányablak kialakítása során ismételten elsőrendű szempont volt a különböző fogyatékossgal élő ügyfelek akadálymentes hozzáféréseinek biztosítása.

A rendőrségnek helyet adó épület alapvető akadálymentesítése sem történt még meg, ez a következő időszak feladata lesz majd.

- c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége;

A településen az önkormányzat által biztosított egészségügyi, szociális, közművelődési, sport és közigazgatási szolgáltatásokat kevés kivételtől eltekintve akadálymentesen lehet elérni. A középületek közül egyedül a rendőrség fizikai akadálymentesítése nem történt még meg. Ezekben az épületekben a mosdók akadálymentes kialakítása is megtörtént. Az információs és kommunikációs akadálymentesítés tekintetében is jelentős előrelépések történtek az elmúlt 5 évben: a városháza (önkormányzati hivatal és járási hivatal) és a közösségi ház (közétkeztetés, közművelődés, könyvtár, sportszarnok) mellett az óvoda, az újonnan épített bölcsőde és a szociális szolgálat (idősellátás) felújított épületében is kialakításra került az indukciós hurok.

A lakóépületek, egyéb szolgáltató épületek akadálymentesítése állásáról nem rendelkezünk pontos felmérésekkel. A kereskedelmi üzletek esetében az újonnan épített vagy átalakított boltok akadálymentes megközelítése megoldott, a régi épületben működő üzletek jó részében azonban még nem történt előrelépés.

- d) munkahelyek akadálymentesítettsége;

A munkahelyek akadálymentesítésének folyamata – hasonlóan például a kereskedelmi üzletekéhez – az új építésűeknél a jogszabályi előírás érvényesítése révén, a felújításoknál pedig a korszerűsítés szempontjai között megjelenő társadalmi szolidaritás révén halad előre.

- e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége;

A közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek - beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is - alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevétele. Közhasználatú parkolóban a közlekedésében akadályozott fogyatékos személyek számára - a külön jogszabály szerint - megfelelő számú és alapterületű parkolóhely kialakításáról kell gondoskodni.

A városban 5 akadálymentes gyalogátkelőhely segíti a fogyatékos személyek közlekedését. A közintézmények közúton jól megközelíthetőek, közelükben a parkolás is biztosított, többségükben kijelölt parkolóhelyek segítik a mozgásukban akadályozottakat.

- f) fogyatékossgal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékossgal élő személyek nappali intézménye, stb.);

Településünkön az alacsony lélekszám miatt nem áll rendelkezésre kifejezetten fogyatékossgal élő személyek számára helyi szolgáltatás.

g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások).

Településünkön az alacsony lélekszám miatt nem működnek kifejezetten csak a fogyatékossgal élőknek nyújtott juttatások, szolgáltatások. A szociális alapszolgáltatásokat tudják a fogyatékossgal élők is igénybe venni, valamint minden más szociális juttatás megítélése, illetve a szolgáltatás nyújtása során tekintettel vagyunk a fogyatékossgal élők sajátos élethelyzetére.

7.4. Fogyatékossgal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

Településünk alacsony lélekszámából adódóan nem kifejezetten a fogyatékossgal élők számára, hanem a célcsoport nagyobb részét kitevő idősek számára az említett szociális (családsegítés, házi segítségnyújtás, nappali ellátás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, támogató szolgálat) szolgáltatásokat nyújtjuk, továbbá a település minden lakójával együtt bevonjuk a helyben elérhető közművelődési, kulturális, közösségi programokba.

Az önkormányzat együttműködik továbbá a mozgáskorlátozottak egyesületével, a Mozgáskorlátozottak Baranya Megyei Egyesületével, annak Komló-Sásd helyi csoportjával.

7.5 A fogyatékossgal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A mozgáskorlátozottak egyesületével történt egyeztetés keretében érintett helyi társadalmi problémák:

- Fogyatékossgal élők lakáshoz jutásának segítése: az önkormányzat az egyesület javaslatára az önkormányzati bérlakás pályázatok elbírálása során figyelembe veendő körülmények körében.
- A korábbi gyakorlatnak megfelelően a mozgáskorlátozottak egyesülete komlói irodája Sásdon kihelyezett információs pontot létesített, ahol ügyfélszolgálat létesült. Az információs pont elhelyezésére a Sásdi Szociális szolgálat épülete a legalkalmasabb.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az önkormányzati közintézmények komplex akadálymentesítése nem teljes.	A közfeladatot ellátó önkormányzati épületek fizikai akadálymentesítése történjen meg: Kossuth L. u. 1. Rákóczi F. út 41. Dózsa Gy. u. 33. A teljes, komplex akadálymentesítés (indukciós hurok, vakok, gyengén látók szolgáltatásai stb.) valósuljon meg: Kossuth u. 1.
Információhiány nehezíti a fogyatékkal élőket segítő szolgáltatások elérését.	A Szociális Szolgálat állandó helyet biztosítson a Mozgáskorlátozottak Egyesülete Baranya Megyei szervezete sásdi kihelyezett csoportjának, akik havi rendszerességgel tartanak tájékoztató napot. Kéthetente fogyatékoságügyi tanácsadó tart fogadónapot a családsegítő szolgálatnál. A szolgáltatásokról, lehetőségekről minél több információ jusson el a tájékoztatókon részt nem vevő érintettekhez is, éves információs hírlevéllel kell felkeresni az érintetteket, az együttműködőknek eljuttatva.
A sportra, mozgásra többféle fogyatékkal élő számára szükség lenne, hogy állapotát fenntartsa, de sokan (pl. autizmussal élők) nem tudják nagyobb, idegen közösségben tenni.	Fogyatékosok részére mozgási lehetőség biztosítása
Általában néhány fogyatékosággal élő személy jelentkezik évente, hogy megváltozott munkaképességüként nem jut munkához.	Rehabilitációs foglalkoztatás szervezése az önkormányzati intézményekben.
A település központját Hörnyék településrészrel összekötő járda csak a településrész elejéig tart, a városi temetőig való kijutást, a gyalogosan, kerekesszékekkel vagy kerékpárral közlekedők biztonságát segítené a járda folytatása.	Hörnyéki járdafejlesztés a fogyatékkal élők önálló és biztonságos közlekedésének javítására.
A családok a felnőtt fogyatékkal élők mindennapi ellátásában, napközbeni felügyeletében kevés segítséget kapnak.	Intézményi ellátás fejlesztése: nappali ellátás fogyatékosággal élők és idősek részére, a jelenlegi nappali ellátás fejlesztésével, támogatott lakhatás feltételeinek átgondolása.

Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítások	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A minél teljesebb foglalkoztatás és a munkalapú társadalom fő eszköze a gazdaságélénkítő és foglalkoztatás-ösztönző térségi és helyi gazdaságfejlesztés. A piac értékesíti színteret jelent a térség termelői, kiskereskedői számára, ezáltal keresletösztönző hatása van. A sásdi piactér az utóbbi 15 évben többszöri költözés után találta meg végleges helyét a belvároshoz közeli ingatlanon, itt szükséges kiépíteni a működése alapvető feltételeit egy új piaccsarnok építésével. A piac épületének belvárosban való elhelyezése egyrészt a Sásd jövőképében megfogalmazott „élhető kisváros” elérésében jelent előrelépést, másrészt jelentős városkép-alakító szerepe is van. A piac és környezete közösségi színtér, melynek komoly közösségformáló szerepe van.	Fedett piac megvalósítása Sásdon. Szükség van egy új építésű fedett piac létrehozására, a hozzá tartozó parkoló kialakításával. Az új épület az akadálymentesítés és az energiahatékonysági szempontok szerint legyen kialakítva.
A lakosság és a családok számára vonzó, modern városközpont kialakítása a közterek és a közparkok megújítása, a Hősök terén található kereskedelmi egységek megújítása, a városkép javítása, a település kereskedelmi/szolgáltató központ funkciójának erősítése az élhető kisváros, a város lakosságmegtartó erejének biztosítása érdekében elengedhetetlen. A városközponti területek (Hősök tere, Deák tér, Rákóczi út, Szent Imre úr érintett részei, Dr. Guzsál Ernő utca, Dózsa György utca érintett szakaszai) alulhasznosítottak, a meglévő funkciók kedvezőtlen módon történő keveredése miatt nem tudnak kiteljesedni. A Hősök terén lévő üzlethelyiségek állapota leromlott, az épületek működtetése nem gazdaságos, jelentősen rontják a településképet.	Sásd városközpontjának komplex rehabilitációja. Zöldfelület rekonstrukciós tevékenységek. A Hősök terei ideiglenes üzletsor helyett az új piaccsarnoknál új üzletek építésére kerül sor. Ezekhez és a piaccsarnokhoz a Dr. Guzsál Ernő utca és a Deák tér közt gyalogos átkötés, utcabútorok elhelyezése, a Hősök terén köztérrendezés és parkolóhely rendezés történik.
A hörnyéki településrész csapadékvíz-elvezetési problémái régóta megoldatlanok. A terepviszonyok miatt a lezúduló víz, különösen az egyre gyakoribb villámárvizek a magánteleteket és a közterületeket egyaránt fenyegeti.	Hörnyéki csapadékvíz elvezető árok felújítása. A meglévő nyílt árok korrekciója, illetve burkolása és mederrendezése, valamint átereszek tisztítása, átépítése és az átépítéssel érintett kapubejárók helyreállítása történik, csaknem 1 km hosszan.
Az újtelepi városrész dombóvári közlekedési úti menti területe a település mélypontján található. A környező utcákban az árokrendszer ki van építve, így a csapadékvíz centralizáltan a Gárdonyi Géza utcát terheli. Ebben az utcában	Sásd, Újtelep csapadékvíz-elvezető hálózatának fejlesztése. A területen szükséges a csapadékvíz árokrendszerének fejlesztése, nyílt árok profilozása 658 fm hosszan, nyílt árok betonlapos burkolása 439 fm hosszan,

van burkolt árok, de nem megfelelő a lejtése és mérete, ezért nagy esőzések esetén kiönt. A Jókai és Akácfa utcákban található árok kialakítása sem megfelelő és a vonalvezetése nem alkot összefüggő rendszert. A vízkárokkal veszélyeztetett területen szabadon álló beépítésű családi lakóházak és gazdasági udvarok, művelt kertek, a műveléshez szükséges melléképületekkel találhatók a település szerkezeti tervével megegyezően.	önálló átereszt építés 23 fm hossza, az érintett szakaszokon az átereszek és bejárók átépítése és helyreállítása.
A Deák tér központi fekvése és közösségi közlekedési funkciója miatt a város szíve. Szerepét a közlekedési utak rossz állapota és a vízelvezetés hiánya miatt nem tudja betölteni.	Deák tér közlekedési infrastruktúrájának és csapadékvíz-elvezetésének fejlesztése.
A Nagyváradi utca a város mélypontján található. A környező utcákban az árokrendszer ki van építve, így a csapadékvíz centralizáltan a Nagyváradi utcát terheli. Az ingatlanok keleti végén egy öv árok található, melynek a feladata lenne az ide érkező vizek elvezetése, azonban jelen formájában sem az érintett, sem a további árokrendszer nem képes a csapadékvizeket a befogadóba vezetni.	Sásd, Nagyváradi utca csapadékvíz-elvezető hálózatának fejlesztése: mederrendezés, árok profilozás 2 km, burkolt árok építés 100 fm hosszon, árok profilozás, átereszek, kapubejárók helyreállítása.
A Dózsa György utcában, valamint a Kossuth Lajos utcában van egy-egy olyan önkormányzati feladatellátásra szolgáló épület, amelyek leromlott állapotuk és elavult gépészeti rendszerük miatt rossz hatékonysággal lennének működtethetőek. Ezeket az épületeket felújításuk után olyan önkormányzati feladatra lehetne hasznosítani, amely a szociális feladatellátás színvonalának javulását eredményezi.	Épület komplex energetikai korszerűsítése Sásdon: A két épület energiahatékonyság-központú fejlesztését kell megoldani külső határoló szerkezeteik korszerűsítése által (homlokzati hőszigetelés, nyílászárók korszerűsítése), energiahatékonyságot javító beruházások (napelemes rendszer, hőszivattyú rendszer telepítése) szükségesek.
A szociális alapellátás infrastrukturális fejlesztésre szorul. Egyrészt a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ, mint a Sásdon és a hegyháti járásban családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást és járási gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményt kell megfelelő helyre, másik épületbe átköltöztetni, ezzel a másik szociális alapellátást nyújtó szolgáltató, az időseellátást végző Sásdi Szociális Szolgálat bővítésére, további helyiségekkel történő kiegészítésére van mód Másrészt szükség van még a szociális étkeztetést biztosító főzőkonyha eszközparkjának fejlesztésére, a kiszállítást végző kisbusz, valamint az idősek nappali ellátásához és a házi segítségnyújtáshoz használt gépjármű cseréjére is.	Szociális infrastruktúra fejlesztése Sásdon: 1. a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat elköltöztetése, a Sásd, Kossuth Lajos utca 1. szám alatti ingatlanban a szükséges helyiségek kialakítása. 2. a szociális étkeztetést kiszolgáló főzőkonyha eszközfejlesztése 3. 2 kisbusz beszerzése a szociális étkeztetés ebédszállítás és az idősek nappali ellátása feladataihoz.

Önkormányzatunk fejlesztési céljai között szerepel a város javuló életminőségéhez a feltételek biztosítása. Az élhetőbb városi környezet megteremtése, az elérhető közösségi szolgáltatások és sportolási lehetőségek fejlesztése vonzóbbá teszi a települést a betelepülők számára. A lakosságszám növekedése ösztönző hatással van a gazdasági tevékenységekre. Ennek révén erősödik a város térségi központ szerepe, mely hosszú távon a fenntartható fejlődés irányába hat. A város közművelődési infrastruktúrája a magasabb szintű ellátás érdekében fejlesztésre szorul. Érintett területek: a Községi házban található Tornacsarnok, a Sporttelep, valamint a Szoborkert. A 2011-ben megvalósult Községi Ház több ponton fejlesztésre szorul annak érdekében, hogy a helyi lakosság által igénybe vett szolgáltatások színvonala hosszútávon fenntartható legyen. A Községi Ház állapota általánosságban megfelelőnek mondható, de a bő egy évtizedes használat ideje alatt történtek meghibásodások, illetve fény derült néhány műszaki hiányosságra. A csarnoktér padlóburkolata elhasználódott, rugalmassága nem megfelelő, lábazata több helyen tönkrement. A fokozott igénybevétel miatt a sportterem padozatát korszerűbb sportpadlóra kell cserélni. A csarnoknak az általános és középiskolai, sportegyesület és amatőr sportolói szinten is nagy az igénybevétele. Naponta több mint százan sportolnak a teremben a testnevelés órákat is beleszámítva. Az épület nem csak a települési, de a járási szintű rendezvényeknek is helyt ad. Az akusztikai viszonyok a csarnokteret jelen formájában közösségi rendezvények megtartására korlátozottan teszik alkalmassá a kellemetlenül hosszú utózengei idők (visszhangosság) miatt. A tűzjelző rendszer által is vezérelt, ill. menekülő funkcióval is bíró bejárati ajtók vasalatainak elhasználódása folyamatos fenntartási problémákat okoz. Az épületben több, az elhasználódással együtt járó további kisebb felújítási munkák szükségesek. A Sporttelep területe jórészt kihasználatlan, mivel jelen állapotában nem alkalmas rendezvények megtartására. Szükség van a közösségi és kulturális rendezvények megtartásához szükséges infrastrukturális	Sásd város közösségi, kulturális és sportolási infrastruktúrájának fejlesztése: 1. Községi Ház fejlesztése (padlóburkolat csere, akusztikai javítás, bejárati nyílászárók cseréje stb.) 2. Sportpályán szabadtéri színpad, rendezvények megtartásához szükséges alapvető infrastruktúra kialakítása.tséget jelent az önkormányzatnak. A kiépített infrastruktúra magasabb színvonalat biztosítana. 3. A Szoborkertben tervezett fejlesztés a villamos hálózat korszerűsítésére irányul, mivel jelen állapotában nem alkalmas a jelen projekten kívül tervezett az itt működő kertmozi kiszolgálására.
---	--

fejlesztésére. A terület elsősorban a sportolási célokat szolgálja ki, de a városi rendezvények egy részét is évtizedek óta itt tartja az önkormányzat. Jelenleg a településen nincs olyan közösségi rendezvénytér, amely alkalmas lenne 1000 fő befogadására. A Szoborkert vonatkozásában a villamos energia hálózat fejlesztése történik meg, mivel a területén lévő Kertmozi megfelelő működéséhez elengedhetetlen a korszerűsítése.	
A város jövőképe érdekében eléréséhez szükséges a települési környezet állapotának folyamatos fejlesztése, különösen a zöldfelületek fejlesztése, mely által javul a település levegőminősége, megújul a városkép, mely révén élhetőbbé válik a település. Több területen mutatkoznak ebben hiányosságok. 1. Sporttelep rendezvénytér Sásdon hosszú ideje problémát jelent egy szabadtéri rendezvények megtartására alkalmas, a szükséges infrastrukturális feltételeket biztosító helyszín hiánya. Az utóbbi időszak nagy érdeklődésre számot tartó eseményei (Roma Nemzetiségi Gasztrokulturális Fesztivál, Pite- és Borfesztivál, Őszi Hacacaré, Otthon Sásdon Újra Szabadon Fesztivál) a Községi Ház előtti parkolóban vagy az egykori Kresz-park területén, a Sporttelepen kerültek megrendezésre. A Községi Háznál alapvetően a rendelkezésre álló terület szűkossége okoz gondot, így ennek fejlesztése nem lehetséges. A rendezvénytér helyszínéül választott Sporttelepen a telekadottságok megfelelőek, de teljesen hiányoznak a kiszolgáló létesítmények (színpad, öltöző, mosdók), illetve az itt megtartott események tapasztalatai alapján nem elégséges a meglévő villamos kapacitás. 2. Sporttelep futókör A Sporttelep déli részén, a nagyméretű füves labdarúgó pálya körül, annak építésével egy időben széles salakos futópályát létesítettek. Mára a futópályát verseny- és iskolai sportcélokra már nem használják, kizárólag szabadidős célokat szolgál. Ehhez a rendeltetéshez azonban szélessége túlzó, fenntartása aránytalanul nagy terhet jelent, emellett a salakos felület esős időszakokban nem alkalmas a használatra. Egy a meglévő	Sásd város zöld infrastruktúrájának fejlesztése 1. A Sporttelepen a tervezett rendezvénytér kialakítása (kiszolgáló létesítmények, villamos kapacitás bővítése). (színpad, öltöző, mosdók), illetve az itt megtartott események tapasztalatai alapján nem elégséges a meglévő villamos kapacitás. 2. A Sporttelepen a füves nagypálya körül rekortánburkolatú futókör létesítése. 3. A Szoborkertben a kertmozi fejlesztéséhez kiépített vetítőhely, színpad, telepített ülőhelyek, a meglévő gyalogos közlekedést szolgáló térburkolat felújítása, utcabútorok, villamos hálózat és közvilágítás megújítása szükséges. 4. Új, korszerű, a biztonságossági szempontoknak is mindenben megfelelő új játszóterek építése a Deák téri és a Fáy András utcai játszóterek helyére.

futópálya szélességét részlegesen kihasználó rekortánburkolatú futókör létesítése, kiegészítve a fennmaradó felületek füvesítésével egyaránt alkalmas a lakosság részéről jelentkező funkcionális igények kiszolgálására és a fenntartási feladatok racionalizálására. 3. Szoborkert A Szoborkert, Sásd régi közparkja az elmúlt évben új rendeltetéssel gazdagodott. A nyári időszakban szabadtéri filmvetítéseket tartottak, egy meglévő épület oromfalát vetítővászonként használva. A kertmozi előadásain már az első évben váratlanul nagy létszámban vettek részt a helyiek, így meghatározhatóvá vált, hogy milyen fejlesztések szükségesek a területen. Megmutatkozott a kiépített vetítőhely, egy kis fedetlen színpad vagy a telepített ülőhelyek hiánya. Fáy utcai és Deák téri játszóterek A két érintett játszótér meghatározó szerepet játszik a sásdi kisgyermekes családok életében, hiszen a kicsik közösségi szocializációjának és mozgásigényük kielégítésének egyaránt a színterei.	
A népegészségügyi mutatókat tekintve Magyarországon jelentős társadalmi és területi különbségek figyelhetők meg. A magyar társadalom jelentős részének rossz egészségi állapota egyfelől egy évtizedek óta tartó rosszabbodás eredménye, de az ellátórendszer területi és színvonalbeli különbségei és az egészségtudatos életmódban érvényesülő társadalmi különbségek jelentkeznek a morbiditási és mortalitási viszonyokban, valamint azok területi eloszlásában. Az egészségi állapotban észlelhető egyenlőtlenségek a társadalmi-gazdasági különbségekkel, valamint az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségével, eltérő színvonalával, a megelőzés, felvilágosítás hiányával, a különböző társadalmi csoportok egészségügyi információhoz való hozzáféréseben mutatkozó egyenlőtlenségekkel, valamint az egészségmagatartásban mutatkozó különbségekkel magyarázhatók. Sásdon az egészségügyi alapellátás legégetőbb hiányossága az ellátásra igénybe vett épületek leromlott állapota, a rendelők bizonytalan rendelkezésre állása. A korábban egészségház céljára épített épület jelenleg már nagyrészt a	Új egészségház építése Sásdon: Az egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése, új, többcélú intézmény (háziiorvosi, fogorvosi, gyermekorvosi rendelő) építése, az egészségügyi alapellátások egy épületben, integrált elhelyezése. Az épület az akadálymentesítés szempontjainak meg kell feleljen, ezen kívül az energetikai hatékonysága is lényeges: a cél közel nulla energiaigényű épület felépítése. Az új épület az egészségügyi alapellátásokat (háziiorvosi, fogorvosi alapellátás, alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, gyermekorvosi ellátás) foglalja magában. Az alábbi egészségügyi alapellátások egy épületbe történő integrálása valósul meg: • háziiorvos, házi gyermekorvosi ellátás (felnőtt, gyermek); • fogorvosi alapellátás; • alapellátáshoz kapcsolódó háziiorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátás. Az orvosi rendelőkbe szükséges berendezéseket, orvosi eszközöket kell beszerezni.

szociális ellátórendszert szolgálja, a városban szétszórta található orvosi rendelőket részben privatizálták, részben állapotuk miatt alkalmatlanok a feladatellátásra. Szükség van egy, az egészségügyi alapellátások jó részének helyet adó új egészségház építésére, az ott felépítendő rendelőkbe a szükséges orvosi eszközök beszerzésére. Cél több egészségügyi szolgáltató egy épületbe integrálása, mely lehetővé teszi, hogy az ellátott betegek egy központi helyen található modern épületben egy helyen tudjanak igénybe venni különböző egészségügyi szolgáltatásokat. Az önkormányzat tulajdonában nincs olyan épület, mely alkalmas lenne több egészségügyi szolgáltatás befogadására, sem olyan, mely bővítéssel gazdaságosan átalakítható lenne erre a célra.	
TOP_PLUSZ-1.1.3-21-BA1-2022-00007, A város turisztikai célponttá válásához, a térség vonzerejének növeléséhez szükség van egy új turisztikai attrakcióra, amely a helyi értékekre épül, színesíti a város szolgáltatásait. Olyan kiállítótér van tervezés alatt, amely bemutatja a hétköznapi életben már nem fellelhető, értékkel bíró eszközöket, amelyeket érdemes közszemlére tenni, amelyre az emberek kíváncsiak, amelyekért a látogatók célirányosan meglátogatják az ingatlanon kialakításra kerülő funkciót.	Kiállító tér létesítése, szolgáltatáscsomag kialakítása. A projekt két önkormányzat együttműködésében valósul meg, az egyik fejlesztés helyszíne a Hegyháti járás székhely-települése Sásd városa, a másik fejlesztés helyszíne Orfű, mely a Pécsi járás települése, a Villány-Pécs turisztikai térség része. Sásdon egy kiállítótér építésére van szükség, meglévő épület felújításával, belső átalakításával és korszerűsítésével egy ipari termék bemutató terem lehet kialakítani, melyben veterán autók kiállítása, és a hozzájuk kapcsolódó ipari, tárgyi emlékek bemutatása történhet. A bemutató-teremhez kapcsolódik egy közösségi tér is, ahol előadásokat lehet tartani, akár az aktuális bemutatóhoz kapcsolódva, akár csak háttérként felhasználva azt. Restaurált, kuriózumnak számító közlekedési célú eszközök, járművek kiállítása történik. A meglévő Rákóczi Ferenc úti épület felújítása, átalakítása, és energetikai korszerűsítése is szükséges, a bemutathatóságot segítő elemekkel.
Az élhető kisváros megfelelő számú munkahelyet is jelent a város és vonzáskörzete munkavállalói számára. A foglalkoztatási lehetőségek bővítése, a város gazdaságának fejlődése érdekében szükség van a meglévő ipari területen még be nem épített, már kialakított ipari telkek forgalomba kerülésére. Az ipari terület szabad telkeinek jó része mezőgazdasági vállalkozás tulajdonában van,	Az önkormányzatnak fel (vissza) kell vásárolnia annyi ipari telket, amennyire csak lehetősége van, annak érdekében, hogy fel tudja kínálni fejlesztésre kész befektetők számára. Ezen felül meg kell vizsgálni az ipari terület bővítésének lehetőségét, újabb telkek kialakítását.

szántóföldi növénytermesztésre használt, más részét olyan vállalkozás vásárolta meg, amely a fejlesztési terveit nem valósította meg az elmúlt években sem. Ugyanakkor a telkek iránt van kereslet olyan fejlesztésekre, amelyek belátható időn belül munkahelyeket teremtenének, de ezek a vállalkozások nem jutnak itt kínálat híján lehetőséghez.	
A 66. számú főút Pécs-Sásd-Kaposvár szakasza, valamint a 611. számú út Sásd-Dombóvár szakasza a város központjában jelentős gépjármű- és gyalogosforgalmat jelent. Ezek a belterületi csomópontok, nagy forgalmú szakaszok balesetveszélyesek és jelentős környezetterheléssel (zaj- és porterhelés, levegőterhelés) járnak.	A 66. főút felújításával együtt ki kell építeni a város belterületét elkerülő szakaszokat az átmenő forgalom csökkentésére, a forgalmas csomópont (Szoborkerti kereszteződés) balesetveszélyességét pedig körforgalom kiépítésével kell megszüntetni. A városi elkerülő út létesítése a főközlekedési út átépítésével állami beruházás, mellyel egyidejűleg történhet meg a város saját kivitelezésében, de pályázati források bevonásával a körforgalom létesítése. (2028.)
A város belterületi út- és járdahálózata nagy része felújításra szorul. A jelentős anyagi forrást igénylő beruházáshoz még több ütemben sincs elegendő pénzeszköze az önkormányzatnak.	A belterületi úthálózatot és a járdákat folyamatosan, több ütemben fel kell újítani. A csekély saját forrást kiegészítendő folyamatosan pályázati lehetőséget kell keresni a felújítások anyagi feltételeinek biztosítására.
A város területén nincs a kerékpárosok biztonságos közlekedését szolgáló úthálózat kialakítva. Főként a főközlekedési útvonalakon veszélyes a kerékpárral való közlekedés. A főbb kerékpáros célpontok (üzletek, óvoda, iskola, hivatalok stb.) nem érhetőek el biztonságosan.	A tervezés alatt álló országos kerékpárúthálózati terv részeként meg kell teremteni a város belterületét is érintő kerékpárút létesítésének a lehetőségét. A városon átvezető szakaszokat összekötő mellékútvonalakat is át kell gondolni, hogy a főbb szolgáltatások (óvoda, bölcsőde, iskola, piac, egészségügyi centrum, hivatal) elérhetőek legyenek kijelölt kerékpárúton.
Egyre nagyobb teret nyerne az elektromos járművek, a város közlekedésének egyre nagyobb része ezekkel a járművekkel történik. Ugyanakkor a használatukhoz szükséges közterületi töltőhelyek Sásdon még nem épültek ki, így használatuk korlátozott.	A város legforgalmasabb parkolóiban szükséges kialakítani e-töltőhelyeket.
A város biztonságos vízellátását a jelenlegi kutak nem tudják biztosítani. Különösen a nyári időszakban a megemelkedő vízigényt Vázsnok község vízrendszeréből, összekötő vezetéken keresztül nyeri a város. A két település közötti együttműködés nem rendezett, a váznoki kút működtetésére, felújítására a Sásdon értékesített víz után nem képződik felújítási alap (vízhasználati díj), így annak felújítását a kistelepülés nem tudja megoldani, amely a város vízellátását is veszélyezteti.	A váznoki kút és víztisztító rendszer kiváltására Sásd területén kell új kutat létesíteni, amely Vázsnok község ellátására és a város többletvízigényének kielégítésére is alkalmas. A két település vízrendszerét egyesíteni kell, Sásd gesztorságával kell működtetni a közös tulajdonú egységes rendszert. Megoldást kell találni a felsőegerszegi, Téglagyár településrészi magán bekötés kiváltására, az ott található lakásokat ellátó fővezeték kiépítésével. Ennek jogi lehetőségét

Felsőegerszeg, Téglagyár településrész lakásainak és a téglagyár üzem vízellátása Sásdról, a sásdi vízrendszerről egy jelenleg rendezetlen háttérű magán bekötésről van megoldva. A magán bekötés karbantartása, felújítása nem megoldott, a használaton kívüli üzem tulajdonosa nem gondoskodik a magántulajdonú lakásokat ellátó alrendszerekről, így azok biztonságos ellátása hosszú távon nem biztosított.	fel kell tártani: a vízellátó rendszerek egységesítése, esetleg közigazgatási területváltozás jöhet szóba, Felsőegerszeg Község Önkormányzatával folytatott egyeztetések után.
A városi köztemető területe az 1976-os kialakítása óta változatlan, a meglévő terület nem tud megfelelni a változó igényeknek, néhány éven belül betelik. A temető és a ravatalozóépület infrastruktúrája elavult, felújításra és kapacitásnövelésre szorul.	A temető területének növelésére kijelölt területet rendezni kell, infrastruktúráját (kerítés, utak, vízellátás) ki kell építeni. A ravatalozót fel kell újítani, a hűtőket korszerűsíteni és bővíteni kell.
A közszolgáltatások működtetése jelentős energiafelhasználással jár, amelynek egyrészt a környezetvédelmi követelményeknek, másrészt az energiahatékonyság elveinek is meg kell felelnie.	Helyi energiamenedzsment rendszer bevezetése és fejlesztése az önkormányzati épületek energiafelhasználásának digitalizálása, mérése és optimalizálása érdekében.
Az egyének gyakran érzik úgy, saját problémáik megoldásában kevésbé számíthatnak a helyi közösségre, magukat szintén eszköztelennek érzik, a mindennapi nehézségek kilátástalanság és fejlődésképtelenség érzetét keltik.	A cél Sásd társadalmi kohéziójának erősítése, a hátrányos helyzetű lakosság esélyeinek javítása, valamint a közösség egészségben, tudásban és életminőségben való megerősítése. A fejlesztés a helyi problémákra épül, és a lakosság bevonására, közösségi együttműködésre, valamint a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítására törekszik.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

- a) a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);

Önkormányzatunk kötelező és önként vállalt feladatainak ellátása során számít és épít is a civil szervezetek közreműködésére. A közfeladat ellátás civil szervezetekkel való együttműködés útján történő megvalósulását erősíti, hogy néhány jelentős, az önkormányzatok feladatait meghatározó törvény kifejezetten ajánlja a szerződéses feladatellátást.

Jelenleg városunk az alábbi területeken működő civil szervezetek tevékenységére számíthat.

Szociális és gyermekvédelmi ellátás:

Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft.

Köznevelés:

Engedd, hogy segíthessünk! Közalapítvány

Kultúra, közművelődés, sport:

Deutsch Klub Magyar-Német Barátság Egyesület

Sásdi Vegyeskar Kulturális Egyesület,

Hegyhát Fúvós Egyesület

Őszidő Nyugdíjasklub

Levendula Klub

Sásdi Honismereti Szakkör

Sásd Városi Sportkör

Nyílzápor Hagyományőrző Íjász Egyesület

Helyiek a Városért Egyesület

Sásdi Romákért Egyesület

Sásdi Nőkért Egyesület

Baranya Összefogásáért Egyesület

Közbiztonság:

Sásdi Polgárőr Egyesület

A civil szervezetek az év folyamán számos programot szerveznek a település lakói számára. Ezen programok, események nagy fontossággal bírnak a települési identitás és ezen keresztül a település jövőbeni fejlődése szempontjából. Itt alakulnak ki és fejlődnek azok az emberi kapcsolatok, amelyek összekötik a város lakóit.

A településen a kulturális sokszínűség mellett jelen van a sportélet is. A számos szakosztállyal rendelkező városi sportegyesület a megyei bajnokságokban képviselteti magát. Az íjászegyesület különleges, hagyományőrzést is felvállaló mozgásformát kínál az érdeklődőknek.

A településen együttműködik a város önkormányzata és intézményei, önkormányzati társulás és intézményei, a Német Nemzetiségi Önkormányzat, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat, a Római Katolikus Egyház és a civil szervezetek. Egyes programokat, feladatköröket közösen szerveznek és bonyolítanak, partneri kapcsolatban állnak. Az önkormányzat elismeri és tiszteletben tartja a civil szervezetek függetlenségét.

- b) helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;

Az önkormányzat valamennyi felsorolt civil szervezettel együttműködik. Az együttműködés különféle formája alakult ki a szervezetek részéről felmerülő igény és a közös feladatellátás tartalma szerint.

Az önkormányzat a Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nonprofit Kft. által fenntartott támogató szolgálat és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás működését térítésmentes helyiséghasználattal, valamint évről évre anyagi hozzájárulással segíti (gépjármű használatba adása, évente félmillió forint pénzügyi támogatás) az önkormányzat. Az önkormányzat által nem biztosítható, magasabb szintű szociális ellátást biztosító nonprofit szervezet a városban és térségében hiánypótló szolgáltatást biztosít.

Az általános iskolás gyermekeket és az iskola működését támogató Engedd, hogy segíthessünk! Közalapítvány létrehozását az önkormányzat kezdeményezte, több évtizedes munkássága során a közalapítvány nemcsak az iskolával, az önkormányzattal is kiválóan együttműködve dolgozik.

A civil szervezetek, egyházak önkormányzati kapcsolattartása egyrészt a polgármester személyén keresztül, a programok szervezésébe, lebonyolításába való bevonás útján, másrészt – főként a kulturális tevékenységet végző szervezetek esetében – az önkormányzati intézmények, főként a Sásdi ÁMK közművelődési intézményegysége, a Városi Könyvtár és Községi Házútján történik. A Művelődési Központ szakmai háttérrel, technikai és egyéb segítséget nyújt és helyszínt biztosít több civil szerveződés részére: pl. nyugdíjasklub, fűvószeneke stb. Legszervezettebb kapcsolata a Deutsch Klub Magyar-Német Barátság Egyesülettel és a Honismereti Szakkörrel van, amelyek számára önálló épületet (Nemzetiségek és Civil Közösségek Háza) tart fenn.

Sajátosan fonódott össze a helyi német nemzetiség közösségi életében a nemzetiségi önkormányzat és a nemzetiségi civil szervezet. Az elmúlt 25 évben az önkormányzati és az egyesületi forma párhuzamos működése, egymás támogatása kiváló eredményeket hozott a nemzetiségi hagyományok fennmaradása, az önazonosság őrzése, a nemzetiségi értékek elfogadtatása terén.

A Sásdi Vegyeskar Kulturális Egyesület, a Hegyhát Fűvós Egyesület, az Őszidő Nyugdíjasklub, a Levendula Klub, a Deutsch Klub Magyar-Német Barátság Egyesület és a Sásdi Honismereti Szakkör működését – főként a közművelődési intézmény bevonásával – a működéshez szükséges feltételek, helyiséghasználat, tárgyi feltételek biztosításában, szervezésben történő segítségnyújtás, kisebb összegű anyagi támogatás stb. útján segíti a város önkormányzata.

Az íjászegyesülettel történő együttműködés kitűnő példája az egyesület által pályázati forrás bevonásával megvalósított önkormányzati ingatlanfelújítás, a leromlott állapotú Dózsa György utca 33. szám alatti klubépület (roma nemzetiségi ház, civil közösségi ház) rekonstrukciója, amely az egyesülettel történő kooperáció eredménye.

A város és a nemzetiségi önkormányzatok közötti kapcsolat is példamutató. A német nemzetiségi önkormányzat és a helyi német lakosok által létrehozott Deutsch Klub Magyar-Német Barátság Egyesület több évtizedes átmeneti elhelyezés után 2019-ben végre állandó elhelyezést kapott. Az önkormányzat a Sásdi ÁMK közművelődési intézményegysége telephelyét, a korábbi TÉKA épületet (Sásd, Dózsa György utca 4.) Nemzetiségek és Civil Közösségek Háza néven bocsátotta a német nemzetiségi önkormányzat használatába. Az épületet a nemzetiségi önkormányzat folyamatosan fejleszti, a város kulturális közösségi életének színesítése, a közösségi terek megfelelőbb körülményeinek biztosítása révén a város fejlődését segíti elő. Az udvari raktárépületek átalakításával bővítették a közösségi tereket, társalgót, konyhát és vizesblokkot alakítva ki. További terveik szerint az épület fűtési rendszerét korszerűsítik.

A nemzetiségi önkormányzat a német közösség kulturális életének szervezése, a nemzetiségek érdekeinek védelme és képviselete mellett a legfontosabb feladatának a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, a gyermekek nemzetiségi nevelése és a nemzetiségi kultúra iránti elköteleződését tekintette. Ennek érdekében mindig is aktív, kölcsönös előnyökkel járó együttműködést alakított ki a helyi nevelési intézményekkel. Ezek közül is kiemelendő az óvoda, ahol magyar-német kényelvű nevelés folyik. Az intézmény arra törekszik, hogy a napi tevékenységek közben természetes módon fejlődjön a gyermekek nyelvi kultúrája, a kisebbségi nyelv és kultúra iránti érzékenysége: a gyermekek ismerkednek a német nyelvvel, tanulgatnak német nyelvű mondókákat, verseket, dalokat is. Az iskolás korú gyermekek számára a nemzetiségi önkormányzat nyaranta balatoni német tábort szervez, a helyi önkormányzattal és az általános iskolával együttműködve, 20-30 fő diák részvételével. Néhány éve az egyre jobban emelkedő árak miatt ezt már önerőből nem tudjuk megvalósítani. A nemzetiségi tábor célja a résztvevő tanulók anyanyelvi ismereteinek bővítése, a hagyományok és a kulturális értékek továbbadása.

A német nemzetiségi önkormányzat és az önkormányzat szoros együttműködésének eredménye még a közművelődési, közösségi rendezvények közös szervezése. A város legnagyobb közösségi rendezvénye, az éves Pitefesztivál, de a Vidám Kórusok Találkozója, a Kolbásztöltő Fesztivál is a német nemzetiségi önkormányzat és a német civil szervezet aktív részvételével zajlik. A Großmutter's Küche német nemzetiségi kulturális és gasztroünnepet pedig a közművelődési intézmény, a német nemzetiségi önkormányzat és a civil szervezet közösen szervezi meg.

A roma nemzetiségi önkormányzatnak is hagyománya a gyermekek számára tartott balatoni nemzetiségi tábor. Sásd Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata is a város tulajdonában álló, fonyódligeti üdülőben szervez minden évben 1 hetes tábort roma gyermekek és fiatalok számára. A gyerekek a pihenésen, közösségi programokon túl megismerkedhetnek a hitéleti roma kultúrával, roma hagyományokkal, a beás nyelvvel. A programokat kézműves foglalkozások, bábszínház, „Ki mit tud” és egyéb játékos vetélkedők, múzeumlátogatás tarkítja. A táborozás ideje alatt a résztvevők tradicionális cigány ételeket fogyaszthatnak, melyek elkészítésében is részt vehetnek. Esténként tábortűz mellett zenés-táncos elfoglaltságokat szerveznek.

A nemzetiségi önkormányzat másik hagyományos rendezvénye a helyi roma lakosság identitását és hagyományainak őrzését, a kulturális sokszínűséget szolgáló romanap. A rendezvény helyszínét szintén a város biztosítja. Az évente megrendezett egész napos rendezvények célja a nemzetiségi kultúra, a hagyományok és a nyelv megőrzésének

elősegítése. A nap során a roma hagyományt bemutató előadásokat hallgathatnak a résztvevők, kézműves foglalkozáson, főzőversenyen vehetnek részt, amelyek által megismerhetik a helyi roma közösség kulturális, nyelvi, gasztronómiai hagyományait.

A roma nemzetiségi önkormányzat, a Sásdi Romákért Egyesület, mint a roma nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére alakult civil szervezet és a városi önkormányzat eredményes együttműködését jelzi az egyesület által pályázati forrásból beszerzett mikrobusz önkormányzat rendelkezésére bocsátása: a gépjármű az egyesületi célokon felül naponta folyamatosan az önkormányzat szociális alapszolgáltatási feladatainak ellátását segíti.

- c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;

Sásd 1997. év 2013 júliusa között közoktatási intézményei, az óvoda és az iskola, majd az ezek és a zeneiskola, könyvtár, művelődési központ összevonásával létrejött ÁMK közös fenntartására a környékbeli 11 önkormányzattal társulást működtetett. A köznevelésben és a társulások finanszírozásában végbement változások hatására az önkormányzatok a társulást megszüntették. Az óvodai és bölcsődei feladatok Sásd által történő ellátásáról feladatátadási megállapodást kötött a város 7 községgel (Felsőegerszeg, Meződ, Palé, Varga, Vázsnok, Baranyaszentgyörgy, Oroszló).

A Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás, majd a Sásdi Szociális és Gyermekjóléti Társulás feladatkörébe adta a város a családsegítést, a házi segítségnyújtást, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, a támogató szolgálatot és a gyermekjóléti szolgáltatást. 2014-től kezdve a családsegítés és a gyermekjóléti szolgálat feladatellátásról a közös hivatal illetékességi területén (Felsőegerszeg, Gödre, Meződ, Palé, Varga, Vázsnok és Sásd) törvényi kötelezettségének eleget téve Sásd önkormányzata gondoskodik, a házi segítségnyújtást és az időközben létrehozott idősok nappali ellátását a Sásd gesztorságával működő Sásdi Szociális Társulás 8 településen (Baranyaszentgyörgy, Felsőegerszeg, Gödre, Meződ, Palé, Varga, Vázsnok és Sásd) biztosítja.

- d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége főként a hagyományörző, kulturális feladatok ellátása, egyenlő esélyű biztosítása terén nyilvánul meg. A német nemzetiségi önkormányzat hagyományápoló, nemzetiségek közötti együttélést segítő rendezvényei (Grossmutterküche stb.) és a helyi német nemzetiségi civil szervezet támogatásával fejt ki nagy hatást a kulturális, közösségi életre. Mivel a nemzetiségi hagyományápolásban nagy szerepet szán az azokat még máig őrző, de aktív közösségi életet élő idősebb korosztályra, de a hagyományok továbbadásával a korosztályok közötti híd kiépítésében is jelentős szerepe van, főként az idősok és a gyermekek célcsoportját érintő, az ő esélyeiket növelő tevékenységet fejt ki.

A roma nemzetiségi önkormányzat a roma közösség kulturális életének szervezése, a nemzetiségek érdekeinek védelme és képviselete mellett a legfontosabb feladatának a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, a gyermekek nemzetiségi nevelése és a nemzetiségi kultúra iránti elköteleződését tekintette. Ennek érdekében mindig is aktív, kölcsönös előnyökkel járó együttműködést alakított ki az iskolával, de különösen az óvodával. A városi önkormányzattal együttműködésben a város balatoni gyermeküdülőjében évente hagyományörző gyermektábor tartanak a roma gyermekek közösséghez tartozása erősítésére, a cigány kulturális hagyományok továbbadása céljából.

A nemzetiségi önkormányzat a mélyszegénységben élők helyzetét a közfoglalkoztatásba való bekapcsolódásával is igyekezett javítani. Amikor erre lehetőség volt, az önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat közös programokat szervezett, illetve partnerként működtek közre egymás pályázataiban. Az anyagi-szociális problémákkal küzdők segítése érdekében kötött együttműködés szerint a képviselő-testület szociális ügyekkel foglalkozó bizottságának egyik – nem képviselő – tagját a roma önkormányzat jelöli. A Népjóléti Bizottság hatáskörébe az önkormányzati feladatkörbe tartozó köznevelési, közművelődési, szociális és gyermekvédelmi, valamint az egészségügyi ellátás tervezése, szervezése, ellenőrzése körébe tartozó döntések előkészítése, javaslattevés, valamint a pénzügyi és természetbeni szociális ellátások megállapítása tartozik.

A roma nemzetiségi önkormányzatnak a több évtizedes hagyományos programokhoz (gyermektábor, romanap) képest viszonylag új kezdeményezése a szociális földprogram, háztáji gazdálkodás újjáélesztése pályázati projektben történő részvétel. Harmadik éve a nemzetiségi önkormányzat évente mintegy 30 család bevonásával a háztáji baromfitartás, zöldség-gyümölcs termesztés érdekében nyújt támogatást. Céljuk felmérni a településen élő marginalizálódott csoportok helyzetét, meghatározni azokat a háztáji gazdálkodás fejlesztési irányokat, melyek e célcsoportok életminőségében jelentős változásokat érnek el, egyben a megtermesztett élelmiszer alapanyagok feldolgozásával a családi önellátást elősegíteni.

e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;

A Sásdi Romákért Egyesület hátrányos helyzetű családok, főként romák számára szervezett, esélyegyenlőséget érintő programjai a következők voltak Orsós József elnök tájékoztatása alapján:

Az egyesület roma kulturális napok, gyereküdültetés, roma holokauszt megemlékezés céljára évről évre pályázati forrást nyer. Legjelentősebb pályázati projektje a 2022-ben vásárolt mikrobusz, amelyet a városi önkormányzattal közösen hasznosít, a gépkocsi részt vesz az idősellátásban, szükség esetén a szociális étkeztetésben, de alkalmanként segíti a gyermekek szállítását is.

A Sásdi Nőkért Egyesület hátrányos helyzetű családok, főként romák számára szervezett, esélyegyenlőséget érintő programjai a következők voltak Kalányos Nikolett elnök tájékoztatása szerint:

„Egyesületünk az elmúlt 5 évben különböző felhívásra nyújtott be pályázatot, többek közt:

- NEA,
- SZOC-FP,
- ROM-RKT,
- ROMA-NEMZ-TAB,
- Magyar Falu Program –FCA,
- Roma kulturális események megvalósításának, kulturális tartalmak és termékek elérhetővé tételének támogatása” című pályázati program.(ROM-RKT-18-B-0089)

A SZOC-FP pályázatnak köszönhetően 30 szociálisan hátrányos helyzetű családnak tudtunk baromfit osztani, két egymást követő évben, melyet egyaránt mindenki szívesen fogadott.

ROM-RKT-pályázatoknak köszönhetően egy-egy kisebb, de annál színvonalasabb kulturális nap kerülhetett megrendezésre a sásdi lakosság számára, melyre nem csak roma származású vendégek látogattak el.

A ROMA-NEMZ-TAB pályázatnak köszönhetően két egymást követő év nyarán 15-15 sásdi hátrányos helyzetű gyermeket tudtunk üdültni vinni. Tábori programjainkat első évben Balatonfenyvesen, második évben Balatonszemesen tudtuk lebonyolítani, melyek nagy sikert értek el a gyermekek körében. Tábori programjaink főbb témája is a roma kultúra, hagyományok, megismerése, gyermekek tehetségének ápolása volt. Programjaink közé tartozott az élő roma zenés tábortűz, mely egész héten jelen volt, meghívtuk Kakas Józsefet, hogy ismertesse a gyerekekkel a kosárfonás, a fafaragás mesterségének alapjait, illetve a gyerekekkel közösen készítse el a hagyományos hamuban sült cigány kenyeret, mondanom sem kell óriási sikert aratott. A magyarországi roma táncokat, illetve a velünk szomszédos romániai cigány táncokat is megismertettük a gyerekekkel, a bemutató után lehetőségük nyílt ezen táncok alapjainak elsajátítására, mely lehetőséggel előszeretettel éltek is a táborlakó gyermekek. Ezen programokon túl rengeteg foglalkozással, fürdéssel, múzeumlátogatással, vidámpark-látogatással készültünk a gyerekeknek.

Magyar falu program–FCA pályázatának köszönhetően, táncsoportunk egy 7 személyes gépjárművel folytathatja útját, eleget téve ezzel az ország számos pontjáról kapott felkérésnek.

Szintén a Magyar Falu Programnak köszönhetően, 2022.07.16-án megrendeztem a hagyomány kötelez elnevezésű romanapot Sásdon. A rendezvényemre meghívtam a Hegyhátban tevékenykedő roma, illetve nem roma vezetőket, a civil szervezetek vezetőit, pécsi roma vezetőket, baranya megyei roma önkormányzati tagokat, somogy megyei roma vezetőket, meghívásomnak előszeretettel eleget tettek, hiszen a jó kapcsolatokat ápolni kell, így mindig számíthatunk egymásra, meglátogatjuk egymás rendezvényeit. Főzőversennyel, ételkóstolóval is készültünk vendégeinknek, csülkös pacalt, babgulyást, pincepörköltet, cigánylecsót kínáltunk, természetesen a helyben sült cigány kenyér is elmaradhatatlan volt. A romanapomon 5 sztárvendég, 9 kisebb fellépő kapott meghívást, nagyon nagy sikert aratott a nézők körében, 1000-1200 fő volt jelen ezen a rendezvényen.

A hagyományörzés és annak ápolása is nagy szerepet játszik az identitás gyakorlásában, hiszen egy ilyen rendezvény mindig jó helyet ad a közösség összekovácsolására, illetve más városok, falvak civil szervezeteinek megismerését is biztosítja.

Pályázatainkon kívül, különböző együttműködési megállapodásoknak köszönhetően a Máltai Szeretetszolgálat által felajánlott ruha és cipő adományt osztottuk ki a sásdi hátrányos helyzetű emberek számára több alkalommal, a megmaradt holmit a védőnői szolgálatba szállítottuk el. Nagyon sokszor egy kis segítség rengeteget számít, és ami nekünk csekélység, másnak lehet, hogy óriási segítség. A Schwarzkopf és a Henkel Magyarország jóvoltából karácsony előtt 40 sásdi háztartásba tudtunk eljuttatni minőségi hajápolási termékeket. A nagyatádi fánkgyár felajánlásából 1500 darab túrófánkot kaptunk a farsangi időszakban, melyből 500 darabot a Sásdi Meserét Óvodának adományoztunk, a többi pedig eljuttattuk a rászoruló családok otthonába, minden család 2 kg-ot kapott, melyet nagyon szívesen fogadtak.

Minden nyáron ingyenes táncoktatásokat tartunk a helyi lakosok számára, és örömmel látjuk, hogy nem csak roma származásúak szeretnék elsajátítani a hagyományainkat.”

Az Engedd, hogy segíthessünk! Alapítvány létrejöttét 1994-ben a Sásdi Általános Iskola igazgatója és Sásd Város Képviselő-testülete kezdeményezte. Az alapítvány elnöke: Rabb Gyözőné. Célja: a nevelés és oktatás rendszerén belül a tehetség-gondozás anyagi, pénzügyi feltételének biztosítása. Versenyeken, pályázatokon, szaktáborokban való részvételének költségeihez való hozzájárulás, illetve fedezet biztosítás a tanulók részére. Minden tanév végén a tehetséges, jó tanulók tárgyjutalmat kaptak.

Az önkormányzat sikeres pályázatában, az "EFOP 1.5.3-16-2017-00080 Humán Szolgáltatások Fejlesztése a Hegyháti Járásban" elnevezésű projektben az alapítvány

konzorciumi partnerként vett részt a megvalósítási időszakban 2018.05.01-től 2020.05.01-ig. A projektből kiemelendő a szívesség csereprogramok, ahol a diákok az idősekkel együttműködve vettek részt. Az idősek világnapján gyerekek adtak műsort, az adventi készülődésen idősekkel sütöttek együtt, nyugdíjas farsang, iskolai farsang, balatoni táborozások alkalmával az idősek meglátogatták a gyerekeket, közös étkezés, fürdés, beszélgetés.

Az alapítvány 2024-ben 30 éves lesz. Tervezett pályázati tervei, ötletei:

Közös gyerek-nyugdíjas napközi létrehozása, amely összehozná a magányosan élő idős embereket azokkal a gyerekekkel, akiknek nincsenek nagyszüleik, vagy azokat a nagyszülőket, akiknek az unokái külföldön élnek. Közös kulturális programokat, kül- és beltéri szabadidős tevékenységet, sport- és pedagógiai jellegű programokat lehetne szervezni, de még egy mozi- vagy színházlátogatás is beleférne. Ezzel is az esélyegyenlőséget javíthatnánk.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

Önkormányzatunk olyan projektet készít elő, amelyben egy helyi vállalkozással, az MTS Oldtimer Kft-vel tervez együttműködést a város és térsége turisztikai kínálatának színesítése érdekében. Az együttműködés keretében az önkormányzat által felújított épületben kiállítótér létesül, melynek üzemeltetője a kft. lesz. A kiállítótér veterán jármű kiállítással és interaktív programokkal várja majd a látogatókat.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

- a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;

A Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítéséhez szükséges adatszolgáltatásban részt vettek a településen illetékes szociális, gyermekjóléti, egészségügyi, köznevelési, közművelődési szakemberek. A szakemberekkel online és a személyes kapcsolattartás útján tártuk fel az esetleges, az egyes esélyegyenlőségi csoportokat érintő problémákat. A programtervezet és az intézkedési terv véleményezése a HEP Fórumon koncentrált. A HEP tervezet Sásd város honlapján (www.sasd.hu) is közzétételre kerül, így a programról és az intézkedési tervről a lakosság is véleményt mondhat.

- b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.

A képviselő-testületi döntést követően a honlapon az elfogadott dokumentum és intézkedési terv hozzáférhető lesz, amely alapján az esélyegyenlőség folyamatok, intézkedések megismerhetők lesznek, amellyel biztosított lesz a megvalósítás folyamatos ellenőrzése. A lakosság a végrehajtással kapcsolatos észrevételeit online, illetve személyesen teheti meg, melyet a HEP fórumokon lehet megvitatni. A terv készítésébe be nem folyt szervezetek ugyanezen úton, a HEP Fórum munkájában résztvevő szervezetek a legalább évente megtartott értékelő ülésen tehetnek észrevételt, javaslatot.

- c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a honlapján, valamint a városházán, a hivatal titkárságán történő elhelyezéssel közzéteszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települési önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenteti.

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összefoglalása

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	1. Rossz egészségi állapot, amelyet a helytelen életmód, szenvedélybetegségek tovább rombolnak. 2. Fásultság, beletörődés, passzivitás jellemzi a mélyszegénységben élőket, hiányzik a tudatosság, eltökéltség saját helyzetük változtatására. Tudatos életvitel, tervezés kialakítása érdekében szemléletformáló programok, képzések. 3. Hörnyék településrészen, különösen annak szegregációval érintett részén magas a munkanélküliséggel, a mélyszegénységgel érintett, a roma származású és az alacsony iskolázottsággal rendelkező családok, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Az itt lévő lakásállomány mintegy fele leromlott állagú, a lakhatási nehézséggel küzdők, önkormányzati bérlakást igénylők nagy része is innen kerül ki. A város bérlakásállománya az igénylők számához képest kevés és leromlott műszaki állapotú lakásból áll. A településrészen nincs közösségi rendezvényekre alkalmas tér. 4. Hörnyékről, Gálykútról vagy a szőlőhegyi lakott helyekről a városközpontba való bejutás nehézségei,	1. Egészségtudatosságot támogató programok, foglalkozások a családsegítő szolgálat szolgáltatásai között. 2. Saját életed – saját akaratod, életvezetést, tudatos életvitelt támogató szemléletformáló programok, képzések a családsegítő szolgálat szolgáltatásai között. 3. Szociális városrehabilitációs program (bérlakásprogram, közösségi ház). 4. Tanyagondnoki szolgálat beindítása, személyszállítás és egyéb szociális tevékenység segítse a hátrányos helyzetű településrészen élők mindennapjait. Külterületi utak fejlesztése. 5. Népkönyha

	gyermekintézményekbe, egészségügyi intézményekbe való bejárás, kereskedelmi, szolgáltató intézmények elérhetősége nehezített. 5. Napi meleg étel előállítása nehézségei, dráguló élelmiszerárak.	
Gyermekek	1. Az iskolai lemorzsolódás veszélye magas, képzettség nélküli iskolaelhagyás a 20 év alatti fiatalok közül mintegy 10-15 főt érint 2. A gyermekek, fiatalok gyakran nem is Sásdon fejezik be az általános iskolát, középiskolai képzésük is jórészt nagyobb városokban történik. Legújabb trendként pedig a sásdi szülők egyre nagyobb hányada nem a sásdi általános iskolába íratja be az iskolát kezdő kisgyermekét. 3. A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egészséges életmódra nevelést gyakran nem kapják meg a családban a gyerekek (minőségi éhezés). 4. A rossz életvitel, beszűkült látásmód, a szegénység újratermelődik: a mélyszegénységben élők gyermekeinek nehéz kitörni, a szülői mintát elhagyni. Csellengő gyerekek, szülői gondoskodás hiányosságai.	1. Menjünk együtt. Az iskolai lemorzsolódás csökkentése. 2. Mi iskolánk. Az iskola elfogadottságát javító intézkedések. 3. Menő menza. Általános iskolás gyermekek egészségkultúrájának, táplálkozási ismereteinek fejlesztése. 4. Ifjúsági klub, szabadidős és tanulást támogató programokkal.
Idősek	1. A közszolgáltatások elérése, különösen a település központjától messze lakó hörnyéki, újtelepi lakók számára idősebb korban nehézséget okoz. 2. Az informatikai eszközök használata idősebb korban nehézkes. 3. Az egészségi állapot fenntartása rendszeres szűrésekkel érhető el. 4. Az időseket fokozottan fenyegetik a mentális problémák, elmagányosodás. 5. Laborvizsgálatok (vérvétel) elvégzésére csak Dombóváron van lehetőség, a tömegközlekedés idős korban nehézkes.	1. Szolgáltatások felmérése, tanyagondnoki szolgálat 2. Netnagyi 3. Egészségmegtartó programok 4. Generációk együttélése 5. Laborvizsgálatok, laborjárat 6. Újtelepi távolsági buszmegálló 7. Biztonságban a mopeden

	6. A város Újtelep településrésze a városközponttól gyalogosan nehézkesen közelíthető meg az idősök számára. A Dombóvárt érintő távolsági járatok ugyanakkor nem állnak meg a városrészben, mivel nincs kialakítva megállóhely. 7. Az idősök körében is elterjedt, közlekedést segítő elektromos kerekesszékek, mopedek vezetése közlekedési ismeretek, felkészültség nélkül nagy veszélyt tud jelenteni.	
Nők	1. Az aktívan munkát kereső kisgyermekes anyának megfelelő bölcsődei ellátás nélkül kevés esélye van munkahelyet találni. 2. A kisgyermekes családanyák életében jelentős szerepet játszik az elérhető és jól használható játszótér. 3. Részmunkaidős foglalkoztatás, rugalmas munkabeosztás iránti igény, amely segíthetné a gyermeknevelés és a munkavállalás összehangolását, a friss nyugdíjas nők nyugdíj melletti aktivitását. 4. Egészségfejlesztés, a nők egészségtudatosságának növelése, prevenció. 5. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szerepe a készséghiányok korai kialakulása, az egyenlőtlenségek és az oktatási szegénység megakadályozásában. A nőket meg kell erősíteni a gyermeknevelési kompetenciáikban, segítséget kell nyújtani számukra a hiányzó családi funkciók pótlásában. 6. A dolgozó anyák iskolai szünetben nehezen tudják megoldani a gyermekeik napközbeni felügyeletét.	1. Bölcsődei szolgáltatások a nők esélyegyenlőségének javítására. 2. Játszóterek fejlesztése. 3. Családbarát munkahely. 4. Szűrővizsgálatok, egészségfejlesztési programok. 5. Biztos kezdet, gyereknevelést segítő programok szervezése. 6. Napközbeni szabadidős programok és gyermekfelügyelet biztosítása.
Fogyatékkal élők	1. Az önkormányzati közintézmények komplex akadálymentesítése nem teljes. 2. Információhiány nehezíti a fogyatékkal élőket segítő szolgáltatások elérését.	1. Akadálymentesítés, az önkormányzati intézmények komplex akadálymentesítése 2. Információs kapcsolat rendszeressé tétele a fogyatékossgal élőkkel 3. Fogyatékosport

	3. a sportra, mozgásra többféle fogyatékkal élő számára szükség lenne, hogy állapotát fenntartsa, de sokan (pl. autizmussal élők) nem tudják nagyobb, idegen közösségben tenni. 4. Néhány fogyatékossgal élő személy jelentkezik évente, hogy megváltozott munkaképességüként nem jut munkához. 5. A település központját Hörnyék településrészrel összekötő járda csak a településrész elejéig tart, a városi temetőig való kijutást, a gyalogosan, kerekesszékkal vagy kerékpárral közlekedők biztonságát segítené a járda folytatása. 6. A családok a felnőtt fogyatékkal élők mindennapi ellátásában, napközbeni felügyeletében kevés segítséget kapnak.	4. Rehabilitációs foglalkoztatás szervezése az önkormányzati intézményekben. 5. Hörnyéki járdafejlesztés a fogyatékkal élők önálló és biztonságos közlekedésének javítására. 6. Intézményi ellátás fejlesztése: nappali ellátás fogyatékossgal élők és idősek részére, a jelenlegi nappali ellátás fejlesztésével, támogatott lakhatás feltételeinek átgondolása.
Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás	1. Helyi termelői piac fejlesztése, fedett piaccsarnok építésére van szükség, amely a helyi gazdaság fejlődése, a lakossági szolgáltatások elérhetőbbé tétele és a városkép alakítása érdekében. 2. A lakosság és a családok számára vonzó, modern városközpont kialakítása, a közterek és a közparkok megújítása, a Hősök terén található kereskedelmi egységek megújítása, a városkép javítása, a település kereskedelmi/szolgáltató központ funkciójának erősítése. 3. A hörnyéki településrész csapadékvíz-elvezetési problémái régóta megoldatlanok. A terepviszonyok miatt a lezúduló víz, különösen az egyre gyakoribb villámárvizek a magánteleket és a közterületeket egyaránt fenyegeti. Az újtelepi városrész dombóvári közlekedési út menti területe a település mélypontján található, az itt lévő utcákban a csapadékvíz-elvezető árokrendszer nem alkot összefüggő rendszert, családi lakóházak, gazdasági udvarok, kertek és vállalkozások telephelyeit veszélyezteti a vízkár. A Nagyvárad utca a város mélypontján található. A környező utcákban az	1. Fedett piac megvalósítása Sásdon 2. Sásd városközpontjának komplex rehabilitációja 3. Hörnyéki csapadékvíz elvezető árkok felújítása, Sásd, Újtelep, Nagyvárad utca, valamint a Deák tér csapadékvíz-elvezető hálózatának fejlesztése, a Deák tér közlekedési infrastruktúrájának komplex fejlesztése. 4. Épület komplex energetikai korszerűsítése Sásdon 5. Szociális infrastruktúra fejlesztése Sásdon (Sásdi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat elköltöztetése, a szociális étkeztetést kiszolgáló főzőkonyha eszközfejlesztése, gépjárműbeszerzések) 6. Sásd város közösségi, kulturális és sportolási infrastruktúrájának fejlesztése (Közösségi Ház fejlesztése, új rendezvényter infrastruktúrájának kiépítése, szoborkert kertmozi villamos hálózat fejlesztés) 7. Sásd város zöld infrastruktúrájának fejlesztése (Sporttelepen a tervezett rendezvényter kialakítása és

	árokrendszer ki van építve, így a csapadékvíz centralizáltan a Nagyvárad utcát terheli, az itt lévő övások nem képes a csapadékvizeket a befogadóba vezetni. A Deák tér központi fekvése és közösségi közlekedési funkciója miatt a város szíve. Szerepét a közlekedési utak rossz állapota és a vízelvezetés hiánya miatt nem tudja betölteni. 4. A Dózsa György utcában, valamint a Kossuth Lajos utcában lévő önkormányzati feladatellátásra szolgáló épületek leromlott állapotuk és elavult gépészeti rendszerük miatt rossz hatékonysággal lennének működtethetőek. Ezeket az épületeket felújításuk után olyan önkormányzati feladatra lehet hasznosítani, amely a szociális feladatellátás színvonalának javulását eredményezi. 5. A szociális alapellátás infrastrukturális fejlesztésre szorul. A Sásdi Család- és Gyermekejölési Központot megfelelő helyre kell költöztetni, a hatékonyabb, magasabb minőségű szolgáltatás nyújtására alkalmas, erre a célra kialakított épületbe. Továbbá szükség van még a szociális étkeztetést biztosító főzőkonyha eszközparkjának fejlesztésére, a növekvő igényű szolgáltatásra tekintettel. Szükség van a szociális étkeztetés kiszállítást végző kisbusz, valamint az idősök nappali ellátásához és a házi segítségnyújtáshoz használt gépjármű cseréjére is. 6. A város közművelődési infrastruktúrája a magasabb szintű ellátás érdekében fejlesztésre szorul. Érintett területek: a Községi házban található Tornacsarnok, a Sporttelep, valamint a Szoborkert. 7. A települési környezet állapotának folyamatos fejlesztése, különösen a zöldfelületek fejlesztése által javul a település levegőminősége, megújul a városkép, mely révén élhetőbbé válik a település. (Sporttelep rendezvénytér, futókör, Szoborkert szabadtéri mozi fejlesztése, Fáy utcai és Deák téri játszótérek újjáépítése). 8. Sásdon az egészségügyi alapellátás legégetőbb hiányossága az	rekortán burkolatú futókör létesítése, Deák téri és a Fáy András utcai játszótérek újjáépítése) 8. Új egészségház építése Sásdon 9. Kiállító tér létesítése, szolgáltatáscsomag kialakítása 10. Iparterület fejlesztése. Fel kell vásárolni annyi ipari telket, amennyire csak lehetőség van, fejlesztésre kész befektetők számára. Ezen felül meg kell vizsgálni az ipari terület bővítésének lehetőségét, újabb telkek kialakítását. 11. Biztonságos közlekedés. A várost elkerülő főútfejlesztéssel együtt az átmenő forgalom csökkentését és a Hősök terei kereszteződésben körforgalom kiépítését kell biztosítani. 12. A belterületi úthálózatot és a járdákat folyamatosan, több ütemben fel kell újítani. A csekély saját forrást kiegészítendő folyamatosan pályázati lehetőséget kell keresni a felújítások anyagi feltételeinek biztosítására. 13. A tervezés alatt álló országos kerékpárút-hálózati terv részeként meg kell teremteni a város belterületét is érintő kerékpárút létesítésének a lehetőségét. A városon átvezető szakaszokat összekötő mellékútvonalakat is át kell gondolni, hogy a főbb szolgáltatások (óvoda, bölcsőde, iskola, piac, egészségügyi centrum, hivatal) elérhetőek legyenek kijelölt kerékpárúton. 14. E-mobilitás fejlesztése. A város legforgalmasabb parkolóiban szükséges kialakítani e-töltőhelyeket. 15. Vízellátás fejlesztése. A vázsnoki kút és víztisztító rendszer kiváltására Sásd területén kell új kútát létesíteni, egyesítve a két település vízrendszerét. Felsőegerszeggel megoldást kell találni a Téglagyár településrészi magán bekötések kiváltására.
--	---	--

	ellátásra igénybe vett épületek leromlott állapota, a rendelők bizonytalan rendelkezésre állása. A városban szétszórta található orvosi rendelőket részben privatizálták, részben állapotuk miatt alkalmatlanok a feladatellátásra. 9. A város turisztikai célponttá válásához, a térség vonzerejének növeléséhez szükség van egy új turisztikai attrakcióra, amely a helyi értékekre épül, színesíti a város szolgáltatásait. 10. A foglalkoztatási lehetőségek bővítése, a város gazdaságának fejlődése érdekében szükség van a meglévő ipari területen még be nem épített, már kialakított ipari telkek forgalomba kerülésére. 11. A 66. számú főút Pécs-Sásd-Kaposvár szakasza, valamint a 611. számú út Sásd-Dombóvár szakasza a város központjában jelentős gépjármű- és gyalogosforgalmat jelent. Ezek a belterületi csomópontok, nagy forgalmú szakaszok balesetveszélyesek és jelentős környezetterheléssel (zaj- és porterhelés, levegőterhelés) járnak. 12. A város belterületi út- és járdahálózata nagy része felújításra szorul. 13. A város területén nincs a kerékpárosok biztonságos közlekedését szolgáló úthálózat kialakítva. Főként a főközlekedési útvonalakon veszélyes a kerékpárral való közlekedés. A főbb kerékpáros célpontok (üzletek, óvoda, iskola, hivatalok stb.) nem érhetőek el biztonságosan. 14. Az elektromos járművek használatához szükséges közterületi töltőhelyek Sásdon még nem épültek ki, így használatuk korlátozott. 15. A város biztonságos vízellátását a jelenlegi kutak nem tudják biztosítani. Különösen a nyári időszakban a megemelkedő vízigényt Váznok község vízrendszeréből, összekötő vezetéken keresztül nyeri a város. Felsőegerszeg, Téglagyár településrész lakásainak és a téglagyár üzem vízellátása Sásdról, a sásdi vízrendszerről egy jelenleg rendezetlen háttérű magán bekötésről van megoldva.	16. A temető területének növelésére kijelölt területet rendezni kell, infrastruktúráját (kerítés, utak, vízellátás) ki kell építeni. A ravatalozót fel kell újítani, a hűtőket korszerűsíteni és bővíteni kell. 17. Helyi energiamenedzsment rendszer bevezetése és fejlesztése az önkormányzati épületek energiaszolgáltatásának digitalizálása, mérése és optimalizálása érdekében. 18. Sásd társadalmi kohéziójának erősítése.
--	--	---

	16. A városi köztemető területe az 1976-os kialakítása óta változatlan, a meglévő terület nem tud megfelelni a változó igényeknek, néhány éven belül betelik. A temető és a ravatalozóépület infrastruktúrája elavult, felújításra és kapacitásnövelésre szorul. 17. A közszolgáltatások működtetése jelentős energiafelhasználással jár, amelynek egyrészt a környezetvédelmi követelményeknek, másrészt az energiahatékonyság elveinek is meg kell felelnie. 18. Az egyének gyakran érzik úgy, saját problémáik megoldásában kevésbé számíthatnak a helyi közösségre, magukat szintén eszköztelennek érzik, a mindennapi nehézségek kilátástalanság és fejlődésképtelenség érzetét keltik.	
--	---	--

Jövőképünk

Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák és a többségi közösség tagjai együtt tudnak élni.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők száma és aránya ne növekedjen.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek nevelését, képzését (azt, hogy szakmát szerezzenek), továbbá a településhez való kötődésük erősödjön.

Folyamatosan odafigyelünk az idősök testi, lelki egészségének megőrzésére.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén a családban és a társadalomban betöltött szerepük megerősítését.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők esetében az életminőségük javítására.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	A cél kapcsolódása országos szakmapolitikai stratégiákhoz	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága	Önkormányzatok közötti együttműködésben megvalósuló intézkedés esetében az együttműködés bemutatása
0. Település szintű probléma												
1	Fedett piac megvalósítása Sásdon	A minél teljesebb foglalkoztatás és munkalapú társadalom fő eszköze a gazdaságélénkítő és foglalkoztatás-ösztönző térségi és helyi gazdaságfejlesztés. A piac értékesíti színteret jelent a térség termelői, kiskereskedői számára, ezáltal keresletösztönző hatása van. A sásdi piactér az utóbbi 15 évben többszöri költözés után találta meg végleges helyét a belvároshoz közeli ingatlanon, itt szükséges kiépíteni a működése alapvető feltételeit egy új piaccsarnok építésével. A piac épületének belvárosban való elhelyezése egyrészt a Sásd jövőképében megfogalmazott „élhető kisváros” elérésében jelent előrelépést, másrészt jelentős városkép-alkító szerepe is van. A piac és környezete közösségi színtér,	A fejlesztésre a helyi gazdaság fejlődése, a lakossági szolgáltatások elérhetőbbé tétele és a városkép alakítása érdekében van szükség.	összhangban a városfejlesztési stratégiával, az önkormányzat gazdasági programjával, a pályázati projekt tartalmával és az éves költségvetéssel	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Szükség van egy új építésű fedett piac létrehozására, a hozzá tartozó parkoló kialakításával. Az új épület az akadálymentesítés és az energiahatékonysági szempontok szerint legyen kialakítva.	önkormányzat	2024. 04. 01. (hétfő) Elvégezve A piaccsarnok építése megvalósult, az épület átadva.	piaccsarnok felépítése és működtetése	a felépítéséhez szükséges anyagi források pályázati támogatásból, a működtetéshez szükséges pénzügyi feltételek az önkormányzat költségvetésében rendelkezésre állnak	Önkormányzat forrással működtethető.	nem releváns

		melynek komoly közösségformáló szerepe van.										
2	Sásd városközpontjának komplex rehabilitációja	A lakosság és a családok számára vonzó, modern városközpont kialakítása a közterek és a közparkok megújítása, a Hősök tere területén található kereskedelmi egységek megújítása, a városkép javítása, a település kereskedelmi/szolgáltató központjainak funkciójának erősítése az élhető kisváros, a város lakosságmegtartó erejének biztosítása érdekében elengedhetetlen. A városközponti területek (Hősök tere, Deák tér, Rákóczi út, Szent Imre úr érintett részei, Dr. Guzsál Ernő utca, Dózsa György utca érintett szakaszai) alulhasznosítottak, a meglévő funkciók kedvezőtlen módon történő keveredése miatt nem tudnak kiteljesedni. A Hősök tere területén lévő üzlethelyiségek állapota leromlott, az épületek működtetése nem gazdaságos, jelentősen rontják a településképet. A város jövőképének megvalósulásához, miszerint stabil gazdasággal és népességgel rendelkező, élhető kisváros legyünk, amely a térségének	A lakosság és a családok számára vonzó, modern városközpont kialakítása a közterek és a közparkok megújítása, a Hősök tere területén található kereskedelmi egységek megújítása, a városkép javítása, a település kereskedelmi/szolgáltató központjainak funkciójának erősítése az élhető kisváros, a város lakosságmegtartó erejének biztosítása érdekében elengedhetetlen.	összhangban a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat programjában, a pályázati projektben és az éves költségvetésben a foglaltakkal	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	A Hősök tere területén ideiglenes üzletsor helyett az új piacssarnoknál új üzletek építésére kerül sor. Ezekhez és a piacssarnokhoz a Dr. Guzsál Ernő utca és a Deák tér között gyalogos átkötés, utcabútorok elhelyezése, a Hősök tere területén köztérrendezés és parkolóhely rendezés, zöldfelület-rekonstrukciós tevékenység történik.	önkormányzat	2024. 04. 01. (hétfő) Elvégezve A projekt átadásra került.	felépített üzletsor, megújított közterület	a szükséges pénzügyi forrásai pályázati projektben rendelkezésre áll	Önkormányzat forrásból működtethető, fenntartható.	nem releváns

		magas színvonalon szolgáltató központja kíván lenni, szükséges a városközpont megújítása.										
3	Hörnyéki csapadékvíz elvezető árok felújítása, Sásd, Újtelep, Nagyvárád utca, valamint a Deák tér csapadékvíz-elvezető hálózatának fejlesztése, a Deák tér közlekedési infrastruktúrájának komplex fejlesztése	A Hörnyéki településrészt csapadékvíz-elvezetési problémái régotha megoldatlanok. A közterületi terepviszonyok miatt a lezúduló víz, különösen az egyre gyakoribb villámárvizek magánteleteket és közterületeket egyaránt fenyegeti. Az újtelepi városrészt dombóvári közlekedési út menti területe a település mélypontján található, az itt lévő utcákban a csapadékvíz-elvezető árokrendszer ki van építve, de a vonalvezetése nem alkot összefüggő rendszert, a területen családi lakóházak, gazdasági udvarok, kertek és vállalkozások telephelyeit veszélyezteti a vízkár. A Nagyvárád utca a város mélypontján található. A környező utcákban az árokrendszer ki van építve, így a csapadékvíz centralizáltan a Nagyvárád utcát terheli. Az ingatlanok keleti végén egy öv árok található, melynek a feladata lenne az ide érkező vizek elvezetése,	Az utóbbi időszakban egyre gyakoribbá váló villámárvíz okozó nagyobb hozamú csapadék esetén a csapadékvíz-elvezető árokrendszer képes legyen összegyűjteni és elvezetni a csapadékot, megelőzve az ingatlanok elöntését. A Deák tér legyen képes betölteni a közösségi közlekedésben a városközponti szerepét.	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat programjában, a pályázati programokban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	meglévő nyílt árkok korrekciója, at illetve burkolása és mederrendezése, valamint átereszek tisztítása, átépítése, zárt csapadékcsonatna hálózat kiépítése, Deák tér közlekedési infrastruktúrájának komplex fejlesztése: utak, járdák, autóbusz megállóhelyek felújítása, gyermekek közlekedési parkjának kiépítése	önkormányzat	2028. 11. 30. (csütörtök)	felújított csapadékvíz-elvezető árokrendszer hossza	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	nem releváns

		azonban jelen formájában sem az érintett, sem a további árokrendszer nem képes a csapadékvizeket a befogadóba vezetni. Deák tér közlekedési utak hiányosságai, a közösségi közlekedés infrastruktúrájának hiányosságai és a vízelvezetési problémák évtizedek óta nehezítik a sűrűn lakott központi lakóterületen élők mindennapjait.										
4	Épület komplex energetikai korszerűsítése Sásdon	A Dózsa György utcában, valamint a Kossuth Lajos utcában van egy-egy olyan önkormányzati feladatellátásra szolgáló épület, amelyek leromlott állapotuk és elavult gépészeti rendszerek miatt rosszggyűjteménye, hatékonysággal lennének működtethetőek. Ezeket az épületeket felújításuk után olyan önkormányzati feladatra lehetne hasznosítani, amely a szociális feladatellátás színvonalának javulását eredményezi.	A Dózsa György utca 33. szám alatti épület korábban kulturális tevékenységekre, roma klub és civil egyesületek elhelyezésére szolgál. Felújítást követően itt kaphat elhelyezést a település helytörténeti kiállítása. A Kossuth Lajos utca 1. szám alatti épület a hivatal irattáráként üzemel, itt kaphat méltó helyet a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ.	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a pályázati programban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	A két épület energiahatékonyságát g-központú fejlesztését kell megoldani külső határoló szerkezeteik korszerűsítése által (homlokzati hőszigetelés, nyílászárók korszerűsítése), energiahatékonyságát javító beruházások (napelemes rendszer, hőszivattyú rendszer telepítése) szükségessé.	önkormányzat	2025. 12. 31. (szerda) Elvégezve A felújítások elkészültek.	felújított, korszerűsített épületek száma	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	nem releváns
5	Szociális infrastruktúra fejlesztése Sásdon	A szociális alapellátás infrastrukturális fejlesztésre szoruló szociális alapszolgáltatásokat igénybe vevők száma növekvő tendenciát mutat. Ezen szolgáltatások nyújtása mellett, hogy	Egyrészt a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ, mint a hegycsaládsegítést, gyermekjóléti szolgálatot és járási gyermekvédelmi feladatokat ellátó	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a pályázati programokban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	1. a Sásdi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat elköltöztetése, a Sásdi, Kossuth Lajos utca 1. szám alatti ingatlanban a szükséges helyiségek kialakítása. 2. a szociális étkeztetést	önkormányzat	2026. 04. 30. (csütörtök)	pályázati projekt sikeres lezárása	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	nem releváns

		önkormányzat számára kötelezően ellátandó feladat, fontos, hogy minél magasabb minőségű szinten történjen, melyhez elengedhetetlen a folyamatos fejlesztések megvalósítása.	intézményt kell megfelelő helyre, másik épületbe átköltöztetni, ahol lehetőség nyílik az épület kedvezőbb adottságaiból adódóan a szolgáltatások hatékonyabb, magasabb minőségű nyújtására. A jelenlegi helyét az intézmény kinötte, ott szükség van az épületben található másik szociális alapellátást nyújtó szolgáltató, az idősellátást végző Sásdi Szociális Szolgálat bővítésére, további helyiségekkel történő kiegészítésére. Másrészt szükség van még a szociális étkeztetést biztosító főzőkonyha eszközparkjának fejlesztésére, a növekvő igényű szolgáltatásra tekintettel. Szükség van a szociális étkeztetés kiszállítást végző kisbusz, valamint az idősek nappali ellátásához és a házi segítségnyújtáshoz használt gépjármű cseréjére is.			kiszolgáló főzőkonyha eszközfejlesztése 3. 2 kisbusz beszerzése a szociális étkeztetés ebédszállítás és az idősek nappali ellátása feladataihoz.						
6	Sásd városi közösségi, kulturális és sportolási infrastruktúrájának fejlesztése	A városi közművelődési és infrastruktúrája magasabb szintű ellátás érdekében fejlesztésre szorul. Érintett területek: a közösségi házban található Tornacsarnok,	Önkormányzatunk fejlesztési céljai között szerepel a városi életminőségéhez szükséges feltételek biztosítása. Az élhetőbb városi környezet megteremtése, az elérhető közösségi	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat programjában, a programokban és az éves költségvetésben	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	1. Közösségi Ház fejlesztése. A legkomolyabb költségigénnyel bíró beavatkozások (padlóburkolat csere, akusztikai javítás) és az éves csarnokteret érintik, melynek	önkormányzat	2026. 04. 30. (csütörtök)	sikeresen megvalósított beruházás	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	nem releváns

		hálózat fejlesztése szükséges az itt működő Kertmozi megfelelő működéséhez.										
7	Sásd város zöld infrastruktúrájának fejlesztése	Az elérhető, egészséges városi területek főként a zöldfelületek nyújtotta lehetőségeket, közösségi funkciókat több ponton nem használta ki még a város: 1. Sporttelep rendezvénytér Sásdon hosszú ideje problémát jelent egy szabadtéri rendezvények megtartására alkalmas, a szükséges infrastrukturális feltételeket biztosító helyszín hiánya. Az utóbbi időszak nagy érdeklődésre számot tartó eseményei (Roma Nemzetiségi Gasztrokulturális Fesztivál, Pite- és Borfesztivál, Őszi Hacacaré, Otthon Sásdon Újra Szabadon Fesztivál) a Közöségi Ház előtti parkolóban vagy az egykori Kresz-park területén, a Sporttelepen kerültek megrendezésre. A Közöségi Háznál alapvetően a rendelkezésre álló terület szűkössége okoz gondot, így ennek fejlesztése nem lehetséges. A rendezvénytér helyszínéül választott Sporttelepen a telekadottságok megfelelőek, de teljesen hiányoznak a	A város jövőképének eléréséhez szükséges a települési környezet állapotának folyamatos fejlesztése, különösen a zöldfelületek fejlesztése, mely által javul a település levegőminősége, megújul a városkép, mely révén élhetőbbé válik a település.	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a pályázati programokban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	1. A Sporttelepen a tervezett rendezvénytér kialakítása (kiszolgáló létesítmények, villamos kapacitás bővítése). (színpad, öltöző, mosdók), illetve az itt megtartott események tapasztalatai alapján nem elégséges a meglévő villamos kapacitás. 2. A Sporttelepen a füves nagypálya körül rekortánburkolatú futókör létesítése. 3. A Szoborkertben a kertmozi fejlesztéséhez kiépített vetítőhely, színpad, telepített ülőhelyek, a meglévő gyalogos közlekedést szolgáló térburkolat felújítása, utcabútorok, villamos hálózat és közvilágítás megújítása szükséges. 4. Új, korszerű, a biztonságossági szempontoknak is mindenben megfelelő új játszóterek építése a Deák téri és a Fáy András utcai játszóterek helyére.	önkormányzat	2026. 04. 30. (csütörtök)	sikeresen megvalósított pályázati projekt	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	nem releváns

		időszakban szabadtéri filmvetítéseket tartottak, egy meglévő épület oromfalát vetítőtásként használva. A kertmozi előadásain már az első évben váratlanul nagy létszámban vettek rész a helyiek, így meghatározhatóvá vált, hogy milyen fejlesztések szükségesek a területen. Megmutatkozott a kiépített vetítőhely, egy kis fedetlen színpad vagy a telepített ülőhelyek hiánya. A szükséges beavatkozások másik része a közpark funkciót erősíti. A leginkább igénybe vett gyalogos közlekedési útvonal a terület nyugati oldalán húzódik, térburkolatának felújítása időszerűvé vált. A kihelyezett padok és szemetesek, a térvilágítás kandeláberei és a villamos alaphálózat az elmúlt évtizedekben előregedett, megújításuk nagyban hozzájárulna a park használati értékének növeléséhez. 4. Fáy utcai és Deák téri játszóterek A két érintett játszótér meghatározó szerepet játszik a sásdi kisgyermekes családok életében, hiszen a kicsik közösségi szocializációjának és									
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		mozgásigényük kielégítésének egyaránt a szinterei. A játszóterek egyidőben létesülhettek, egy-egy utólagosan kihelyezett korszerű játékon vagy pihenőhelyen kívül ugyanazok az egyedi rönkfa játszóeszközök találhatók meg mindkét helyszínen. A régi játékok kínálta mozgási lehetőségek és vizuális ingerek mára meghaladottá váltak, az eszközök műszaki állapota leromlott, az elvárt biztonsági paraméterek teljesülése kérdéses.										
8	Új egészségház építése Sásdon	Sásdon az egészségügyi alapellátás legégetőbb hiányossága az ellátásra igénybe vett épületek leromlott állapota, a rendelők bizonytalan állása. A korábban épített egészségház céljára már nagyrészt a szociális ellátórendszer szolgálja, a városban szétszórtnak találhatók orvosi rendelőket részben privatizálták, részben állapotuk miatt alkalmatlanok a feladatellátásra. Szükség van egy, az egészségügyi alapellátások jó részének helyet adó új egészségház építésére, az ott felépítendő rendelőkbe	Cél több egészségügyi szolgáltató egy épületbe integrálása, mely lehetővé teszi, hogy az ellátott betegek egy központi helyen találhassanak modern épületben egy korábban tudjanak igénybe venni különböző egészségügyi szolgáltatásokat.	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 programokban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Az egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése, új, többcélú intézmény (háziiorvosi, fogorvosi, gyermekorvosi rendelő) építése, az egészségügyi alapellátások egy épületben, integrált elhelyezése. Az épület az akadálymentesítés szempontjainak meg kell feleljen, ezen kívül az energetikai hatékonysága is lényeges: a cél közel nulla energiaigényű épület felépítése. Az új épület az egészségügyi alapellátásokat (háziiorvosi, fogorvosi alapellátás,	önkormányzat	2027. 12. 31. (péntek)	az új épületbe költöztetett egészségügyi szolgáltatások száma	a szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak	hosszú távon fenntartható	A háziiorvosi és fogorvosi ellátás, háziiorvosi ügyelet Sásd székhellyel több (8, illetve 22) település lakossága számára biztosít szolgáltatást. A szolgáltatók biztosító épületet azonban a város biztosítja, így a felépítendő új központi épület is Sásd beruházásában készül el.

		rendelő jelenleg a Szent Imre út 23. cím alatt működik. A rendelőt a benne lévő fogorvosi eszközökkel és felszereléssel önkormányzatunk magas összegért bérlti a tulajdonosától, hogy biztosítani tudja a fogorvosi ellátás működéséhez szükséges infrastruktúrát. Az ingatlan és az eszközállomány is felújításra szorul. A gyermekorvos jelenleg a Sásd, Pozsony u. 2. címen működik egy magántulajdonban lévő rendelőben. Ebből a magántulajdonban lévő épületből fontos lenne, hogy egy önkormányzati rendelőbe tudjuk átköltöztetni a praxist. Sajnos azonban megfelelő ingatlan nem áll rendelkezésre, így ezt idáig nem tudtuk megoldani. A legoptimálisabb és költséghatékonyabb megoldás, ha az érintett praxisok számára egy új épületet építünk és ide integráljuk be őket.										
9	Kiállító tér létesítése, szolgáltatáscsomag kialakítása	A város turisztikai célponttá válásához, a térség vonzerejének növeléséhez szükséges van egy új turisztikai attrakcióra, amely helyi értékekre épül, színesíti a város szolgáltatásait. Olyan kiállítótér van	A város turisztikai célponttá válásához, a térség vonzerejének növeléséhez szükséges van egy új turisztikai attrakcióra, amely helyi értékekre épül, színesíti a város funkciót.	a városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a pályázati programokban és az éves költségvetésben	összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	A projekt két önkormányzat együttműködésében valósul meg, az egyik fejlesztés helyszíne Sásd városa, a másik fejlesztés helyszíne Orfű, mely a Pécsi járás települése, a	önkormányzat és az MTS Oldtimer Kft.	2027. 12. 31. (péntek)	sikeresen megvalósított pályázati projekt	a kiállítótér kiépítéséhez szükséges pénzügyi erőforrások pályázati támogatásból rendelkezésre állnak, a	hosszú távon is fenntartható	A projekt két önkormányzat együttműködésében valósul meg, mindkét településen történik fejlesztés, melyek működésük során összekapcsolódva a térség turisztikai

		tervezés alatt, amely bemutatja a hétköznapi életben már nem fellelhető, értékkel bíró eszközöket, amelyeket érdemes közszemlére tenni, amelyre az emberek kíváncsiak, amelyekért a látogatók célirányosan meglátogatják az ingatlanon kialakításra kerülő funkciót.		foglaltakkal összhangban		Villány-Pécs turisztikai térség része. Sásdon egy kiállítótér építésére van szükség, meglévő épület felújításával, belső átalakításával és korszerűsítésével egy ipari termék bemutató termet lehet kialakítani, melyben veterán autók kiállítása, és a hozzájuk kapcsolódó ipari, tárgyi emlékek bemutatása történhet. A bemutató-teremhez kapcsolódik egy közösségi tér is, ahol előadásokat lehet tartani, akár az aktuális bemutatóhoz kapcsolódva, akár csak háttérként felhasználva azt. Restaurált, kuriózumnak számító közlekedési célú eszközök, járművek kiállítása történik. A meglévő Rákóczi Ferenc úti épület felújítása, átalakítása, és energetikai korszerűsítése is szükséges. A bemutatathatóságot segítő elemek többek között: • Kiállítás tematizálása, 'garázs', műhely, benzinkút vagy 'gyorsétterem' belsőépítészeti koncepció, •			pénzügyi, technikai és humán feltételeit a helyi vállalkozás, az MTS Oldtimer Kft. biztosítja		szolgáltatásait színesítik.
--	--	--	--	--------------------------	--	---	--	--	---	--	-----------------------------

					Korabeli közlekedési környezet megjelenítése, közlekedési táblák, lámpák stb • Restaurálási folyamatok bemutatása, egyes lépéseknek megfelelő darabok kiállítása • Vezetett múzeumlátogatás biztosítása Interaktivitás lehetőségei: • Autó kezelése, kormányzás, váltás, fékezés stb • Restaurátori munkaelemek lemodellezése vendégek által használható installációkkal • Fotózási lehetőség, installáció • Beöltözési lehetőség, régi kabrió/verseny sapka, szemüveg, kesztyű • Digitális, virtuális valóság, mobilapplikáció stb fejlesztése • Tematikus workshopok, kislétszámú előadások • Klubszerű koncertek, korabeli zenére fókuszálva, beltéri, kültéri rendezvényhelyszínen • Gyerekeknek ügyességi pálya, pedálos autókkal akár digitális játék Programok a helyszínen, éves rendezvéynaptár összeállítása • Programok a						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

						térségben, oldtimer rallye Baranyában • Körút javaslat a térségben, esetleges bérelhető autók kínálata pl. esküvőkhöz • Csomagajánlatok kialakítása partnerekkel, kastélyszállók, fotósok, esküvőszervezők, rendezvényszervezők részére. A projekt keretében Orfűn pihenőhely létesül, fotóponttal.						
10	Ipari terület fejlesztése	Az élhető kisváros megfelelő számú munkahelyet is jelent a város és vonzaskörzete munkavállalói számára. A foglalkoztatási lehetőségek bővítése, a város gazdaságának fejlődése érdekében szükség van a meglévő ipari területen (Ipari út) még be nem épített, már kialakított ipari telkek forgalomba kerülésére. Az ipari terület szabad telkeinek jó része mezőgazdasági vállalkozás tulajdonában van, szántóföldi növénytermesztésre használt, más részét olyan vállalkozás vásárolta meg, amely a fejlesztési terveit nem valósította meg az elmúlt években sem. Ugyanakkor a telkek iránt van kereslet olyan fejlesztésekre.	Munkahelyteremtő vállalkozások telepítése.	Az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Az önkormányzatnak fel (vissza) kell vásárolnia annyi ipari telket, amennyire csak lehetősége van, annak érdekében, hogy fel tudja kínálni fejlesztésre kész befektetők számára. Ezen felül meg kell vizsgálni az ipari terület bővítésének lehetőségét, újabb telkek kialakítását. Mivel az önkormányzat anyagi lehetőségei erre nem elegendőek, meg kell vizsgálni pályázati forrás bevonásának lehetőségét.	önkormányzat	2026. 12. 31. (csütörtök)	Önkormányzati tulajdonba került, illetve munkahelyteremtés érdekében továbbértékesített ipari telkek száma.	Az önkormányzat az ingatlanok megvásárlásához, valamint további telkek kialakításához szükséges elegendő anyagi eszközzel nem rendelkezik, pályázati forrást is be kell vonni a finanszírozásba.	Az értékesített telkek vételárából utólag részben fedezhetőek a költségek.	Nem releváns

		amelyek belátható időn belül munkahelyeket teremtenének, de ezek a vállalkozások nem jutnak itt kínálat híján lehetőséghez.										
11	Biztonságos közlekedés	A 66. számú főút Pécs-Sásd-Kaposvár szakasza, valamint a 611. számú út Sásd-Dombóvár szakasza a város központjában jelentős gépjármű- és gyalogosforgalmat jelent. Ezek a belterületi csomópontok, nagy forgalmú szakaszok balesetveszélyesek és jelentős környezetterheléssel (zaj- és porterhelés, levegőterhelés) járnak.	A belterületet terhelő forgalom csökkentése, balesetveszély, zaj- és porterhelés csökkentése.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A várost elkerülő főútfejlesztéssel együtt ki kell építeni a város belterületét elkerülő szakaszokat az átmenő forgalom csökkentésére, a forgalmas csomópont (Szoborkerti kereszteződés) balesetveszélyességét pedig a körforgalom kiépítésével kell megszüntetni. A városi elkerülő út létesítése a főközlekedési út átépítésével állami beruházás, mellyel egyidejűleg történhet meg a város saját kivitelezésében, de pályázati források bevonásával a körforgalom létesítése.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Sikeresen megvalósított pályázati projekt.	A körforgalom kiépítése anyagi költségeit az önkormányzat csak pályázati források bevonásával tudja megvalósítani.	A kiépített körforgalom működtetése önkormányzati forrásból lehetséges.	Nem releváns
12	Út-járdafelújítás	és A város belterületi út- és járdahálózata nagy része felújításra szorul. A jelentős anyagi forrást igénylő beruházáshoz még több ütemben sincs elegendő pénzeszköze az önkormányzatnak.	Biztonságosan, balesetmentesen használható mellékutak, járdák.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A belterületi úthálózatot és a járdákat folyamatosan, több ütemben fel kell újítani. A csekély saját forrást kiegészítendő folyamatosan pályázati lehetőséget kell keresni a felújítások anyagi feltételeinek biztosítására.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Felújított utak és járdák hossza évente.	A szükséges anyagi eszközök az önkormányzat költségvetésében nem állnak rendelkezésre, ezért pályázati finanszírozással lehet a beruházásokat megvalósítani.	A felújított utak és járdák karbantartása önkormányzati forrásból finanszírozható.	Nem releváns

13	Biztonságos kerékpáros-közlekedés	A város területén nincs a kerékpárosok biztonságos közlekedését szolgáló úthálózat kialakítva. Főként a közlekedési útvonalakon veszélyes a kerékpárral való közlekedés. A főbb kerékpáros célpontok (üzletek, óvoda, iskola, hivatalok stb.) nem érhetőek el biztonságosan.	A főbb kerékpáros célpontok (üzletek, óvoda, iskola, hivatalok stb.) biztonságos elérhetősége.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A tervezés alatt álló országos kerékpárút-hálózati terv részeként meg kell teremteni a város belterületét is érintő kerékpárút létesítésének a lehetőségét. A városon átvezető szakaszokat összekötő mellékútvonalakat is át kell gondolni, hogy a főbb szolgáltatások (óvoda, bölcsőde, iskola, piac, egészségügyi centrum, hivatal) elérhetőek legyenek kijelölt kerékpárúton.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	A közintézményeket, kereskedelmi, szolgáltató egységeket érintő belterületi kerékpárút hossza.	A szükséges anyagi eszközök az önkormányzat költségvetésében nem állnak rendelkezésre, ezért pályázati finanszírozással lehet a beruházásokat megvalósítani.	A kiépített kerékpárút fenntartása, karbantartása önkormányzati forrásból biztosítható.	Nem releváns
14	E-mobilitás fejlesztése	Egyre nagyobb teret nyerne az elektromos járművek, a város közlekedésének egyre nagyobb része ezekkel a járművekkel történik. Ugyanakkor a használatukhoz szükséges közterületi töltőhelyek Sásdon még nem épültek ki, így használatuk korlátozott.	Az elektromos közlekedési eszközök használatának megkönnyítése, elterjesztése.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A város legforgalmasabb parkolóiban szükséges kialakítani e-töltőhelyeket.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Közparkolókból létesített e-töltőhelyek száma.	A szükséges anyagi eszközök az önkormányzat költségvetésében nem állnak rendelkezésre, ezért pályázati finanszírozással lehet a beruházásokat megvalósítani.	A töltőhelyek fenntartása önkormányzati erőforrásokkal biztosítható.	Nem releváns
15	Ivóvízellátás fejlesztése	A város biztonságos vízellátását a jelenlegi kutak nem tudják biztosítani. Különösen a nyári időszakban a megemelkedő vízigényt Vázsnok község vízrendszeréből, összekötő vezetéken keresztül nyeri a város. A két település közötti együttműködés nem	A város egészséges ivóvíz-ellátásának biztonsága.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával, a víziközmű gördülő fejlesztési tervvel és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A vázsnoki kút és víztisztító rendszerát kiváltására Sásd területén kell új kutat létesíteni, amely Vázsnok község ellátására és a város többlet vízigényének kielégítésére is alkalmas. A két település vízrendszerét egyesíteni kell, Sásd	önkormányzat	2026. 12. 31. (csütörtök)	A víziközművek működtetésére, fejlesztésére kötött önkormányzati megállapodások száma.	Az új kút létesítéséhez szükséges anyagi forrás az önkormányzat alapból rendelkezésre áll. A téglagyári fejlesztés forrásigényéről és viselésének módjáról a tervezést követően kell megállapodni	A víziközművek működtetéséről az önkormányzat a szolgáltatóval kötött üzemeltetési megállapodás gondoskodik.	Vázsnok Község Önkormányzatával a két ivóvíz-közműrendszer egyesítéséről, közös fenntartásáról, majd az új kút létesítését követően annak felülvizsgálatával a vázsnoki vízellátásról kell megállapodást kötni.

		rendezett, a vázsnoki kút működtetésére, felújítására a Sásdon értékesített víz után nem képződik felújítási alap (vízhasználati díj), így annak felújítását a kistelepülés nem tudja megoldani, amely a város vízellátását is veszélyezteti. Felsőegerszeg, Téglagyár településrész lakásainak és a téglagyár üzem vízellátása Sásdról, a sásdi vízrendszerről egy jelenleg rendezetlen háttérű magán bekötésről van megoldva. A magán bekötés karbantartása, felújítása nem megoldott, a használaton kívüli üzem tulajdonosa nem gondoskodik a magántulajdonú lakásokat ellátó alrendszerekről, így azok biztonságos ellátása hosszú távon nem biztosított.			gesztorságával kell működtetni a közös tulajdonú egységes rendszert. Megoldást kell találni a felsőegerszegi, Téglagyár településrészi magán bekötés kiváltására, az ott található lakásokat ellátó fővezeték kiépítésével. Ennek jogi lehetőségét fel kell tární: a vízellátó rendszerek egységesítése, esetleg közigazgatási területváltozás jöhet szóba, Felsőegerszeg Község Önkormányzatával folytatott egyeztetések után.			Felsőegerszeg Község Önkormányzatával.		Felsőegerszeg Község Önkormányzatával a téglagyári településrészt érintő fejlesztésről kell megállapodni.		
16	Köztemető fejlesztése	A városi köztemető területe az 1976-os kialakítása óta változatlan, a meglévő terület tud megfelelni a változó igényeknek, néhány éven belül betelik. A temető és a ravatalozóépület infrastruktúrája elavult, felújításra és kapacitásnövelésre szorul.	Megfelelő kapacitással rendelkező, korszerű, a változó igényeknek megfelelő temetői szolgáltatások nyújtása.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	A temető területének növelésére kijelölt területet rendezni kell, infrastruktúráját (kerítés, utak, vízellátás) ki kell építeni. A ravatalozót fel kell újítani, a hűtőket korszerűsíteni és bővíteni kell.	önkormányzat	2026. 12. 31. (csütörtök)	Újonnan létesített temetési helyek száma.	A szükséges anyagi eszközök az önkormányzat költségvetésében nem állnak rendelkezésre, ezért pályázati finanszírozással lehet beruházásokat megvalósítani.	A köztemető működtetése önkormányzati fenntartással biztosított.	Nem releváns
17	Helyi energiameenedzsment rendszer bevezetése és	A közszolgáltatások működtetése jelentős energiafelhasználással jár, amelynek	A cél egy helyi energiameenedzsment rendszer bevezetése és fejlesztése Sásd	Az önkormányzat gazdasági programjában és	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási	A projekt hat önkormányzati épület bevonásával valósul meg.	önkormányzat	2027. 12. 31. (péntek)	Okosmérővel felszerelt, digitalizált energiaellátási rendszerekkel	A szükséges pénzügyi forrás pályázati	Hosszú távon fenntartható, sőt fejleszthető.	Nem releváns.

	fejlesztése, középületek energiakorszerűsítése	egyrészt környezetvédelmi követelményeknek, másrészt az energiahatékonyság elveinek is meg kell felelnie.	a városában. A projekt az önkormányzati épületek az energiafelhasználásának digitalizálására, mérésére és optimalizálására irányul. Célja az energiahatékonyság növelése, a költségek és CO ₂ -kibocsátás csökkentése, valamint a megújuló energiaforrások jobb kihasználása. A rendszer adatgyűjtéssel és döntéstámogatással segíti a hatékony energiagazdálkodást, és hosszú távon hozzájárul a fenntartható, biztonságos energiaellátáshoz. A következő ütemben az egyes középületek fűtési és egyéb energiarendszereinek átalakítása, korszerűsítése is szükséges a minél hatékonyabb és gazdaságosabb működtetés elérése érdekében.	az éves költségvetési rendeletekben foglaltakkal összhangban.	Stratégia 2030. A fejlesztés illeszkedik az EU 2021–2027-es energiahatékonysági céljaihoz, a Nemzeti Energiastratégia 2030-hoz és a Digitális Megújuló Operatív Programhoz (DIMOP Plusz).	Bevont épületek: - Szent Imre út 14. - Bölcsőde épület - Városháza - Kossuth Lajos utca 1. - Piacsamok - Nemzeti Dózsa György utca 33. A projekt részét képezi a lakossági szemléletformálás is, amely a digitális és energiahatékony működést népszerűsíti. A rendszer bővíthető, és alapot adhat Sásd számára egy okosváros-irányú fejlődéshez is. A következő ütemben az egyes középületek fűtési és egyéb energiarendszerein ek átalakítása, korszerűsítése is szükséges a minél hatékonyabb és gazdaságosabb működtetés elérése érdekében.		fejlesztett középületek száma.	támogatásból rendelkezésre áll.		
18	Sásd társadalmi kohéziójának erősítése.	Az egyének gyakran érzik úgy, saját társadalmi problémáik megoldásában kevésbé számíthatnak a helyi közösségre, magukat szintén eszköztelennek érzik, a mindennapi nehézségek kilátástalanság és fejlődésképtelenség érzetét keltik.	A projekt célja Sásd társadalmi kohéziójának erősítése, a hátrányos helyzetű lakosság esélyeinek javítása, valamint a közösségi egészségben, tudásban és életminőségben való megerősítése. A fejlesztés a helyi problémákra épül, és a lakosság bevonására, közösségi együttműködésre, valamint a	A városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdasági programjában, a pályázati programokban és az éves költségvetésben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030., Új Róma Stratégia(2019-2030), Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024), „Legyen jobb a kap az gyermekeknek” Nemzeti Stratégia, (2007-2032), „A nők szerepének erősítése családban és a	A projekt önkormányzati támogatja az esélyegyenlőség javítását, különösen a hátrányos helyzetű lakosságcsoportok integrációját. Jelentős hangsúlyt az az egészségtudatosság, prevenció és mentális egészség fejlesztése. A program csökkenti a	2028. 12. 31. (vasárnap)	A projektbe bevont lakosok száma.	A szükséges humán erőforrás, távon anyagi feltételek a pályázati támogatásból biztosíthatóak.	Hosszabb fenntartható.	A projekt a bevont intézmények illetékességi területén lévő önkormányzatokat is érinti.

			való hozzáférés javítása (egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi ellátások összehangolása). Egészségfejlesztési és prevenció programok, szűrések, életmódfejlesztés megvalósítása. Környezettudatos, fenntartható életmód népszerűsítése. A demenciával élők és hozzátartozóik támogatása, a pszichés és mentális egészség erősítése. Gyermkek szünidei és tanórán kívüli programjainak biztosítása, különösen a hátrányos helyzetűek számára.									
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége												
1	Szemléletformáló programok, foglalkozások a családszolgálat szolgáltatásai közt	Rossz egészségi állapot, amelyet a szénvedélybetegsége k tovább rombolnak.	A szénvedélybetegségekre irányítani a figyelmet, kialakulásukat kiváltó okokra, körülményekre, a betegségek felismerésére, a felmerülő megoldásokra a megelőzéstől a rehabilitációig.	A családsegítő szolgálat szakmai programjával összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Szemléletformáló előadások, beszélgetéssorozat ok, foglalkozások megtartása érdekében pályázati program kidolgozása.	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	Sikeresen megvalósított pályázati projekt.	A szükséges humán erőforrások rendelkezésre áll, egy része amelyet az hosszabb távon anyagi feltételek pályázati forrásból egészítenek ki.	Az eredmények egy része hosszabb távon fenntartható.	Nem releváns.
2	Saját életed – saját akaratod	Fásultság, beletörődés, passzivitás jellemzi a mélyszegénységben élőket, hiányzik a tudatosság, eltökéltség saját helyzetük változtatására	Segíteni a tudatos életvitel kialakítását.	A gazdasági programmal, költségvetési rendelettel és az intézmény szakmai programjával összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Tudatos életvitel, tervezés kialakítása érdekében szemléletformáló programok, képzések. Fejlesztő foglalkozások, képzések tartása különböző témakörökben: Tudatos gyermekvállalás, Kapcsolatépítés,	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	A programba bevont családok száma.	A szükséges anyagi erőforrásokat pályázati úton kell előteremteni.	A program további pályázat útján tartható fenn.	Nem releváns

						Lehetőségeim és korlátaim, Munka és család, Önismeret, Motiváció és képességfejlesztési ismeretek, Pénzügy és gazdálkodás, Házi praktikák stb. témakörökben.						
3	Szociális városrehabilitációs program:	Hörnyék településrészen, különösen annak szegregációval érintett részén magas a munkanélküliséggel, a mélyszegénységgel érintett, a romák származású és az alacsony iskolázottsággal rendelkező családok, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Az itt lévő lakásállomány mintegy fele leromlott állagú, a lakhatási nehézséggel küzdők, önkormányzati bérlakást igénylők nagy része is innen kerül ki. A város bérlakásállománya az igénylők számához képest kevés és leromlott műszaki állapotú lakásból áll. A településrészen nincs közösségi rendezvényekre alkalmas tér.	A szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeken élők életkörülményeinek javítása, a városfejlesztési lakáskörülmények javításával és a közösségi rendezvényekre alkalmas tér kialakításával.	Az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a költségvetéssel összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Bérlakások felújítása, újabb, olcsón fenntartható szociális célú bérlakások kialakítása a város több pontján, Közösségi ház létesítése Hörnyéken, mely felzárkóztató, esélyegyenlőségi programoknak, képzéseknek, gyermekek szabadidős programjainak.	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermekei Központ, Sásdi AMK Művelődési Központ és Könyvtár	2028. 12. 31. (vasárnap)	Sikeresen megvalósított pályázati projekt.	A beruházáshoz szükséges anyagi feltételekkel az önkormányzat nem rendelkezik, azt pályázati forrásból kell előteremteni. A közösségi ház programjainak működtetése részben önkormányzati, részben szintén pályázati forrásból történhet.	A közösségi programok fenntartása pályázati forrás bevonását igényli.	Nem releváns
4	Népkonyha	A napi meleg étel előállításának nehézségei, a dráguló élelmiszerárak mélyszegénységben élőket különösen sújtja.	A napi minimális táplálékbevitel biztosítása azok számára, akik ezt sem tudják megfizetni.	Az önkormányzat gazdasági programjával, az integrált városfejlesztési stratégiával és a szociális és a költségvetési	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Népkonyha szolgáltatás feltételeinek megteremtése, együttműködés kidolgozása a szolgáltató nyújtására jogosult szervezettel.	önkormányzat	2026. 12. 31. (csütörtök)	Népkonyha szolgáltatást igénybevevők, mintegy 100 fő létszám.	Az önkormányzat a tárgyi feltételekkel rendelkezik, de a működtetés anyagi forrását állami támogatás útján kell biztosítani.	A szolgáltatás normatív állami támogatással tartható fenn.	Nem releváns.

				rendelettel összhangban.								
5	Tanyagondnoki szolgálat	Hörnyékről, Gálykútról vagy a szőlőhegyi lakott helyekről a városközpontba való bejutás nehézségei, gyermekintézmények be, egészségügyi intézményekbe való bejárás, kereskedelmi, szolgáltató intézmények elérhetősége nehezített.	Rendszeres személyszállítás és lakott helyeken a tevékenység segítse a hátrányos helyzetű településrészekben élők mindennapjait.	Az önkormányzat gazdasági programjával és költségvetésével összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030.	Tanyagondnoki szolgálat feltételeinek megteremtése, gépjárműcsere, pályázati projekt kidolgozása. Külterületi utak felújítása.	önkormányz at	2026. 12. 31. (csütörtök)	Beindított tanyagondnoki szolgálat, aszfaltburkolattal ellátott külterület úthálózat növekedése.	Az önkormányzat sem a tárgyi feltételekkel, sem a működtetés anyagi feltételeivel nem rendelkezik, azt pályázati forrásból kell biztosítani.	A szolgálat normatív állami támogatással tartható fenn.	Nem releváns.
II. A gyermekek esélyegyenlősége												
1	Az iskolád, a munkád, az életed – tervezd és valósítsd meg. Ifjúsági klub kezdmenyezése	A rossz életvitel, beszűkült látásmód, a szegénység újratermelődik: a fiatalok számára a mélyszegénységben élők gyermekeinek nehéz kitörni, a szülői mintát elhagyni. Csellengő gyerekek, szülői gondoskodás hiányosságai.	A mélyszegénységben élő gyermekek, a fiatalok tanulással, munkához való másféle hozzáállással kitörési lehetőséget mutatni. A gyermek, fiatalok szabadidejének hasznos eltöltésére lehetőséget adni.	A gazdasági program, költségvetési rendelet, intézményi szakmai program tartalmával összhangban.	Összhangban: Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030. Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009- 2024), „Legyen jobb a gyermeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032).	Ifjúsági klub, szabadidős és tanulást támogató programokkal.	önkormányz at, Sásdi Család- és Gyermekjólé ti Központ, Sásdi Általános Iskola	2028. 12. 31. (vasárnap)	A programba bevont diákok száma, legalább 10 fő.	A humán erőforrás rendelkezésre áll, a szükséges anyagi forrást pályázati úton kell előteremteni.	Önkormányzat i költségvetésből nem fenntartható, szükség van külső finanszírozás (pályázat, esetleg tanodai finanszírozás) bevonására.	Nem releváns
2	Menjünk együtt	Az iskolai lemorzsolódás veszélye magas, képzettség nélküli iskolaelhagyás a 20 év alatti fiatalok közül továbbra is mintegy 10-15 főt érint.	Rövid távon: a szülő tartsa a kapcsolatot az iskolával, működjön együtt a gyermeke iskoláztatása érdekében Hosszú távon: A fiatalok szakképesítést szerezzenek tanulmányaik végeztével.	gyermekjóléti szolgálat szakmai programjában, éves költségvetési rendeletében foglaltakkal összhangban	összhangban: Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009- 2024), „Legyen jobb a gyermeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)	1. megelőzés: iskola/óvoda és családi ház közötti kapcsolat erősítése a érdekében az iskola (általános iskola és középiskola) jelzésére a gyermekjóléti szolgálat felkeresi a szülőt, és a szülői értekezletre meghívja, annak fontossága tudatosításával, az intézmény a mulasztásokat jelzi a gyermekjóléti szolgálatnak, akik a szülő felkeresésével tájékoztódnak a probléma okáról. A	önkormányz at, Sásdi Család- és Gyermekjólé ti Központ, Sásdi Általános Iskola	2028. 12. 31. (vasárnap)	Rövid távon: az iskolák jelzésére a szülők nagyobb arányban vesznek rész a szülői értekezleteken, fogadóórákon, az iskolák tapasztalatai alapján Hosszú távon: a szakképzettséget nem szerzett 20 év alattiak létszámát 5 fő alá csökkenteni.	A gyermekjóléti szolgálatnál a szükséges humán erőforrás rendelkezésre áll.	Az önkormányzati intézmény működtetésének költségeit az önkormányzat finanszírozza.	Nem releváns

						korai gyermekvállalás megelőzése érdekében pozitív életpálya építő program: életpálya- minták bemutatása, beszélgetések, felvilágosító előadások stb. osztályfőnöki órák keretében. Ösztöndíj-program: központi programokba való bevonás, helyi ösztöndíj alapítása (Hegyhát Ösztöndíj) 2. kezelés: Dobbantó programba való bevonás a gyermekjóléti szolgálat és a középiskola szorosabb együttműködésével .						
3	Mi iskolánk	A gyermekek, fiatalok gyakran nem is Sásdon fejezik be az általános iskolát, képzésük jórészt nagyobb városokban történik, évente kb. 10 gyereket íratnak 6-8 osztályos gimnáziumokba. Legújabb trendként pedig a sásdi szülők egyre nagyobb hányada nem a sásdi általános iskolába írattja be az iskolát kezdő kisgyermekét.	Az általános iskola elfogadottságát javító, imázsjavító intézkedésekkel elérni, hogy minél nagyobb városokban tovább helyben tanuljanak a gyermekek, kialakuljon településhez való kötődésük.	Az önkormányzat gazdasági programjával, a családszolgálat szakmai programjával és az éves költségvetési rendelettel összhangban.	Összhangban: Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009- 2024), „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032).	1. A sásdi általános iskola választását, óvoda, családsegítő szolgálat, általános iskola együtt ismertető beszélgetés, a felmerülő problémák megvitatása az önkormányzat és a gyermekjóléti szolgálat bevonásával. 2. díj alsó és felső tagozatos, sásdi iskolába járó sásdi jó tanulók számára.	2028. 12. 31. (vasárnap)	A szülői megítélés javuljon, a közbeszéd változzon az iskoláról.	A szükséges humán erőforrások, anyagi feltételek rendelkezésre állnak.	Önkormányzat i finanszírozása fenntartható.	Nem releváns	
4	Menő menza	A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egészséges életmódra nevelést gyakran nem kapják meg a családban a	A gyermekek, tanulók egészséges táplálkozással kapcsolatos ismereteinek bővítése, egészségkultúrájuk fejlesztése.	Az önkormányzat gazdasági programjával összhangban.	Összhangban: Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009- 2024), „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032).	Egészséges életmód, egészséges táplálkozás témában előadások, foglalkozások tartása a sásdi általános iskola	Engedd, hogyan segíthessünk Alapítvány, Sásdi Általános Iskola	2028. 12. 31. (vasárnap)	A programokon részt vett tanulók és szülők létszáma	A szükséges humán erőforrás pályázati források rendelkezésre áll, bevonásával az anyagi feltételeket pedig részben saját forrásból.	A program i források bevonásával fenntartható.	Nem releváns

		gyerek (minőségi éhezés).			tanulóinak. Egészségét az általános iskolában tanévenként az életmód, táplálkozás témakörében gyermekeknek szóló programokkal.				részben pályázat útján az alapítvány biztosítja.			
III. A nők esélyegyenlősége												
1	Bölcsődei szolgáltatások a nők esélyegyenlőségének javítására	A megfelelő ellátás nélkül az aktív munkát kereső anyának kevés esélye van a munkaerőpiacon.	A kisgyermekes anyák aktív munkavégzéséhez szükséges nyugodt, gazdasági környezetet biztosító bölcsődei ellátás nyújtása.	A településfejlesztési stratégiával, a gazdasági programmal, a költségvetési rendelettel és a szakmai programjával összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030), „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032).	Minőségi bölcsődei szolgáltatások nyújtása, az ellátás igények felmérése, szükség esetén az igényekhez igazított fejlesztések elvégzése.	önkormányzat, Sásdi AMK Meserét Óvodája és Bölcsődéje	2028. 12. 31. (vasárnap)	Bölcsőde férőhely-kihasználtsága, szülői elégedettség az intézmény éves beszámolója alapján.	A szükséges humán erőforrások rendelkezésre állnak. A működés anyagi feltételeit költségvetési forrásból és saját forrásban az önkormányzat biztosítja.	A működés anyagi feltételeit költségvetési forrásban az önkormányzat biztosítja.	A bölcsőde megállapodás alapján Sásdon kívül még további 7 kistélepülés (Baranyaszentgyörgy, Felsőegerszeg, Meződ, Oroszló, Palé, Varga, Vázsnok) gyermekeit is fogadja.
2	Játsszótérek fejlesztése	A kisgyermekes családanyák, különösen a GYES-en lévő anyák számára a gyermekek testi, szellemi és szociális fejlődésében, a családok rekreációjában jelentős szerepet játszik az elérhető és jól használható játszótér.	Hosszú táv: az anya és a kisgyermek mentális állapotának fenntartása, kiegyensúlyozott családi légkör, a kisgyermekek szocializálódása, testi fejlődése, a gyermeknevelés segítése Rövid táv: a kisgyermeknevelés beszűkült élethelyzetében a kismamák rekreációs igényeinek kielégítésére, a kisgyermekek egészséges fejlődése érdekében mindenki számára elérhető szabadtéri lehetőségek	Az integrált városfejlesztési stratégiában, az önkormányzat gazdaságfejlesztési programjában és az éves költségvetési rendeletekben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030).	Közterületi játszótérek számának növelése (a Kossuth utcai lakóközösségben új létesítés), a meglévő állapota fenntartása érdekében folyamatos karbantartás, az újtelepben bővítés szükséges.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Karbantartott játszóeszközök számának növekedése.	Az új játszóeszközök telepítéséhez szükséges anyagi forrás, a karbantartáshoz szükséges anyagi és humán erőforrás az önkormányzatnál rendelkezésre áll.	Önkormányzat saját erőforrásaival működtethető.	Nem releváns
3	Családbarát munkahely	Részmunkaidős foglalkoztatás, rugalmas munkabeosztás iránti igény, amely segíthetné a gyermeknevelés és a	Hosszú táv: részmunkaidős foglalkoztatás elismertté tétele, Rövid táv: a munkáltatók ösztönzése a nők	Az önkormányzati gazdaságfejlesztési programjában foglaltakkal összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030).	A település gazdasági szereplőit tájékoztatóval, felhívással ösztönözzük az országos	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Részmunkaidős foglalkoztatással, rugalmas munkakezdéssel támogatott női foglalkoztatottak száma az	A szükséges humán erőforrás rendelkezésre áll.	Önkormányzat forrás felhasználásával is fenntartható.	Nem releváns

		munkavállalás összehangolását, a friss nyugdíjas nők nyugdíj melletti aktivitását.	részmunkaidős foglalkoztatása érdekében			Családbarát Munkahely programhoz való csatlakozáshoz. Az önkormányzat a költségvetési szervein keresztül példát mutat (intézmények nyitva tartásához igazított munkaidő, GYES utáni visszatérés megkönnyítése stb.).			önkormányzati intézményekben.			
4	Nők egészsége	Egészségfejlesztés, a nők egészségtudatosságának növelése, prevenció.	A nők egészségtudatosságának növelése.	Az önkormányzati gazdaságfejlesztési programjában, az intézmény szakmai programjában és a költségvetésben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030).	Szűrővizsgálatok, egészségfejlesztési programok a családszolgálat szervezésében, esetleg mammográfia szűrőkamion szervezése, az évi kétszeri méhnyakrák-szűrés megduplázása.	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermejkölési Központ, védőnői szolgálatok	2028. 12. 31. (vasárnap)	A szűrővizsgálatokon részt vevő nők száma.	A szükséges humán erőforrás a szervezéshez fenntartható. családszolgálat, valamint a védőnői szolgálatok esetében rendelkezésre áll. Az anyagi feltételek az önkormányzat költségvetésében rendelkezésre állnak.	Önkormányzati forrásból fenntartható.	Nem releváns
5	Biztos kezdet	A kisgyermekkorai nevelés és gondozás minősége, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek esetében elsődrendű, hiszen a készség hiányok korai kialakulásában, az egyenlőtlenségek és az oktatási szegénység kialakulásában, azok megakadályozásában szerepe van. A nőket meg kell erősíteni a gyermeknevelési kompetenciáikban, segítséget kell nyújtani számukra a hiányzó családi funkciók pótlásában.	A szociokulturális hátrányokkal küzdő családokban élő kisgyermekek egészséges fejlődése, a fejlődési lemaradás kompenzálása, a szülői kompetenciák erősítése.	Az integrált városfejlesztési stratégiában, az önkormányzati gazdaságfejlesztési programjában, az intézmény szakmai programjában és az éves rendeletekben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030).	Biztos Kezdet Gyerekház, de legalább Babaklub, családi játszóházi foglalkozások, gyerekeket nevelő programok, zenei fejlesztő programok szervezése, játék- és ruhabörze szervezése stb. a közösségi ház, gyermekjóléti szolgálat, óvoda, védőnői szolgálatok együttműködésében.	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermejkölési Központ, Sásdi AMK Művelődési Központ és Könyvtár, védőnői szolgálatok	2028. 12. 31. (vasárnap)	A foglalkozásokba bevonható kisgyermekes nők száma.	A szükséges humán erőforrás rendelkezésre áll, az anyagi feltételeket pályázati forrásból kell biztosítani.	Pályázati, esetleg költségvetési támogatás nélkül nem fenntartható.	Nem releváns

6	Szünidei gyermekfelügyelet	A dolgozó anyák számára különösen a hosszú nyári szünetben megoldani a felügyeletre általános gyermekeik napközbeni felügyeletét.	A családayánk munkaidejéhez igazított napközbeni szabadidős programok és gyermekfelügyelet biztosítása.	Az önkormányzat gazdaságfejlesztési programjában, az intézmény szakmai programjában és az éves költségvetési rendeletekben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: „A nők szerepének erősítése családban és társadalomban” (2021–2030).	Nyári szünidei gyermekfelügyelet megszervezése a színes szabadidős programokkal kiskisiskolások számára, a nyári szünidő legalább 2 hetében, 20-30 gyerekre.	önkormányzat, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	A napközis táborban résztvevő gyermekek száma.	A szükséges humán erőforrással, tárgyi feltételekkel részben rendelkezik a gyermekjóléti szolgálat. Az anyagi erőforrások (munkabér, étkeztetés, kirándulások költsége stb.) előteremtése pályázati forrásból történhet.	Kizárólag önkormányzati forrásból nem tartható fenn.	Nem releváns
---	----------------------------	---	---	--	---	--	--	--------------------------	--	--	--	--------------

IV. Az idők esélyegyenlősége

1	Szolgáltatások felmérése, tanyagondnoki szolgálat	A közszolgáltatások elérése, különösen a település központjától messze lakó hörnyéki, újtelepi lakók számára idősebb korban nehézséget okoz.	Megkönnyíteni a központtól távolabb lakó (Hörnyék, Újtelep) idők számára idősebb közszolgáltatások (bevásárlás, hivatali ügyintézés, egészségügyi szolgáltatás, pénzügyi szolgáltatás stb.) elérését.	Az önkormányzat gazdasági programjával, az éves költségvetéssel és a szociális intézmény szakmai programjával összhangban.	Összhangban: Idősügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	A Szociális Szolgálat folyamatosan felméri a központtól távolabb lakó (Hörnyék, Újtelep) idők közszolgáltatások (bevásárlás, hivatali ügyintézés, egészségügyi szolgáltatás, pénzügyi szolgáltatás stb.), esetleges rendszeres szállítás iránti igényét. Az önkormányzat a tanyagondnoki szolgálat beindítása feltételei előteremtése érdekében pályázatot nyújt be.	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Beindított tanyagondnoki szolgálat.	Az igények iránti felméréshez a szociális intézményben a szükséges humán erőforrás rendelkezésre áll. A tanyagondnoki szolgálat beindítása és működtetése anyagi feltételeivel az önkormányzat nem rendelkezik, arra pályázati forrást kell találni.	A tanyagondnoki szolgálat állam normatív támogatással fenntartható.	Nem releváns
2	Netnagyi	Az informatikai eszközök használata idősökben nehézkesebb.	Az idősebbek is legyenek nyitottak a modern informatikai eszközök, szolgáltatások önálló használatára.	Az éves költségvetéssel és a szociális intézmények szakmai programjában foglaltakkal összhangban.	Összhangban: Idősügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	Idősek számára szervezett informatikai képzés, egyedi segítségnyújtás, tájékoztatás a Szociális Szolgálatban,	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	Programokon résztvevő idők száma, a szolgálat beszámlója alapján.	A szükséges humán erőforrással a szociális intézményben rendelkezésre áll, az ismeretátadáshoz szükséges	A program önkormányzati finanszírozással fenntartható.	Nem releváns

						egyedi segítségnyújtás a családszolgáltatóknál. A képzés, tájékoztatás, ismeretterjesztés munkáját segítő számítástechnikai eszközök beszerzése a Szociális Szolgálathoz.				bemutató modern számítástechnikai eszközökkel az intézmény nem rendelkezik, pályázati forrásból kell beszerezni.		
3	Egészségmegtartó programok	Az egészségi állapot fenntartása rendszeres szűrésekkel, tudatosan alakított életmóddal érhető el.	Minél többen vegyenek részt az idősök közül is a helyben vagy a közelben elérhető szűrővizsgálatokon, egészségmegőrző, életmódjavító programokon.	Az önkormányzat és a szociális intézmény szakmai programjával összhangban.	Összhangban: Idősügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	A háziiorvosi, védőnői szolgálatok és az önkormányzat által szervezett szűrővizsgálatok népszerűsítése, tájékoztatás. A Szociális Szolgálat keretében havonta diabetes klub, rendszeres vércukormérés, időpontkérés egészségügyi vizsgálatokra.	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat, védőnői és háziiorvosi szolgálatok	2028. 12. 31. (vasárnap)	Az egészségmegőrző és szűrőprogramokon résztvevő idősök számának növekedése.	A szükséges humán erőforrás intézményben rendelkezésre áll.	Az önkormányzat finanszírozásával fenntartható.	Nem releváns
4	Generációk együttélése	Az idősöket, főként az egyedül élő idősöket a mentális problémák, elmagányosodás veszélye fenyegeti.	Bezárkózás, mentális problémák kialakulásának megelőzése, a lelki egészség megőrzése.	A szociális intézmény szakmai programjában foglaltakkal összhangban.	Összhangban: Idősügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	Fiatalok segítségnyújtása az idősök részére, generációk közötti kapcsolat fejlesztő rendszeres programok, találkozók, kirándulások, önkéntességre való buzdítás, és az ebből származó előnyök előtérbe helyezése a közösségépítés egyik meghatározó pilléréként, Sásdi Szociális Szolgálat (nappali ellátás) Levendula Klubja Sásdi Szociális Szolgálat (nappali ellátás) Levendula Klubja és a sásdi	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Idősök számára gyermekek bevonásával szervezett programok évente 10 alkalommal.	Az anyagi forrásokat és a humán erőforrást a szociális intézmény biztosítja.	A program az önkormányzati finanszírozással működtethető.	Nem releváns

						gyermekintézmények (óvoda-Általános Iskola, Zeneiskola stb.) közötti együttműködés keretében is.						
5	Laborvizsgálatok időseknek	A helyi vérvétel hiányában Dombóváron van lehetőség az idősek, krónikus betegek számára rendszeresen szükséges laborvizsgálatok elvégzésére, nehezen elérhető a szolgáltatás az idősek számára.	Mivel a vérvételének helybeli elvégzésére nincs lehetőség, ezért az időseket kell segíteni a könnyebb eljutásban.	Összhangban az önkormányzat gazdasági programjával, az éves költségvetéssel.	Összhangban: Időügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	Tanyagondnoki szolgálat beindítása, laborjártat szervezése. Az idősek szakrendelésre szállítása az igények összegyűjtése, időpontkérés és a szállítás megszervezésével együtt.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Tanyagondnoki szolgálat beindítása.	Az önkormányzat a tanyagondnoki szolgálat fenntartása az állami normatíva igénybe vételével biztosítható. pályázati úton kell előteremteni.	A tanyagondnoki szolgálat fenntartása az állami normatíva igénybe vételével biztosítható.	Nem releváns
6	Újtelepi távolsági buszmegálló	A város Újtelepi településrésze a városközponttól gyalogosan nehézkesen közelíthető meg az idősek számára. A Dombóvárt érintő távolsági járatok ugyanakkor nem állnak meg a városrészben, mivel nincs kialakítva megállóhely.	Az Újtelepen élő idősek számára a dombóvári távolsági autóbuszjárat elérését megkönnyíteni.	Az önkormányzat gazdasági programjával és a költségvetéssel összhangban.	Összhangban: Időügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	A Jókai utca – 611. közút mellett távolsági autóbusz-megállóhely kialakítása érdekében pályázati projekt kidolgozása, megvalósítása.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Nyertes pályázati projekt.	Az önkormányzat a szükséges pénzügyi forrással nem rendelkezik, ezért megállóhely kialakításához szükséges pénzügyi feltételeket pályázati lehetőségek feltáráásával kell előteremteni.	A létesített megállóhely működtetése önkormányzati forrásból biztosítható.	Nem releváns
7	Biztonságban mopeden	Az idősek körében is elterjedt, közlekedést segítő elektromos kerekesszékek, mopedek vezetése közlekedési ismeretek, felkészültség nélkül nagy veszélyt tud jelenteni.	Balesetveszély csökkentése.	Összhangban a szociális intézmény szakmai programjában foglaltakkal.	Összhangban: Időügyi Nemzeti Stratégia (2023-2024).	Felkészítő, balesetmegelőző információs tevékenységgel segíteni a mopeddel közlekedő időseket.	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat	2028. 12. 30. (szombat)	Az információs, ismeretterjesztő programokon résztvevő idősek száma.	A szociális szolgálat a szükséges humán erőforrással rendelkezik.	A program az önkormányzati finanszírozásból fenntartható.	Nem releváns
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége												
1	Akadálymentesítés	Az önkormányzati közintézmények komplex akadálymentesítése nem teljes.	Akadálymentes közszolgáltatások elérhetővé tétele többféle minél	Az önkormányzat gazdaságfejlesztési programjában,	Összhangban: Országos Fogyatékosügyi Program (2015-2025).	A közfeladatot ellátó önkormányzati épületek fizikai akadálymentesítése	önkormányzat	2026. 12. 31. (csütörtök)	Komplex akadálymentesítésben érintett közintézmények száma.	A szükséges anyagi feltételeket pályázati	Önkormányzati finanszírozással fenntartható.	A Rákóczi Ferenc út 41. (rendőrség épülete) 7. önkormányzat közös tulajdona.

			fogyatékkal élő számára.	élő integrált városfejlesztési stratégiában és az éves költségvetési rendeletekben foglaltakkal összhangban.		történn meg: Kossuth L. u. 1. Rákóczi F. út 41. Dózsa Gy. u. 33. A teljes, komplex akadálymentesítés (indukciós hurok, vakok, gyengén látók szolgáltatásai stb.) valósuljon meg: Kossuth u. 1.			projektek biztosítják.		Mivel a kistelepüléseknek nem közvetlen érdekük az épületek akadálymentesítése, anyagi lehetőségeik is korlátozottak, ezért a munkálatok elvégzéséhez anyagilag nem fognak hozzájárulni, csak tulajdonosi hozzájárulásukat adják.	
2	Információs kapcsolat fogyatékkal élőkkel	Információhiány anehezíti a fogyatékkal élőket segítő szolgáltatások elérését	Állandó tájékoztatás legyen elérhető a településen a fogyatékkal élők, mozgáskorlátozottak számára elérhető támogatások, szolgáltatások elérhetősége érdekében.	Az önkormányzat gazdasági programjában, költségvetésében és a szociális intézmények szakmai programjában foglaltakkal összhangban.	Összhangban: Országos Fogyatékoságügyi Program (2015-2025).	A Szociális Szolgálat állandó helyet biztosítson a Mozgáskorlátozottak Egyesülete Baranya Megyei szervezete sásdi kihelyezett csoportjának, akik rendszerességgel tartanak tájékoztató napot. Kéthetente fogyatékoságügyi tanácsadó tart fogadónapot a családsegítő szolgálatnál. A szolgáltatásokról, lehetőségekről minél több információ jusson el a tájékoztatókon részt nem vevő érintettekhez is, éves információs hírlevéllel kell felkeresni az érintetteket, az együttműködőknek eljuttatva.	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat, Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	Tájékoztató napok és információs levelek éves száma, a szociális szolgálatok éves beszámolója alapján.	A szükséges feltételek a finanszírozással a program működtetése fenntartható.	Nem releváns	
3	Fogyatékos sport	A sportra, mozgásra többféle fogyatékkal élő számára szükség lenne, hogy állapotát fenntartsa, de sokan	Fejlesztő lehetőség sportolási lehetőség önálló időkeretben, kis csoportban történő biztosítása	A közművelődési intézmény SZMSZ-ében, házirendjében	Összhangban: Országos Fogyatékoságügyi Program (2015-2025).	A közösségi ház sportterme havi, több alkalommal fogyatékkal élő fiatalokat vár,	önkormányzat, Sásdi Általános Művelődési Központ	2028. 12. 31. (vasárnap)	Sportolási alkalmak kifejezetten fogyatékkal élők számára, a közművelődési	A szükséges erőforrások, technikai és humán feltételek az intézményben	Az intézmény működtetési keretében a	Nem releváns

		(pl. autizmussal élők) nem tudják nagyobb, idegen közösségben tenni.	fogyatékkal élők számára.	élők	foglaltakkal összhangban.		önszerveződő csoportként, térítésmentes használatot biztosítva számukra.			feladatellátás éves beszámolója alapján.	rendelkezésre állnak.	program is fenntartható.	
4	Rehabilitációs foglalkoztatás	Általában néhány fogyatékossgal élő személy jelentkezik évente, hogy megváltozott munkaképességüként dolgozni szeretne, de nem jut munkához.	Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése.	Az önkormányzat gazdasági programjában és az éves költségvetési rendeletekben foglaltakkal összhangban.	Összhangban: Országos Fogyatékossgüg yi Program (2015-2025).	Az önkormányzat a rehabilitációs foglalkoztatási pályázati lehetőséggel élve évente 2-3 fő számára részmunkaidős foglalkoztatást biztosít az önkormányzati intézményekben, amely kiegészítve a megváltozott munkaképességű személy ellátását jobb megélhetést, az elvégzett munka pedig jobb önbecsülést jelent számukra.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Sikeres pályázattal foglalkoztatottak száma évente legalább 2.	A szükséges anyagi forrást a pályázati támogatás biztosítja.	Folyamatos pályázati forrással fenntartható.	Nem releváns	
5	Hörnyéki járdafejlesztés a fogyatékkal élők önálló és biztonságos közlekedésének javítására	A település központját Hörnyék településrészrel és összekötő járda csak a településrész elejéig tart, a városi temetőig kerékpárral való kijutás a közlekedők fogyatékossgal élők számára nehézkes, a járda folytatása. keskeny úton nem is biztonságos.	A város belterületéről a városi köztemetőig való kijutást, a járdával egyalogosan, a kerékszékkal vagy kerékpárral való közlekedők biztonságát segítené a járda folytatása.	Az önkormányzat gazdasági programjával és az éves költségvetéssel összhangban.	Összhangban: Országos Fogyatékossgüg yi Program (2015-2025).	A hörnyéki járda folytatása, burkolt, az úttesttől elkülönített járda vagy kerékpárút kiépítése a köztemetőig.	önkormányzat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Megépített járda (kerékpárút) szakasz hossza.	Az önkormányzat a szükséges anyagi erőforrással nem rendelkezik, az önkormányzat pályázati útján kell előteremteni.	A megépített járda (út) fenntartásáról az önkormányzat saját erőből gondoskodik.	Nem releváns	
6	Intézményi ellátás fejlesztése	A családok a felnőtt fogyatékkal élők mindennapi ellátásában, napközbeni felügyeletében kevés segítséget kapnak.	Fogyatékossgal élők mindennapjainak segítése, a rászorulóknak a közösséghez tartozásának erősítése, társadalmi beilleszkedése.	Az önkormányzat gazdasági programjával, költségvetésével és az intézmény szakmai programjával összhangban.	Összhangban: Országos Fogyatékossgüg yi Program (2015-2025).	Nappali ellátás megszervezése a Sásdi Szociális Szolgálat feladatainak ellátása érdekében. Az önkormányzat a nappali ellátás fejlesztésével, támogatott lakhatás feltételeinek átgondolása.	önkormányzat, Sásdi Szociális Szolgálat	2028. 12. 31. (vasárnap)	Nappali ellátásban részesülők számának növekedése.	A szükséges technikai feltételközül az intézmény rendelkezésére álló alapterület a családsegítő kiköltözésével fog megvalósulni. A személyi feltételeket megfelelő végzettségű gondozó	Normatíva igénybe vételével, szükség esetén önkormányzati anyagi hozzájárulással működtethető a szolgáltatás.	Nem releváns	

										felvételével vagy átképzéssel kell megteremteni. Az anyagi feltételeket elsősorban állami normatív támogatás igénybe vételével kell biztosítani.		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--

3. Megvalósítás

3.1 A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására **Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot** hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,

- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakíthatunk 2 ezer fő feletti településeken (opcionális) az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább kétfévente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre, melynek tagjai:

Sásd Város Önkormányzata

Felsőegerszeg Község Önkormányzata

Meződ Község Önkormányzata

Palé Község Önkormányzata

Varga Község Önkormányzata

Váznok Község Önkormányzata

Sásd Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata

Sásdi Általános Művelődési Központ Meserét Óvodája és Bölcsődéje

Sásdi Általános Művelődési Központ Városi Könyvtára és Művelődési Központja

Sásdi Szociális Szolgálat

Sásdi Család- és Gyermekjóléti Központ

Sásdi Általános Iskola

BSZC Sásdi Vendéglátóipari Szakképző Iskola

Barátok Felsőegerszegért Egyesület

Meződért Egyesület

Paléért Egyesület

Vargáért Egyesület

Sásdi Őszidő Nyugdíjas Klub

Levendula Klub

Sásdi védőnői szolgálatok

Engedd, hogy segíthessünk! Alapítvány

Sásd és Térsége Terület- és Humánfejlesztési Nkft.

Helyiek a Városért Egyesület

Sásdi Romákért Egyesület

Sásdi Nőkért Egyesület

Összefogás Baranyaért Egyesület

Sásdi Időügyi Tanács

Sásdi Közös Önkormányzati Hivatal

Felsőegerszeg, Meződ, Palé, Varga és Vázsnok falugondnoki szolgálatának egy-egy képviselője.

Állandó meghívottak

- Szigetvári Tankerületi Központ képviselője,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor.

3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnereket képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi.
- Így
 - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
 - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
 - o Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
 - o Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben megtenni a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a **kétévente előírt** – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - **felülvizsgálat** során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, **a HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát** annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. Sásd város Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Sásd Város Képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és a 129/2023. (XI.30.) KTH számú határozatával elfogadta.

III. Sásd Város Képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot a következő határozataival vizsgálta felül:

1. 181/2025. (XII.11.) számú határozat

Csatolt melléklet:

1. képviselő testület elfogadó határozatának kivonata
2. képviselő testület módosító határozatának kivonata

Sásd, 2025. december 12.

Dr. Jusztinger János
polgármester

Sásd Város Képviselő-testülete

K I V O N A T

Készült Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2023. november 30. napján tartott testületi ülésének jegyzőkönyvéből.

Tárgy: Helyi Esélyegyenlőségi Program (2023-2028) elfogadása

Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete – 6 igen szavazattal, tartózkodás és ellenszavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

Sásd Város Képviselő-testületének

129/2023. (XI.30.) KTH. számú határozata

Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglaltaknak megfelelően a település 2023-2028 évekre szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programját az Intézkedési Tervvel egységes szerkezetben elfogadja.

Határidő: folyamatos

Felelős : Dr. Jusztinger János polgármester

Kmft.

Dr. Jusztinger János s.k.
polgármester

Koszorus Tímea s.k.
jegyző

Kivonat hitelül:
Sásd, 2023. december 13.

Tollár Monika
titk. főelőadó

Sásd Város Képviselő-testülete

KIVONAT

Készült Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2025. december 11. napján tartott testületi ülésének jegyzőkönyvéből.

Tárgy: Helyi Esélyegyenlőségi Program (2023-2028) felülvizsgálata

Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 7 igen szavazattal, tartózkodás és ellenszavazat nélkül – az alábbi határozatot hozta:

Sásd Város Képviselő-testületének

181/2025. (XII.11.) KTH. számú határozata

Sásd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete áttekintette a település Helyi Esélyegyenlőségi Programját, azt felülvizsgálva, a HEP Fórum tagjaival egyeztetve a következő döntést hozza.

Sásd Város Önkormányzata 129/2023.(XI.30.) számú határozatával fogadta el a Helyi Esélyegyenlőségi Programot. A képviselőtestület az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglaltaknak megfelelően, a kétévente előírt áttekintésnek eleget téve a program határidőre megvalósult intézkedéseinek teljesítését elfogadva, az áttekintett Helyi Esélyegyenlőségi Programot a felülvizsgált Intézkedési Tervvel egységes szerkezetben elfogadja.

Határidő: közlésre azonnal
Felelős: Dr. Jusztinger János polgármester
Koszorus Tímea jegyző/HEP referens

Kmft.

Dr. Jusztinger János s.k.
polgármester

Koszorus Tímea s.k.
jegyző

Kivonat hitelül:
Sásd, 2025. december 16.

Tollár Mónika
titk. főelőadó